

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ “สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11
พิษณุโลก ในฐานะโทรทัศน์ท้องถิ่น ”

โดย นางฤทธิ์ ขันดาค และคณะ

กุมภาพันธ์ 2548

รายงานວິຈัยฉบับສມບູຮົນ

ໂຄຣກາຣ “ສຖານີວິທີຢູ່ໂທຣທັສນີແໜ່ງປະເທດໄທຍ ທ່ອງ 11 ພິ່ນຸລິກ ໃນຮຽນະໂທຣທັສນີທ້ອງຖິ່ນ ”

ຄະນະຜູ້ວິຈය

1. ນາງທຖທຍ່ ຂັດນາຄ	(ໜ່ວຍງານທີ່ສັງກັດ)
2. ນາຍຮະດລ ຄຳສືສັງໝໍ	ສໍານັກງານກາປປະຕົມສຶກສາ
	ອ.ພຣມພິຣາມ ຈ.ພິ່ນຸລິກ
3. ນາງສາວອ້ອມຈິຕ ແປ່ນສົງ	ອາຈານຍົກເວລີ
	ສຖາບັນຮາຊກັງ ຈ.ເຊີຍຮາຍ
4. ນາງສາວພິພຣະນ ພຸ່ມພວງ	ຜູ້ສື່ອໜ່ວຍອີສຣະ

ສນັບສຳນັບໂດຍສໍານັກງານກອງທຸນສນັບສຳນັບການວິຈຍ

ຊຸດໂຄຣກາຣ “ກາຮສື່ອສາຣເພື່ອຊຸມໜັນ”

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

หากมองย้อนกลับไปดูกำเนิดโทรทัศน์ในประเทศไทยจะเห็นว่า สื่อวิทยุโทรทัศน์เกิดขึ้นจากภาควิถี ในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม มีประวัติและวิวัฒนาการที่ล้วนเป็นไปเพื่อสนองนโยบาย การประชาสัมพันธ์งานของรัฐบาล หรือข้อมูลของรัฐที่ต้องการให้เป็นทั้งสิ้น ทั้งนี้วัตถุประสงค์หลักที่สำคัญคือ การสร้างความมั่นคงของรัฐนั่นเอง ดังนั้นการให้บริการข้อมูลข่าวสารตลอดจนสาธารณะ การบันเทิงทุกประเภทจึงอยู่ภายใต้การควบคุมของราชการทั้งหมด ตามพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 ที่ระบุไว้ว่า “หน่วยงานของรัฐตามที่ระบุไว้เท่านั้น จึงจะมีสิทธิถือครองใบอนุญาตประกอบการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์” และนั่นย่อมาแสดงให้เห็นว่า ประชาชนมีหน้าที่เป็นผู้รับสารที่สื่อนำมาเสนอให้โดยไม่คำนึงถึงความต้องการที่แท้จริง ส่วนสื่อที่อยู่ในระดับภูมิภาคหรือท้องถิ่นเป็นเพียงช่องทางของข้อมูลข่าวสารที่รัฐมีวัตถุประสงค์จะให้เพียงอย่างเดียว โดยไม่สามารถผลิตงานเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ในท้องถิ่นนั่นฯได้ เช่นกัน ซึ่งถือได้ว่าเป็น “กระบวนการทัศน์เดิม” ของการดำเนินงานวิทยุโทรทัศน์

ต่อมาเมื่อกระแสเรียกร้องเสรีภาพทางข่าวสารมากขึ้น เนื่องจากปี พ.ศ. 2535 องค์กรทางการเมืองพยายามปกปิดข้อมูลข่าวสารต่อประชาชนในกรณีพฤษภาคมพิพ ทำให้มีการพิจารณาทบทวนบทบาทของ สื่อมวลชนกันใหม่ และเมื่อได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน (พ.ศ. 2540) ขึ้นพร้อมกับกำหนดพระราชบัญญัติในมาตรา 40 ให้มีองค์กรอิสระที่จะเข้ามาทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ และกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ หรือ กสช. เพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชนทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น กำหนดสัดส่วนการออกอากาศ โดยเพิ่มการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเป็นเจ้าของและใช้ประโยชน์จากสื่อเพื่อตรวจสอบการทำงานของภาครัฐและพัฒนาชุมชนของตนเองตามความเหมาะสมได้ ซึ่งต่างไปจากเดิมที่ผ่านมา ซึ่งถือได้ว่าเป็น “การปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์” ของการดำเนินงานวิทยุโทรทัศน์ ให้แตกต่างไปจากเดิม คือ “รัฐ” หรือ “ผู้ผลิต” เป็นศูนย์กลางเพียงอย่างเดียว นำไปสู่การตื่นตัวและหันมาให้ความสำคัญกับระดับท้องถิ่น ไปจนถึงระดับชุมชน โดยมี “คนในชุมชน” เป็นศูนย์กลางด้วย

แนวคิดเรื่องการสื่อสารเพื่อชุมชนจึงมีบทบาทเด่นชัดขึ้น ซึ่งจากหลักการมีคำสำคัญ

(keywords) ที่นับเป็นกุญแจไข่ไปสู่ความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักการนี้ 3 คำ คือ “โดย” , “เพื่อ” และ “ของ” ดังนั้นสื่อชุมชนจึงต้องเปิดโอกาสให้คนในชุมชนนั้นหรือโดยพวกรเข้าเอง นั้นเป็นส่วนหนึ่งในหลายแบบบาทของการมีส่วนร่วม ดังนั้นสื่อเชื่อชุมชนจึงไม่เพียงแต่มีลักษณะของการเป็นเครื่องมือถ่ายทอดข่าวสารจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งเท่านั้น หากต้องเป็นเวทีสำหรับแลกเปลี่ยนข่าวสารและทัศนะ โดยการกำหนดหรือวางแผนการใช้สื่อ การเป็นผู้ผลิต การเป็นผู้แสดง ฯลฯ ด้วยตนเองมิใช่เป็นผู้อื่นมาทำให้ชุมชน มีเนื้อหาที่สอดคล้องเหมาะสมต่อความต้องการของคนในชุมชน ให้สามารถเข้าถึงได้ เน้นการปรับปรุงสื่อให้เหมาะสมสำหรับประยุกต์การใช้งานของคนในชุมชน เพื่อนำไปใช้หาข่าวสาร ความรู้และสร้างความบันเทิงใจ ท้ายที่สุดคนในชุมชนจึงจะเกิดความรู้สึกรัก หวงแหน และเป็นเจ้าของสื่อนั้น สรุปคือ

1. คนในชุมชนมีโอกาสในการเข้าถึง (Access) เปิดโอกาสให้ประชาชนเลือกรายการหรือเข้าไปจัดทำในสิ่งที่เป็นประยุกต์แก่ตนเองได้ ทราบเท่าที่ไม่ขัดกับกฎหมาย

2. คนในชุมชนมีส่วนร่วม (Participation) ในทุกระดับในระบบการสื่อสารไม่ว่าจะเป็นเรื่องการวางแผนการสื่อสารภายในชุมชน ตั้งแต่เริ่มคิดไปจนกระทั่งการผลิต การจัดการ การใช้สื่อในชุมชนต่างๆ

3. คนในชุมชนสามารถจัดการด้วยตนเอง (Self-management) ตามวิถีทางประชาธิปไตย และการตัดสินใจตั้งแต่เริ่มคิด วางแผนจนกระทั่งการกำหนดนโยบายบริหารและลงมือผลิตสื่อด้วยตนเอง

แม้ว่ากระบวนการทัศน์ในการดำเนินงานวิทยุโทรทัศน์ในประเทศไทยจะได้ปรับเปลี่ยนไปแล้ว แต่เมื่อจำต้องลงมือดำเนินการจริงก็ยังไม่ได้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เนื่องจากงานด้านนี้ มีความยุ่งยาก ซับซ้อนและมีข้อจำกัด ทั้งในด้านเงินงบประมาณ เทคนิค อุปกรณ์ ตลอดจนบุคลากรที่ต้องทำงานร่วมกันเป็นทีมและมีจำนวนมากซึ่งต่างจากสื่อประเภทอื่นๆ นอกจากนั้น ลักษณะการดำเนินงานและแพร์ภาพออกอากาศรายการของสถานีโทรทัศน์ที่ถือเป็นสถานี(ช่อง) หลักคือ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 และ 7 สถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อมท. สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 (สทท.11) และสถานีโทรทัศน์เอทีวี ก็เป็นไปในระดับชาติเกือบทั้งสิ้น จะมีก็เพียง สทท.11 แห่งเดียวที่มีการแบ่งส่วนพื้นที่การแพร์ภาพออกอากาศและผลิตรายการในลักษณะรายการจากส่วนกลาง (Nation Programm) เป็นหลักและเปิดโอกาสให้สถานีโทรทัศน์ท้องถิ่นซึ่งกระจายครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศมากถึง 10 สถานี ได้ผลิตรายการเพื่อเผยแพร่และออกอากาศเฉพาะพื้นที่รับผิดชอบเองซึ่งจัดว่าเป็น “รายการเพื่อท้องถิ่น” (Local Programm) ด้วย ฉะนั้นเมื่อเทียบกับสถานีโทรทัศน์แห่งอื่นๆ ทำให้พอกจะมองเห็น

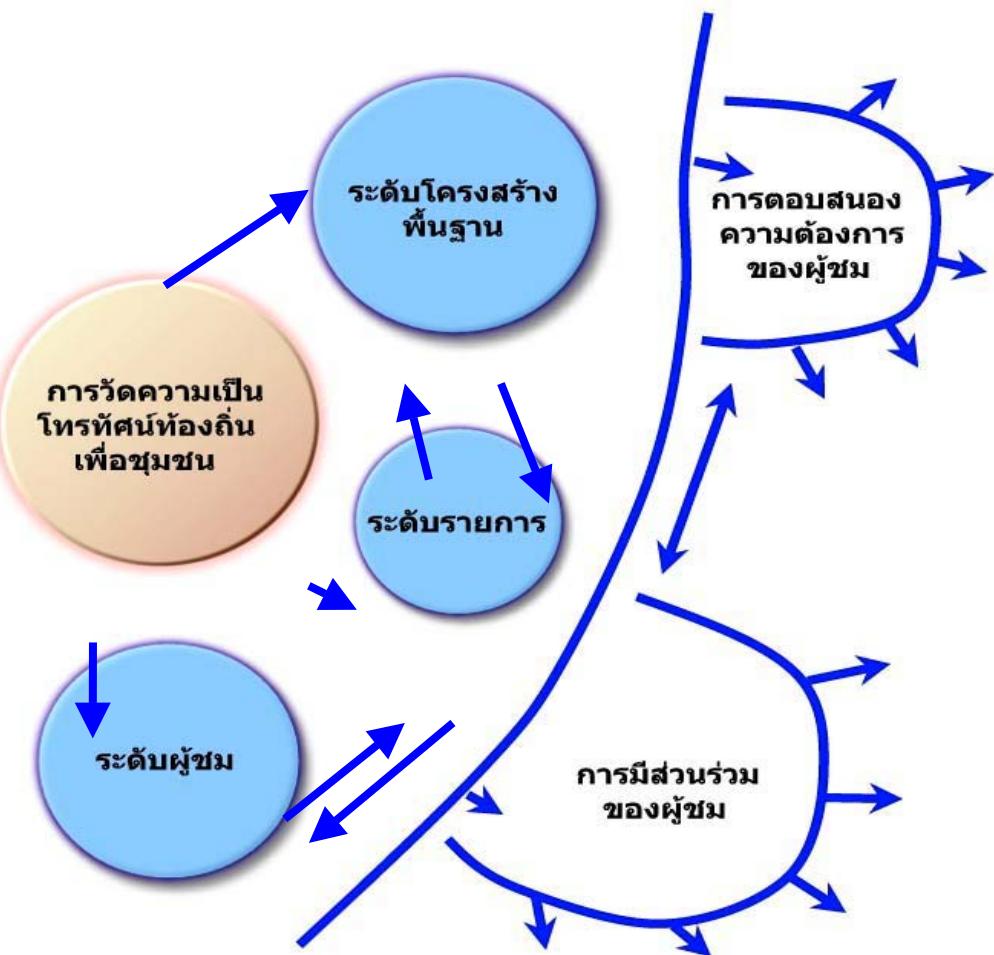
ลู่ทางและความเป็นไปได้ในการเป็น “สื่อเพื่อชุมชน” ได้ค่อนข้างสูง เมื่อพิจารณาในแง่แหล่งข้อมูล ความใกล้ชิดกับชุมชน การตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชนได้ง่ายกว่าซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษา หนึ่งในสถานีโทรทัศน์ท้องถิ่นของ สทท. 11 กรมประชาสัมพันธ์ คือ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 พิษณุโลก (สทท.11 พิษณุโลก) ซึ่งมีพื้นที่บริการคือ 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ได้แก่ กำแพงเพชร พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ ตาก นครสวรรค์ สุโขทัย อุทัยธานี และอุตรดิตถ์ และใช้ชื่อการวิจัยว่า “สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 พิษณุโลก ในฐานะโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชน” โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อสำรวจสถานภาพและบทบาทของโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชนผ่านรายการของ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 พิษณุโลกในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของ สทท.11 พิษณุโลก ในฐานะโทรทัศน์ ท้องถิ่นเพื่อชุมชน
3. เพื่อวิจัยและพัฒนารายการของ สทท.11 พิษณุโลก โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการนำเสนอประเดิมชุมชนของตนเอง
4. เพื่อดิดตามผลที่เกิดขึ้นต่อประชาชนในเขตภาคเหนือตอนล่างและก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างไรบ้าง ภายหลังการดำเนินการตามข้อ 3.

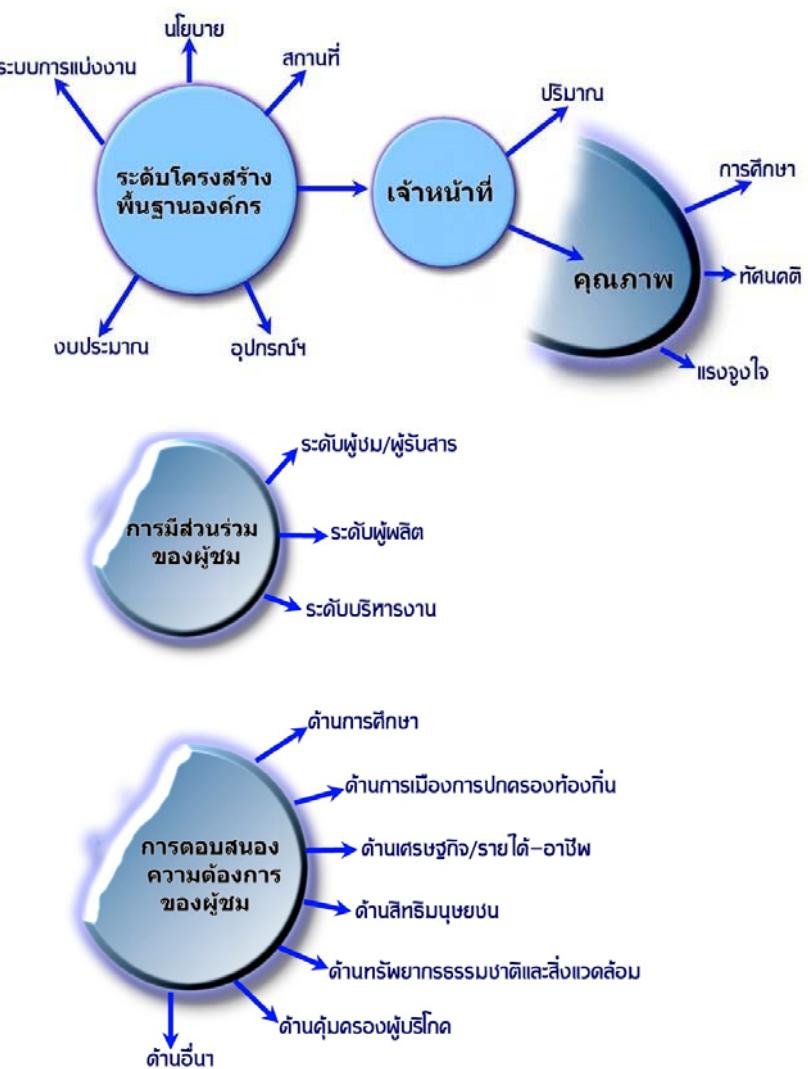
ในเบื้องต้นเป็นการวิจัยเพื่อมองดูสภาพ อดีต – ปัจจุบัน โดยมีรายการท้องถิ่นของสถานี เป็นตัวตั้ง โดยวิธีการสำรวจความนิยมรายการท้องถิ่นปัจจุบันและข้อคิดเห็นที่มีต่อการผลิตรายการที่จะทำการทดลองในระหว่างการวิจัย ร่วมกับ การวิจัยเอกสาร ได้แก่ บทโทรทัศน์ จดหมายและไปรษณีย์บัตรจากผู้ชม หนังสือ และเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้อง การจัดเรื่องราวในแนวทางในการ พัฒนารายการท้องถิ่นและการสนทนากลุ่มย่อย (focus group) ซึ่งที่สองจึงเป็นการนำรายการ ท้องถิ่น จาก 2 ใน 7 รายการปัจจุบัน ได้แก่ รายการเก็บเบี้ยตีกุนวัน และรายการส่งเสริมศิลปิน ไทย (การแสดงลิเก) มาทดลองผลิตตามแนวคิดโทรทัศน์เพื่อชุมชนในลักษณะ Action Research เพื่อ改善แนวทางการพัฒนารายการ และประเมินศักยภาพในการเป็นโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชนในอนาคต โดยใช้เกณฑ์การวัดความเป็นโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชนที่ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้น ดัง แผนภาพที่ 1 และ แผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 1 แสดงเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินความเป็นโทรทัศน์ท้องถิ่น ของ สทท. 11 พิษณุโลก

ในภาพรวม

แผนภาพที่ 2 แสดงเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินความเป็น trophic ของถิ่น ของ สพท. 11
พิชณุโลก ในแต่ละระดับ (เกณฑ์อยู่)

อย่างไรก็ตามจากสัญลักษณ์ แสดงว่าในทุกระดับที่น้ำมาวิเคราะห์ ล้วนมีความสัมพันธ์เกี่ยวนี้อยู่ จึงต้องพิจารณาในลักษณะรอบด้าน ส่วนสัญลักษณ์ แสดงถึงองค์ประกอบอยู่ต่างๆที่เป็นตัวจัดให้ระดับต่างๆขึ้บเคลื่อนไปได้ ซึ่งจะนำไปสู่การมีฐานะเป็นทรัพศน์ท่องเที่ยวเพื่อชุมชนได้ในที่สุดนั่นเอง

โดยตั้งอยู่บนสมมติฐานและกรอบการเป็นทรัพศน์ท่องเที่ยวเพื่อชุมชนตามทัศนะของผู้วิจัย ซึ่งพิจารณาจากองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

- 1 ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานของสถานี ต้องเอื้ออำนวย คือ
 - มีนโยบายการบริหารที่เน้นไปเพื่อการพัฒนาท่องเที่ยวและชุมชน
 - มีสถานที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่นหรือชุมชน
 - มีงบประมาณเพียงพอในการบริหารจัดการ - ดำเนินการ
 - มีอุปกรณ์เพียงพอต่อการผลิตรายการ
 - มีเจ้าหน้าที่เพียงพอต่อการผลิตรายการ

2 กระบวนการผลิตรายการ ต้องเน้น 3 ส่วนคือ

- 2.1 การมีส่วนร่วมของผู้ชุมชนหรือประชาชนในท้องถิ่น ในทั้ง 3 ระดับ ได้แก่ ระดับการเป็นผู้รับสาร ระดับผู้ร่วมผู้ร่วมผลิต และระดับบริหารงาน
- 2.2 เนื้อหาของรายการต้องตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนใน ด้านใดด้านหนึ่ง อย่างน้อย 1 ด้าน เช่นส่งเสริมอาชีพ สร้างรายได้ ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ
- 2.3 นำไปสู่การนำไปใช้พัฒนาตนเอง และชุมชนได้

โดยที่การจะบรรลุวัตถุประสงค์ของการเป็นทรัพศน์ท่องเที่ยวเพื่อชุมชนใน 3 ส่วนนี้ ต้อง พิจารณาจาก ขั้นตอนของการผลิตตามที่จะกล่าวถึงนี้เป็นสำคัญคือ

- ขั้นที่ 1 มีการรับฟังความคิดเห็น - ความต้องการของผู้ชุมชนก่อน
- ขั้นที่ 2 มีการปรึกษา วางแผน วางแผนแบบ และกำหนดแนวคิดของรายการ
- ขั้นที่ 3 ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรหรือหน่วยงานอื่นบ้าง
- ขั้นที่ 4 การเขียนบท โดยมีทั้งผู้ผลิตของสถานีและชาวบ้าน ร่วมกันคิด - นำเสนอ

ขั้นที่ 5 ในภารกิจทำ ต้องมีการทดลองขายก่อนออกอากาศ เมื่อรายการผลิตได้บางส่วน

ขั้นที่ 6 เมื่อแพร์ภาพแล้วต้องประเมินผล

2.3 ความพึงพอใจในการรับชมรายการของผู้ชม ความมากกว่าร้อยละ 70 ในทุก
ประเด็นที่ได้ทำการสำรวจ

2.4 สัดส่วนรายการท้องถิ่นเพื่อชุมชน เมื่อเทียบกับรายการที่เป็นระดับชาติ
(National Programm) ควรอยู่ที่ 30 : 70 เป็นอย่างน้อย

ในแต่ละหัวข้อที่ตั้งไว้ทั้ง 4 หัวข้อนี้ จะแยกวิเคราะห์เป็น 2 ลักษณะคือ

- 1) แต่ละหัวข้อข้างต้น สามารถเกิดขึ้นและเป็นไปได้หรือไม่
- 2) รวมทุกหัวข้อข้างต้นเป็นภาพรวม มีแนวโน้มหรือความเป็นไปได้อย่างไร
 - ถ้ามีปัจจัยแต่ละด้านรวมกันได้ครึ่งหนึ่งขึ้นไป แสดงว่าจะมีความเป็นสถานีโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชนได้ แต่
 - ถ้ามีปัจจัยแต่ละด้านรวมกันแล้วน้อยกว่าครึ่ง หรือเพียง 1-2 ปัจจัยเท่านั้น แสดงว่ายังไม่สามารถแสดงความเป็นโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชนได้

ขั้นแรกเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการออกสำรวจความนิยมรายการท้องถิ่นปัจจุบันของ สทท. 11 พิษณุโลก พ布ว่า ประชาชนในท้องถิ่นประมาณร้อยละ 43 ซึ่งเกือบครึ่งหนึ่งของทั้งหมดในการสำรวจ ไม่นิยมชมรายการต่างๆของ สทท. 11 เนื่องจากยังติดภาพลักษณ์ของสถานีว่า เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารของทางราชการ และประการสำคัญที่เป็นตัวแปรคือ ความไม่ต่อเนื่องและไม่แน่นอนของรายการประจำวันต่างๆตามผัง ซึ่งผู้ชมไม่สามารถติดตามได้ ส่วนผู้ชมอีกร้อยละ 57 ที่นิยมชมรายการส่วนใหญ่คือ กลุ่มผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่รัฐ ที่มักเป็นแหล่งข้อมูลในการผลิตและสนับสนุนรายการประเภทสาระความรู้ เนื่องจากมีพื้นฐานความรู้พอสมควรและรายการส่วนใหญ่เน้นเนื้อหาสาระที่เอื้อประโยชน์และตอบสนองความต้องการได้ โดยเฉพาะด้านการปฏิบัติงาน ทำให้ทราบความเคลื่อนไหวในพื้นที่ได้ดี และในบางครั้งอาจเป็นเรื่องราวของหน่วยงาน ชุมชน หรือองค์กรที่ถูกสัมภาษณ์และถูกถ่ายทำไปก็เป็นได้ และนัยแฝงคือเมื่อมีสื่อเข้ามาช่วยประชาสัมพันธ์จะช่วยให้มีความน่าเชื่อถือ น่าสนใจ และสร้างชื่อเสียงได้มากขึ้นด้วย นับว่าคนทั้งสองกลุ่มนี้สามารถนำสาระความรู้จากการของ สทท.พิษณุโลกไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้มากกว่าผู้ชมกลุ่มอื่น เช่นเดียวกับกลุ่มผู้ที่ทำงานอยู่กับบ้าน เช่น ค้าขาย เย็บผ้า เสริมสวย ฯลฯ ซึ่งมีโอกาสในการเปิดรับได้ง่ายกว่าประชาชนทั่วไปในกลุ่มอาชีพอื่นๆ ซึ่งมักมีพื้นฐานความรู้ค่อนข้างน้อย ทำงานมาเนื่อยและหนัก จึงต้องการชมรายการในรูปแบบของบันเทิงมากกว่าสาระที่มองว่า

เครื่องมือที่มีอยู่กับการทำอาหารมากกว่าที่จะเปิดให้รับชมรายการในช่วงเวลาท้องถิ่น ซึ่งตรงกับเวลาป่าย-เย็นพอดี บางส่วนมองว่าเนื้อหาค่อนข้างใกล้ตัวและติดภาพลักษณ์ของสถานี ว่าเป็นของวัฒนาการเกินไป จึงไม่ค่อยเชื่อถือมาก คล้ายกับว่าไม่ค่อยเป็นกลาง เนื่องจากเป็นเข้าข้างวัสดุ балเสียงมากกว่า ทั้งนี้โดยภาพรวมจะเห็นว่าลักษณะงานและพื้นฐานการศึกษาเป็นตัวแปรที่สำคัญในการเลือกที่จะรับชมหรือไม่รับชมรายการโทรทัศน์

สำหรับสาเหตุที่ไม่รับชม ส่วนใหญ่จะบอกว่าไม่มีเวลา หรือเวลาในการออกอากาศรายการ ท้องถิ่นไม่ตรงกับช่วงที่ว่าง เช่น ยังอยู่ระหว่างการเดินทางกลับบ้าน ยังทำงาน ทำไร่ ทำนาอยู่ รองลงมาจะ เป็นเรื่องการรับสัญญาณการแพร่ภาพออกอากาศไม่ได้ หรือไม่ชัดเจนทำให้น่าเบื่อและไม่ต้องชม รวมทั้งมีรายการของช่องอื่นที่ขอบดูมากกว่าในเวลาเดียวกัน ส่วนปัจจัยอื่นๆที่พบบ้าง แต่ไม่มากนัก ได้แก่ เห็นว่ารายการไม่น่าสนใจและไม่ค่อยชอบ “ไม่ทราบเวลาการออกอากาศที่แน่นอน เข้าใจสับสนหรือบางคนไม่รู้เลยว่าช่อง 11 มีเวลาของท้องถิ่นด้วย (คิดว่ามีแต่สทท.11 ส่วนกลางอย่างเดียว) และ รายการเปลี่ยนแปลงบ่อย ไม่เป็นไปตามที่แจ้งไว้

ประเดิมที่ผู้ชมต้องการให้ปรับปรุง คือ เทคนิคการนำเสนอ ความทันสมัยและแปลกใหม่ในรายการ การขยายเวลาการออกอากาศหรือเพิ่มความถี่ของรายการให้มากกว่าเดิม มีการเปิดโอกาสให้ผู้ชมได้แสดงความคิดเห็นต่อรายการมากขึ้น รวมทั้งเพิ่มการตอบปัญหาหรือเกมชิงรางวัล เป็นการสร้างสีสันและความน่าสนใจให้แก่รายการบ้าง

รายการท้องถิ่นปัจจุบันที่ได้รับความนิยมมากที่สุด ได้แก่ รายการช่าวท้องถิ่นและรายการส่งเสริมศิลปินไทย รองลงมาคือเก็บเบี้ยได้ถูนร้าน รายการรอบภูมิภาค รายการอุณหุ่งที่ช่อง 11 และรายการแขกรับเชิญ ตามลำดับ ส่วนรายการพิเศษอื่นๆ มักไม่ได้อยู่ในความสนใจของผู้ชม เนื่องจากมีลักษณะที่ไม่คงที่ในการแพร่ภาพออกอากาศและการติดตามรับชม

สำหรับบทบาทของรายการโทรทัศน์ท้องถิ่นปัจจุบันที่ส่งผลต่อการดำรงสถานภาพการเป็นโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชน ด้านรูปแบบรายการส่วนใหญ่เป็นการสนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการ และผู้ร่วมรายการมานั่งสนทนากันในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง โดยใช้สถานที่จัดรายการในห้องสัง (studio) ของสถานี เนื่องจากง่ายต่อฝ่ายผู้ผลิต ไม่ต้องเดินทางให้สิ้นเปลืองบประมาณ เช่น นำมันเชื้อเพลิง ยานพาหนะ พนักงานขับรถฯลฯ และการคิดประเดิมนี้เนื้อหาไม่มีความซับซ้อน และละเอียดมากนัก มักกำหนดขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลหรือเน้นการประชาสัมพันธ์หน่วย

งานเสียมากกว่าที่จะเป็นการนำเสนอประเด็นชุมชนที่อยู่ในความสนใจและใกล้ชิดกับผู้ชุมชนรายการชี้งรายการประเภทนี้มี ข้อด้อย คือ

1. เมื่อจัดรายการลักษณะนี้หลายรายการจึงดูเหมือนมีความถี่ของรายการประเภทนี้ค่อนข้างมาก เมื่อผู้ชุมชนเปิดโทรศัพท์แล้วจึงทำให้รู้สึกว่าเป็นรายการแบบเดิมๆ

2. ไม่มีความหลากหลายในการนำเสนอ เช่น จากแต่ละรายการอาจจะมีการใช้คุปกรณ์ประกอบในลักษณะหมุนเวียน และซ้ำกันบ้าง เพราะงบประมาณมีจำกัด

3. เมื่อคุปแบบรายการเป็นการสนทนากับบุคคลเพียงไม่กี่คนตลอดรายการ หรือ มีภาพประกอบ (insert) เนื้อหาที่สนทนา กันอยู่บ้าง เป็นบางช่วงสั้นๆ จึงทำให้รายการขาดความน่าสนใจ และหากยิ่งเนื้อหาเป็นการเน้นไปที่การประชาสัมพันธ์ภาครัฐ หรือไม่ตรงกับความสนใจของผู้ชุมชน ด้วยแล้ว ก็จะยิ่งทำให้รายการไม่น่าชม

4. ผู้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมน้อย คือเพียงแค่มาเป็นผู้ร่วมรายการอย่างเดียว ครั้งละ 1- 2 คน เท่านั้น และมีความคิดว่าควรจะได้มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมมากขึ้น เช่น การโทรศัพท์เข้ามาแสดงความคิดเห็นในรายการ ผู้ผลิตรายการสร้างสรรค์รายการและเนื้อหาที่อยู่ในความต้องการของประชาชนจากการสอบถามความคิดเห็นหรือลงไปพบปะพูดคุยกับประชาชนเพื่อรับทราบความต้องการ ความคิดเห็นต่างๆบ้าง เพราะที่ผ่านมาแทบไม่ได้มีโอกาสกระทำเช่นนั้นเลย

อย่างไรก็ตามรายการที่ออกอากาศสดเป็นรายการที่มีเสน่ห์ในด้านที่ให้ความรู้สึกทันเหตุการณ์ และได้ชื่อของ "ใหม่ๆ สดๆ" ประกอบกับหากเป็นรูปแบบรายการสนทนาระดับนานาชาติ เปิดโอกาสและช่องทางในการสื่อสารให้ผู้ชุมชนโทรศัพท์เข้ามาแสดงความคิดเห็นหรือสอบถามได้ทันที ก็จะยิ่งสร้างความสนใจและดึงดูดผู้ชุมชนได้มากกว่ารายการที่เป็นเทปบันทึกภาพ ซึ่งแทนไม่มีช่องทางในการสื่อสารย้อนกลับเลย ยกเว้นรายการส่งเสริมศิลป์ไทย แม้จะเป็นเทปรายการแต่เมื่อผู้ชุมชนให้ความสนใจ เป็นจำนวนมาก จึงน่าจะมีปัจจัยอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย คือ เนื้อหารายการ เนื่องจากเป็นรายการที่มุ่งให้ความบันเทิงแก่ผู้ชุมชน ได้ผ่อนคลายความตึงเครียด ชุมสิ่งส่วยงามฯ และการแสดงพื้นบ้านที่นับเป็นสิ่งใกล้ตัวคือเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนเอง แต่หากโอกาสชมได้ยาก ตลอดจนมีความใกล้ชิดกับผู้ชุมชนในแต่ละชุมชน เช่นเดิมเป็นคนพื้นที่เดียวกับผู้ชุมชนประเภท " คนบ้านเรา " กับ คำพูดแบบชาวบ้านของผู้แสดงที่ถ่ายทอดออกมามีอนาคตกับวิถีชาวบ้านซึ่งผู้ชุมชนเป็นอยู่

ดังนั้นการผลิตรายการท่องถินเพื่อชุมชนจึงควรคำนึงถึงความน่าสนใจของรูปแบบ คือ

1. มีช่องทางให้ผู้ชุมได้มีโอกาสสื่อสารย้อนกลับมาบอกรถล่วงความต้องการ หรือแสดงความคิดเห็น เพื่อให้รู้สึกว่าเป็น “คนสำคัญ” ได้หรือไม่ โดยผู้วิจัยมีแนวคิดว่า แนวทางที่จะเป็นไปได้มากที่สุด เพื่อให้สามารถปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงรายการห้องถินที่มีอยู่คือ การเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมของผู้ชุม คือ การจัดรายการสนทนาระดับ โดยเปิดสายโทรศัพท์ (phone in) ให้ผู้ชุมแสดงความคิดเห็นหรือสอบถามข้อมูลในรายการได้ ซึ่งรายการในลักษณะนี้จะมีความน่าสนใจมากกว่ารายการสนทนาที่เป็นแบบทีกภาพที่ผู้ชุมขาดช่องทางในการสื่อสาร เพราะมีความฉับไว ทันต่อเหตุการณ์และเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา นอกเหนือจากนั้นยังมีประโยชน์ต่อสถานีในทางอ้อมในการสำรวจความนิยมรายการและตรวจสอบความชัดเจนของรัศมีการแพร่ภาพออกอากาศได้อีกด้วย

2.หากเป็นไปได้ควรเป็นรายการสด ในลักษณะการพูดคุยสนทนากัน แต่ต้องไม่ลืมเรื่องความใกล้ชิดกับชุมชน ทั้งในแง่เนื้อหาที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของผู้ชุม และให้ความสำคัญกับผู้ร่วมรายการที่เป็นชาวบ้านจริงๆมากขึ้น และต้องตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชนด้วย

3.สิ่งที่ควรปรับปรุง คือ ผู้ผลิตรายการควรให้ความสำคัญกับการนำเสนอและรูปแบบรายการให้มีความหลากหลายยิ่งขึ้น แม้ว่าจะมีคุณภาพด้านงบประมาณในการผลิตค่อนข้างมาก แต่หากหลีกเลี่ยงรายการสนทนาก็ควรจะออกไปผลิตรายการนอกสถานที่บ้างเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศความจำเจในห้องส่ง ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ชุมชนที่ได้จากการสำรวจจากแบบสอบถามและการทำ Focus group รวมทั้งการจัดเวทีเสวนากลุ่มย่อย โดยเฉพาะด้านเนื้อหารายการ ผู้ชุมชนเห็นว่าควรมีความน่าสนใจ เป็นเรื่องใกล้ตัวผู้ชุมชนในท้องถิ่น มีข้อมูลรายละเอียดที่ลุ่มลึกมากขึ้นกว่าการนำเสนอเพียงเรื่องที่เกี่ยวกับนโยบายรัฐที่ดูแล้วใกล้ตัวและนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตค่อนข้างยาก ที่สำคัญอาจไม่ได้อยู่ในความสนใจของคนในท้องถิ่นเลยก็เป็นได้

ด้านบทบาทของรายการท้องถิ่นปัจจุบันต่อการพัฒนาชุมชนโดยสรุปมีรายการที่เข้าข่ายของการเป็นสื่อมวลชนเพื่อชุมชนท้องถิ่น คือ

1. รายการส่งเสริมศิลปินไทย เป็นจากการเป็นการนำเอาศิลปะการแสดงลิเกที่ได้รับความนิยมของคนในท้องถิ่นมานำเสนอ ตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่นด้านความบันเทิงและเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยไม่สูญเสียเสน่ห์ของศิลป์

2. รายการข่าวท้องถิ่น เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับท้องถิ่นโดยตรง มุ่งให้บริการข้อมูลข่าวสารและ การศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เป็นที่พึงในการเป็นช่องทางร้องทุกข์และแสดงความคิดเห็นไป สู่รัฐบาลแม้ว่าข่าวที่นำเสนอจะเน้นไปที่การประชาสัมพันธ์บุคคล หรือหน่วยงานมากก็ตาม แต่ก็ยังอยู่บนพื้นฐานของเรื่องราวที่มีความเป็นท้องถิ่นอยู่มาก โดยเฉพาะสกุปข่าวที่เป็นการเจาะลึกข้อมูล และนำเสนอทางเลือกในด้านต่างๆ ที่ผู้ชมในท้องถิ่นนำไปใช้ในการดำรงชีวิตได้ค่อนข้างมาก

3. รายการเก็บเบี้ยใต้ถุนร้านและรายการอรุณรุ่งที่ช่อง 11 เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับท้องถิ่น โดยตรงเหมือนกับข่าวท้องถิ่น เน้นเรื่องเศรษฐกิจชุมชน การสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ท้องถิ่น เพื่อเป็นตัวอย่างในการเสริมสร้างศักยภาพของท้องถิ่นให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

ส่วนรายการอื่นๆ ก็เป็นการนำเสนอจากนักข่าวที่มีความสามารถในการนำเสนอข่าวสารในลักษณะที่หลากหลายทั้งในเชิงข้อมูลและมีความลึกซึ้ง แต่ก็ต้องมีความต่อเนื่องของรายการ และส่วนใหญ่เป็นประเด็นรายการที่เกิดขึ้นจากนโยบายของรัฐบาลซึ่งมาจากส่วนกลางมากกว่าเนื้อหารายการที่เกิดขึ้นจากความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในท้องถิ่น

อย่างไรก็ตามในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่นนั้น ในความเป็นจริงก็ไม่ใช่เพียงบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนท้องถิ่นเพียงอย่างเดียว ต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นๆ ในท้องถิ่น เป็นกำลังสำคัญด้วย แม้ว่าจากการประมูลบทบาทและสถานภาพของ สพท. 11 พิษณุโลก ในช่วงแรกนี้ เมื่อพิจารณาผ่านรายการปัจจุบันต่างๆ แล้วจะเห็นว่าสถานีไม่สามารถดำเนินงานในฐานะโทรทัศน์ท้องถิ่นได้มากนัก และยังติดอยู่กับระบบการบริหารจัดการองค์กรเป็นหัวใจหลัก แต่ก็ต้องมีสื่อโทรทัศน์ท้องถิ่นก็ยังมีข้อดีในการเป็นช่องทางเพื่อส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่นได้ และข้อดีอีกประการหนึ่งของการที่สื่อโทรทัศน์เข้าไปทำการสำรวจและรายงานข่าวด้านต่างๆ ของท้องถิ่น ยังก่อให้เกิดการตื่นตัวของหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นมากขึ้นในทางอ้อมได้เป็นอย่างดี

การมีส่วนร่วมของผู้ชมใน 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่างในกระบวนการผลิตรายการต่างๆ ของสถานีทั้งก่อนและหลังจากการทดลองปฏิบัติการผลิตรายการจำนวน 2 รายการ ตามแนวทาง

การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมพบว่า ประชาชนในชุมชนยังมีส่วนร่วมน้อย คือเป็นไปในลักษณะของ การเป็นผู้ชมรายการทางโทรทัศน์อยู่ทางบ้านเป็นส่วนใหญ่ โดยมีบางส่วนเพิ่มระดับการมีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็นในรายการ และนำติดตามรายการ ขอข้อมูลเพิ่มเติมเฉพาะส่วนที่มีความสนใจหรือ เกี่ยวข้องกับตนของเท่านั้น ซึ่งมักเกิดขึ้นกับรายการที่ออกอากาศสดมากกว่ารายการที่เป็นเทป บันทึกภาพ โดยเฉพาะหากรายการนั้นเป็นรายการที่เปิดโอกาสให้โทรศัพท์เข้าไปแสดงความคิด เห็น (Phone-in) หรือรายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษา อาชีพสร้างรายได้ หรือมีการตอบ ปัญหาชิงรางวัล จะยิ่งมีผู้ชมให้ความสนใจและมีส่วนร่วมในรายการมาเป็นพิเศษ ส่วนในระดับผู้ ผลิตรายการ สถานียังไม่สามารถเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะของการลงมือ ผลิตและถ่ายทำ ใช้เทคนิค อุปกรณ์ต่างๆด้วยตนเอง แต่จะเป็นไปในลักษณะการเชิญมาเป็น วิทยากรหรือผู้ร่วมรายการ เป็นผู้ให้ข้อมูล แจ้งเบาะแส เรื่องราวของทุกๆต่างๆเท่านั้น ดังนั้นใน ระดับการเป็นผู้วางแผน กำหนดนโยบายในการผลิตซึ่งเป็นขั้นที่สูงสุดของการมีส่วนร่วมจึงไม่ สามารถดำเนินการได้ในภาระครั้งนี้ แสดงว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการ ช่วยซุ้ม ช่วยติด แต่ยัง ไม่ได้ ช่วยคิด และช่วยวางแผนแต่อย่างใด

จากการประเมินสถานภาพและบทบาทของ สทท. 11 พิษณุโลก ผ่านรายการโทรทัศน์ท่อง ถิ่นปัจจุบันเพื่อแสดงศักยภาพในการเป็น “โทรทัศน์ท่องถิ่นเพื่อชุมชน” มีปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นโยบายและโครงสร้างการจัดการองค์กร บุคลากร ระบบการแบ่งงาน สถานที่ งบประมาณ และอุปกรณ์และเทคโนโลยีในการผลิต ควบคู่กับปัจจัยภายนอกองค์กร ได้แก่ บทบาทของลูกค้า สื่อมวลชน (ผู้ชม) คู่แข่ง – สถานีอื่น และผู้อุปถัมภ์รายการและเข้าเวลา

โดยปัจจัยที่เป็นอุปสรรคสำคัญซึ่งส่งผลต่อการดำเนินงาน คือ ปัญหาในเชิงโครงสร้างพื้น ฐานของสถานี เพราะการที่ สทท.11 เป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐทั้งทางนิติธรรมและทางพฤตินัยนี้เอง ส่ง ผลให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างของระบบและการบริหารงาน การแบ่งส่วนราชการและการจัด การเครือข่ายงาน ซึ่งควรจะมีลักษณะการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ส่วนภูมิภาคและท้อง ถิ่นอย่างเป็นลูกโซ่ ซึ่งหมายรวมถึง สทท.11 พิษณุโลก ที่เป็นสถานีเครือข่ายในส่วนภูมิภาคแห่ง หนึ่งด้วย ที่กลับมีการกระจัดกระจายอำนาจอยู่ที่สำนักประชาสัมพันธ์เขต ไม่ได้ทำงานขึ้นตรงกับ สทท.11 ส่วนกลางที่กรุงเทพมหานคร ทำให้มีความสามารถจะสั่งการหรือควบคุมการปฏิบัติงานได้โดย ตรง ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานและปัญหาเรื่องการตัดสินใจ นอกจากนี้ยังส่งผลต่อไปยัง ระบบการเบิกจ่ายงบประมาณในการปฏิบัติงานและการผลิตรายการการทำให้การทำงานร่วมกัน ระหว่าง สทท.11 ส่วนกลาง กับ สทท.11 พิษณุโลก ขาดความสัมภាន ไม่คล่องตัว งานล่าช้า ไม่ สามารถคำนวนหาต้นทุนสุทธิได้ ทำให้มีความสามารถประเมินได้ว่าผลงานที่ผลิตนั้นมีคุณภาพ คุ้มค่า

กับเงินลงทุนที่ลงไปหรือไม่ ซึ่งเป็นลักษณะที่ขัดกับองค์กรสื่อสารมวลชนที่มีประสิทธิภาพ นอกนั้นนโยบายการดำเนินงานของ สทท.11 ยังเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยของผู้บริหาร โดยเฉพาะในระดับสูงหรือวัสดุบาก และวัสดุมนตรีที่มากับบุคลากร ผลงานให้ขาดจุดยืนที่มีเสถียรภาพและสร้างความสับสนให้กับบุคลากรเกี่ยวกับนโยบายของสถานี

ปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างและการดำเนินงานยังนำไปสู่ปัญหาในเชิงธุรกิจ คือในขณะที่เต็มไปด้วยการแข่งขัน ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ส่วนใหญ่จำเป็นต้องสร้างเนื้อหาสารเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของผู้รับสารให้มากที่สุด ซึ่งหมายถึง เรตติ้ง (Rating) และรายได้จากผู้โฆษณาที่จะมาชี้อเวลากับการออกอากาศ เพื่อโฆษณาสินค้าของตน จะเห็นได้ว่าเศรษฐกิจและการแข่งขันทางธุรกิจคือตัวกำหนดประสิทธิภาพในการทำงานที่สำคัญอย่างหนึ่ง รายงานชี้ว่าที่ไม่สามารถนำเสนอเนื้อหาได้ลุ่มลึก รายการอื่นๆที่มีการนำเสนอไม่เปลกใหม่ ก็จะไม่น่าสนใจและได้เด่นกว่ารายการอื่น เพราะ สทท.11 เป็นสถานีโทรทัศน์เพียงแห่งเดียวที่ไม่ได้มีรายได้จากการอัตราค่าโฆษณาเชิงพาณิชย์ แต่มีรายได้จากการประมวลประจำปี รายได้จาก อสมท. และบริษัทเอกชนหรือหน่วยงานอื่นที่รับการแบ่งสรรจากรัฐ ด้วยเหตุนี้ทำให้ สทท.11 ไม่มีความจำเป็นจะต้องแข่งขันทางธุรกิจกับสถานีโทรทัศน์อื่นๆ รูปแบบรายการจึงมักไม่ได้รับการพัฒนา เมื่อย้อนกลับไปพิจารณาถึงโครงสร้างการแบ่งสายงานระหว่าง สทท.11 ส่วนกลาง กับ สทท.11 พิษณุโลก อย่างพยายามเรื่องงบประมาณเกี่ยวกับการผลิตรายการจะเห็นว่าต้องได้รับการอนุมัติจากสำนักประชาสัมพันธ์เขตตั้งนั้นผู้ที่ตัดสินใจว่า “จะทำอะไร” กับผู้ตัดสินใจว่า “จะมีเงินให้ทำหรือไม่” จึงเป็นคนละคนกัน สองผลต่อการทำงานและคุณภาพของรายการ เนื่องจากผู้ที่รู้ว่าจะต้องใช้เงินทุนในการผลิตเท่าใดไม่ใช่คนที่มีอำนาจตัดสินใจทางการเงิน

โครงสร้างการดำเนินงานดังกล่าว ยังส่งผลไปถึงประเด็นต่างๆ อีกมาก ทั้ง สัดส่วนรายการ ท้องถิ่นที่ได้รับการจัดสรรมาเพียงน้อยนิดเมื่อเทียบกับรายการประจำที่รับสัญญาณการแพร่ภาพออกอากาศจาก สทท.11 ส่วนกลาง แต่ในทางกลับกันหากได้รับการจัดสรรเวลาท้องถิ่นให้มาก กว่าที่เป็นอยู่ก็มีแนวโน้มว่าสถานีไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะผลิตรายการท้องถิ่นต่างๆให้เป็นไปตามสัดส่วนที่ได้รับการจัดสรรมากขึ้นได้เท่าที่ควรเช่นกัน ซึ่งได้เคยเกิดเหตุการณ์ในลักษณะนี้ส่งผลคือสถานีท้องถิ่นต่างขอคืนเวลาให้กับ สทท.11 ส่วนกลางมาแล้ว

นอกจากนั้นผังรายการท้องถิ่นที่กำหนดไว้ในแต่ละวันยังต้องมีการปรับเปลี่ยนแปลง หรือรายการอยู่บ่อยๆ เนื่องจากได้รับการสั่งการมาจาก สทท.11 ส่วนกลาง เพื่อสนับสนุนภารกิจของวัสดุบาก หรือ หน่วยงานต่างๆที่มีการเข้าเวลาในการถ่ายทอดสดแทน

ด้านรายการท้องถิ่นที่ผลิตในปัจจุบัน ต้องดูออกอาการบ่อຍ หรือบางครั้งผลิตไม่ทันตามกำหนด เพราะมีบุคลากรและอุปกรณ์เพียงกลุ่มและชุดเดียวที่ดำเนินการ อีกทั้งภารกิจด้านการจัดรายการพิเศษเฉพาะกิจ และถ่ายทอดสดต่างๆเข้ามาเป็นดังเวลาามากขึ้น ส่วนกระบวนการผลิตรายการก็เช่นกัน เมื่อเวลาไม่จำกัด จึงเป็นการคำนึงถึงปริมาณและให้ผลิตงานออกมาได้ตามบทบาทหน้าที่เท่านั้น โดยขาดการรับฟังความต้องการของคนในพื้นที่และสนองต่อความต้องการเหล่านั้นได้อย่างเหมาะสม ไม่มีการประเมินผลรายการ เพราะต้องการให้ทันกับเวลา ซึ่งส่งผลให้รายการขาดประสิทธิภาพ และขัดกับหลักการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและการเป็นสื่อเพื่อท้องถิ่น

ปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้น เชื่อมโยงไปถึงปัจจัยด้านงบประมาณในการขับเคลื่อนที่มีอยู่อย่างจำกัด นำไปสู่ปัญหาด้านบุคลากรและอัตรากำลังที่ไม่เพียงพอ ข้าราชการมีการบรรจุน้อย และต้องเติบโตในทางราชการ มีการย้ายหรือเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น ทำให้ขาดคนทำงานด้านการผลิตรายการโดยตรงไป ในขณะที่ต้องจ้างลูกจ้างชั่วคราวเป็นจำนวนมาก ทั้งที่ไม่มีสวัสดิการและความก้าวหน้าเพียงพอที่จะรักษาบุคคลเหล่านี้ที่มีความสามารถเอาไว้ได้ หากมีที่หมายใหม่ที่ดีและมั่นคงกว่า นอกจากนั้นบุคลากรต้องทำงานหลายหน้าที่โดยส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนมาทางด้านสื่อสารมวลชน ซึ่งมีภารกิจมากทำให้พลาดโอกาสในการฝึกอบรมและพัฒนางาน ส่งผลถึงให้ขาดความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และไม่มีลักษณะ "ความเป็นมืออาชีพ" ทำให้ไม่สามารถผลิตรายการที่มีคุณภาพได้เท่าที่ควร และอีกประการที่สำคัญคืออุปกรณ์ในการผลิตที่ค่อนข้างล้าสมัย ขาดการบำรุงรักษาและจัดซื้อจัดจ้างได้ยากเนื่องจากมีราคาแพงและสถานีไม่มีอำนาจในการดำเนินการเอง ซึ่งก็เนื่องมาจากปัญหาระบบประมาณดังกล่าวแล้ว

ส่วนปัจจัยภายนอกนั้นดูจะเข้ามามีบทบาทต่อการดำรงสถานภาพความเป็นสถาณีโทรทัศน์ท้องถิ่นในสัดส่วนที่น้อยกว่าปัจจัยภายใน จะเห็นได้จากบทบาทของลูกค้าสื่อมวลชน ซึ่งในที่นี้คือ "ผู้ชม" ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ที่ยังไม่มีโอกาสได้เข้ามาแสดงความคิดเห็นในการนำเสนอเนื้อหา ความสนใจตรงมายังผู้ผลิต เพื่อนำเสนอผ่านรายการต่างๆของสถานีได้เท่าที่ควร ในส่วนของการรับชมก็มีปัญหาพอสมควรเช่นกัน คือ ส่วนใหญ่มีรายการที่สนใจและสามารถดูได้อย่างต่อเนื่อง แต่ก็เป็นประจำจากสถานีอื่นๆ ในขณะที่ซอง 11 พิษณุโลก มีช่วงเวลาที่ไม่ค่อยเหมาะสมคือช่วงเย็นซึ่งตรงกับช่วงของการเดินทาง ประกอบกับมักมีการเปลี่ยนแปลงรายการอยู่บ่อยๆโดยขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี ทำให้สถานีอื่นนับเป็นคู่แข่งทางการตลาดที่แย่งสัดส่วนของผู้ชมจากสทท.11 พิษณุโลกไปค่อนข้างมาก ทั้งที่สถานีเองยังคงยืนยันว่าไม่ได้เป็นสถานีที่มุ่งในเชิงธุรกิจ และไม่ได้หวังแข่งขันกับใคร แต่ในความเป็นจริงในโลกของสื่อไม่สามารถปฏิเสธข้อเท็จจริงนี้ไปได้

และจากปัญหาต่างๆที่ได้กล่าวแล้วนั้น ยังทำให้มีรายการที่มีผู้เช่าเวลาเข้ามาเสริมรายการทั้งถินที่สถานีผลิตเอง เพื่อแก้ปัญหาด้านงบประมาณ และการขาดศักยภาพในการผลิตรายการของสถานี ทำให้สัดส่วนของรายการทั้งถินที่ผู้ชุมได้ชุมจริงๆมีค่อนข้างน้อยมาก

สำหรับการดำเนินสถานภาพสื่อมวลชนทั้งถินเพื่อชุมชนที่ควรเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของคนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องมากกว่าการอาศัยบุคลากรที่มาจากส่วนกลางหรือมาจากพื้นที่อื่นในการวางแผนการใช้สื่อและไม่ต้องการให้ส่วนกลางขยายอิทธิพลในสภาพเครือข่ายเข้ามารครอบงำมากเกินไปจึงต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันเพื่อเป็นการสร้างความสมดุลในเรื่องการนำเสนอเนื้อหาต้องเป็นข่าวสารแบบข้อคิดเห็นหรือความเห็นแบบสองด้านทั้งบวกและลบเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้รับสารสิ่งที่จะต้องดำเนินการอย่างยิ่งก็คือการเป็นผู้ที่เข้าใจแนวโน้มของการพัฒนาทั้งถินของตนเองเป็นอย่างดีและควรประสานงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบอยู่เสมอไม่มีการนั่งคิดเองเขียนเองโดยไม่ทราบข้อเท็จจริง ซึ่งการนำไปสู่เป้าหมายนี้ต้องมีการพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานในการผลิตรายการ เพิ่มพูนความรู้ความสามารถให้เป็นบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและมีคุณสมบัติในการดำเนินงานให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจะช่วยในการแก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรได้ระดับหนึ่ง ปัญหาอีกประการคือเรื่องการติดอยู่กับระบบราชการ(ระบบอาชญากรรม) ซึ่งเป็นภาระที่จะแก้ไข แต่ผู้บริหารต้องเปิดใจว่างเพื่อป้องกันไม่ให้บุคลากรที่มีความสามารถเสียกำลังใจ ยกย้ายหรือลาออกเพื่อไปทำงานที่ตนเองรักและถนัดหรือได้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า และมีความสบายใจมากกว่า ทำให้ สทท.11 พิชณ์โลก ต้องเสียบุคลากรที่ดีมีคุณภาพไปอย่างน่าเสียดาย

ด้านข่าวสาร ข้อมูลต่างๆ ที่เผยแพร่ภาพออกอากาศผ่านรายการทั้งถินต่างๆ ทาง สทท.11 พิชณ์โลกซึ่งมีทั้งรายการที่มาจากส่วนกลางและรายการของทั้งถิน เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนกันแล้วพบว่ารายการจากส่วนกลางมีสัดส่วนมากกว่าอย่างเห็นได้ชัดทั้งที่เป็นสถานีโทรทัศน์ทั้งถินรายการส่วนใหญ่จึงเกิดจากการระบบเครือข่ายของการสื่อสารที่เป็นไปในลักษณะกระจายข่าวสารจากส่วนกลางไปยังส่วนทั้งถินเสียมากกว่า โดยที่ข่าวสารจากทั้งถินมีโอกาสเผยแพร่น้อยซึ่งอาจจะทำให้ประชาชนในทั้งถินถูกครอบงำด้วยข่าวสารจากส่วนกลาง ซึ่งนอกจากจะไม่ได้รับประโยชน์จากข่าวสารเต็มที่แล้ว ยังไม่เข้าใจสภาพที่แท้จริงของตนเองเพราะได้รับความรู้ ทัศนคติและค่านิยมที่ไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมตามความเป็นจริงที่ควรจะได้รับ

หากพิจารณาในแง่ของสังคมข่าวสารแล้ว คนส่วนกลางกับส่วนทั้งถินอยู่ในสังคมข่าว

สารที่แตกต่างกันและต่างมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับข่าวสารของตนอย่างเพียงพอ ดังนั้นแนวโน้มโดยภาพรวมแล้วความพิจารณาของ สพท.11 พิษณุโลกในการเผยแพร่ภาพออกอากาศข้อมูลข่าวสารต่างๆ ของท้องถิ่น โดยการรายงานสด ถ่ายทอดสัญญาณผ่านดาวเทียมและบันทึกเทปโทรศัพท์เคลื่อนที่เพื่อส่งไปเผยแพร่เพรียบ สพท.11 ส่วนกลางด้วย จึงนับเป็นการทำให้ข่าวสารจากส่วนท้องถิ่นไหลเวียนกลับไปยังส่วนกลางได้บ้างไม่ใช่เป็นสถานี “ลูกข่าย” ของ สพท.11 ส่วนกลางเพียงอย่างเดียว หากมีนโยบายในการดำเนินการเช่นนี้มากขึ้นและเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน โดยได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเข้มแข็งเชื่อว่า โอกาสที่ สพท.11 พิษณุโลก จะมีสถานภาพและบทบาทของการเป็น “โทรศัพท์ท้องถิ่นเพื่อชุมชน” ยังคงมีให้มา สพท.11 พิษณุโลกยังดำเนินงานในลักษณะของการเป็น “โทรศัพท์ท้องถิ่นเพื่อชุมชน” ไม่ชัดเจนและไม่มากพอที่จะก่อให้เกิดบทบาทของสื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาได้เท่าที่ควรจะเป็น

ประเดิมที่น่าสนใจเป็นปัจจัยและศักยภาพสำคัญของการพัฒนาสื่อชุมชนประเภท
วิทยุโทรทัศน์ คือ บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ของสถานี

แม้ว่าในเชิงปริมาณ การผลิตรายการแต่ละรายการล้วนต้องอาศัยบุคลากรจากกลุ่มเดิมในกรณีที่มีภารกิจเสริมที่มีค่อนข้างบ่อย จนกลายเป็นภารกิจสำคัญของสถานีไปแล้วก็คือ การถ่ายทอดสดนอกสถานี การจัดรายการหรือกิจกรรมพิเศษต่างๆตามนโยบายรัฐบาลหรือนโยบายของกรมประชาสัมพันธ์ หรือนโยบายของ สทท.11 ย่อมต้องเข้ามาแทรกกับภารกิจในการผลิตรายการทั้งถินของสถานีอย่างแน่นอนทำให้ไม่สามารถผลิตได้เต็มที่เนื่องจากต้องหันไปดำเนินการในภารกิจพิเศษที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดแทนทำให้บุคลากรมีปริมาณไม่เพียงพอต่อการผลิตรายการและไม่สามารถแสดงศักยภาพในการเป็นโทรทัศน์ท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่

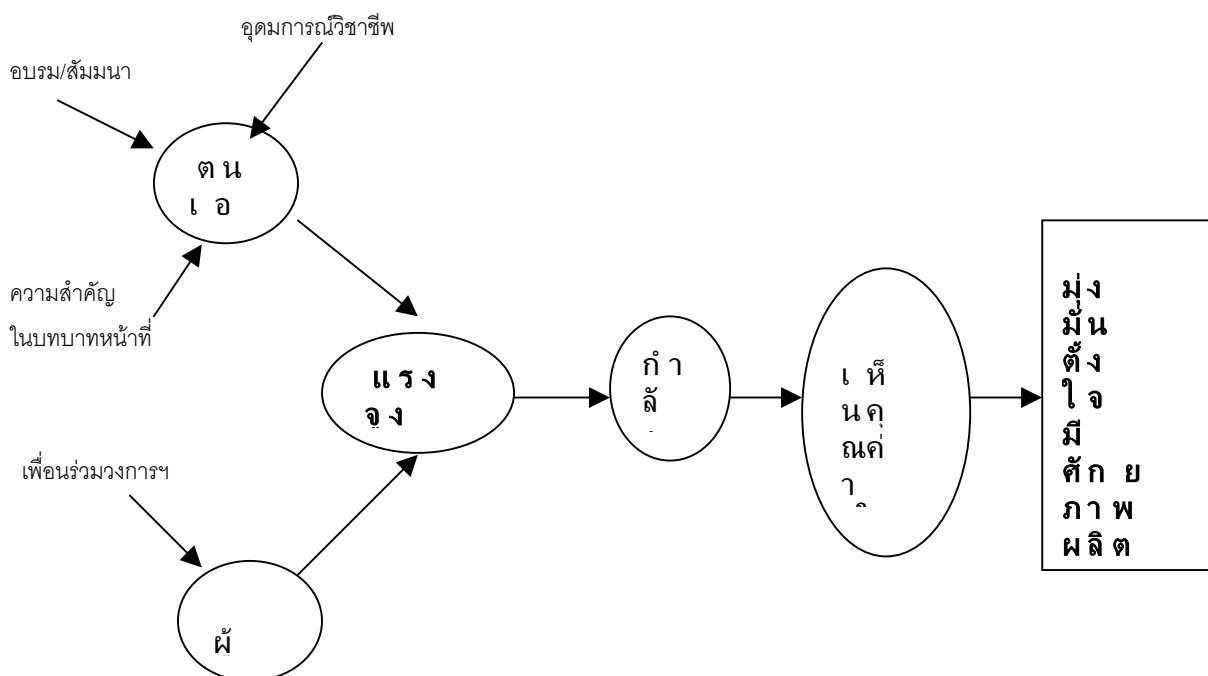
อย่างไรก็ตาม ในเชิงคุณภาพ แม้ว่าบุคลากรของสถานีจะต้องปฏิบัติงานอยู่ท่ามกลางความขาดแคลนรอบด้าน ก็ยังคงทำงานอยู่ได้ อีกทั้งบางคนยังมีพลังในการลูกชิ้นมาพัฒนางานอย่างสร้างสรรค์เพื่อชุมชนให้มากและดีขึ้นได้ ทั้งนี้มาจากปัจจัยเสริมคือการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน แม้ส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนมาโดยตรงแต่ก็มีความรู้ในลักษณะการสั่งสมประสบการณ์และครุพักลักษณะในขณะปฏิบัติงาน บุคลากรของสถานีมีทัศนคติและมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักรถึงประโยชน์อันเพิ่มมีตามแนวคิดเรื่องการสื่อสารเพื่อชุมชนและการสื่อสารเพื่อการพัฒนาพอสมควร มีความต้องการอยู่ลึกๆที่อยากจะเห็นการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงโฉมหน้าของรายการโทรทัศน์ท่องถิ่นพิชณ์โลก เพียงแต่ที่ผ่านมาധันขาดโอกาสในการแสดงความคิดเห็นโดยเสรี

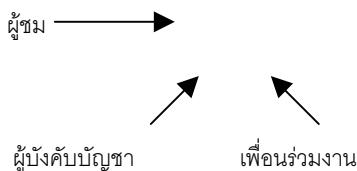
และความเป็นอิสระในการสร้างสรรค์ผลงาน ประการสำคัญยังมีเรื่องจุ่งใจในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามหลักการสืบสารเพื่อชุมชนและสืบเพื่อการพัฒนาล้วนส่งผลให้บุคลากรสมมุติและขับเคลื่อนนั้นทรงพลังที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน ดังกรณีของการเปลี่ยนแปลงรายการส่งเสริมศิลปะในไทยในช่วงของการทำ Action Research ของภาควิจัยครั้งนี้ คือ

1. มีการเปลี่ยนโฉมให้เดิมรายการใหม่ ตามคำแนะนำของผู้ชุมชน
2. การเพิ่มช่วงเกร็งนำรัฐวิทย์ไทย ซึ่งเป็นการแทรกความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงสดลงมาไว้ กลางรายการ
3. การปรับรูปแบบการผลิตที่พิถีพิถันดังแต่การเตรียมการผลิต ขณะผลิตและหลังการผลิต เพื่อลดข้อบกพร่องต่างๆ ทั้งที่ผู้ผลิตมองเห็นและจากคำติชมจากผู้ชุมทางบ้านที่แนะนำ อย่างสถานี

ดังนั้นหากบุคลากรจะถอดพันธุ์จากการจัดระบบการบริหารงานภายใต้การบังคับบัญชาที่ ทำให้อีกด้วยหรือคับข้องใจต่างๆ ไปบ้าง และหันมามองไปในเชิงอุดมการณ์และสร้างสรรค์ มีการค้นหารูปแบบ วิธีการสร้างแรงจูงใจให้สมฤทธิ์ที่ดีและเห็นผลได้อย่างเป็นรูปธรรมให้แก่ผู้ปฏิบัติงานก็จะทำให้บุคลากรเหล่านี้เป็นเรื่องขับเคลื่อนสถานีไปสู่การเป็นโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชนได้ไม่ยากนัก จะนั้นข้อเท็จจริงที่ค้นพบนี้แสดงให้เห็นว่า การปรับปรุงและผลิตรายการท้องถิ่นเพื่อชุมชน จะได้ผลมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับความมุ่งมั่น อุทิศตนของผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นกลไกสำคัญซึ่งสามารถสรุปเป็นแนวทางการสร้างแรงจูงใจแก่บุคลากรในการผลิตรายการ ดังแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 แสดงแนวทางการสร้างแรงจูงใจให้แก่บุคลากรของสถานี

สำหรับสื่อขนาดใหญ่อย่างวิทยุโทรทัศน์ หากจะเป็นไปเพื่อการพัฒนาชุมชนแล้วดูจะเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยาก เนื่องจากในแต่ละก้าวย่าง และล้วนมีบริบทครอบที่สัมพันธ์ เชื่อมโยงกันอย่างหลักหลาด และสำแดงพลังความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากันเท่าไนเด่น ก็ ซึ่งสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนจากการวิจัยครั้งนี้ ข้อค้นพบที่ได้จึงนำไปสู่ข้อเสนอแนะทั้งในเชิงนโยบายและปฏิบัติเพื่อมุ่งหวังให้สถานีแห่งนี้เป็นตัวอย่างในการเริ่มลงมือพัฒนาสื่อชุมชนขนาดใหญ่ประเภทนี้อย่างเป็นรูปธรรม และเป็นไปเพื่อชุมชน เพื่อประชาชนมากยิ่งขึ้นต่อไป

1. ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1.1 ควรจะมีการพิจารณาปรับปรุงรูปแบบการบริหารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของกรมประชาสัมพันธ์ สทท. 11 และ สทท. ในส่วนภูมิภาคให้มากกว่าที่เป็นอยู่ เนื่องจากการที่ สทท. 11 พิษณุโลก เป็นกรมสิทธิ์ของรัฐ ย่อมส่งผลต่อการจัดการงบประมาณที่ขาดประสิทธิภาพ แต่ละปีงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากรัฐไม่เพียงพอต่อการผลิตรายการที่มีคุณภาพได้ การเปลี่ยนแปลงกรมสิทธิ์ใน สทท. 11 จึงน่าจะเป็นทางออกที่ควรพิจารณาให้รอบคอบและลึกซึ้ง อีกครั้ง และเพื่อให้เกิดความคล่องตัวมากขึ้นทั้งในด้านงบประมาณ รายได้ รายจ่าย บุคลากรและการพัฒนาองค์กร ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้คือ

- ปัญหาเชิงโครงสร้างในการบริหารงานและการควบคุมสั่งการของ สทท. 11 พิษณุโลก โดย สำนักประชาสัมพันธ์เขต น่าจะมีการพิจารณาปรับเปลี่ยนให้เข้มตรงกับ สทท. 11 ส่วนกลาง ซึ่งต้องทำงานร่วมกันมากกว่า

- ปัญหาด้านงบประมาณควรจะมีการพิจารณาปรับปรุงในส่วนของการเบิกจ่าย จัดซื้อจัดจ้าง ที่ไม่ต้องขึ้นกับสำนักประชาสัมพันธ์เขต แต่ สทท. 11 พิษณุโลกมีศักยภาพในการบริหารจัดการงบประมาณของตนเองได้ โดยเฉพาะเรื่องที่เร่งด่วน มีความสำคัญและส่งผลต่อการผลิตรายการ

- ควรจะมีการพิจารณาเพิ่มเติมในกรณีการผลิตรายการ ค่าตอบแทนบุคลากร และการบรรจุลูกจ้างซึ่วครัวที่มีศักยภาพในการทำงานและอยู่นานาให้มากขึ้น เพราะการจัดการงบประมาณที่ไม่ลงตัวยังส่งผลต่อการผลิตรายการ ข้อบัญญัติของบุคลากรซึ่งเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญ

1.2 . หากไม่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบและโครงสร้างการบริหารอย่างน้อยกรมประชาสัมพันธ์ และ สทท.11 ส่วนกลางจะเป็นต้องมีนโยบายที่ชัดเจนในการบริหารงาน และกำหนดบทบาทภารกิจของ สทท.11 ในส่วนภูมิภาค(รวมทั้ง พิษณุโลก) ให้มีการผลิตรายการเพื่อชุมชนมากขึ้น มีการให้คำแนะนำนำปรึกษา พัฒนาบุคลากรให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตามแนวทางการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและนำไปพัฒนาห้องถินได้อย่างแท้จริง ตลอดจนไม่ละเลยเรื่องการตรวจสอบประเมินผลรายการอย่างมีระบบเพื่อทราบความต้องการของชุมชนในห้องถินอย่างแท้จริง

1.3 ควรมีการกำหนดดู tho ศาสตร์การพัฒนารายการ เน้นการออกแบบและสร้างสรรค์รายการให้น่าสนใจและทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงแนวคิดและกระบวนการโดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ ประชาชน

1.4 ควรจะมีหลักเกณฑ์และนโยบายในการประเมินคุณค่าผังรายการและรายการที่มีอยู่ของสถานีทั้งในระดับประเทศและห้องถิน อันจะนำไปสู่การปฏิบัติงานที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

1.5 ควรจะมีการกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานในเชิงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ของการเป็นแม่แบบในการเป็นโทรศัพท์แห่งชาติ คือ ยึดหลักความถูกต้อง ได้มาตรฐาน เป็นระบบในทุกเรื่อง เช่น ผังรายการต้องตรงหรือเป็นไปตามที่กำหนด มีการกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการในการถ่ายทอดสดอย่างเป็นระบบ เป็นต้น ซึ่งอาจจะเป็นไปในลักษณะของการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาโดยความคุม ดูแล

1.6 ควรจะมีการกำหนดรายการปรับปรุงภาพลักษณ์ของ สทท.11 และสทท. 11 ในส่วนภูมิภาคไม่ให้ถูกมองว่าเป็นเพียงกระบวนการสื่อสารมวลชน ซึ่งส่งผลต่อความเชื่อถือ ทัศนคติและพฤติกรรมการรับชมรายการของประชาชน

2. ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

2.1 สพท.11 พิษณุโลก รวมทั้ง สถานีโทรทัศน์ท้องถิ่นในภูมิภาคอื่นๆ ควรจะมีความเป็นอิสระในการเลือกที่จะรับสัญญาณการเผยแพร่ภาระรายการพิเศษ หรือถ่ายทอดสดต่างๆ ในช่วงเวลาท้องถิ่น ตามความเหมาะสมเพียงบางรายการเท่านั้น ไม่ใช่การปฏิบัติตามคำสั่งของกรมประชาสัมพันธ์และ สพท.11 ส่วนกลางเสียหมด เช่นที่เป็นอยู่ เพราะจะทำให้รายการท้องถิ่นขาดเสถียรภาพ และส่งผลต่อความนิยมรายการของผู้ชมในท้องถิ่นด้วย

2.2 แผนผังรายการควรจะเปิดโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่นเป็นผู้กำหนดเพื่อสนับสนุนความต้องการของประชาชน เนื่องจากคนในพื้นที่มีความเข้าใจในความต้องการและความสนใจของผู้ชม รายการในชุมชนท้องถิ่นได้ดีกว่าผู้ผลิต ซึ่งอาจจะไม่ใช่คนในพื้นที่นั้น

2.3 ควรจัดให้มีกิจกรรมในลักษณะเชิงรุก ในการเข้าถึงชุมชนและประชาชนในพื้นที่ เพื่อรับฟังความคิดเห็นที่แท้จริงของผู้ชมอย่างแท้จริง และสามารถสนับสนุนความต้องการได้อย่างตรงจุด อย่างน้อยปีละ 1 – 2 ครั้ง เช่น

- การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ มีการเดินพบปะตามบ้าน พูดคุย หรือกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ขึ้นดีระหว่างผู้ชมกับสถานี

- การจัดรายการ ช่อง 11 พิษณุโลก สัญชาติไทย ตามชุมชนต่างๆ

2.4 ผลิตรายการที่เน้นการมีส่วนร่วมอย่างหลากหลายมากกว่าการสนทนาเพียงอย่างเดียว เพราะหากมีมากเกินไปอาจจะทำให้ผู้ชมเบื่อหน่าย เช่น

- จัดประกวดอ่านข่าว แข่งขันเขียนบทโทรทัศน์ ซึ่งในทางอ้อมยังเป็นการฝึกสอนและให้ความรู้เบื้องต้นแก่ผู้เข้าประกวดด้วย

- มีรายการที่เป็นเสมือนสื่อกลางของสถานีในการประชาสัมพันธ์ออกเล่าความเคลื่อนไหว ความเป็นไป หรือตอบปัญหาที่มีผู้ชมสอบถามเข้ามาเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถานี แต่ยังไม่ได้รับคำตอบ ซึ่งถือเป็นการสร้างภาพลักษณ์ให้แก่องค์กรได้อีกทางหนึ่ง

2.5 จัดกิจกรรมที่เสริมสร้างการเรียนรู้เรื่องการทำงานของสถานี เพื่อเกิดความรู้สึกใกล้ชิด กับสถานี และسمอ่อนเป็นเจ้าของมากกว่าที่เป็นอยู่ ตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจเรื่องการสื่อสาร แบบมีส่วนร่วมและการสื่อสารเพื่อการพัฒนาแก่ประชาชน เพื่อแสดงให้ทราบในผลิตภัณฑ์ การโอกาสต่อไป ทั้งนี้ต้องไม่ลืมที่จะให้ความรู้แก่บุคลากรของสถานีซึ่งจะเป็นสมอ่อนตัวแทนของ สถานีกับประชาชนให้มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นดังกล่าวเป็นเบื้องต้นก่อนด้วย

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจสถานภาพและบทบาทของโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชน ผ่านรายการโทรทัศน์ของ สพท. 11 พิษณุโลก ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงาน ทำการวิจัย และพัฒนารายการของสถานีโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการนำเสนอประเด็น ชุมชนของตนเอง รวมทั้งติดตามผลที่เกิดขึ้นต่อประชาชนและการพัฒนาชุมชนภายหลังการดำเนิน การวิจัยซึ่งใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก โดยแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ การวิจัยเอกสารร่วมกับการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนภาคเหนือตอนล่างที่มีต่อรายการท้องถิ่นปัจจุบัน ร่วมกับการทดลองปฏิบัติการผลิตรายการเก็บเบี้ย ได้ถูกร้านและรายการส่งเสริมศิลปินไทย จากรายการทั้งหมด ของสถานี ตามแนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและสื่อเพื่อการพัฒนา ทั้งนี้กำหนดให้มีการประเมินความเป็นโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชนในระดับองค์กร ระดับรายการ และระดับผู้ชม

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยภายในองค์กร ได้แก่ โครงสร้างการจัดการสถานีและการบริหารงาน แบบราชการเป็นอุปสรรคที่สำคัญยิ่งต่อการดำเนินงาน เชื่อมโยงไปสู่ปัญหาด้านงบประมาณ อุปกรณ์และเทคโนโลยี อัตรากำลัง ในขณะที่คุณลักษณะของบุคลากรในเชิงคุณภาพกลับส่งผลใน ทางบวกคือสามารถปฏิบัติงานได้ดีพอควรในทุกผลงานปัญหาเชิงโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งเป็นผลจาก อุดมการณ์วิชาชีพและแรงจูงใจไฟสมฤทธิ์ในตัวบุคลากรแต่ละคนเป็นหลัก ซึ่งหากมีการพัฒนาน่าจะ สามารถเป็นแรงขับเคลื่อนองค์กรที่สำคัญได้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่

รายการท้องถิ่นปัจจุบันที่ได้รับความนิยมมากที่สุด ได้แก่ รายการข่าวท้องถิ่นและรายการส่ง เสริมศิลปินไทยและจัดว่าเป็นรายการที่มีเนื้อหาและการผลิตที่เข้าข่ายการเป็นรายการโทรทัศน์ท้อง ถิ่นเพื่อชุมชน เช่นเดียวกับรายการเก็บเบี้ย ได้ถูกร้าน ในขณะที่รายการอื่นๆ มีลักษณะไม่ชัดเจนที่จะ สามารถระบุได้ว่าเป็นรายการในลักษณะดังกล่าว

ผู้ชมรายละ 57 คนนิยมรับชมรายการของสถานีคือกลุ่มผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งมากเป็น แหล่งข้อมูลในการผลิตและสนับสนุนรายการประเภทสาระความรู้ ส่วนประชาชนทั่วไปอยู่รายละ 43 คน นิยมชมรายการเนื่องจากติดภาพลักษณ์ของสถานีว่าเป็นของรัฐบาล รายการไม่มีความต่อเนื่องและ ขาดความแน่นอนของผู้รายการค่อนข้างมาก

ด้านการมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตรายการของผู้ชม พบร่วมสามารถทำได้ในระดับการ เป็นผู้ชมและระดับผู้ผลิตบางส่วนเท่านั้น ส่วนระดับผู้วางแผนนโยบายและวางแผนการผลิตยังไม่ สามารถเข้าร่วมได้

จากการประเมินความเป็นโทรทัศน์ท้องถิ่นของ สพท. 11 พิษณุโลกในทุกระดับสูง ได้ว่า สถานียังไม่สามารถแสดงศักยภาพและบทบาทในการเป็นโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชนได้อย่างเต็มที่

Abstract

The objectives of this study were to survey the status, the local television role for the community via National Broadcasting and Television Channel 11 , Phitsanulok.(NBT.CH.11 Phitsanulok) Then to study factors resulted in implementation , to research and develop the TV. Programs by allowing people in the community to participate in presenting their issues by themselves. To follow up the results that had impact on the people and community development after the research implementation. This study was qualitative research comprising of two parts ; first documentary research and second , survey on public's opinions in lower north towards the present local programs in cooperation with the workshop on Kep Bia Tai Thun Ran Program and Songserm Silaphin Thai Program (Thai Artistic Promotion Program) from all the station programs towards the participatory communication and media development . Moreover, and evaluation of local television for community in organization level, program level and audience level were designated.

The findings found that factors in organization such as Station Structure and bureaucratic administration had an impact on the implementation leading to budget problem , equipment and technology , workforce . Whereas the characteristics of the personnel were qualitatively positive , that is , they could work quite well among the midst of infra structure problem. This resulted from the idealistic professional and individual achievement incentive if they have been developed, they would have driven the organization more effectively than present .

The most favorite recent local programs were Local News and Songserm Silaphin Thai Program. They presented the content and the production which was relevant to local production for community development

together with the Kep Bia Tai Thun Ran Program , while other programs were so vague which could not be identified as the previous ones.

57% of the audience preference was community leaders and government officials who provided the imformation resources in production and were interested in knowledge matter. 43% of the audience did not prefer the program because of being a government TV.Channel. Beside it was not continual and lacked proper program planning.

It found that the participatory production of the audience could be managed partly in the audience and production levels only , whereas policy making and production plans were not allowed for those people to participate.

From the evaluation of the local channel of NBT.CH.11 Phitsanulok in all levels, it concluded that the Station could not show its potential and role in the local TV. Production fully.

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(2)
สารบัญ	(4)
สารบัญแผนภูมิและแผนภาพ	(5)
สารบัญตาราง	(6)
 บทที่ 1 บทนำ	 1
ปัญหานำการวิจัย	6
วัตถุประสงค์ในการวิจัย	6
ข้อจำกัดของการวิจัย	6
ขอบเขตการวิจัย	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	8
 บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	 12
ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ของสื่อมวลชน	12
แนวคิดเรื่องการใช้สื่อมวลชนสำหรับชุมชน	13
แนวคิดเรื่องโทรทัศน์ท่องถิน	21
แนวคิดเรื่องกระบวนการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์	24
แนวคิดเรื่องการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม	28
แนวคิดเรื่องสื่อมวลชนกับการพัฒนา	30
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	32
 บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	 35
เกณฑ์ในการใช้วัดความเป็นโทรทัศน์ท่องถินเพื่อชุมชน	53

หน้า

บทที่ 4 สภาพทั่วไปของ สทท. 11 พิษณุโลก	58
- หน่วยงานต้นสังกัด	58
- ประวัติความเป็นมา	60
- นโยบายในการบริหารงาน	61
- โครงสร้างการบริหารงานและการแบ่งงาน	62
- อัตรากำลัง	64
- สัดส่วนการอุปกรณ์ราชการและแผนผังรายการ	66
- รายการทรัพย์ศูนย์ท้องถิ่นปัจจุบัน	71
- งบประมาณ	76
- สถานที่	77
- อุปกรณ์และเทคโนโลยีในการผลิต	78
- การแพร่ภาพออกอากาศ	81
บทที่ 5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของ สทท.11 พิษณุโลกในฐานะ ทรัพย์ศูนย์ท้องถิ่นเพื่อชุมชน	82
ปัจจัยภายในองค์กร	83
ปัจจัยภายนอก	115
บทที่ 6 บทบาทของ สทท. 1 พิษณุโลกในฐานะทรัพย์ศูนย์ท้องถิ่นเพื่อชุมชน ผ่านรายการโทรทัศน์	120
บทที่ 7 ผลสำรวจความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของผู้ชุมชนรายการของ สทท.11 พิษณุโลก	138
ผลสำรวจความคิดเห็นของผู้ชุมชนในเขต 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง	140
การประเมินความเป็นทรัพย์ศูนย์ท้องถิ่นเพื่อชุมชนของ สทท.11 พิษณุโลก	180

หน้า

บทที่ 7 สู่ผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	190
สรุปผลการศึกษา	190
อภิปรายผล	193
ข้อเสนอเชิงนโยบาย	198
ข้อเสนอเชิงปฏิบัติ	200
แนวทางการวิจัยในอนาคต	201
 บรรณานุกรม	202

- ภาคผนวก ก** ตัวอย่างผังรายการและบันทึกข้อความที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย
- ผังรายการหลัก สทท.11 ส่วนกลาง
 - ผังรายการ สทท.11 พิชณ์โลก (เฉพาะรายการท้องถิ่น)
 - ผังรายการประจำวัน สทท.11 พิชณ์โลก
 - ตัวอย่างโทรศารบันทึกข้อความแจ้งเปลี่ยนแปลงรายการจาก สทท.11 ส่วนกลาง
 - บันทึกข้อความสรุปรายงานผลการดำเนินงานประจำเดือนและผลตอบรับจากผู้ชุม(ทางโทรศัพท์)
- ภาคผนวก ข** บทรายการโทรศัพท์ท้องถิ่น สทท.11 พิชณ์โลก ประกอบด้วย
- บทรายการเก็บเบี้ยให้ถูนร้านที่ได้ทดลองวิจัยและพัฒนา จำนวน 3 ตอน
 - บทรายการส่งเสริมศิลปินไทยที่ได้ทดลองวิจัยและพัฒนา จำนวน 3 เรื่อง
- บทโทรศัพท์รายการท้องถิ่นบจจุบัน** ของ สทท.11 พิชณ์โลก
- บทโทรศัพท์รายการอุดหนุนรุ่งที่ซ่อง 11
 - บทโทรศัพท์รายการแขกรับเชิญ
 - บทโทรศัพท์รายการครอบครัวมีภาค
 - ตัวอย่างหัวข้อข่าวและเนื้อหาข่าวท้องถิ่น
 - บทโทรศัพท์รายการพิเศษอื่นๆ ได้แก่ รายการพลิกฟืนคืนชีวิตเกษตรกรไทย

ภาคผนวก ค ประมวลภาพ ประกอบด้วย

1. การดำเนินงานในการวิจัย

- การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์
- การประชุมนักศึกษาที่ทำหน้าที่ช่วยเก็บข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถามสำรวจความนิยมรายการของผู้ชุมชน
- การจัดเวทีเสวนาเพื่อแสวงหาแนวทางในการทดลองปฏิบัติการผลิตรายการเก็บเบื้องต้นร้านและรายการส่งเสริมศิลปินไทย

2. การผลิตรายการท้องถิ่นของ สทท. 11 พิษณุโลก

- รายการข่าวท้องถิ่น
- รายการส่งเสริมศิลปินไทย
- รายการประเภทสนทนา : รายการตอบภูมิภาค รายการอุณหุ่งที่ช่อง 11 และรายการแขกปรับเชิญ
- รายการพิเศษอื่นๆ ได้แก่ รายการตอบปัญหาภาษาอังกฤษ และตอบปัญหาประชาธิปไตย เวทีชาวบ้าน ถ่ายทอดสดในและนอกห้องสัง

3. ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับการผลิตรายการ

- อาคาร สถานที่
- ห้องส่ง (studio)
- ห้องกำกับภาพ (control room)
- ห้องตัดต่อ

4. กิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตภาคเหนือตอนล่าง

- การจัดงานวันเด็กแห่งชาติและการประกวดอ่านฯ วันเด็ก
- การรับโทรศัพท์หลังไมค์และรับสายที่โทรเข้ามาว่ามารายการสด (phone-in)
- กิจกรรมถ่ายพระราชเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาของหน่วยงานต่างๆ
- การศึกษาดูงานของสถาบันการศึกษาและหน่วยงานต่างๆ

สารบัญแผนภูมิและแผนภาพ

แผนภูมิ

หน้า

แผนภูมิที่ 1 แสดงการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย	48
แผนภูมิที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานต้นสังกัดกับ สทท. 11 พิษณุโลก	59
แผนภูมิที่ 3 แสดงโครงสร้างการบริหารงานของ สทท. 11 พิษณุโลก	62

แผนภาพ

แผนภาพที่ 1 แสดงเกณฑ์ที่ใช้วัดความเป็นโกรธศรน์ทั้องถินเพื่อชุมชนในภาพรวม	54
แผนภาพที่ 2 แสดงเกณฑ์ที่ใช้วัดความเป็นโกรธศรน์ทั้องถินเพื่อชุมชนในแต่ละระดับ	55
ภาพที่ 3 แสดงผังรายการห้องถิน สทท.11 พิษณุโลก ปี 2545	68
แผนภาพที่ 4 แสดงแนวทางการสร้างแรงจูงใจให้แก่บุคลากรของสถานี	100

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 แสดงการปฏิบัติงานผลิตรายการทั้ง 7 รายการและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง	92
ตารางที่ 2 แสดงภูมิหลังด้านการศึกษาและประสบการณ์การทำงานของบุคลากร สพท.11 พิชณุโลก	95
ตารางที่ 3 แสดงผลการสำรวจทัศนคติและความเข้าใจของบุคลากร สพท.11 พิชณุโลก ที่มีต่อแนวคิดเรื่องการสื่อสารเพื่อஆழந்துและ การสื่อสารเพื่อการพัฒนา	97
ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบจำนวนบุคลากรและการแบ่งงานในการผลิต รายการของ สพท.11 พิชณุโลก กับสถานีอื่น	105
ตารางที่ 5 แสดงข้อเปรียบเทียบระหว่าง สพท.11 พิชณุโลก กับสถานีอื่น	117
ตารางที่ 6 แสดงพัฒนาการของรายการท่องถิน (เก็บข้อมูลระหว่างปี 2544 - 2546)	121
ตารางที่ 7 แสดงรูปแบบรายการท่องถินและข้อดีข้อด้อยของรายการในลักษณะต่างๆ	123
ตารางที่ 8 แสดงข้อมูลประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลฯ	141

บทที่ 1

บทนำ

สื่อวิทยุโทรทัศน์ในประเทศไทยเกิดขึ้นจากภาครัฐ ในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม ที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญหลักเพื่อความมั่นคงของรัฐ วิuantanagarattingแต่แรกเริ่มล้วนเป็นการประชาสัมพันธ์งานในภาครัฐหรือข้อมูลข่าวสารที่รัฐต้องการให้เป็นทั้งสิ้น (ครั้ก็, 2542) ดังนั้นการให้บริการข้อมูลข่าวสารตลอดจนสาระและการบันเทิงทุกประเภทจึงอยู่ภายใต้การควบคุมของราชการทั้งหมด ตามพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 ที่ว่า “หน่วยงานของรัฐตามที่ระบุไว้เท่านั้น จึงจะมีสิทธิถือครองใบอนุญาตประกอบการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์” และนั้นย่อมแสดงให้เห็นว่า ประชาชนมีหน้าที่เป็นผู้รับสารที่สื่อนำมาเสนอให้โดยไม่คำนึงถึงความต้องการที่แท้จริง ส่วนสื่อที่อยู่ในระดับภูมิภาคหรือท้องถิ่นเป็นเพียงช่องทางของข้อมูลข่าวสารที่รัฐมีวัตถุประสงค์จะให้เพียงอย่างเดียว โดยไม่สามารถผลิตงานเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆได้เช่นกัน

ต่อมาเมื่อกราสเรียกร้องเสรีภาพทางข่าวสารมากขึ้น เนื่องจากปี พ.ศ. 2535 องค์กรทางการเมืองพยายามปกปิดข้อมูลข่าวสารต่อประชาชนในกรณีพฤษภาคมิพ ทำให้มีการพิจารณาทบทวนบทบาทของ สื่อมวลชนกันใหม่ และเมื่อได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน (พ.ศ. 2540) ขึ้นพร้อมกับกำหนดพระราชบัญญัติในมาตรา 40 ให้มีองค์กรอิสระที่จะเข้ามาทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ และกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ หรือ กสท. เพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชนทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น กำหนดสัดส่วนการออกอากาศ 3 ส่วนคือ ภาคเอกชน 60 % ภาครัฐ 20 % และภาคสาธารณะหรือประชาชน 20 % โดย 20 % หลังนี้เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเป็นเจ้าของและใช้ประโยชน์จากสื่อเพื่อตรวจสอบการทำงานของภาครัฐและพัฒนาชุมชนของตนเองตามความเหมาะสมได้ ซึ่งต่างไปจากเดิมที่ผ่านมา

ราชบัญญัติยสถาน ฉบับเฉลินพระเกียรติ พ.ศ. 2530 หน้า 74 ได้ให้ความหมายของคำว่า “ชุมชน” คือ กลุ่มคนที่อยู่รวมกันเป็นสังคมในบริเวณเดียวกัน โดยมีจุดมุ่งหมายและความเป็นอยู่ที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งอาจรวมถึงชุมชนเมือง ชุมชนชนบทได้(พิชช์, 2542) ส่วนคำว่า “ท้องถิ่น” หมายถึงที่อยู่หรือถิ่นที่ ซึ่งหมายรวมถึงการมีชุมชนหลายชุมชนมารวมกันเป็นพื้นที่ๆกว้างขึ้น ฉะนั้น เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ซึ่ง 11 พิษณุโลก ซึ่งต่อไปผู้วิจัยจะใช้คำว่า “สทท.11 พิษณุโลก” เนื่องจากมีพื้นที่ครอบคลุมกว้างขวาง

ถึง 9 จังหวัด และย่อมาต้องมีชุมชนอย่างๆที่อยู่รวมกันอย่างหลากหลายจึงได้ใช้คำว่า “ท้องถิ่น” ต่อ หมายความว่า “สถานีโทรทัศน์” นอกจากนั้นแผนพัฒนาสื่อสารมวลชนเทคโนโลยีสารสนเทศและโทร คมนาคมเพื่อการพัฒนาคนและสังคม พ.ศ. 2542 - 2551 ของคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ยังได้ให้คำจำกัดความของวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ชุมชนว่าหมายถึง การเผยแพร่วิทยุกระจายเสียงและแพร่ภาพควบเดียงรายการวิทยุโทรทัศน์ที่ เสนอเนื้อหาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะที่มีลักษณะพิเศษด้านเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรมและ ศาสนา มีเขตครอบคลุมในวงจำกัด โดยแพร่ภาพและเสียงผ่านช่องทางที่เหมาะสมทั้งที่เป็นการออก อากาศ การส่งตามสายและผ่านดาวเทียม ทั้งนี้ควรดำเนินไปตามหลักการของการสื่อสารเพื่อชุมชน ที่ว่า เป็นการสื่อสารของชุมชน โดยชุมชนและเพื่อชุมชนด้วย ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึง ต้องการที่จะกล่าวถึงการดำเนินงานแพร่ภาพควบเดียงรายการวิทยุโทรทัศน์ที่นำเสนอเพื่อประชาชน ที่มีเขตแดนครอบคลุมพื้นที่ 9 จังหวัด คือ พิษณุโลก พิจิตร เพชรบูรณ์ กำแพงเพชร นครสวรรค์ ตาก สุโขทัย อุทัยธานี และอุตรดิตถ์ และรวมเรียกว่า “ท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง” โดยผ่านช่องทางที่ เหมาะสม ทั้งนี้ควรดำเนินไปตามหลักการของการสื่อสารเพื่อชุมชนตามคำจำกัดความของสภา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังกล่าวแล้ว ดังนั้นมือพิจารณาแล้วผู้วิจัยจึงเห็นว่าสมควรใช้คำว่า “ โทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชน” ซึ่งมีความหมายครอบคลุมและสอดคล้องกับแนวคิดของการสื่อสาร เพื่อชุมชนสำหรับการวิเคราะห์องค์กรแห่งนี้มากที่สุด

จากหลักการของการสื่อสารเพื่อชุมชน มีคำสำคัญ (keywords) ที่นับเป็นกุญแจไข่ไปสู่ ความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักการนี้ 3 คำ คือ “โดย”, “เพื่อ” และ “ของ” ดังนั้นสื่อชุม ชนจึงต้องเปิดโอกาสให้คนในชุมชนนั้นหรือโดยพิจารณาเองนั้นเป็นส่วนหนึ่งในหลายบทบาทของ การมีส่วนร่วม ดังนั้นสื่อเพื่อชุมชนจึงไม่เพียงแต่มีลักษณะของการเป็นเครื่องมือถ่ายทอดข่าวสาร จากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งเท่านั้น หากต้องเป็นเวทีสำหรับแลกเปลี่ยนข่าวสารและทัศนะ โดยการ กำหนดหรือวางแผนการใช้สื่อ การเป็นผู้ผลิต การเป็นผู้แสดง ฯลฯ ด้วยตนเองมิใช่เป็นผู้อื่นมาทำ ให้ชุมชน มีเนื้อหาที่สอดคล้องเหมาะสมต่อความต้องการของคนในชุมชน ให้สามารถเข้าถึงได้ เน้น การปรับปรุงสื่อให้เหมาะสมสำหรับประยุกต์การใช้งานของคนในชุมชน เพื่อนำไปใช้หาข่าวสาร ความ รู้และสร้างความบันเทิงใจ ท้ายที่สุดคนในชุมชนจึงจะเกิดความรู้สึกว่า หวาน และเป็นเจ้าของ สื่อนั้น ซึ่งสอดคล้องกับจุมพล รอดคำดี (จุมพล รอดคำดี, 2542:25) ที่ได้สรุปไว้จากการประชุมใหญ่ ขององค์กรยูเนสโก (UNESCO) เมื่อปี คศ.1977 ว่าการใช้สื่อวิทยุเพื่อชุมชนถือเป็นส่วนหนึ่งที่อยู่ใน กระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Communication) การสื่อสารแนวโน้มสามารถรวม ถึงสื่อโทรทัศน์ด้วย จึงได้เน้นหลักการที่สำคัญ 3 ประการคือ

1. การเข้าถึง (Access) ที่ให้บริการแก่ชุมชน เปิดโอกาสให้ประชาชนเลือกรายการหรือเข้าไปจัดทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองได้ ครบเท่าที่ไม่ขัดกับกฎหมาย

2. การมีส่วนร่วม (Participation) ในทุกระดับในระบบการสื่อสารไม่ว่าจะเป็นเรื่องการวางแผนการสื่อสารภายในชุมชน ตั้งแต่เริ่มคิดไปจนกระทั่งการผลิต การจัดการ การใช้สื่อในชุมชนต่างๆ

3. การจัดการด้วยตนเอง (Self-management) ตามวิถีทางประชาธิปไตยและการตัดสินใจ ตั้งแต่เริ่มคิด วางแผนจนกระทั่งการกำหนดนโยบายบริหารและลงมือผลิตสื่อด้วยตนเอง

สื่อโทรทัศนมีข้อได้เปรียบกว่าสื่ออื่นคือมีทั้งภาพและเสียง มีความเจ้าใจ สามารถสร้างความน่าเชื่อถือและความเข้าใจในเนื้อหาการนำเสนอได้มากและง่ายกว่า แต่ในทางกลับกัน งานด้านโทรทัศน์มีความยุ่งยาก ซับซ้อนและมีข้อจำกัด ทั้งในด้านเงินงบประมาณ เทคนิค อุปกรณ์ ตลอดจนบุคลากรที่ต้องทำงานร่วมกันเป็นทีมซึ่งต่างจากสื่ออื่นๆ ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมและค้นคว้า ข้อมูลเบื้องต้นก่อนการวิจัยพบว่าในประเทศไทยการศึกษาวิจัยและการดำเนินงานในรูปแบบโทรทัศน์เพื่อชุมชนยังไม่ได้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ในขณะที่ในต่างประเทศเองแม้จะพึ่งบ้างก็เป็นเพียงส่วนน้อยมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการสื่อโทรทัศนมีภาพลักษณ์ว่าเป็นสื่อเพื่อความบันเทิงมากกว่าจะถูกนำมาเพื่อการพัฒนาและรายการในโทรทัศน์ไม่มีจุดเด่นเพียงพอที่จะกระตุ้นให้เกิดการสนใจศึกษาวิจัย

ข้อเท็จจริงดังกล่าวเป็นมูลเหตุประการแรกที่นำไปสู่การวิจัยครั้นนี้ ซึ่งเป็นการศึกษาสื่อโทรทัศน์ โดยใช้หลักการและแนวคิดร่วมกับสื่อวิทยุ โดยทำการวิจัยในลักษณะ Action Research หรือการทดลองปฏิการผลิตรายการโทรทัศน์ของ สทท.11 พิษณุโลกตามแนวคิดดังกล่าวและอาศัยกระบวนการผลิตรายการมาเป็นหนทางในการเข้าถึงข้อมูลเพื่อให้ได้มาซึ่งผลการวิจัยโดยพิจารณาจากระดับต่างๆที่คุณในชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมได้ในการผลิตรายการ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้วางระดับการมีส่วนร่วมไว้ 3 ระดับ เรียงจากระดับน้อยที่สุดไปจนถึงมากที่สุด คือ 1. การมีส่วนร่วมในฐานะผู้รับสาร/ผู้ใช้สาร (Audience/Receiver/Users) 2. การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ส่ง/ผู้ผลิต/ผู้ร่วมผลิต/ผู้ร่วมแสดง (Sender/Producer/Co-Producer/Performance) และ 3. การมีส่วนร่วมในระดับผู้นำ ในฐานะผู้วางแผนการผลิต ผู้กำหนดนโยบาย (Policy Maker/Planner) ซึ่งการมีส่วนร่วมในแต่ละระดับ ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆอีกหลายประการ โดยเฉพาะประเภทของสื่อ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ที่ย่อมต้องมีความยาก ง่าย ลับซับซ้อนของกระบวนการที่แตกต่างกันในรายละเอียดอีกด้วย

สทท.11 พิษณุโลก เป็นสถานีโทรทัศน์ท่องถินแห่งหนึ่งในประเทศไทย อยู่ภายใต้การควบคุมของสำนักประชาสัมพันธ์เขต 4 พิษณุโลก สังกัดกรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี มีภาร

กิจหน้าที่หลักในการให้บริการสาธารณูปการประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบรวม 9 จังหวัด และเมื่อมีการก่อตั้ง สทท.11 ส่วนกลางที่กรุงเทพมหานครขึ้นอย่างเป็นทางการ เมื่อปี พ.ศ. 2531 (โสมอุษา, 2543) เป็นต้นมา สทท.11 พิษณุโลกจึงต้องมีหน้าที่รับสัญญาณผ่านดาวเทียมการออกอากาศรายการจาก สทท.11 ส่วนกลาง (Nation Programm) เป็นหลักแทน ในขณะเดียวกัน ก็ยังต้องผลิตรายการเพื่อเผยแพร่และออกอากาศเฉพาะพื้นที่รับผิดชอบเองซึ่งจัดว่าเป็น “รายการเพื่อท้องถิ่น” (Local Programm) เช่นเดิมด้วย

ต่อมากรมประชาสัมพันธ์ได้พิจารณาเห็นว่าการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆของรัฐบาล และหน่วยงานของรัฐผ่านสื่อโทรทัศน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนภูมิภาค มีความสำคัญจึงเพิ่มเวลาให้แต่ละสถานีได้ผลิตเพิ่มขึ้นอีก ดังนั้น สทท.11 จึงกลายเป็นสถานีโทรทัศน์เพียงแห่งเดียวในปัจจุบันที่มีข้อได้เปรียบทั้งด้านที่ตั้งและจำนวนของสถานี รวมทั้งมีเวลาที่ได้รับจัดสรรเพื่อนำเสนอเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับท้องถิ่นนั้นๆได้มากขึ้น เมื่อเทียบกับสถานีโทรทัศน์แห่งอื่นๆ คือ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 และ 7 สถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อสมท. และสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ซึ่งกระจายครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศมากถึง 10 สถานี เมื่อพิจารณาแล้ว จึงน่าจะสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูล มีความใกล้ชิดกับชุมชนมากกว่า ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชนได้ดียิ่งกว่าสถานีโทรทัศน์อื่นๆที่มีอยู่ในประเทศไทยขณะนี้

ในทางกลับกัน ข้อขัดแย้งด้านนโยบายของสถานีโทรทัศน์แม่ข่าย (สทท.11) ที่ต้องการให้ สทท. 11 พิษณุโลก เป็นสถานีโทรทัศน์ลูกข่ายในการรับข้อมูลลงไปสู่ประชาชน กับนโยบายของ สทท.11 พิษณุโลกเองที่ต้องการดำเนินงานเพื่อตอบสนองต่อชุมชนและท้องถิ่นด้วย จึงมักเกิดปัญหาที่ส่วนทางกันอยู่เสมอ ซึ่งการดำเนินงานเป็น “โทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชน” ทั้งในระดับโครงสร้างพื้นฐานจากปัจจัยภายนอกและภายในขององค์กรเอง ระดับรายการที่ผลิต รวมไปถึงระดับผู้ชมล้วนประสบปัญหา อุปสรรคขึ้น เช่น ขาดผู้อุปถัมภ์รายการทั้งที่ค่าใช้จ่ายในการผลิตสูง เวลาที่ได้รับจัดสรรมาเพื่อท้องถิ่นมักถูกเบี่ยงเบนจากการออกอากาศจากภาระพิเศษ หรือ การถ่ายทอดสดจากสถานีในส่วนกลางทำให้ผู้ชมขาดความตื่นเต้นในการติดตามรับชม “ไม่คุ้นเคยและลืมรายการไปในที่สุด บางรายการต้องล้มเลิกไปทั้งที่ยังได้รับความนิยมเนื่องจากผู้ผลิตรายการมีงานในหน้าที่มากเกินกำลัง หากเป็นข่าวราชการย่อมต้องมีการเลื่อนหรือเปลี่ยนตำแหน่งและยกย้าย แต่หากเป็นลูกจ้างชั่วคราวก็ถูกเลิกจ้างหรือลาออกจากทำงานอื่นที่มั่นคงกว่า เป็นต้น ซึ่งจากที่กล่าวมา ข้างต้นนั้นผู้ที่ปฏิบัติงานในองค์กรนี้และบุคคลอื่นที่มองมาจากการนอกส่วนใหญ่จะลงความเห็นและด่วนสรุปล่วงหน้าแล้วว่า สทท.11 พิษณุโลกคงเป็นลักษณะเช่นเดียวกับสถานีโทรทัศน์ท้องถิ่นอื่นๆที่ได้มีการศึกษาไว้แล้วคือไม่สามารถแสดงบทบาทและมีสถานภาพของการเป็นสื่อมวลชนส่วน

ภูมิภาคหรือสื่อมวลชนท้องถิ่นเพื่อชุมชนได้ แต่สำหรับผู้วิจัยนับเป็นเรื่องที่ท้าทายและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการศึกษาเนื่องจากการวิจัยที่ผ่านมา มีแต่การศึกษาเฉพาะบางรายการ และเป็นการศึกษาเฉพาะเนื้อหาของรายการที่ได้ออกอากาศไปแล้วเท่านั้น ซึ่งทำให้ทราบแต่เพียงสถานภาพของรายการท้องถิ่นต่างๆเท่านั้น โดยไม่ก่อให้เกิดการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงที่เป็นประโยชน์ต่อการสื่อสารเพื่อชุมชนมากนัก นอกจากนั้นระยะเวลาในการศึกษาถูกล่วงเลยมาเป็น 10 ปีแล้วจึงทำให้เป็นที่น่าสนใจว่าสถานีโทรทัศน์ท้องถิ่นที่ยังไม่เคยมีผู้ทำการศึกษา คือ สทท.11 พิษณุโลก จะยังคงมีลักษณะการดำเนินงานเช่นเดียวกับสถานีอื่นๆที่ได้ทำการศึกษาไปบ้างแล้ว หรือเปลี่ยนไปอย่างไรเมื่อเวลาผ่านมานานพอสมควร

ด้วยเหตุนี้จึงเป็นเหตุจูงใจประการต่อมาที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจว่า สทท.11 พิษณุโลก มีบทบาทในการเป็นโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชนได้มากน้อยเพียงใดและอย่างไร มีปัจจัยใดบ้างที่เข้ามามีผลตัวแปร ทั้งนี้การดำเนินงานตามบทบาทต่างๆเหล่านั้นล้วนเกิดจากการผลิตรายการต่างๆ ทั้งรายการปัจจุบัน รวมทั้งรายการที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งจะวิเคราะห์จาก การพัฒนาการ เนื้อหา รูปแบบ วิธีการนำเสนอ กระบวนการผลิตของรายการ โดยทำการวิจัยแบ่งเป็น 2 ส่วนหลักๆคือ ส่วนที่ 1 เป็นการประเมินบทบาทและสถานภาพในการเป็นโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชนในปัจจุบันผ่านรายการที่ผลิต และออกอากาศอยู่ในปัจจุบัน ร่วมกับส่วนที่ 2 คือทดลองปฏิบัติการเพื่อหาศักยภาพในการเป็นโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชนในอนาคต โดยหยิบรายการเดิมจำนวน 2 รายการคือ รายการเก็บเบี้ยได้กุนร้านและรายการส่งเสริมศิลปินไทยในความรับผิดชอบของฝ่ายรายการโทรทัศน์ สทท.11 พิษณุโลก ซึ่งผู้วิจัยปฏิบัติงานอยู่และเป็นผู้ผลิตรายการมาเป็นตัวอย่างในการศึกษาแบบ Action Research โดยพิจารณาจากการอบรมแนวคิดที่ว่า ความเป็นโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชนต้องเป็นการดำเนินการผลิตรายการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนหรือคนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อ ตั้งแต่การเปิดรับฟังเสียงสะท้อน (feedback) ของประชาชนในฐานะผู้รับสาร (active audience) การมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิต โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประชาชนกลุ่มใดก็คราวให้เจ้าของเรื่องได้มีโอกาสสร้างแรงบันดาลใจให้กับประชาชนในชุมชน นำไปสู่การพัฒนาสถานีโทรทัศน์เพื่อชุมชนท้องถิ่นให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนขึ้น อีกทั้งจะส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนให้มีศักยภาพ พึงพาตันเอง มีความเข้มแข็งและยั่งยืนตามหลักการพัฒนาชนบทต่อไป

ปัญหานำการวิจัย

1. รายการต่างๆของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 พิชณุโลก (สทท.11 พิชณุโลก) มีสถานภาพความเป็นรายการท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการแสดงบทบาทในฐานะโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชนและนำไปสู่การพัฒนาชุมชนในลักษณะใด และอย่างไร
2. เมื่อได้ทำการทดลองปฏิบัติการผลิตรายการให้เป็นไปตามความต้องการและเพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่างๆ เช่น การเปิดรับฟังเสียงสะท้อน (feedback) ของประชาชนในฐานผู้รับสาร (active audience) การมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตและระดับนโยบายแล้ว สามารถก่อให้เกิดผลเป็นไปตามแนวคิดของสื่อเพื่อการพัฒนามากกว่าอย่างเพียงใด
3. รายการที่ สทท.11 พิชณุโลกผลิตขึ้น มีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกอย่างไรบ้าง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจสถานภาพและบทบาทของโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชนผ่านรายการของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 พิชณุโลกในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของ สทท.11 พิชณุโลก ในฐานะโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชน
3. เพื่อวิจัยและพัฒนารายการของ สทท.11 พิชณุโลก โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการนำเสนอประเด็นชุมชนของตนเอง
4. เพื่อติดตามผลที่เกิดขึ้นต่อประชาชนในเขตภาคเหนือตอนล่างและก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างไรบ้าง ภายหลังการดำเนินการตามข้อ 3.

ข้อจำกัดของการวิจัย

เนื่องจาก สทท.11 (ส่วนกลาง) มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายในการดำเนินงาน โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการออกอากาศรายการต่างๆอยู่เสมอ ทำให้ส่งผลต่อผังรายการ การออกอากาศ และการผลิตรายการต่างๆของสถานีโทรทัศน์ท้องถิ่น ทั้งนี้รวมถึง สทท.11 พิชณุโลกซึ่งเป็นสถานีที่จะดำเนินการวิจัยครั้นี้ด้วย ทำให้การออกอากาศและผลิตรายการท้องถิ่นพิชณุโลก มีลักษณะที่เคลื่อนไหว ไม่ยูนิเคนตตลอดเวลา จึงมีความจำเป็นที่ต้องกำหนดขอบเขตในการวิจัยให้ชัดเจน ควบคู่ไปกับการหมั่นเหลี่ยมมองและรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากบริบทที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอด้วยเช่นกัน ซึ่งจะช่วยให้การวิจัยได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือและมีลักษณะเป็นปัจจุบันมากขึ้น ในขณะเดียวกันก็มีข้อ

ด้อยตรงที่มักทำให้การวิจัยดำเนินไปอย่างเชื่องช้า หรือไม่เป็นไปตามกำหนดเวลาที่ตั้งไว้เท่าที่ควร เนื่องจากมีข้อมูลใหม่ที่นำเสนอและส่งผลต่อการวิเคราะห์เกิดขึ้นอยู่เสมอ

นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องมีการกำหนดระยะเวลาในการเก็บข้อมูลจากเนื้อหาภาระการปัจจุบันที่ได้ออกจากภาคไปแล้ว ในช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น โดยไม่ได้ครอบคลุมภาระการทำงานที่ผลิตทั้งหมดแต่เริ่มก่อตั้งสถานี เนื่องจากทางสถานีไม่มีระบบจัดเก็บเอกสารที่ดีและเพียงพอ ที่ผ่านมาเจ้าหน้าที่ผู้ผลิตรายการแต่ละคนจะจัดเก็บกันเอง ประกอบกับเทพที่เขียนที่ภาระการมีจำกัด และมักใช้ในลักษณะหมุนเวียน จึงมีการเก็บรักษา(สต็อก)ย้อนหลังไว้เพียง 1 - 2 ปี เท่านั้น

ขอบเขตของการวิจัย

จากข้อจำกัดของการวิจัยข้างต้น จึงได้กำหนดระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ระหว่าง พ.ศ.2544 - 2547 รวมเวลา 4 ปี โดยกำหนดเกณฑ์ในการวัดความเป็น "โทรศัพท์ท้องถิ่นเพื่อชุมชน" ไว้ใน 3 ระดับ คือ

1.ระดับองค์กรหรือสถานี ในด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์กร ได้แก่ นโยบายการบริหารบุคลากร สถานที่ เครื่องมือและเทคโนโลยีในการผลิต งบประมาณ ระบบการแบ่งงาน

2.ระดับรายการ คือ การศึกษารายการท้องถิ่นที่ สทท. 11 พิษณุโลกดำเนินการผลิตเองจำนวน 7 รายการ ได้แก่ รายการข่าวท้องถิ่น รายการเก็บเบี้ยได้ถุงร้าน รายการส่งเสริมศิลปินไทย รายการแขกรับเชิญ รายการอุตสาหกรรมที่ช่อง 11 รายการรอบภูมิภาค และรายการพิเศษอื่นๆ ในด้านบทบาทของรายการเหล่านี้ ได้แก่ การส่งเสริมอาชีพสร้างรายได้ ให้การศึกษา สงเสริมภูมิปัญญา ท้องถิ่น สร้างสรรค์ สนับสนุน กระตุ้นเศรษฐกิจ คุ้มครองสิทธิ์ผู้บริโภค ฯลฯ

3.ระดับผู้ชุม คือการพิจารณา 2 ด้าน คือ

3.1.ด้านกระบวนการผลิตรายการใน 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ก่อนการผลิต ระหว่าง การผลิต และหลังการผลิต ว่าผู้ชุมได้มีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตด้วยหรือไม่ อย่างไร

3.2 ด้านเนื้อหาของรายการ ว่ามีประโยชน์ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ชุม ตลอดจนส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชนได้อย่างไรบ้าง

ทั้งนี้ผู้ชุมซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของการวิจัยและได้ทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ชุมเฉพาะในเขต 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ได้แก่ พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ กำแพงเพชร นครสวรรค์

ตาก สุโขทัย อุตรดิตถ์ และอุทัยธานี โดยการสุมจังหวัดละ 3 อำเภอฯลฯ 3 ตำบล ดังตารางและรายละเอียดในบทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย หน้า 44

อย่างไรก็ตาม ในการวิเคราะห์ จำเป็นต้องวิเคราะห์แบบองค์รวมจากทั้ง 3 ระดับไปพร้อมกัน เนื่องจากทุกส่วนล้วนมีความสำคัญและเป็นตัวขับเคลื่อนให้ สทท. 11 พิษณุโลกสามารถแสดงความเป็น “โทรศัพท์ท่องถินเพื่อชุม” ได้หรือไม่ได้นั่นเอง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลจากการวิจัยจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาปรับปรุงรายการท่องถินของ สทท.11 พิษณุโลก เพื่อสนองต่อแนวโน้มนโยบายรัฐ ควบคู่ไปกับแนวคิดวิทยุและโทรศัพท์ชุมชน ตามเจตนาرمย์ของรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน (พ.ศ. 2540) ที่เน้นการมีส่วนร่วม ของประชาชนอันจะนำไปสู่ประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนโดยเฉพาะในระดับท้องถินที่จะได้รับต่อไปในอนาคต
2. ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานและผู้ปฏิบัติหน้าที่ผลิตรายการท่องถินของ สทท.11 ในส่วนภูมิภาคในเครือข่ายของกรมประชาสัมพันธ์หรือหน่วยงานที่คล้ายคลึงกัน โดยการนำไปศึกษาเปรียบเทียบเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ต่องานประเภทเดียวกันนี้ได้ต่อไป

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

1. **สทท.11 พิษณุโลก** หมายถึง สถานีวิทยุโทรศัพท์แห่งประเทศไทย ซึ่ง 11 พิษณุโลก ซึ่งเป็นสถานีวิทยุโทรศัพท์ในเครือข่ายของกรมประชาสัมพันธ์ สังกัดสำนักประชาสัมพันธ์เขต 4 จ.พิษณุโลก มีกำลังส่ง 10 กิโลวัตต์ ครอบคลุมพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ได้แก่ กำแพงเพชร พิษณุโลก พิจิตร เพชรบูรณ์ นครสวรรค์ ตาก สุโขทัย อุตรดิตถ์ และอุทัยธานี และมีสถานีเครือข่ายส่งโทรศัพท์ 4 แห่งคือ พิษณุโลก นครสวรรค์ ตาก และเพชรบูรณ์
2. **การดำเนินงาน** หมายถึง ลักษณะการทำกิจกรรมภายในของ สทท.11 พิษณุโลก คือ การรับนโยบายของกรมประชาสัมพันธ์ การผลิตรายการ และลักษณะการนำกิจกรรมสู่ภายนอกของ สทท.11 พิษณุโลก คือการเผยแพร่ภาพออกอากาศของ สทท.11 พิษณุโลก

3. **โทรทัศน์ห้องถินเพื่อชุมชน หมายถึง สื่อมวลชนที่ทำหน้าที่เผยแพร่ภาพออกอากาศเพื่อให้ข่าวสารความรู้ ความบันเทิงแก่ประชาชน โดยตอบสนองความต้องการของคนในพื้นที่ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทั้งในระดับของการเป็นผู้ชม(ผู้รับสาร) การเป็นผู้ผลิต(ผู้ส่งสาร)คือมีส่วนร่วมในทีมผลิตรายการ การเป็นผู้นำ ผู้วางแผน ผู้กำหนดนโยบายที่มีต่อการผลิตรายการต่างๆของสถานี และรายการห้องถินนั้นจะต้องส่งผลให้เกิดการพัฒนาห้องถินต่อไปได้**
4. **รายการห้องถิน หมายถึง การบอกเล่าเรื่องราวหรือสิ่งที่นำเสนอในห้องที่ได้ห้องที่หนึ่งโดยเฉพาะ ในที่นี้หมายถึง รายการที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 พิษณุโลก ในช่วงเวลาที่ได้รับการจัดสรรจาก สทท.11 ส่วนกลางให้สถานีห้องถิน ผลิตและออกอากาศกันเองในแต่ละสถานี มีเนื้หาที่เป็นประโยชน์และตรงกับความต้องการของคนในห้องถิน มีรูปแบบที่เหมาะสมและสร้างความน่าสนใจให้แก่ผู้ชม กระบวนการผลิตได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมได้ ไม่เพียงแต่เป็นผู้รับชม จากฝ่ายผู้ผลิตซึ่งเป็นคนของสถานีเพียงอย่างเดียว แต่อาจจะสามารถเป็นผู้ร่วมผลิตในขั้นตอนต่างๆได้ ตลอดจนเป็นผู้นำในการวางแผน วางแผนโดยบาก และกำหนดรูปแบบของรายการต่างๆได้ด้วย**
5. **สถานภาพ หมายถึง ความเป็นอยู่และความเป็นไปของ สทท.11 พิษณุโลกในการเป็นโทรทัศน์ห้องถินเพื่อชุมชนในภาพรวมของทั้งสถานี ได้แก่ การศึกษาในระดับองค์กรคือพิจารณาจากโครงสร้างพื้นฐานขององค์กร ได้แก่ นโยบายการบริหาร บุคลากร สถานที่ เครื่องมือและเทคโนโลยีการผลิต งบประมาณ และระบบการแบ่งงาน ร่วมกับการศึกษาในระดับรายการ คือ พิจารณาจากการห้องถินจำนวน 7 รายการที่สถานีได้ผลิตและออกอากาศเองในด้านพัฒนาการของแต่ละรายการ จุดกำเนิดรายการ ความนิยมของผู้ชม รูปแบบและเนื้อหาของ การกระบวนการผลิต และการศึกษาในระดับผู้ชมใน แบ่งการเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตรายการและการดำเนินงานของสถานี และเนื้อหาของรายการที่ผลิตสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ชมในห้องถินและชุมชน ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนได้**
6. **บทบาท หมายถึง การทำหน้าที่ของ สทท.11 พิษณุโลกในการเป็นโทรทัศน์ห้องถินเพื่อชุมชน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะเป็นการเน้นไปที่ระดับของรายการ หรือในภาพย่อๆ จากประเด็นเรื่องสถานภาพที่มองในภาพที่กว้างกว่า โดยพิจารณาจากรายการห้องถิน ในแบ่งกระบวนการผลิตว่าผู้ชมหรือคนในห้องถินนั้นได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างไรและในแง่**

เนื้อหาของรายการว่าสามารถตอบสนองความต้องการ และเป็นประโยชน์ต่อชุมชนในด้านต่างๆ ได้แก่ การศึกษา การเสริมสร้างวัฒนธรรม ประชาสังคม ด้านการมีส่วนร่วมในการบริการชุมชน ด้านการส่งเสริมการพัฒนาในรูปแบบที่เหมาะสมกับชุมชน การสร้างทางเลือกให้แก่ชุมชน การรักษาทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนท้องถิ่น การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น และการคุ้มครองผู้บุกรุก ทั้งนี้จะต้องเป็นไปตามหลักของการสื่อสารเพื่อชุมชนด้วย

7. ปัจจัย หมายถึง องค์ประกอบหรือสิ่งที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อเนื้อหา และการนำเสนอรายการของ สพท.11 พิชณุโลก ซึ่งประกอบด้วย

- ปัจจัยภายในองค์กร หรือโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ นโยบายการบริหาร บุคลากร สถานที่ เครื่องมือและเทคโนโลยีในการผลิต งบประมาณ ระบบการแบ่งงาน ซึ่งผู้วิจัยจะใช้เป็นเกณฑ์ในการวัดความเป็นมาตรฐานท้องถิ่นเพื่อชุมชน ในระดับองค์กรหรือสถานี ของ สพท.11 พิชณุโลก
- ปัจจัยภายนอกองค์กร ได้แก่ สถานีแม่ข่าย ลักษณะภูมิประเทศ คู่แข่ง(สถานีอื่น)

8. ประชาชนในท้องถิ่น หมายถึง ประชาชนที่สามารถรับชมรายการของ สพท.11 พิชณุโลกได้คือ ในเขต 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ได้แก่ พิชณุโลก พิจิตร เพชรบูรณ์ กำแพงเพชร นครสวรรค์ ตาก สุโขทัย อุตรดิตถ์ อุทัยธานี

9. ชุมชนมีส่วนร่วม หมายถึง โอกาสที่ประชาชนในพื้นที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการผลิตรายการท้องถิ่น โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

- 1) การมีส่วนร่วมในระดับผู้ชุม ได้แก่ รับชมรายการอยู่เสมอ จดหมายหรือโทรศัพท์เข้ามาแสดงความคิดเห็น เสนอแนะปัญหา รายงานผลการรับชม เป็นต้น
- 2) การมีส่วนร่วมในระดับผู้ผลิต ได้แก่ การเป็นวิทยากร แขกรับเชิญ ผู้ให้สัมภาษณ์ ช่วยเป็นแหล่งข้อมูลและผู้สื่อข่าวท้องถิ่นในการส่งข่าว หรือ เนื้อหาหรือประเด็นที่น่าสนใจมาให้สถานีฯ
- 3) การมีส่วนร่วมในระดับบริหารงาน ได้แก่ เป็นผู้วางแผนเกี่ยวกับโทรทัศน์ท้องถิ่น ตัดสินใจเพิ่ม - ลด ช่องออกอากาศ แผนกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ

10. ประเด็นชุมชน หมายถึง เรื่องราว เหตุการณ์หรือปัญหาที่มีความสำคัญต่อชุมชนอยู่ใน

ความสนใจและส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน โดยครอบคลุมพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

11. รายการเก็บเบี้ยได้ถูนร้าน หมายถึง รายการท้องถิ่นรายการหนึ่งของสหท.11

พิษณุโลก มีรูปแบบกึ่งสารคดี เน้นการนำเสนอประเดิมที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อ การดำรงชีวิต เป็นเรื่องราวง่ายๆ ใกล้ตัวที่มักจะถูกมองข้ามไป ความยาว 25 นาที ออกอากาศเดือนละ 2 ครั้ง/ตอน ความยาวตอนละ 25 นาที

12. รายการส่งเสริมศิลปินไทย หมายถึง รายการท้องถิ่นรายการหนึ่งของ สพท.11

พิษณุโลก มีรูปแบบเป็นเทปบันทึกภาพการแสดงสดคิลป์ฟื้นบ้าน"ลิเก"จากคนละลิเกในเขต 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่างและนอกเขตที่สมควรใจหมุนเวียนกันมาแสดงในรายการเพื่ออนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมสืบพื้นบ้านแขวนนี้ ซึ่งเป็นที่นิยมของประชาชนในท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป ออกอากาศสัปดาห์ละ 2 ครั้ง/ตอน โดย 1 เรื่องจะแบ่งการแสดงอย่อยออกไป 5 ตอน ความยาวตอนละ 25-30 นาที

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง “สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 พิษณุโลก ในฐานะโทรทัศน์ท้องถิ่น” ครั้งนี้ ได้นำแนวคิดต่างๆ มาเป็นกรอบการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ดังนี้

1. ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ของสื่อมวลชน
2. แนวคิดเรื่องการใช้สื่อมวลชนสำหรับชุมชนและบทบาทของสื่อมวลชนท้องถิ่น
3. แนวคิดเรื่องโทรทัศน์ท้องถิ่น
4. แนวคิดเรื่องกระบวนการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์
5. แนวคิดเรื่องการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม
6. แนวคิดเรื่องสื่อมวลชนกับการพัฒนา
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

จากทฤษฎีและแนวคิดทั้งหมดข้างต้น ผู้วิจัยจะนำมาสังเคราะห์และนำเสนอเฉพาะส่วนที่สำคัญเพื่อให้เห็นถึงความเชื่อมโยงกันของแต่ละแนวคิด ซึ่งจะได้นำไปเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยต่อไป ดังนี้

ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ของสื่อมวลชน

สถาบันสื่อมวลชน (Media Institution) มีปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดกฎหมายของสถาบันสื่อมวลชน คือ

1. ชนิดของสื่อ มีความต่างกันในแต่ละประเภททั้งด้านการคาดหวังและมาตรฐานของสื่อ
2. ขอบเขตของการดำเนินงาน ว่าเป็นระดับชาติ ท้องถิ่น
3. ลักษณะงานและหน้าที่ มีความแตกต่างกันในการใช้กฎหมายและข้อกำหนดระหว่างผู้ผลิตและผู้สร้างสรรค์กับผู้จัดการและจำหน่าย และฝ่ายเทคนิค
4. ลักษณะของการเป็นเจ้าของ การควบคุมดูแลและการจัดการ

ฉะนั้นเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าชนิดของสื่อในการวิจัยครั้งนี้ คือโทรทัศน์ ซึ่งมีขอบเขตในระดับท้องถิ่น จึงมีลักษณะการดำเนินงานและหน้าที่ต่างกับโทรทัศน์ในระดับชาติ ซึ่งเพร่ภาพออกอาเภอศรีบุรุษพื้นที่ทั้งประเทศ และระดับความเป็นท้องถิ่นนี้เองที่ยอมรับผลต่อการปฏิบัติงาน

ของผู้ผลิต และ ผู้ชม รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ ในด้านการจัดการ การควบคุมดูแล และ ลักษณะความเป็นเจ้าของที่ต้องขึ้นอยู่กับขอบเขตที่อยู่ในระดับห้องถินด้วย ประกอบกับ สทท.11 พิชณุโลก เป็นองค์กรสื่อสารมวลชน(Media Organization) หรือหน่วยงานที่จัดตั้งมาโดยเฉพาะ เพื่อผลิตงานด้านสื่อมวลชน ซึ่ง Denis McQuail (คศ..2000) กล่าวไว้ว่าองค์กรสื่อสารมวลชน มี การดำเนินงานภายใต้แรงผลักดันทางสังคมทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจขององค์กร โดยแยกเป็น

- ปัจจัยภายใน ได้แก่ การจัดองค์กร เทคนิโอลยีและลักษณะความเป็นมืออาชีพ
- ปัจจัยภายนอก ได้แก่ บทบาทของลูกค้าสื่อมวลชน หรือการทำโฆษณา คู่แข่งขัน โดยสื่อมวลชนอื่นๆ ผู้มีอำนาจ โดยเฉพาะทางการเมืองและกฎหมาย ผู้เชี่ยวชาญ ของสถาบันอื่น และผู้รับสารมวลชน (ผู้ชม)

จะนับปัจจัยทั้ง 2 ส่วนนี้จากทฤษฎีที่มีผู้วางกรอบไว้เจึงสอดคล้องกับการวัดความเป็นสถานี โทรทัศน์ท้องถินเพื่อชุมชนเพื่อประเมินศักยภาพและสถานภาพของ สทท.11 พิชณุโลก ในระดับ สถานีหรือองค์กรด้านโครงสร้างพื้นฐานในเบื้องต้นได้ว่าในการดำเนินงานมีปัจจัยใดบ้างเข้ามาเกี่ยว ข้องและเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อสถานภาพของการเป็น “โทรทัศน์ท้องถินเพื่อชุมชน”

แนวคิดเรื่อง การใช้สื่อมวลชนสำหรับชุมชน (Community Mass Media) และบทบาทของ สื่อมวลชนท้องถิน

เชื่อมโยงจากทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ของสื่อมวลชน หากจะวัดในระดับรายการและ ระดับผู้ชม แนวคิดเรื่องการใช้สื่อมวลชนสำหรับชุมชน (Community Mass Media) และบทบาท ของสื่อมวลชนท้องถินนั้นมีความเหมาะสมและตรงกับหลักการของการสื่อสารเพื่อชุมชน 3 ส่วนที่ สำคัญคือ 1) เน้นการมีส่วนร่วม 2) การตอบสนองความต้องการของผู้ชมในชุมชน และนำไปสู่ 3) การพัฒนาชุมชนนั้นๆต่อไป หากจะวัดว่า สทท. 11 พิชณุโลก อยู่ในฐานะโทรทัศน์ท้องถินเพื่อชุม ชนหรือไม่เจิงต้องอาศัยแนวคิดการใช้สื่อมวลชนสำหรับชุมชนนี้เอง โดยจุ่มพล รอตคำดี (อ้างแล้ว) ได้ให้หลักการไว้ดังนี้

1. การใช้สื่อมวลชนสำหรับชุมชน ต้องอาศัยความร่วมมือของคนในพื้นที่เกี่ยวข้องมากกว่า อาศัยคนที่มาจากส่วนกลางหรือมาจากพื้นที่อื่นวางแผนการใช้สื่อมวลชนในชุมชน
2. การลงทุนทางด้านสื่อมวลชนนั้น จะต้องมีมาตรการที่จะเปิดโอกาสให้สื่อมวลชนในชุม ชนขยายการลงทุนเพิ่มขึ้นได้ โดยมีหลักประกันที่จะไม่ให้สื่อมวลชนส่วนกลางขยาย อิทธิพลในสภาพเครือข่าย (Network) เข้าไปครอบงำสื่อมวลชนในชุมชนได้ อย่างไรก็ได้ ถ้ารัฐบาลมีมาตรการที่จะให้สื่อมวลชนมีเพียงไม่กี่บริษัทหรือหน่วยงานรัฐก็จะต้องมอง

กึ่งเครือข่าย หรือสาขาที่จะขยายออกไปนั้น น่าจะทำหน้าที่เครือข่ายเพียงบางช่วงเวลา หรือบางคอลัมน์ หรือบางหน้าของหนังสือพิมพ์เท่านั้น เวลาส่วนใหญ่หรือหน้าหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ ควรจะเป็นของชุมชนที่เครือข่ายหรือสาขาไปตั้งอยู่มากกว่า

3. หากมีการดำเนินงานแก้ไขปัญหาตามข้อ 2 นั้นแล้ว การให้ผลของข่าวสารจากส่วนกลาง ก็จะมีน้อยลง แต่จะเกิดการແຄบเปลี่ยนข่าวสารกันมากขึ้น ด้วยวิธีการดังกล่าวนี้จะ เป็นการสร้างความสมดุลของข่าวสารระหว่างเมืองหลวงกับชนบทได้ดี
4. การเสนอเนื้อหาข่าวสารของสื่อมวลชน นอกเหนือจากการปฏิบัติโดยทั่วไป น่าจะ พิจารณาถึงสิ่งเหล่านี้ด้วยคือ
 - 4.1 มีข้อมูล ข้อเท็จจริงที่ลึกซึ้ง และขัดเจนมากที่สุดในลักษณะข่าวเจาะลึก (News in depth)
 - 4.2 มีลักษณะจูงใจให้มาก แต่ไม่ใช่การโฆษณาหาเสียง หรือเน้นความสำคัญตัวบุคคล จนขาดการเน้นความสำคัญที่งานพัฒนา
 - 4.3 ควรให้ความสำคัญในเรื่องการค้นคว้า วิจัยและข้อเสนอแนะในเชิงวิชาการ และประสบการณ์ที่มีค่าแก่การนำไปปฏิบัติ เช่น บุคคล หรือผลงานของบุคคล ที่ประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพด้านใดด้านหนึ่งในท้องถิ่นนั้น เป็นต้น
 - 4.4 ข้อมูลตัวเลขบางอย่าง ย่อมูลฐานใจได้ดีกว่าการอ่ายถึงโดยไม่มีหลักฐาน
 - 4.5 การเสนอข้อคิดเห็นใดๆ ก็ตาม ควรจะเสนอความคิดเห็นทั้งสองด้าน ทั้งด้านบวกและด้านลบ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับผู้รับสาร
5. สื่อมวลชนในชุมชน ควรจะเป็นผู้ที่เข้าใจแนวโน้มโดยการพัฒนาท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดี และควรประสานงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบอยู่เสมอ ไม่ใช่นั่งคิดเองเขียนเอง โดยไม่ทราบข้อเท็จจริง

จากหลักการดังกล่าวแสดงว่าหาก สทท. 11 พิษณุโลก จะทำหน้าที่ในการเป็น “โทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชน” ก็จะต้องให้ความสำคัญกับผู้ชม โดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในกระบวนการผลิต รายการ เนื้อหาของรายการเองก็ต้องตอบสนองความต้องการของชุมชน หรือกล่าวได้ว่า ผู้ชมในชุมชนเป็นคนทำเองจะดีกว่า เพราะเขาเองที่รู้ว่าปัญหา และความต้องการที่แท้จริงคืออะไร ซึ่งถ้าทำได้ตามนี้ก็จะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนได้ในที่สุด นอกจากนั้นเมื่อการสื่อสารเพื่อชุมชนนับเป็นรูปแบบของการสื่อสารเพื่อการพัฒนาอย่างหนึ่งจึงได้มีผู้ให้แนวคิดไว้หลากหลาย โดยมีจุดร่วมกันที่สามารถนำมาเป็นแนวทางในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์ศักยภาพ สถานภาพและบทบาทของ สทท. 11 พิษณุโลกในชุมชนสื่อเพื่อท้องถิ่นได้ดังนี้

คุณลักษณะสำคัญของการสื่อสารชุมชน (กากูจนา แก้วเทพและคณะ,2543)

1. เป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way communication) ที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถมีปฏิสัมพันธ์ได้ติดต่อ (interactivity) กันอยู่ตลอดเวลาทั้งในลักษณะเป็นทางการและไม่เป็นทางการได้ ลักษณะการสื่อสารแบบสองทางทำให้สถานะของผู้ส่งและผู้รับไม่ตายตัว แต่จะมีการผลัดเปลี่ยนบทบาทอยู่ตลอดเวลา

2. ทิศทางการไหลของข่าวสาร (Flow of Information) การหลั่งไหลของข่าวสารจะมีทิศทางที่หลากหลาย มาจากทุกทิศทุกทาง ทั้งจากบนลงล่าง (Top-down) แบบล่างสูบ (Bottom-up) และแบบแนวนอน (Horizontal) ดังนั้นข่าวสารจึงอาจไหลจากนักวางแผนพัฒนาไปสู่ชาวบ้าน จากสื่อมวลชนไปสู่ผู้รับสารในเวลาเดียวกัน ชาวบ้านอาจจะส่งข่าวสารขึ้นไปยังเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือมีการแลกเปลี่ยนติดต่อส่งข่าวสารระหว่างกลุ่มชาวบ้านด้วยกัน

3. เป้าหมายของการสื่อสาร มีวิธีการและเนื้อหาที่จะกำหนดเป้าหมายของการสื่อสารเพื่อชุมชน ได้แก่

3.1 การใช้ระดับผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นเกณฑ์ โดยมีระดับต่างๆ คือ

- ระดับชุมชน เพื่อเป้าหมายในการยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน
- ระดับหน่วยงานนอกชุมชน นำไปสู่เป้าหมายการเปลี่ยนแปลงองค์กรด้านการพัฒนาและการสื่อสาร
- ระดับสังคมส่วนรวม เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในระดับกว้าง

3.2 กำหนดเป้าหมายโดยสอดรับกับทิศทางการไหลของข่าวสาร คือ

- เพื่อถ่ายทอดข่าวสารและโน้มน้าวซักจุ่งใจ
- เพื่อเป็นช่องทางแสดงออกซึ่งตัวตนของชุมชน ซึ่งก็คือความต้องการของชุมชน จนกระทั่งการแสดงออกซึ่งสิทธิ ศักดิ์ศรี ภูมิปัญญาของชุมชนด้วย
- เพื่อพัฒนาความเป็นตัวของบุคคล คล้ายว่าเป็นเวทีแห่งการเรียนรู้เพื่อให้ป้าเจอกบุคคลได้แสดงศักยภาพและสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มที่

4. เป็นการสื่อสารที่เกิดขึ้นและดำเนินการเพื่อตอบสนองความต้องการของประชา

5. หน้าที่ของการสื่อสาร ประกอบด้วย

5.1 หน้าที่ในการแสดงออก คือหั้งบุคคลและกลุ่มสามารถแสดงความเป็นตัวของตัวเองออกมากเพื่อที่จะสร้างเอกลักษณ์ของตนเองได้

5.2 หน้าที่ทางสังคม คือการเข้ามา มีส่วนร่วมในการสื่อสารเพื่อสร้างความรู้สึกร่วมเป็นชุมชนเดียวกัน

5.3 หน้าที่ในการให้ข้อมูลข่าวสาร โดยผู้ร่วมกระบวนการสื่อสารทุกคนได้แลกเปลี่ยนข้อมูลและความรู้เพื่อยกระดับความเข้าใจและความรู้ในเรื่องการสื่อสารและทักษะการถ่ายทอดไปยังบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการพัฒนาชุมชน

5.4 หน้าที่ในการควบคุมการปฏิบัติการ เป็นช่องทางนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหรือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นของบุคคลและชุมชนได้

นอกจากนั้น Berrigan F.J (1979) ได้เพิ่มเติมคุณสมบัติบางประการที่การสื่อสารชุมชนน่าจะมีคือ

6. เน้นการปรับปรุงสื่อให้เหมาะสมสมสำหรับประโยชน์การใช้งานของชุมชน ไม่ว่าชุมชนจะตั้งตัวอย่างไรก็ตาม

7. ต้องเป็นสื่อที่แสดงออกของชุมชน มิใช่สื่อเพื่อชุมชน ซึ่งหมายความว่า ตัวตนของชุมชนที่แสดงออกไปนั้นต้องมาจากภารกิจหน้าที่ของชุมชนเอง มิใช่เป็นผู้อื่นมาทำให้ชุมชน

8. สื่อชุมชนจะปรับเปลี่ยนลักษณะของการเป็นเครื่องมือถ่ายทอดข่าวสารจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง มาเป็นเวทีสำหรับการแลกเปลี่ยนข่าวสารและทศนะของทุกคน

อนึ่ง ในการวิจัยครั้งนี้จะทำการวิจัยกับสื่อโทรทัศน์ จึงต้องหันมาพิจารณาถึงคุณลักษณะสำคัญที่ครอบคลุมของคปประจำอยู่ของการสื่อสารว่ามีลักษณะอย่างไร เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถเปรียบเทียบ รวมทั้งประยุกต์ให้เข้ากับสื่อที่จะทำการวิเคราะห์ได้ คือ

1. ระดับความยาก – ง่ายของสื่อ ต้องเหมาะสมกับระดับและการรับสารของชาวบ้าน
2. ประเภทของเนื้อหาของสื่อ ต้องเป็นเรื่องที่เน้นนักลงไปในปัญหาเร่งด่วน หรือปัญหาในชีวิตประจำวันของคนในสังคมนั้นๆ
3. กลุ่มเป้าหมาย สื่อแต่ละชนิดควรจัดทำขึ้นสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ
4. วิธีการนำเสนอ ควรนำเสนอสิ่งที่เป็นปัญหา หรือสภาพที่ก่อให้เกิดปัญหา แล้วเสนอแนะและกระตุนให้ผู้รับสารซ้ายกันคิดแก้ไขปัญหา
5. ความเกี่ยวพันของเนื้อหา ควรเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์และชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน

6. บทบาทของสื่อ ต้องมีส่วนช่วยผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิด ประสบการณ์ และมีการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

7. ความนำสanes ใจ มีลักษณะง่าย ดึงดูดความสนใจโดยอาศัยภาพและเสียง เป็นตัวดึงดูด

8. ความเกี่ยวข้องกับผู้รับ คือควรจะมีส่วนช่วยให้ผู้รับสามารถประเมินตนเองได้ เช่น หลังจากที่นำเสนอบัญหาและสาเหตุของปัญหาแล้ว อาจจะมีส่วนของเนื้อหาที่ตั้งคำถามว่า ผู้รับ สารเป็นส่วนใดของสาเหตุของปัญหา เป็นต้น

สำหรับการวัดความเป็นทรัพย์สินทั้งถาวรในระดับของรายการ ผู้วิจัยได้วางขอบเขตของการวิจัยซึ่งได้กล่าวไว้ในบทที่ 1 ว่า จะพิจารณาในด้านบทบาทของการเป็นสื่อทั้งถาวรเพื่อชุมชนผ่านรายการทั้งถาวร 7 รายการของ สพท. 11 พิษณุโลกปัจจุบัน จะนับจึงได้นำแบบทดสอบเรื่อง บทบาทของสื่อมวลชนทั้งถาวรต่อการพัฒนาชุมชนทั้งถาวรที่ ชนิดา ชิตบัณฑิตย์ (อ้างในพิศิษฐ์,2542) ได้นำเสนอไว้ 11 ประการ มาเป็นตัวตั้งในการมองเนื้อหาของรายการทั้งถาวรเหล่านั้นว่ามีประโยชน์ด้านใดบ้าง ตามที่ได้กำหนดไว้ คือ

1. บทบาททางการศึกษา คือส่งเสริมการศึกษาของชุมชน ในการที่จะทำให้ชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจในศักยภาพที่แท้จริงของชุมชน รู้สึกจุดด้อยและจุดเด่นของชุมชนเพื่อการปรับใช้ความรู้ ภูมิปัญญาของชุมชนในการพัฒนา อันจะนำไปสู่การบูรณาการชุมชน โดยอาศัยฐานความรู้ของชุมชนเอง มีบทบาทในการให้การศึกษากองระบบ ส่งเสริมการศึกษาในรูปแบบของการศึกษาที่เป็น ทางเลือกแก่ประชาชน กล่าวคือในฐานะเป็นสื่อที่สามารถเผยแพร่ความรู้และบทบาทในการส่งเสริม ให้เกิดความร่วมมือในการสร้างการศึกษาทางเลือกให้แก่ชุมชน โดยมีลักษณะที่เหมาะสม 适合 คล้องกับความต้องการของชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การกระตุ้นและก่อให้เกิด การเรียนรู้ในชุมชน ในเบื้องต้นการให้ข้อมูลข่าวสารที่ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนใน ระดับชุมชนทั้งถาวร อีกทั้งการส่งเสริมสิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่จะส่งผลกระทบต่อชุมชนทั้งถาวร โดยเฉพาะของประชาชนและชุมชนทั้งถาวรนั้นๆ

2. บทบาทในการเสริมสร้างวัฒนธรรมประชาสังคม สนับสนุนการสร้างความเท่าเทียม ของประชาชนในการเคลื่อนไหวทางการเมืองรูปแบบใหม่ (new social movement) ให้ข้อมูลข่าว สารแก่ประชาชนในทั้งถาวรเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ให้ประชาชนตระหนักรถึงการเป็นพล เมืองในระบบประชาธิปไตยในรูปแบบต่างๆ เช่น เปิดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เป็นตัวกลาง ประสานในการให้ข้อมูล ความรู้ความเข้าใจในโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชนอย่างรอบด้าน การตรวจสอบนักการเมืองทั้งถาวรและนักการเมืองในระดับชาติ โดยการเชื่อมโยงกับกระบวนการชุม

ชน การอนุนเสถิร์ความเข้มแข็งของชุมชนและภาคประชาสังคม (Civil Society) ในชุมชนท้องถิ่น และการสร้างเครือข่ายกับประชาชนในท้องถิ่นระดับต่างๆอย่างเท่าเทียม เพื่อจะได้เรียนรู้ความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง อันจะนำไปสู่การตอบสนองความต้องการนั้น

3.บทบาทในการมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองท้องถิ่น โดยการตรวจสอบระบบการเมืองในระบบตัวแทนให้ดำเนินไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชนในท้องถิ่นนั้นและการสร้างระบบตรวจสอบทางการเมืองในท้องถิ่น เป็นกลุ่มพลังทางสังคมในการมีส่วนร่วมกับชุมชนท้องถิ่นแบบเป็นผู้กระทำ (active) ในภาริเริ่ม ในการให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่จะทำให้ชุมชนเข้มแข็งและรู้เท่าทันการครองโลกในยุคโลกาภิวัตน์ด้วยการพัฒนากระบวนการแลกเปลี่ยน ที่เน้นการเติบโตของระบบทุนนิยม บริโภคนิยม ภายใต้โครงสร้างทางประวัติศาสตร์การเมืองของไทยแบบอำนาจนิยม ระบบอุปถัมภ์และการรวมศูนย์การปกครอง

การมีส่วนร่วมในบทบาททางการเมืองของท้องถิ่นและส่วนกลางมากขึ้น จะทำให้นโยบายของรัฐตอสนองต่อความต้องการของชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น และสามารถแก้ปัญหาของชุมชนท้องถิ่น ทำให้ท้องถิ่นกำหนดวิธีชีวิตของตนเองทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมได้มากขึ้นด้วย

4.บทบาททางเศรษฐกิจ ลงเสริมการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจของชุมชนในรูปแบบต่างๆ เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มสหกรณ์การเกษตร กลุ่มสหกรณ์คอมทรัพย์ ฯลฯ เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีฐานรากที่เหมาะสมในแต่ละท้องถิ่นเป็นสำคัญ และรู้เท่าทันต่อการพัฒนาของการเติบโตของระบบทุนนิยมเสรีที่เข้ามาเอารัดเอาเปรียบชุมชนและหนทางในการรวมตัวกันเพื่อต่อรองทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งที่จำเป็นและเป็นทางออกที่เหมาะสม การลงเสริมระบบเศรษฐกิจชุมชนที่สามารถพึ่งตนเองได้

5.บทบาทด้านการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน คือ การนำเสนอข่าวสารด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจต่อประชาชนในด้านดังกล่าว มีส่วนในการสร้างความรู้ความเข้าใจต่อปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนในแง่มุมต่างๆที่มีส่วนสำคัญในการทำลาย กัดกร่อนสังคมท้องถิ่น อันมีรากฐานสำคัญมาจากการต่อรองทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมไทย การละเมิดสิทธิเด็ก ความไม่เท่าเทียมกันของผู้หญิงในสังคม อีกทั้งการส่งเสริมความเท่าเทียมกันในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การทำลายคติในด้านต่างๆ เช่นเชื้อชาติ ศาสนา อันนำไปสู่ความเกลียดชังและการแก้ไขปัญหาด้วยความรุนแรง ซึ่งถือเป็นภาพสะท้อนในรูปปัจจุบันของการละเมิดสิทธิมนุษยชน

6.บทบาทในการสร้างระบบการบริการชุมชน ส่งเสริมด้านสวัสดิการสังคมและบริการสาธารณะของรัฐบาลที่เพิ่มมีต่อชุมชน เช่นสิทธิการรักษาพยาบาลและสิทธิการได้รับบริการทางการศึกษา เป็นต้นเนื่องจากปัจจุบันประชาชนในชุมชนนับพยานาคเดลนบริการสาธารณะจากรัฐบาลสาธารณะปีกชั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตเนื่องจากรูปแบบการพัฒนาที่กระจายตัวอยู่แต่ในบริเวณศูนย์กลางคือเมืองหลวงเป็นสำคัญเท่านั้น

7.บทบาทในการส่งเสริมการพัฒนาในรูปแบบที่เหมาะสมกับชุมชน สร้างช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นต่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการกำหนดภารกิจชีวิตของตนเองเป็นสำคัญ อีกทั้งการปกป้องผลประโยชน์ การให้และประเมินข้อมูลผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อชุมชนท้องถิ่น ถึงผลดีผลเสียอย่างรอบด้าน เป็นกระบวนการที่สำคัญของชุมชนที่จะใช้ในการตัดสินใจเพื่อแสวงหาทางเลือกในการพัฒนาที่เหมาะสมกับชุมชน ตลอดจนสะท้อนเสียงของชุมชนต่อทิศทางในการพัฒนาด้วย

8.บทบาทในการสร้างทางเลือกให้แก่ชุมชน สร้างสรรค์ในเรื่องข้อมูลข่าวสารและเป็นกลไกในสังคมท้องถิ่นในการผลักดันให้ชุมชนแสวงหาทางเลือกของชุมชนที่เป็นอิสระจากการถูกครอบงำโดยการพัฒนาจากส่วนกลาง เนื่องจากปัจจุบันการพัฒนาของชุมชนท้องถิ่นมักถูกครอบงำด้วยทุนนิยมเสรีประชาธิปไตย ซึ่งเป็นระบบที่ก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน การพัฒนาเพื่อช่วยยกระดับความเป็นอยู่และภารกิจชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น จึงไม่มีรูปแบบที่สำคัญ แต่มีสารัตถะ(หัวใจ)หลักอยู่ที่การทำให้เกิดความเท่าเทียมของคนในชุมชนทั้งในเมืองและชนบท เป็นหลักการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองและมีอำนาจในการต่อรองและช่วยรักษาความเป็นชุมชนให้สอดคล้องกับภารกิจชุมชนอย่างเหมาะสมและเพียงพอ

9.บทบาทในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนท้องถิ่น ส่งเสริมสิทธิของชุมชนในท้องถิ่นในการกำหนดใช้และลงวนทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนท้องถิ่นอย่างเหมาะสม อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน เพราะที่ผ่านมาบทบาทของชุมชนในการปกป้องรักษาทรัพยากรของตนเองเริ่มอ่อนแอลง การตัดไม้ทำลายป่า ทรัพยากรธรรมชาติถูกนำมาใช้เพื่อผลประโยชน์ส่วนตน โดยข้ออ้างในนามของการพัฒนาเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมที่คนในชุมชนท้องถิ่นต้องเสียสละ

10.บทบาทในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาของท้องถิ่น กล่าวคือรูปแบบการพัฒนาในปัจจุบันมักมีบทบาทสำคัญในการทำลายความหลากหลายเพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ลักษณะเฉพาะของชุมชน ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่นของชุมชนจึงมักถูกละ

โดยแหล่งที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมต่างๆ ขาดความเข้าใจและเห็นความสำคัญจึงขาดการสืบต่อ โดยเฉพาะการเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนต่างๆ ดังนั้นสื่อมวลชนท้องถิ่นจึงพึงมีบทบาทในการรักษาความเป็นท้องถิ่นที่สำคัญ เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชนให้คงอยู่สืบไป ซึ่งพื้นที่ในการเลือกรับและเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมต้องอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมและเข้าใจต่อรากเหง้าอย่างแท้จริง

11.บทบาทในการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค สร้างสรรค์ชุมชนให้เป็นเครื่องมือสำคัญในการทำสีียงของชุมชนให้เป็นที่ได้ยินและเป็นแหล่งปัญญาของชุมชนในการที่จะติดอาڑทางปัญญาเพื่อการรู้เท่าทันกระบวนการและการเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบัน เพื่อปรับเปลี่ยนหรือร่างรักษารูปแบบ วิถีชีวิตและภูมิปัญญาของชุมชนไม่ให้ถูกทำลายไป การสร้างพื้นที่ทางความคิดที่จะก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนอย่างสร้างสรรค์ การสร้างเวทีในการพบปะ พูดคุย และเปลี่ยนระหว่างชาวบ้าน การให้การศึกษาความรู้ความเข้าใจต่อชุมชน การประสานกับหน่วยงานทางการศึกษา นักวิชาการ ชาวบ้าน รัฐ และเอกชน การสะท้อนความคิดเห็นที่หลากหลาย มีกระบวนการทางทางออกที่สร้างสรรค์ภายใต้ภารกิจให้ข้อมูลอย่างรอบด้านและไม่ตอกย้ำให้อิทธิพลของรัฐและทุนการส่งเสริมให้ชุมชนมีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ความสามารถในการจัดสรุประทวิภาคีรวมชาติอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียมในระดับที่สมดุลย์ยืน

ทั้งนี้ในการจะดำเนินงานให้เป็นไปตามบทบาททั้ง 11 ข้อที่กล่าวมาจะต้องคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของชุมชน (Local Identity) นั้น โดยพัฒนาจากภูมิปัญญาและภูมิปัญญาพื้นที่ ที่จะก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและเหมาะสมกับชุมชนในที่สุด

จากแนวคิดเรื่องการใช้สื่อมวลชนสำหรับชุมชนและบทบาทของสื่อมวลชนท้องถิ่นต่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นข้างต้น ยังนำมาเป็นเกณฑ์ในการที่จะทดลองปฏิการผลิตรายการเพื่อนำเสนอต่อไป โดยจะเน้นหนักการนำเสนอประเด็นชุมชนผ่านมุมมองของผู้ชุมที่อยู่ในท้องถิ่นนั้นว่ามีความเป็นสืบทอดถิ่นเพื่อชุมชนหรือมีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้หรือไม่ อย่างไร

แนวคิดเรื่องโทรทัศน์ห้องถีน

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยองค์กรที่เป็นสถานีโทรทัศน์ท้องถิ่น นอกจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับองค์กรสื่อมวลชน และแนวคิดสำคัญคือ การใช้สื่อมวลชนสำหรับชุมชนและบทบาทของสื่อมวลชนท้องถิ่นซึ่งในเบื้องต้นดูเหมือนว่าจะตรงประเด็นของการวิจัยครั้งนี้มากที่สุดแล้ว ผู้วิจัยยังได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องสื่อโทรทัศน์ท้องถิ่นในประเทศไทยที่ผ่านมา เพื่อให้ทราบถึงการศึกษาของผู้อื่นที่มีลักษณะและประเด็นที่คaba เกี่ยวกับการวิจัยครั้งนี้ได้ด้วยจากการทบทวนวรรณกรรมพบดังนี้ คือ

1. การวิเคราะห์เรื่อง การวิเคราะห์รายการเพื่อห้องถินของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 12 สุราษฎร์ธานี ของ วิวิยะ กลินเสาวคนธ์ ปี 2535
 2. การวิเคราะห์เรื่อง การศึกษาสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ในฐานะสื่อมวลชนส่วนภูมิภาค ของ วชิรา วินทวงศ์ ปี 2537
 3. การวิเคราะห์เรื่อง บทบาทของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ลำปาง ในรายการส่งเสริมวิถีชีวิต และภูมิปัญญาห้องถินล้านนา ของ อรุณมาศ สาระวนิช ปี 2540

วิธีการวิจัยของงานวิจัยทั้ง 3 เรื่องนี้ใช้เป็นหลักคือ การวิเคราะห์เนื้อหารายการโดยใช้เกณฑ์ “ความเป็นส่วนกลาง” กับ “ความเป็นท้องถิ่น” เป็นตัววัด การสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานสื่อมวลชน รวมทั้งการสอบถามจากผู้รับสาร ผลการวิจัยที่นำเสนอในวิจัยนี้

1. **สัดส่วนของรายการ งานวิจัยทั้ง 3 เรื่องได้ให้ข้อสรุปตรงกันว่า ผลการวิเคราะห์รายการแสดงให้เห็นว่าสถานีโทรทัศน์ท้องถิ่นยังไม่สามารถแสดงบทบาทเพื่อท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่ เช่น วิชาราพบว่าสัดส่วนรายการท้องถิ่นอยู่ระหว่าง 20 – 35 เปอร์เซ็นต์ เท่านั้น อรุณมาศก์พบว่า มีรายการท้องถิ่นปัจจุบันเพียง 3-4 รายการเท่านั้นที่มีบทบาทในการส่งเสริมวิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่nl ล้านนา เช่นเดียวกับวิชาระ พบร่วมกันว่า มีเพียงรายการข่าวท้องถิ่นภาคใต้เท่านั้นที่ยังคงอยู่ได้อย่างต่อเนื่อง ในขณะที่รายการท้องถิ่นอื่นๆถูกยกเลิกหมด**

2. **ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยทั้ง 3 เรื่องพบผลที่สอดคล้องกัน คือ มีทั้งปัจจัยภายในและภายนอก โดยปัจจัยหลักมาจากภายใน กล่าวคือ**

- ปัจจัยภายในที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ นโยบายจากส่วนกลาง / ส่วนท้องถิ่น และโครงสร้างการบริหารงาน คุณภาพของบุคลากร ปัญหาด้านอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีและงบประมาณ
- ปัจจัยภายนอกที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ แหล่งข้อมูล การแข่งขันจากที่ต่างๆ

3. **ผลกระทบจากการสำรวจความนิยมและความพึงพอใจจากผู้ชม ในแห่งปริมาณพบว่า มีผู้ชมรายการเฉพาะท้องถิ่นน้อย (ซึ่งมีผลไปถึงเรื่องการมีผู้สนับสนุนรายการตามหลักการของระบบโทรทัศน์เชิงพาณิชย์) และตัวรายการเองมีน้อยทำให้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของคนทุกกลุ่มได้**

โดยสรุปจากการวิจัยทั้ง 3 เรื่องนี้ทำให้ผู้วิจัยได้รับทราบถึงปัญหา อุปสรรคและสภาพการณ์ที่ผ่านมาของสถานีโทรทัศน์ท้องถิ่นอื่นๆ ที่ถือเป็น "ผู้ร่วมชะตากรรม" เดียวกับ สทท.11 พิษณุโลก ได้มองเห็นวิธีการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นต่างๆ ที่จะนำมาปรับใช้ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อประเมินบทบาทและศักยภาพของสถานีโทรทัศน์ท้องถิ่นให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

สำหรับสถานีโทรทัศน์ท้องถิ่นของต่างประเทศ Berrigan,F.J.(1979) ได้ทำการศึกษาวิจัย ไว้ซึ่งมีแนวทางของการสื่อสารเพื่อชุมชนที่เห็นได้ชัดคือ "Kheda TV" หรือ สถานีโทรทัศน์ท้องถิ่นของประเทศอินเดีย คือสถานีที่เน้นการผลิตรายการให้ตอบสนองความต้องการของกลุ่มคนดูที่ยากจน เป็นหลัก โดยมีวัตถุประสงค์ต้องการปลูกจิตสำนึกให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวชาวบ้าน (consciousization) จากที่เคยพึ่งพาผู้อื่นมาเป็นพึ่งตนเองไม่ใช่มุ่งหวังเพียงการทำหน้าที่พื้นฐานคือ ติดตามข่าวสารและให้การศึกษาเท่านั้น โดยการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นแหล่งทรัพยากรและแหล่งพลังอำนาจ (information as resource and power)

กระบวนการผลิตรายการของสถานีโทรทัศน์ Kheda จะประกอบด้วยคน 4 กลุ่ม คือ นักวิจัย ผู้ผลิตรายการ คนเขียนบท ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

ขั้นตอนการทำงาน มีดังนี้

1. นักวิจัยต้องออกสำรวจความต้องการของชุมชน

2. นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจมาปรึกษาหารือในทีมผลิตรายการเพื่อตัดสินใจวางแผนและวางแผนรูปแบบรายการ หากต้องการหาข้อมูลเพิ่มเติมจะใช้เครื่องถ่ายบันทึกวิดีโອกระเป้าที่วิวอกไปเก็บเพิ่มเติม ผลจากการพูดคุยกัน ทีมงานได้ตกลงใจว่าจะทำรูปแบบรายการแบบชุดรายการต่อเนื่องหลายตอนจบ(Series) ซึ่งน่าจะได้ผลตามวัตถุประสงค์ดีกว่ารายการที่จบเป็นตอนๆ

3. หลังจากได้แนวคิดหลักของรายการ (concept idea) ทีมผู้ผลิตจะนำ

รายละเอียดของรายการไปพูดคุยกับบรรดาหน่วยงานหรือองค์กรที่สนับสนุน โดยนำเอาหลักฐานที่มีจากการวิจัยไปเป็นข้อมูลเพื่อการเจรจา

4. เมื่อทุกฝ่ายเห็นพ้องต้องกันในเรื่อง แนวคิดหลักของรายการ จึงจะมาถึงความรับผิดชอบของฝ่ายเขียนบท(Script) ซึ่งรวมกลุ่มจัดตั้งเป็น “คณะกรรมการจัดทำบท”

ประกอบด้วยนักวิจัย ผู้ผลิตรายการและตัวผู้เขียนบทเอง เนื่องจากในขั้นตอนของการเขียนบทนั้น เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด ที่จะแปรแนวคิดทุกอย่าง成อกรมาเป็นภาพและเสียง บทจึงเป็นเสมือนโครงกระดูกสันหลังของรายการ

5. ขั้นตอนของการนำบทที่เขียนไปแล้วไปถ่ายทำเป็นภาพและเสียง成อกร มาเมื่อถ่ายทำได้ประมาณร้อยละ 15 ทางทีมงานได้นำภาพที่ถ่ายแล้วไปฉายให้กับกลุ่มเป้าหมายชม (Pretest/Preview) และรับฟังทัศนะของผู้ชม เนื่องจากรูปแบบของรายการอาจจะเปลี่ยนใหม่ หรือเปลี่ยนไปอยู่เสมอ ดังนั้นจึงต้องตรวจสอบว่าผู้ชมจะเข้าใจหรือไม่

6. หลังจากมีการเผยแพร่ภาพออกอากาศแล้ว ทางทีมงานได้ติดตั้งกลไกการประเมินผลไว้คือ การพูดคุยติดตาม ศึกษาพฤติกรรมการรับชม และวิเคราะห์เนื้อหารายการ

นอกจากนั้นในปี 1994 Agrawal B.C. ได้ทำการศึกษาเพิ่มเติม โดยใช้แนวคิดด้านการมีส่วนร่วมและชี้ว่า โทรทัศน์เปรียบเสมือน "สื่อกลาง" ในการนำเข้าความเปลี่ยนแปลงบางอย่างมาสู่ชุมชน ทำหน้าที่เป็นปาก เป็นเสียง แทนประชาชน ทำให้เกิดการตื่นตัวและรู้สึกว่าโทรทัศน์ดังกล่าวเป็นของพวกรเขา จากจุดนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอต่อไปว่า หากจะเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากขึ้น โทรทัศน์ต้องลดบทบาทของตนลง โดยวางแผนรูปแบบรายการเอาไว้และให้ประชาชนเป็นผู้นำเนื้อหาสาระมาใส่เอง แนวคิดของ Agrawal B.C. มีความน่าสนใจตรงที่เน้นเรื่องหน้าที่ของการสื่อสารและถือเป็นการสร้างพันธมิตร (alliance) ให้เกิดขึ้นทั้งในระดับครัวเรือน วรรณะ และหมู่บ้าน

เพื่อให้เข้าถึงและทราบความต้องการ รวมทั้งให้ผู้ชุมชนได้มีโอกาสเข้าถึงสื่อสมัยใหม่อ่างโกรทัศน์ได้ง่ายขึ้น ทั้งที่แต่เดิมปัจจัยด้านซ่องว่างทางสังคมและความขัดแย้งเข้ามา มีอิทธิพลต่อโอกาสในการเข้าถึงสื่อโกรทัศน์ เป็นอย่างมาก

ฉะนั้นจากบทเรียนของโกรทัศน์ Kheda แสดงให้เห็นว่าหากสถานีโกรทัศน์จะเล่นบทบาท “โกรทัศน์ท่องถิน” ออย่างแท้จริงแล้ว กระบวนการทำงานต้องมีทั้งทีมวิจัยและทีมผลิตที่ต้องทำงานร่วมกันอยู่ตลอดเวลา จึงจะสามารถปั้นรายการให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้ ทั้งๆที่ผู้ผลิตและผู้ชุมชนมีซ่องว่างทางสังคมระหว่างกันอยู่ก็ตาม และนับได้ว่าแนวคิดข้างต้นเป็นคุณุปการต่อการวิจัย สพท.11 พิชณุโลกในการเป็นโกรทัศน์ท่องถินเพื่อชุมชนได้อย่างดีเยี่ยง ในเมืองที่สามารถนำไปเป็นแบบอย่างหรือแนวทางที่เหมาะสมเพื่อให้สามารถเป็นสถานีโกรทัศน์ท่องถินเพื่อชุมชนได้

แนวคิดเรื่องกระบวนการผลิตรายการวิทยุโกรทัศน์

ในการวัดความเป็นโกรทัศน์ท่องถินเพื่อชุมชน ของ สพท. 11 พิชณุโลก ในระดับของรายการและระดับผู้ชุมชนนั้น ต้องมองผ่านไปยังรายการท่องถิน ทั้ง 7 รายการว่าขั้นตอนในการผลิตรายการเหล่านั้นดำเนินการไปอย่างไร และในแต่ละขั้นตอนผู้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะใดบ้าง แนวคิดเรื่องกระบวนการผลิตรายการจึงเป็น “ленส์” ชนิดหนึ่งร่วมกับอีกหลายเลนส์ที่ได้นำมาใช้ในการวิเคราะห์ เพราะกว่าจะมาเป็นรายการทุกรายการได้นั้น ต้องผ่านกระบวนการผลิตก่อน ประกอบกับเมื่อสื่อโกรทัศน์เป็นสื่อที่มีความยุ่งยาก ซับซ้อน จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลต่างๆหลายฝ่าย รวมทั้งปัจจัยการผลิตหรือเทคโนโลยีต่างๆหลายประการ ต้องมีลำดับขั้นตอนของการทำงานที่ “เป็นระบบ” เพื่อให้การผลิตรายการดำเนินไปอย่างราบรื่นและผลงานออกมารดีที่สุด กระบวนการผลิตรายการจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง และแน่นอนว่ารายการท่องถินของ สพท. 11 พิชณุโลกเองก็ต้องยึดหลักการเดียวกันนี้ด้วย

ในเอกสารเรื่อง “การผลิตรายการโกรทัศน์ขั้นสูง” ของ วศ.จุมพล รอดคำดี ได้สรุปกระบวนการผลิตรายการสารคดีโกรทัศน์ซึ่งหมายรวมถึงรายการอื่นๆไว้ เพื่อความสะดวกและเข้าใจตรงกันของผู้ปฏิบัติงานด้านนี้ ออกแบบ 3 ขั้นตอนใหญ่ๆคือ

1.ขั้นตอนก่อนการผลิต(Pre-Production) หมายถึง การเตรียมการทั้งหมด ซึ่งเริ่มตั้งแต่การเกิดแนวความคิด การประชุมกำหนดโครงการ การเสนอโครงการต่อผู้สนับสนุนรายการ การมอบหมายงาน การค้นคว้าวิจัย การเลือกเรื่องที่จะนำเสนอ การกำหนดโครงเรื่อง การหาข้อมูลและหลักฐานอ้างอิง การเขียนบท การจัดเตรียมสถานที่ การติดต่อประสานงานกับฝ่ายต่างๆ การคัดเลือกนักแสดง เครื่องแต่งกาย อุปกรณ์ประกอบจาก (กรณีของ Docu-Drama) รวมทั้งการกำหนดวันและเวลาในการถ่ายทำ

ขั้นตอนย่อยในการจัดรายการโทรทัศน์ ก่อนที่จะลงมือจัดรายการ ซึ่งมีความสำคัญและผู้วิจัยเห็นว่ามีลักษณะเดียวกับของ Kheda TV. ซึ่งถือว่ามีความจำเป็นในการผลิตรายการเฉพาะ ห้องถินเพื่อชุมชน ตามหลักของชัยยงค์ พรมวงศ์ (2520) มี 3 ขั้นตอน คือ

1.1.ขั้นกำหนดแนวคิดและวัตถุประสงค์ของรายการ เรียกว่าเป็นการ “หาเรื่อง” ที่จะมาทำรายการแล้วจึงกำหนดผลที่คาดหวังว่าผู้ชมจะได้รับเมื่อชมรายการแล้ว

1.2.ขั้นการวิเคราะห์ผู้ชมกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งต้องทราบว่าผู้ชมเป็นใคร ต้องการเนื้อหาสาระอะไรจึงจะเป็นประโยชน์และเหมาะสม

1.3.ขั้นกำหนดค่าใช้จ่าย เป็นการกำหนดงบประมาณ เพื่อแสดงรายการว่าจะใช้เงินในรายการได้บ้าง จำนวนเท่าไร

2.ขั้นตอนการผลิต (Field Production) หมายถึงขั้นตอนการถ่ายทำ ประกอบไปด้วยการเดินทางและการเคลื่อนย้ายที่มีงานถ่ายทำ การติดตั้งอุปกรณ์การถ่ายทำ การเลือกมุมภาพ การบันทึกภาพและเสียง รวมทั้งการสัมภาษณ์แหล่งข้อมูลด้วย โดยในขั้นตอนนี้ต้องอาศัยความพร้อม และความสามารถของทีมงานมากที่สุด

3.ขั้นตอนหลังการผลิต (Post-Production) หมายถึงขั้นตอนการนำภาพและเสียงที่ได้บันทึกไว้ในขั้นตอนการผลิตนั้น มาเรียบเรียงขึ้นใหม่ให้เป็นเรื่องราวที่สมบูรณ์ตามบทที่กำหนด โดยอาศัยวิธีการตัดต่อลำดับภาพและบันทึกเสียง ซึ่งบางกรณีอาจตัดตอนบทบางส่วนออกบ้างเพื่อความกระชับหรือเพื่อให้มีความยาวตามกำหนด

ในส่วนของเสียงควรจะมีการเรียบเรียงหรือประพันธ์ดนตรีและเสียงประกอบขึ้นมาใหม่เพื่อเสริมให้ภาพและเรื่องราวสื่อความหมายได้มากยิ่งขึ้น หรือมีงบประมาณไม่เพียงพอ ก็อาจนำดนตรีประกอบที่มีอยู่แล้วมาใช้ได้ แต่โดยมารยาทก็ควรจะขออนุญาตหรือระบุที่มาไว้บนจดหมาย เพื่อป้อง

กันไม่ให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับ "ลิขสิทธิ์" ตามมาในภายหลัง เมื่อตัดต่อเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็อาจจะต้องผ่านการตรวจสอบของผู้สนับสนุนรายการหรือผู้ควบคุมรายการของสถานีเพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ก่อนนำไปเผยแพร่ออกอากาศต่อไป และเมื่อผ่านขั้นตอนของการเผยแพร่ผ่านช่องทาง (สถานีโทรทัศน์)แล้วก็เป็นอันว่าจบสิ้นกระบวนการ

การดำเนินงานทั้ง 3 ขั้นตอนดังกล่าว ล้วนมีความสำคัญทัดเทียมกันและเชื่อมโยงกันในลักษณะที่เป็น "กระบวนการต่อเนื่อง" จึงทำให้ไม่อาจละเลยจุดใดจุดหนึ่งไปได้ และจากแนวคิดดังกล่าวยังมีความสอดคล้องและตรงกับแนวคิดเรื่องโทรทัศน์ทองถินของ Kheda TV. ด้วย เมื่อจะต่างกันในรายละเอียดของวิธีการบังก์เพียงบางขั้นตอนเท่านั้น และเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนและเกิดแนวทางที่เป็นแบบอย่างในการวิจัยได้อย่างสมส่วนลงตัว จึงขอแสดงเป็นแผนผังเบรียบเทียบกระบวนการผลิตรายการ ของ รศ.จุ่มพล รอดคำดี ซึ่งเป็นการผลิตรายการในระดับชาติหรือออกอากาศครอบคลุมทั่วประเทศ โดยผู้วิจัยจะใช้คำแทนว่า "โทรทัศน์ทองถินเพื่อชุมชน" ซึ่งเป็นการผลิตรายการของ Kheda TV. ที่จะใช้คำแทนว่า "โทรทัศน์ระดับห้องถินเพื่อชุมชน" หรือชุมชนได้ชุมชนหนึ่งเท่านั้น ดังนี้

ໂທຣທັນທີ່ອງຄືນເພື່ອຊຸມໜັນ

ຫັ້ນ 1 – ອອກສໍາຮາຈຄວາມຕ້ອງກາຣຂອງ
ຊຸມໜັນ

ຫັ້ນ 2 – ນຳຂໍ້ອມຸລືທີ່ໄດ້ມາປຶກຂ່າວ ວາງແນນ
ວາງຈູປ່ແບບແລະແນວຄົດໜັກຂອງ
ຮາຍກາຣ

ຫັ້ນ 3 – ພຸດຄຸຍກັບໜ່າຍງານ/ອົງຄໍກາ
ທີ່ສັນບສູນ

ຫັ້ນ 4 – ເຂີຍນບຖ : ມີຄະນະກວມກາຣ
ໃດແກ່ ນັກວິຈີຍ ຜູ້ຜົລິຕ ຜູ້ເຂີຍນບຖ

ຫັ້ນ 5 – ຄ່າຍທຳ / ຄ່າຍໄດ້ 15 % ຂາຍໃຫ້ໜົມ
ກ່ອນ ແລ້ວວັບຝຶກທັນະຜູ້ໜົມ

ຫັ້ນ 6 – ແພວ່ງກາພ ແລະ ປະປະເມີນຜລ

ໂທຣທັນຮະດັບໜາຕີ

ຫັ້ນ 1 – ກ່ອນກາຣຜົລິຕ → ກໍາທັນດແນວຄົດ
→ ປະຊຸມກໍາທັນດໂຄງກາຣ
→ ເສັນໂຄງກາຣຕ່ອຜູ້ -
ສັນບສູນ
→ ດັນຄວ້າ ວິຈີຍ ຮາຂໍ້ອມຸລື
→ ເຂີຍນບຖ
→ ເຕີ່ຍມກາຣຜົລິຕ
→ ປະສານງານ – ກໍາທັນ
ກາຣຄ່າຍທຳ

ຫັ້ນ 2 – ຄ່າຍທຳ

ຫັ້ນ 3 – ທັນກາຣຜົລິຕ → ຕັດຕ່ອລຳດັບກາພ
→ ດຽວຈັບກ່ອນຄອກ
ອາກາສ
→ ແພວ່ງກາພ ແລະ ປະປະເມີນຜລ

ຈາກແພນຜັງເບື້ອງບໍລິບທີ່ຍບກະບວນກາຣຜົລິຕຮາຍກາຣຮະດັບໜາຕີແລະຮະດັບທີ່ອງຄືນ ຈະເຫັນວ່າ
ໜາກເປັນກາຣຜົລິຕຮາຍກາຣທີ່ອງຄືນເພື່ອຊຸມໜັນແລ້ວ ຫັ້ນແຮກທີ່ຈະເປັນອ່າງຍິ່ງທີ່ຕ້ອງໃຫ້ຄວາມສຳຄັນ ສືບ
ກາຣອອກສໍາຮາຈຄວາມຕ້ອງກາຣຂອງຜູ້ໜົມ ລ່ວມກັບ ເມື່ອຄ່າຍທຳໄປບ້າງແລ້ວ(ຫັ້ນທີ່ 5) ຍັງຕ້ອງມີກາຣຈາຍໃຫ້
ໜົມ (pretest/preview) ກ່ອນ ຜົ່ງເປັນກາຣເປີດໂອກາສໃຫ້ຜູ້ໜົມໄດ້ແສດງຄວາມຄົດເຫັນ ໃຫ້ຄໍາແນະນຳດິ້ນ
ເພື່ອນຳນາມປ່ວມປຸງ ພັມນາ ຕລອດຈານທຳໃຫ້ທຽບວ່າຮາຍກາຣແລ້ນ້ຳສາມາດຕອບສູນອົງຄວາມຕ້ອງກາຣ
ທີ່ແທ້ຈົງຂອງຜູ້ໜົມໄດ້ເພີ່ງໄດ້ ໃນຂະນະທີ່ໂທຣທັນຮະດັບໜາຕີຢັງໄມ້ໄດ້ໃຫ້ຄວາມສຳຄັນແລະ ທຳຈຸດນີ້ ດັ່ງນັ້ນ
ຈຶ່ງກຳລ່າວໄດ້ວ່າໃນກະບວນກາຣຜົລິຕຮາຍກາຣທີ່ອງຄືນເພື່ອຊຸມໜັນຈະຕ້ອງນໍາວິທີກາຣວິຈີຍ ແລະ ມີນັກວິຈີຍເປັນ
ໜຶ່ງໃນທີ່ມານຜົລິຕຮາຍກາຣ ນອກເໜີອຈາກຜູ້ຜົລິຕທີ່ເປັນຄົນຂອງສຕານີເພີ່ງອ່າງເດືອກ ຄວບຄູ່ໄປກັບຄົນ

ในท้องถิ่น และชุมชนนั้นซึ่งเป็นผู้ชุมอีกด้วย จึงจะสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายของการเป็นโทรศัพท์ที่ต้องถูกเพื่อชุมชนได้อย่างแท้จริง

แนวคิดเรื่องการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Communication)

รายการที่ผ่านกระบวนการผลิตแล้ว ย่อมมีจุดมุ่งหมายเพื่อแพร่ภาพให้ผู้ชมได้รับชม ฉะนั้น จึงต้องพิจารณาว่าผู้ชมรายการต่างๆเหล่านั้น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตในระดับใด บ้าง เพื่อจะได้ตอบสนองความต้องการของผู้ชมได้ตรงจุดมากที่สุดซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้จัดแบ่งระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนไว้เป็น 3 ระดับ โดยเรียงลำดับจากระดับน้อยที่สุดไปจนถึงมาก ที่สุด ดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วม

1) การมีส่วนร่วมในระดับผู้ชม /ผู้รับสาร ได้แก่ รับชมรายการอยู่เสมอ จดหมายหรือโทรศัพท์เข้ามาแสดงความคิดเห็น ติชม เสนอแนะ รายงานผลการรับชมให้ผู้ผลิตทราบ เป็นตัวแทนส่งข่าวสาร ร่วมแจ้งข่าวสาร ตรวจสอบข่าวสารกับพื้นที่ ร้องทุกษ์ ร้องเรียนปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ร่วมงานและกิจกรรมต่างๆที่จัดขึ้นโดยโทรศัพท์ท้องถิ่น เสนอแนะรูปแบบรายการ ช่วยประชาสัมพันธ์สถานีโทรศัพท์ท้องถิ่น ฯลฯ

2) การมีส่วนร่วมในระดับผู้ผลิต เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่สูงขึ้นมา เมื่อ พิจารณาตามแนวคิดการผลิตสื่อ คือ

- ขั้นก่อนการผลิต หรือการเตรียมการก่อนการผลิต กิจกรรมในขั้นตอนนี้ประกอบด้วย การเลือกประเด็นหัวข้อ เลือกແเน່ງມุนที่จะนำเสนอ รวบรวมข้อเท็จจริงที่นำมาใช้เป็นวัตถุดิบ การเขียนบท การคัดเลือกจากแหล่งต่างๆ
- ขั้นการผลิต คือการลงมือผลิตในกรณีของโทรศัพท์ท้องถิ่นคือการถ่ายทำ
- ขั้นหลังการผลิต คือหลังจากถ่ายทำเสร็จแล้ว ต้องมีการตัดต่อ ขัดเสียงประกอบ การเพิ่มเติมด้านเทคนิคต่างๆ ฯลฯ

ชุมชนอาจจะเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตขั้นตอนได้ขั้นตอนหนึ่งและอาจจะต้องมีการสร้างเงื่อนไขใหม่ๆ เช่น หากต้องการให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนการผลิตก็จำต้องมีการอบรมให้ชาวบ้านได้เรียนรู้การใช้อุปกรณ์เบื้องต้น อย่างไรก็ตามจะเป็นการดีอย่างยิ่งหากเปิดโอกาสให้

ชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุดในลักษณะการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการระหว่างนักสื่อสารมวลชนกับชุมชน ชาวบ้านอาจไม่ต้องลงมือใช้เครื่องมือเอง แต่ก็สามารถเข้าร่วมได้ในลักษณะของการเป็นผู้เลือกประเด็น วิธีการนำเสนอ หาสถานที่ที่จะใช้เป็นจุดถ่ายทำ และหลังจากถ่ายทำแล้วได้ซึมก่อนเพื่อแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนทัศนะกัน หรือหลังจากที่ผู้ผลิตตัดต่อเสร็จแล้ว ฝ่ายชาวบ้านมาชุมเพื่อแสดงความคิดเห็นแล้วนำไปปรับปรุงก่อนออกอากาศจริงก็ได้

3) การมีส่วนร่วมในระดับบริหารงาน ได้แก่ การเป็นผู้วางแผน กำหนดนโยบายเกี่ยวกับทรัพยากรทัศน์ท้องถิ่น ซึ่งถือว่าเป็นรูปแบบสูงสุดของการมีส่วนร่วม ซึ่งจะสังเกตได้ว่า ยิ่งระดับการมีส่วนร่วมสูงขึ้นเท่าใด สัดส่วนของชุมชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมได้ก็จะเล็กลง คือ อาจจะมีเพียงบางคนหรือผู้เป็นตัวแทนจากชุมชนไม่กี่คนที่เข้ามาดำเนินกิจกรรมในระดับนี้ได้ เช่น การตัดสินใจเพิ่ม - ลด ช่วงออกอากาศ แผนกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ

หากผู้ชุมได้มีโอกาสในการเข้าไปเป็นส่วนร่วมของการผลิตแล้วย่อมนำไปสู่การสนองเป้าหมายของการสื่อสารเพื่อชุมชนได้ ซึ่ง กฎหมาย แก้เทพและคณะ (พ.ศ. 2543) ได้สรุปไว้ว่า หากจะกล่าวเฉพาะในระดับของชุมชนและท้องถิ่นแล้ว เป้าหมายของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม มีดังนี้

เป้าหมายของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม

1. เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนมองเห็นคุณค่าของตนเอง เช่น กำหนดมาตรฐานมาเผยแพร่ในวงกว้าง
2. เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ชาวบ้านที่เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้เห็นคุณค่าและความเชื่อของเข้า เพราะหากคนทั่วไปให้การยอมรับผ่านการแสดงทัศนะผ่านสื่อ ก็จะทำให้ชุมชนมีความมั่นใจในคุณค่าของตนเอง
3. เพื่อพิสูจน์ความเชื่อของชุมชนที่เคยคิดว่าตนเองไม่สามารถใช้เทคโนโลยีที่ซับซ้อนได้ ว่าหากมีโอกาสฝึกฝนอบรมก็ปัจจุบันสามารถกระทำได้
4. เพื่อสร้างทักษะในการสร้างสื่อให้กับชุมชน เพื่อเป็นช่องทางให้กับชุมชนในการส่งข่าวออกไปจากจุดเดียว มุ่งและทัศนะของตนเอง
5. เพื่อให้ชุมชนได้แสดงความรู้สึก ปัญหา วิธีการวิเคราะห์ปัญหา รวมทั้งวิธีการแก้ปัญหา จากทัศนะของชุมชน

6. ผลกระทบการสื่อสารของชุมชนที่อาจจะเกิดจากการริเริ่มของบางส่วนเสี่ยงของชุมชน จะช่วยยกระดับความมีสติและความรับผิดชอบให้กับทั้งชุมชนและชุมชนอื่นๆ เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

7. ช่วยเพิ่มสัดส่วนการสร้างสรรค์ให้แก่ชุมชน เพื่อถ่วงดุลกับการสื่อสารที่มุ่งเน้นแต่ความบันเทิงและการหลอกหลอนที่สืบจากภายนอกอีกด้วย ไปในชุมชน

แนวคิดเรื่องสื่อมวลชนกับการพัฒนา

นอกจากแง่มุมด้านการมีส่วนร่วมแล้ว ในแง่เนื้อหาสาระของรายการที่สนใจความต้องการของคนในท้องถิ่นและชุมชน ยังต้องส่งผลที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนด้วย ดังนั้นเลนส์ที่จะนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาอีกหนึ่งก็คือ แนวคิดเรื่องการสื่อสารเพื่อการพัฒนา

การสื่อสารมีบทบาทที่สำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ในฐานะที่เป็นสื่อในการแลกเปลี่ยนความรู้ ข่าวสาร ทัศนคติ ตลอดจนประสบการณ์ระหว่างคนในสังคม ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาประเทศหนึ่ง จึงต้องหันมาให้ความสนใจและมองถึงความสำคัญบทบาทการสื่อสารเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศ เพราะการสื่อสารจะช่วยให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นมากขึ้น และยังช่วยสอนทักษะใหม่ๆ ในทางอ้อมแก่ประชาชนด้วย ในภาพรวมการสื่อสารผ่านสื่อมวลชน จึงมีประโยชน์และสำคัญต่อการพัฒนาประเทศอย่างมาก ดังที่ Wilbur Schramm (ค.ศ. 1983) ให้ความเห็นไว้ว่าดังนี้

1. เป็นยามตรวจสอบ (The mass media as watchman) คือการให้ข่าวและอธิบายเหตุการณ์ ต่างๆ ว่าได้รู้ดูหน้าไปเพียงใด
2. เป็นผู้ก่อให้เกิดสิ่งที่น่าสนใจขึ้น สงเสริมให้เกิดความรู้และสร้างเสริมประสบการณ์แก่ประชาชนอย่างกว้างขวาง (The mass media can widen horizons)
3. เป็นผู้ก่อให้เกิดความน่าสนใจขึ้น (The mass media can focus attention)
4. สื่อมวลชนสามารถสร้างความที่เยอทะยานให้กับประชาชนได้ (The mass media can raise aspirations) ทั้งในส่วนตัวและชาติให้เกิดความอยากรู้ดีกินดี หรือแสดงให้ชีวิตที่ดีกว่า

5. เป็นผู้สร้างบรรยากาศของการพัฒนาให้เกิดขึ้น (The mass media can create a climate for development) กระตุ้นและให้มีภาพและความรู้แก่ประชาชนในด้านการพัฒนาต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและสิ่งที่ควรจะเป็นในอนาคต
6. ช่วยทำให้เกิดกระบวนการตัดสินใจในทางอ้อมทั้งในแข่งขันทัศนคติและค่านิยมต่าง ๆ (The mass media can help only indirectly to change strongly held attitudes or valued practices)
7. ช่วยส่งเสริมการตัดสินใจโดยผ่านช่องสารไปทางสื่อบุคคล (The mass media can feed the interpersonal channels) หมายถึงการกระจายข่าวสารผ่านสื่อมวลชนไปเพื่อวัตถุประสงค์ให้ประชาชน หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับข่าวสารจากสื่อมวลชนนั้นไปถ่ายทอดอีกต่อหนึ่ง
8. สื่อมวลชนสามารถสร้างสถานภาพให้บุคคลหรือสร้างชื่อเสียงให้แก่บุคคลได้ (The mass media can confer status) โดยอาจจะใช้วิธียกย่องหรือเยียร์สิ่งอยู่เสมอ ซึ่งหมายถึงบุคคลผู้นั้นอาจจะกลายเป็นผู้นำในการพัฒนาประเทศต่อไปได้
9. สามารถขยายขอบเขตของรัฐบาลให้เป็นที่เข้าใจหรือภูมิประยุกต์กันกว้างขวางขึ้นในหมู่ประชาชนแต่ละห้องถูนได้ (The mass media can broaden the policy dialogue)
10. สื่อมวลชนสามารถควบคุมหรือบังคับให้คนในสังคมปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางสังคมได้ (The mass media can enforce social norms)
11. สื่อมวลชนช่วยสนับสนุนการมีรสนิยมที่ดี (The mass media can help form tastes) ช่วยทำให้เกิดการตัดสินใจเลือกในสิ่งที่ถูกได้ว่า เป็นการปฏิบัติที่ถูกที่ควร
12. สื่อมวลชนสามารถเปลี่ยนทัศนคติที่ไม่ฝังแน่นหรือค่อยๆเปลี่ยนทัศนคติบางอย่างให้มั่นคงขึ้น (The mass media can affect attitudes lightly held, and slightly canalize stronger attitudes)
13. สื่อมวลชนทำหน้าที่เป็นครู (The mass media as teacher) หมายความว่าได้ทำหน้าที่ให้การศึกษา ให้ความรู้แก่ประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อมในการดำเนินชีวิต ซึ่งเท่ากับว่าเป็นการพัฒนาสังคมทางหนึ่ง

อย่างไรก็ตามหากพิจารณาเบ CPL มากในระดับท้องถิ่น ซึ่งการวิจัยครั้งนี้กำลังพยายามหาคำตอบอยู่ว่าจะสามารถดำเนินการได้อย่างไร เพื่อให้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริงได้ จึงต้องมีความเข้าใจและรู้ถึงลักษณะดังกล่าวซึ่งหมายความว่า “สื่อโทรทัศน์ดังที่ เสถียร เชยประทับ (พ.ศ.2538) ได้นำเสนอไว้เดียวกัน คือ

1. ต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและผลิตเนื้อหาของสื่อ
2. ต้องเป็นการผลิตในท้องถิ่น คือเนื้อหาของสื่อมวลชนควรได้รับการจัดทำขึ้นในท้องถิ่น เพราะเกี่ยวข้องโดยตรง และสภาพของผู้รับสาร การผลิตสื่อต้องเริ่มจากสภาพความเป็นจริงและต้องมีลักษณะสอดคล้องกับสิ่งที่ชุมชนมีอยู่
3. ด้านการสร้างความเข้าใจ การใช้สื่อต้องช่วยให้ผู้รับสารสามารถเข้าใจปัญหาและสภาพแวดล้อมของตนเอง
4. ด้านความเป็นชุมชน ประชาชนต้องเข้าใจความหมายของ “ความเป็นชุมชน”อย่างแท้จริง และในขอบเขตที่กว้างขวางขึ้น เพื่อการเอื้อเฟื้อเกื้อกูลกัน เสริมสร้างสมานฉันท์ในหมู่ประชาชนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

แนวคิดที่กล่าวมานี้จะช่วยให้สามารถประเมินศักยภาพ สถานภาพและบทบาทในการเป็นโทรศัพท์ที่ต้องถิ่นเพื่อชุมชนของ สพท.11 พิษณุโลกได้ว่าเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นหรือไม่ เพียงใด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

ผู้วิจัยได้กล่าวถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อโทรศัพท์ท้องถิ่น ซึ่งเป็นประเภทของสื่อที่ทำการวิจัยในครั้งนี้ในหัวข้อแนวคิดเรื่องสถานีโทรศัพท์ท้องถิ่นไปแล้ว อย่างไรก็ตามยังมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่นๆ อีกดังนี้

พ.ศ. 2533 สุรินทร์ แปลงประสพโครค ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การทดลองจัดวิทยุกระจายเสียงสำหรับชุมชนชนบทในเขตชานเมือง จังหวัดจันทบุรี” โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความเป็นไปได้และรูปแบบการจัดวิทยุกระจายเสียงชุมชนสำหรับชุมชนชนบทในเขตชานเมือง จ.จันทบุรี โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่ควบและตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชนตามหลักการจัดการกระจายเสียงวิทยุชุมชนเพื่อคนท้องถิ่นได้ รูปแบบเป็นการวิจัยกึ่งทดลอง โดยจัดรายการในพื้นที่ในรัศมีเพียง 6 ถึง 10 กิโลเมตร ระบบ เอ.เอ็ม โดยรอบสถานีฯ มีผู้นำชุมชนในพื้นที่ทดลองมาเป็นตัวแทนจากกลุ่มผู้ฟังเป้าหมายจัดตั้งเป็นคณะกรรมการบริหารและดำเนินการเป็นผู้กำหนดทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการผลิตรายการและการออกอากาศให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น เริ่มตั้งแต่เวลาออกอากาศ ความยาวของรายการ รูปแบบ เนื้อหา การกำหนดตัวผู้จัดรายการ รวมทั้งวิธีการนำเสนอ โดยใช้มติของที่ประชุมเป็นหลัก วิธีการ เช่น นิปญหาและความต้องการของชาวบ้านจะถูก

ถ่ายทอด กลั่นกรองจากคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงชุมชน สังต่อไปยังผู้จัดรายการเพื่อดำเนินการผลิต ออกอากาศไปสู่กลุ่มผู้ฟังเป็น-many รายการที่ผลิตขึ้นจึงสอดคล้องปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่น ในขณะเดียวกันกลุ่มผู้ฟังเป้าหมายก็สามารถสะท้อนปัญหาและความรู้สึกนึกคิดไปสู่ผู้จัดรายการหรือคณะกรรมการโดยตรง นอกจากนั้นกลุ่มผู้ฟังยังช่วยในการเป็นอาสาสมัครช่วยจัดรายการ สนับสนุนด้วยการเข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการอีกทางหนึ่ง ได้ จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในรายการได้อย่างกว้างขวางทั้ง 3 ระดับและเป็นไปตามเจตนาของผู้จัดรายการที่ต้องการให้ชุมชนเป็นอย่างดี ซึ่งผลจากการวิจัยพบว่าผู้ฟังนิยมและพึงพอใจในรายการดังกล่าวมากกว่ารายการเดิมๆที่เคยมีมาก่อน อีกทั้งสามารถใช้เป็นรูปแบบของการจัดสื่อเพื่อการพัฒนาได้

สำหรับการวิจัย เรื่อง สพท.11 พิษณุโลกในฐานะโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชนครั้งนี้ต่างกับการวิจัยของสุรินทร์ ที่ชัดเจนคือประเภทของสื่อคือโทรทัศน์ มีลักษณะเฉพาะคือ เข้าถึงผู้ชมได้มากกว่า มีความซับซ้อนและรายละเอียดในการดำเนินการที่ต้องการความเป็นมืออาชีพมากกว่าวิทยุ อีกทั้ง ด้านพื้นที่ในการเผยแพร่ภาพออกอากาศและจำนวนผู้รับชมก็อยู่ในวงกว้างกว่าหลายเท่า ไม่ใช่เพียง ระดับชุมชนอย่างเดียว แต่เป็นระดับกว้างขวางแบบท้องถิ่น(ภาคเหนือตอนล่าง 9 จังหวัด) อีกด้วย อย่างไรก็ตาม รูปแบบที่ใช้ในการวิจัยมีความคล้ายคลึงกัน คือมีการทดลองผลิตรายการ (Action Research) ต่างกันที่ของสุรินทร์เป็นการผลิตรายการใหม่ ในขณะที่การวิจัยครั้งนี้ทดลองผลิตจากรายการเดิมที่มีอยู่แล้ว ด้านการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนได้ทางรูปแบบไว้ต่างกัน คือ วิทยุชุมชนจะมีตัวแทนหรือผู้นำในการรับข้อมูลของกระบวนการฯ แต่การวิจัยครั้งนี้เมื่อต้องมาดำเนินการกับโทรทัศน์จึงมีปัญหาและเหตุปัจจัยหลายประการ เช่น นโยบายขององค์กร ปัญหาด้านอุดหนุนและบประมาณ ความยุ่งยากซับซ้อนในงานที่ต้องการความเป็นมืออาชีพและมีรายละเอียดมากจึงส่งผลให้ไม่มีการจัดตั้งในรูปแบบดังกล่าวได้ ผู้วิจัยจึงได้ตั้งสมมุติฐานไว้ว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในระดับผู้นำในการวิจัยครั้งนี้ไม่น่าจะสามารถดำเนินการได้ หากแต่ในระดับของผู้ผลิตและผู้ชมสามารถดำเนินการได้ ซึ่งผลของการวิจัยจะแสดงระดับความเข้มข้นหรือคุณภาพของการตีนตัวของประชาชน การมีจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของสื่อโทรทัศน์ท้องถิ่น ได้เข้าไปมีส่วนลงมือ กะทำในขั้นตอนของการผลิตได้มากน้อยอย่างไร รวมทั้งมีบริบทแวดล้อมที่ก่อให้เกิดผลการวิจัยที่จะเกิดขึ้นได้อย่างไรบ้างนั้น ล้วนเป็นเรื่องที่น่าค้นหาคำตอบและทำการวิจัยเป็นอย่างยิ่ง

ในด้านนโยบายผู้วิจัยจำเป็นต้องมีความเข้าใจต่อภาพรวมขององค์กรสื่อสารมวลชนซึ่งมีอำนาจควบคุมการดำเนินงานของสถานีโทรทัศน์ท้องถิ่นพิษณุโลก ในที่นี้คือ กรมประชาสัมพันธ์เลี่ยงก่อนว่าเป็นอย่างไร ซึ่งงานวิจัยของพรสวรรค์ อุทา>r>ุณพิงค์ ในปี 2535 เรื่อง “บทบาทหน้าที่ของ

กรมประชาสัมพันธ์ในฐานะองค์กรสื่อสารมวลชน” จึงมีประโยชน์ต่อการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลใน การวิจัยเป็นอย่างดี เนื่องจากได้ผลสรุปว่า ในฐานะหน่วยงานของรัฐบาล กรมประชาสัมพันธ์มีหน้าที่หลักในการเผยแพร่นโยบายและผลงานของรัฐบาล ตลอดจนการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่าง ประชาชนกับรัฐบาล ในฐานะองค์กรสื่อสารมวลชน กรมประชาสัมพันธ์มีหน้าที่ในการให้ข่าวสาร ความรู้ การศึกษา ความบันเทิง การกระตุ้นร้า และสืบทอดมรดกทางสังคม ด้านลักษณะงานของ กรมประชาสัมพันธ์ มีบทบาทหน้าที่ทั้งการผลิต การผลิตชั้้า การเผยแพร่ และการบริโภค นอกจากนี้ กรมประชาสัมพันธ์ ยังมีบทบาทແຜใน การวิจัย นำจดหมายของรัฐบาล และการครอบจ้ำทางด้านทัศนค ดิ จึงทำให้เกิดคำถามตามมาว่า สถานีโทรทัศน์ท้องถิ่นที่อยู่ในความดูแลของกรมประชาสัมพันธ์ หรือที่เรียกว่าเป็น “สถานีลูกข่าย” นั้นได้แสดงบทบาทได้อย่างสอดคล้องกับนโยบายขององค์กรหรือ ไม่ เพียงใด ในทางกลับกัน กรมประชาสัมพันธ์ที่มีสื่อที่เป็นของรัฐฯ จะได้ดำเนินถึงการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาชุมชนให้เป็นไปตามเจตนาหมายของรัฐฯ รวมทั้งและแนวคิดสื่อเพื่อชุมชน ด้วย จึงจะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติและประชาชน

แนวคิด ทฤษฎีและงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดที่รวมรวมไว้ในบทนี้ ผู้วิจัยมิได้นำมาเป็นกรอบ และแนวทางในการวิเคราะห์เฉพาะประเด็นใดประเด็นหนึ่ง หรือแนวคิดใดแนวคิดหนึ่งเท่านั้น หาก แต่ทุกแนวคิด ทฤษฎีล้วนมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออ ก และล้วนส่งผลต่อกันและกัน ในการวัดความเป็นโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชนของ สทท. 11 พิษณุโลกทั้งสิ้น การนำแนวคิด ทฤษฎี และงานที่เกี่ยวข้องมาใช้จึงเป็นไปในลักษณะของ การหยิบมาผูก และผสมผสานกันมากกว่าการแยก ส่วนวิเคราะห์ เพื่อนำไปสู่จุดหมายที่ตั้งไว้นั่นคือ การตอบปัญหานำการวิจัยและวัดถูประสงค์ของ การวิจัยเป็นสำคัญ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษา สพท.11 พิชณ์ลักษณะไกรทัศน์เพื่อชุมชนครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ประเภท รวมทั้งจะแสดงรายละเอียดถึงวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลไปพร้อมกัน ดังนี้คือ

1. ช่วงที่ 1 : การศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เพื่อวิเคราะห์เนื้อหา รายการปัจจุบันที่ได้ออกอากาศไปแล้ว (Content Analysis) หรือหมายถึง การวิเคราะห์รายการปัจจุบัน ที่ออกอากาศระหว่างปี พ.ศ. 2544 – 2546

2. ช่วงที่ 2 : การศึกษาวิจัยในลักษณะการทดลองปฏิบัติ (Action Research) โดยวิจัยและพัฒนารายการจำนวน 2 รายการ คือ “เก็บเบี่ยงใต้ถุนร้าน” และ “ส่งเสริมศิลปินไทย” ที่จะดำเนินการผลิตตามแนวคิดโดยทัศน์ชุมชน เพื่อหาศักยภาพในการเป็นโทรศัพท์ที่องค์ในอนาคต โดยมีตัวรายการท้องถิ่นเป็นตัวนำไปสู่การวิจัย หรือหมายถึง การวิเคราะห์รายการในอนาคต ที่จะได้จากการวิจัยครั้งนี้

ซึ่งทั้ง 2 ช่วงของการวิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) โดยมีเครื่องมือ (Tools) ที่ใช้ในการวิจัย คือ

1. การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis)
2. การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (Participation Observation)
3. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview)

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ในที่นี้จะแยกกล่าวเป็น 2 ช่วงซึ่งแบ่งໄ้ไว้แล้วข้างต้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนและเข้าใจตรงกัน ดังนี้

1. ช่วงที่ 1 : การศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ประกอบด้วย

1.1 แหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร

1.1.1 เอกสารด้านนโยบายในการดำเนินงานขององค์กร ทั้งกรุงประชาสัมพันธ์ สทท.11 (ส่วนกลาง) และ สทท.11 พิษณุโลก ในช่วงปี 2544 – 2547 ได้แก่ หนังสือครบรอบกรุงประชาสัมพันธ์ และ สทท.11 , วารสารกรมประชาสัมพันธ์ และ สทท. 11 , หนังสือราชการ , บันทึกข้อความ , แผ่นพับ ฯลฯ

1.1.2 เอกสารต้นฉบับของบทรายการท้องถิ่นพิษณุโลก จำนวน 7 รายการ ที่ออกอากาศในช่วงปี 2544 – 2546 ประกอบกับสำเนาเทปรายการเพื่อแยกประเภทรายการและประเมินบทบาทในการเป็นรายการเพื่อท้องถิ่น

1.1.3 เอกสารผังรายการของ สทท.11(ส่วนกลาง) และ สทท.11 พิษณุโลก ในช่วงปี 2545 – 2546 โดยผู้วิจัยใช้วิธีนับผังรายการประจำเดือนมารวมกันและหาค่าเฉลี่ยทั้งปี เพื่อให้ได้ภาพรวมด้านสัดส่วนของรายการ และนำมาเปรียบเทียบกับการออกอากาศจริงในแต่ละช่วงเวลา เพื่อให้ทราบถึงเสถียรภาพความมั่นคงของรายการท้องถิ่น ตลอดจนนโยบายและปัจจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งส่งผลต่อการออกอากาศ

1.1.4 เอกสารที่เป็นจดหมาย ไปรษณียบัตร และ รายงานสรุปผลการแสดงความคิดเห็นของผู้ชุมทางโทรศัพท์เป็นประจำทุกเดือนของสถานี ตั้งแต่ปี 2543 – 2546

1.1.5 งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ต่างๆที่เกี่ยวข้อง

1.2 แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล แบ่งอยู่เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1.2.1 กลุ่มผู้ผลิต หมายถึง ผู้บริหารทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ร่วมกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานผลิตรายการของ สทท.11 พิษณุโลก ตลอดจนผู้ผลิตรายการของสถานี โทรทัศน์แห่งอื่น ๆ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ผู้บริหารในส่วนกลาง

ที่	รายนาม	ตำแหน่ง/หน้าที่	วันที่ให้สัมภาษณ์
1	นายเชษฐ์ ข้าโพธิ์	ผอ.สทท.11	12 ม.ค.46
2	นางกิพย์เยาว์ จุลไอลดา	ผอ.ส่วนจัดและควบคุมรายการ สทท.11 อดีตอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์	“-----”
3	นายสมพงษ์ วิสุทธิแพทย์	สัมพันธ์	20 ก.พ. 47
4	นายดุษฎี ลินเดิมศิริ	รองอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์	13 ก.พ. 47

หมายเหตุ : บุคคลที่ 3 และ 4 เก็บข้อมูลเพิ่มเติม และสัมภาษณ์โดย เสาวนีญ์ อาภามงคล
หัวหน้างานประชาสัมพันธ์ สทท. 11

ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายในส่วนภูมิภาค (สทท.11 พิษณุโลก)

ที่	รายนาม	ตำแหน่ง/หน้าที่	วันที่ให้สัมภาษณ์
1	นางสุนธีรา ทิมกาญจนะ	ผอ.สทท.11 พิษณุโลก (ตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง ถึง 30 เมษายน 2546)	15 ธ.ค.45
2	นางกิพย์สุคนธ์ แสนจิตรา	หัวหน้าฝ่ายรายการโทรทัศน์	“-----”
3	นางสาววาราสนา ใจแก้ว	หัวหน้าฝ่ายข่าว	20 ธ.ค.45
4	นายสุเทพ ปรีดีกุล	หัวหน้าฝ่ายช่างเทคนิค	21 ธ.ค.45
5	นายประยูร จันทวงศ์	ผอ.สทท.11 พิษณุโลก (คนปัจจุบัน)	8 มิ.ย. 46

ដ្ឋានក្រុងបច្ចុប្បន្ន ពេលវេលាលិទ្ធផលរាយការអាជីវកិនសមាគម សភាទ. 11 ភូមិស្វ័យបូក យកបើនីមួយៗ តាំងនីមួយៗ

ជាមួយនាយករាជការទេទៀត

ទី	រាយនាម	តាំងនៃ/ហ៊ាតី	វិថី នៃសម្រាប់
1	នាយកសុពលវិនិយោគ ឧបាទីវិនិយោគ	ផ្ទៃតុលាការ 4 / តុលាការ , ការកំណត់រាយការ	1 ក.ព.46
2	នាយកឈ្មោះ ស៊ីអីឡិច្ឆីថន្តុ	ផ្ទៃតុលាការ 5 / តុលាការ , ការកំណត់រាយការ	“-----”
3	នាយកសុពលវិនិយោគ ឧបាទីវិនិយោគ	ផ្ទៃតុលាការ 4 / ការកំណត់រាយការ	2 ក.ព. 46
4	នាយកសុពលវិនិយោគ ឧបាទីវិនិយោគ	ផ្ទៃតុលាការ 4 / ការកំណត់រាយការ	15 ក.ព. 46
5	នាយកសុពលវិនិយោគ ឧបាទីវិនិយោគ	ផ្ទៃតុលាការ 1 / តុលាការ , ការកំណត់រាយការ	10 ម.ក. 45
6	នាយកសុពលវិនិយោគ ឧបាទីវិនិយោគ	ផ្ទៃតុលាការ 1 / តុលាការ , ការកំណត់រាយការ	13 ម.ក. 45

ជាមួយខ្សោយ

ទី	រាយនាម	តាំងនៃ/ហ៊ាតី	វិថី នៃសម្រាប់
1	នាយកសុពលវិនិយោគ ឧបាទីវិនិយោគ	ផ្ទៃតុលាការ 6 វ. / ផ្ទៃតុលាការ	15 មី.ក.46
2	នាយកសុពលវិនិយោគ ឧបាទីវិនិយោគ	ផ្ទៃតុលាការ 3 / ផ្ទៃតុលាការ , ការកំណត់រាយការ	“-----”
3	នាយកសុពលវិនិយោគ ឧបាទីវិនិយោគ	ផ្ទៃតុលាការ 1 / ផ្ទៃតុលាការ – ការកំណត់រាយការ	20 មេ.យ. 46
4	នាយកសុពលវិនិយោគ ឧបាទីវិនិយោគ	ផ្ទៃតុលាការ 1 / ផ្ទៃតុលាការ – ការកំណត់រាយការ	21 មេ.យ. 46

ฝ่ายช่างเทคนิค

ที่	รายนาม	ตำแหน่ง/หน้าที่	วันที่ให้สัมภาษณ์
1	นายสมเจตนา เรือนทอง	นายช่างไฟฟ้าสื่อสาร 6 / ควบคุมเสียง , หัวหน้างานพัสดุ	19 มี.ค.46
2	นายวีระ เพียรธัญกร	นายช่างไฟฟ้าสื่อสาร 6 / หัวหน้ารถถ่ายทอด(โอบี)	“-----”
3	นายมานพ สำราญสุข	นายช่างไฟฟ้าสื่อสาร 6 / หัวหน้าเชื่อมโยงสัญญาณ	20 มี.ค. 46
4	นาย索กาน แดง索กาน	นายช่างไฟฟ้าสื่อสาร 5 / ดูแลงานเทพโทรทัศน์	“-----”
5	นายปุ่ง จันทร์แดง	นายช่างไฟฟ้าสื่อสาร 5 / ช่างเทคนิค , ช่างกล้อง	30 ก.พ. 46

ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ของสถานีโทรทัศน์แห่งอื่น ๆ

ที่	รายนาม	ตำแหน่ง/หน้าที่	วันที่ให้สัมภาษณ์
1	นางสาวอาทิตยา เตเมะศิริ	ผู้สร้างสรรค์และควบคุมรายการบ้านเลขที่ 5 ทาง ททบ.5	15 มี.ค.46
2	นายคุภวัฒน์ ขั้ดนาค	อดีตช่างภาพ ฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7	“.....”
3	นายสมชาติ พิทยาพงศ์พร	ผู้จัดการสาขา บริษัทเอ็มเอกสेपส เคเบิลทีวี พิษณุโลก	11 ก.พ. 46
4	นางสุชารัตน์ วชิราศรี - ศรีกุล	รองกรรมการผู้จัดการ บริษัททีทีเคเบิลทีวี พิษณุโลก	2 พย. 47

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลของกลุ่มผู้ผลิต ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกโดย “การเลือกแบบเจาะจง” (Purposive Sampling) โดยใช้หลักการพิจารณาตัดสินใจที่ดีและกลวิธีที่เหมาะสมในการเลือกตัวอย่างที่ต้องการ คือ

1. ให้ความสำคัญกับกลุ่มหัวหน้าฝ่าย โดยสอบถามครอบคลุมทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการผลิตรายการ สำรวจกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานผลิตรายการจะเน้นที่ฝ่ายรายการโทรทัศน์มากและเป็นลำดับแรก เนื่องจากเป็นกลุ่มที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการผลิตรายการท้องถิ่นทุกรายการ ยกเว้นรายการข่าวท้องถิ่นเพียงรายการเดียวเท่านั้น
2. เลือกบุคคลที่เห็นว่ามีความพร้อม ยินดีและเต็มใจจะให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ และแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผย ตรงไปตรงมาจากการวิจัยที่แท้จริงเป็นหลัก เพราะหากเป็นบุคคลที่มีความเคลื่อนแคลลงสังสัย วิตกังวลหรือปิดกันความคิดที่แท้จริงของตนก็จะทำให้มีได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์และชัดเจนใน การวิจัย
3. เป็นตัวแทนของกลุ่มได้ เนื่องจากไม่ได้สัมภาษณ์ทุกคน โดยพยายามเลือกคนที่ทำหน้าที่ ตำแหน่งที่แตกต่างกันกระจายไปทุกฝ่าย ทั้งนี้เน้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการผลิตรายการก่อน ดังนั้นฝ่ายธุรการและการเงินจึงไม่ได้ทำการเก็บข้อมูล

สัดส่วนของผู้ถูกสัมภาษณ์ตามฝ่ายต่างๆ มีดังนี้

<u>สทท.11 (ส่วนกลาง)</u>	ผู้บริหารและอธิบดีผู้บริหาร	จำนวน 3 คน
	ผู้อำนวยการที่ทำหน้าที่ควบคุมผังรายการฯ	จำนวน 1 คน
	รวมทั้งสิ้น	จำนวน 4 คน

ทั้งนี้ไม่รวมผู้ปฏิบัติงานผลิตรายการของ สทท.11 (ส่วนกลาง) เนื่องจากไม่ส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการผลิตรายการท้องถิ่น

สทท.11 พิษณุโลก

ผู้ชาย	จำนวนความขอเจ้าหน้าที่	จำนวนตัวอย่างที่ถูกสัมภาษณ์
ผู้อำนวยการ	1	1
รายการโทรทัศน์	11	7
ช่างเทคนิค	8	6
ข่าว	11	6

รวมผู้ถูกสัมภาษณ์ทั้งสิ้น 20 คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 30 คน

คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

ในกลุ่มผู้ผลิต ซึ่งแยกอยู่ออกเป็น กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มหัวหน้าฝ่าย และกลุ่มเจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงานผลิตรายการ มีรายละเอียด ดังนี้

กลุ่มผู้บริหาร คำถามคือ

- 1.นโยบายและโครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรของท่านคืออย่างไร
- 2.ลักษณะการดำเนินงานเพื่อตอบสนองตาม ข้อ 1. เป็นไปได้มากน้อยเพียงใด
อย่างไร
- 3.ในด้านความเป็นโทรศัพท์ท้องถิ่น ท่านเห็นว่าสามารถดำเนินงานได้ในลักษณะใด
และอย่างไรบ้าง
- 4.มีข้อจำกัด หรือปัจจัยใดบ้างที่เป็นปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน
- 5.ท่านคิดว่า สทท.11 , สทท.11 พิษณุโลก , สทท.11 ที่เป็นสถานีโทรทัศน์ท้องถิ่น
แห่งอื่นๆ ควรเป็นอย่างไรในอนาคต
- 6.ท่านมีความเข้าใจในเรื่องการลือสารเพื่อการพัฒนาอย่างไร
- 7.ท่านเห็นว่าแนวคิด ตามข้อ 6. จะนำมาใช้กับการดำเนินงานของสถานีฯได้
อย่างไร
- 8.ที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันท่านคิดว่าสถานีฯได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วน
ร่วมในลักษณะใดบ้าง
- 9.ผลตอบรับจากผู้ชม หรือเสียงสะท้อนจากผู้ชมที่มาสู่สถานีทั้งที่ผ่านมาจนถึง
ปัจจุบันเป็นอย่างไรบ้าง และท่านเห็นด้วยหรือไม่ เพราะเหตุใด

กลุ่มหัวหน้าฝ่าย คำรามคือ

- 1.บทบาทและหน้าที่ของฝ่ายที่ท่านปฏิบัติงานอยู่คืออย่างไร
- 2.การผลิตรายการแต่ละรายการมีความเป็นมา ความเป็นไปอย่างไร
- 3.กระบวนการผลิตรายการท้องถิ่นต่างๆ ทำกันอย่างไร และบุคลากรในส่วนต่างๆ โดยเฉพาะฝ่ายของท่านเข้าไปมีส่วนร่วมดำเนินการอย่างไรบ้าง
- 4.การจัดผังรายการมีสัดส่วนอย่างไร และต้องคำนึงถึงอะไรบ้าง (ตามหัวหน้าฝ่ายรายการ)
- 5.ในการออกอากาศและการผลิตรายการท้องถิ่นที่ผ่านมา พับปัญหา อุปสรรค อย่างไรบ้าง และท่านแก้ปัญหาอย่างไร
- 6.ในกรณีที่สถานีมีปัญหา โดยเฉพาะเรื่องระบบราชการกับงานสื่อมวลชน ซึ่งยังคงต้องผลิตรายการและทำงานเพื่อท้องถิ่นและชุมชนต่อไป ท่านได้แจ้งจูงใจมาจากไหน และอย่างไรที่ยังยืนหยัด และตั้งใจจะทำหน้าที่ต่อไป และให้ดีที่สุด
- 7.ท่านคิดว่า สทท.11 , สทท.11 พิษณุโลก , สทท.11 ที่เป็นสถานีโทรทัศน์ท้องถิ่น แห่งอื่นๆ ควรเป็นอย่างไรในอนาคต
- 8.ท่านมีความเข้าใจในเรื่องการสื่อสารเพื่อการพัฒนาอย่างไร
- 9.ท่านเห็นว่าแนวคิด ตามข้อ 6. จะนำมาใช้กับการดำเนินงานของสถานีฯได้อย่างไร
- 10.ที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันท่านคิดว่าสถานีฯได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะใดบ้าง
- 11.ผลตอบรับจากผู้ชม หรือเสียงสะท้อนจากผู้ชมที่มาสู่สถานีทั้งที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไรบ้าง และท่านเห็นด้วยหรือไม่ เพราะเหตุใด
- 12.หากจะมีการทำให้รหัสท้องถิ่นเพื่อชุมชน ท่านคิดว่าจะต้องทำอย่างไร บุคลากร ชาวบ้าน หรือครุฑ์ต้องปลูก懂得ให้มาร่วมด้วยช่วยกัน

กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติรายการ คำรามคือ

- 1.ท่านมาทำงานที่ช่อง 11 ได้อย่างไร
- 2.ท่านเคยคิดจะไปทำงานที่อื่นหรือไม่ เพราะเหตุใด
- 3.หน้าที่ของท่านขณะนี้คืออะไรบ้าง
- 4.ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อองค์กรบ้าง
- 5.ในการทำงานที่ผ่านมา มีปัญหา อุปสรรค อย่างไรบ้าง และได้แก้ไขหรือหาทางออกอย่างไรบ้าง

6. ในการนี้ที่ท่านต้องทำงานอยู่ภายใต้ปัญหาและความขาดแคลนปัจจัยที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานของสถานี และระบบราชการกับงานสื่อมวลชน ต้องผลิตรายการและทำงานเพื่อท่องถินและชุมชนต่อไป ท่านได้แรงจูงใจมาจากการและอย่างไรที่ยังยืนหยัด และตั้งใจจะทำหน้าที่ต่อไป และให้ดีที่สุด เพื่อผลิตรายการและทำงานเพื่อท่องถินและชุมชน
7. ในด้านการแสดงความคิดเห็นและอิสระในการทำงาน ทำคิดว่าทำได้แค่ไหน อย่างไร
8. เมื่อผลิตรายการต่างๆไปแล้วได้มีโอกาสกลับไปตามความคิดเห็นของผู้ชมที่มีต่อรายการเหล่านั้นบ้างหรือไม่ เพราะเหตุใด
9. กระบวนการผลิตรายการที่ท่านมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่นั้น ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างไรบ้าง และท่านพอกใจหรือไม่
10. ท่านคิดว่าหากสถานีเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตรายการควรจะทำได้แค่ไหน อย่างไร
11. ท่านมีความเข้าใจต่อการสื่อสารเพื่อการพัฒนาอย่างไรบ้าง
12. หากจะมีการทำทรัพศันธ์ท่องถินเพื่อชุมชน ท่านคิดว่าจะต้องทำอย่างไร บุคลากร ชาวบ้าน หรือครัวที่ต้องปลูกกระดุมให้มาร่วมด้วยช่วยกัน

นอกจากระดับในลักษณะทางการแล้ว ผู้วิจัยยังได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์และตั้งคำถามแบบไม่เป็นทางการ คือเป็นการพูดคุยในลักษณะซักถามตามธรรมชาติ บอกเล่าเรื่องราวสารทุกชั้นดิบต่างๆ โดยอาศัยความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้สัมภาษณ์เป็นหลัก ลักษณะคำถามจึงไม่สามารถระบุตายตัวได้ โดยจะขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล แต่ละสถานการณ์เป็นสำคัญ

1.2.2 กลุ่มผู้ชม ผู้ชมของ สห.11 พิษณุโลก ทั้ง 9 จังหวัดในพื้นที่ รับผิดชอบได้แก่ กำแพงเพชร พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ นครสวรรค์ ตาก สุโขทัย อุตรดิตถ์ อุทัยธานี โดยการสุ่ม (Sampling Random) จังหวัดละ 3 อำเภอ ละ 3 ตำบล ซึ่งแยกรายละเอียดไว้ ดังตาราง

ตารางแสดงข้อมูลประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล ๔

จังหวัด	จำนวน ตำบล	จำนวนอำเภอ ขนาดใหญ่-กลาง	จำนวน อำเภอ ขนาดเล็ก	อำเภอที่เป็น กลุ่มตัวอย่าง	ตำบลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
พิษณุโลก	9	7	2	เมือง บางระกำ วัดโบสถ์	ในเมือง บ้านกร่าง วัดพริก ปลักแറด หนองกุลา ชุมแสงสิงค์ วัดโบสถ์ ท่ามาก ห้อแท้
สุโขทัย	9	6	3	เมือง สวรรค์โลก ศรีนคร	นานี เมืองเก่า บ้านหลุม คลองกระจง นาทุ่ง หนองกลับ ศรีนคร น้ำขุ่น หนองบัว
กำแพง เพชร	11	4	7	เมือง คลองชลุง คลองลาน	ในเมือง ทรงธรรม เทพนคร คลองชลุง แม่ลาด วังบัว คลองลาน โป่งน้ำร้อน สังกาม
ตาก	9	2	7	เมือง สามเงา แม่ระมาด	ในเมือง ไม้งาม วังปะจะบ สามเงา ยกกระเบื้อง วังจันทร์ แม่ระมาด แม่จะเรา พระมาตุ
พิจิตร	12	4	8	อ.เมือง อ.บางมูล นาคนอก อ.สากเหล็ก	ในเมือง ท่าฟ้า บ้านบุ่ง บางมูลนอก เนินมะกอก วังตะกู สากเหล็ก คลองทราย วังทับไทร
อุตรดิตถ์	9	4	5	เมือง พิชัย น้ำปาด	ท่าอิฐ หาดกรวด ถ้ำฉลอง ในเมือง บ้านดาวา ท่าสัก แสนตอ น้ำโครี บ้านฝ่าย
เพชรบูรณ์	11	7	4	เมือง ชนแดน วังโป่ง	ท่าพล บ้านโนก ห้วยใหญ่ บ้านกล้วย ตะกุดໄวง คงชัย วังโป่ง ท้ายดง วังศาลา
นครสวรรค์	15	10	5	เมือง ตาคลี กิงส์.แม่วงศ์	นครสวรรค์อโศก-ตาก หนองปลิง หนองหม้อ ช่องแค ตาคลี แม่วงก์ เชาชนกัน วังช้าน

อุทัยธานี	8	5	3	อ.เมือง อ.ทพทัน อ.สว่าง- อารมย์	เกาะเทพ เนินแจง หุ่งใหญ่ ทพทัน หนองกระทุ่ม โคลหม้อ ^๔ ไผ่เขียว หนองหลวง พลวงสองนา
รวม	93	49	44	27	81

หมายเหตุ : การกำหนดกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ จัดให้ อ.เมือง ของทุกจังหวัดเป็นcombe ขนาดใหญ่และเป็นกลุ่มตัวอย่าง

ด้านจำนวนประชากร แบ่งการเก็บข้อมูล ดังนี้ คือ^๕
 จังหวัดละ 3 อำเภอ รวม 180 คน
 อำเภอละ 3 ตำบล รวม 60 คน
 แต่ละตำบล รวม 20 คน

รวมประชากรที่จะทำการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งสิ้น 9 จังหวัด จำนวน 1,620 คน โดยแยกสัดส่วนของกลุ่มประชากรออกเป็น 3 กลุ่มย่อย คือ

1. กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ ข้าราชการ หรือ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ตำบลละ 1 คน
2. กลุ่มผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่มอาชีพฯ ฯ ตำบลละ 1 คน
3. กลุ่มประชาชนทั่วไป ตำบลละ 3 คน

เนื่องจากผู้วิจัยได้ตั้งสมมุติฐานเบื้องต้นว่า สถานภาพที่แตกต่างกันของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการเก็บข้อมูลย่อมส่งผลต่อความคิดเห็นที่มีต่อสถานี รวมทั้งการแสดงบทบาทของการมีส่วนร่วมในการผลิตรายการที่ไม่เหมือนกันด้วย

นอกจากนั้นผู้วิจัยยังใช้วิธีแบบการสัมภาษณ์ในลักษณะการจัดกลุ่มย่อยๆ (Focus Group) เพื่อพูดคุยกับประชาชนที่เข้าไปทำการเก็บแบบสอบถาม เพื่อให้กล้าที่จะซุบยกันคิด ช่วยกันวิพากษ์วิจารณ์และแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่มีอยู่ในแบบสอบถามและเกิดความหลากหลายของคำตอบ โดยที่ผู้ให้สัมภาษณ์หรือแสดงความคิดเห็นเหล่านั้นมีความรู้สึกเป็นกันเอง ไม่อึดอัด มีความสนับสนุน สามารถเล่าหรือบอกกล่าวถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยได้อย่างอิสระและมีเหตุมีผล

เมื่อเก็บข้อมูลทั้งฝ่ายผู้ผลิตและฝ่ายผู้ซื้อมแล้ว การวิจัยครั้งนี้ยังได้วางรูปแบบการรวมข้อมูลในลักษณะ “การจัดเวทีเสนา” โดยเปิดโอกาสให้ทั้งฝ่ายผู้ผลิตและฝ่ายผู้ซื้อม ได้มีโอกาสพบปะ พูดคุย และเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รวมทั้งระดมความคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์รายการ “เก็บเบี้ย์ใต้ถุนร้าน” และ “รายการส่งเสริมศิลปินไทย” ที่จะทำการทดลองปฏิบัติอีกทางหนึ่ง โดยกำหนดจัด จำนวน 1 ครั้ง ใช้เวลา 1 วัน จำนวนผู้เข้าร่วม ประกอบด้วย

<u>ฝ่ายผู้ผลิต</u>	<u>ได้แก่</u>	<u>ผู้บริหารสถานีฯ</u>	<u>1</u>	<u>คน</u>
		<u>หัวหน้าฝ่ายรายการฯ</u>	<u>1</u>	<u>คน</u>
		<u>เจ้าหน้าที่ผู้ผลิตฯ</u>	<u>5</u>	<u>คน</u>
		<u>รวมทั้งสิ้น</u>	<u>7</u>	<u>คน</u>

ฝ่ายผู้ซื้อม (ประชาชน) ได้แก่ ผู้ซื้อมที่มีที่อยู่ระบุไว้และสามารถติดต่อได้ จากการแบบสอบถาม โดยการส่งหนังสือและโทรศัพท์เชิญมาร่วมงาน ประกอบด้วย

- เจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 3 คน
- ผู้นำชุมชน จำนวน 9 คน
- ประชาชนทั่วไป จำนวน 9 คน
- ผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กร และผู้นำกลุ่มอาชีพต่างๆที่ได้รับเชิญทางโทรศัพท์ จำนวน 3 คน

รวมทั้งสิ้น 30 คน รวมทั้งมีการเชิญผู้สนใจจากการอบรมก่อนแล้วแบบปากต่อปากของทั้งผู้วิจัยและผู้ได้รับเชิญมาร่วมงานอีกทางหนึ่ง

2. ช่วงที่ 2 : การศึกษาวิจัยในลักษณะการทดลองปฏิบัติการ (Action Research) โดยวิจัยและพัฒนารายการจำนวน 2 รายการ คือ “เก็บเบี้ย์ใต้ถุนร้าน” และ “ส่งเสริมศิลปินไทย” ที่จะดำเนินการผลิต เพื่อหาศักยภาพในการเป็นโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชนในอนาคต

2.1 แหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร

2.1.1 เอกสารต้นฉบับของบทรายการ “เก็บเบี้ย์ใต้ถุนร้าน” จำนวน 2 เรื่อง (ตอน) และ รายการ ”ส่งเสริมศิลปินไทย” จำนวน 3 เรื่อง 15 ตอน ประกอบกับสำเนาเทปรายการดังกล่าว

2.1.2 เอกสารที่เป็นจดหมาย ใบราชบัตร และข้อความที่บันทึกไว้จาก การโทรศัพท์เข้ามารассดงความคิดเห็นของผู้ซื้อมที่ได้มีการทดลองผลิตดังกล่าว ทั้งนี้พิจารณาจากเนื้อหารายการ รูปแบบ วิธีการนำเสนอ กระบวนการผลิต ปัญหา ก่อน ระหว่าง และหลังจากการดำเนินการผลิต เพื่อประเมินบทบาทในการเป็นสื่อท้องถิ่นเพื่อชุมชนว่าเป็นอย่างไร

ในช่วงที่ 2 ของการวิจัยครั้งนี้ เมื่อมีการผลิตรายการและนำแพร่ภาพออกอากาศไปแล้ว ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญกับผู้ชุมเป็นหลัก โดยจะย้อนกลับไปสอบถามความคิดเห็นอีกครั้ง ซึ่งมีวิธีการดังนี้

1. สอบถามโดยการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อพูดคุยกับประชาชนที่เข้าไปทำการสอบถามจำนวน 27 อำเภอ ใน 9 จังหวัด รวม 135 คน ที่เคยตอบแบบสอบถามในช่วงที่ 1 ของการวิจัย หรือก่อนที่จะเริ่มลงมือทดลองปรับปรุงและพัฒนารายการ โดยการแสดงความคิดเห็น ให้ข้อมูลแนะในการผลิตรายการทั้ง 2 รายการนี้เอาไว้แล้ว

2. ผู้ชุมที่มาร่วมเสวนा จำนวน 5 คน

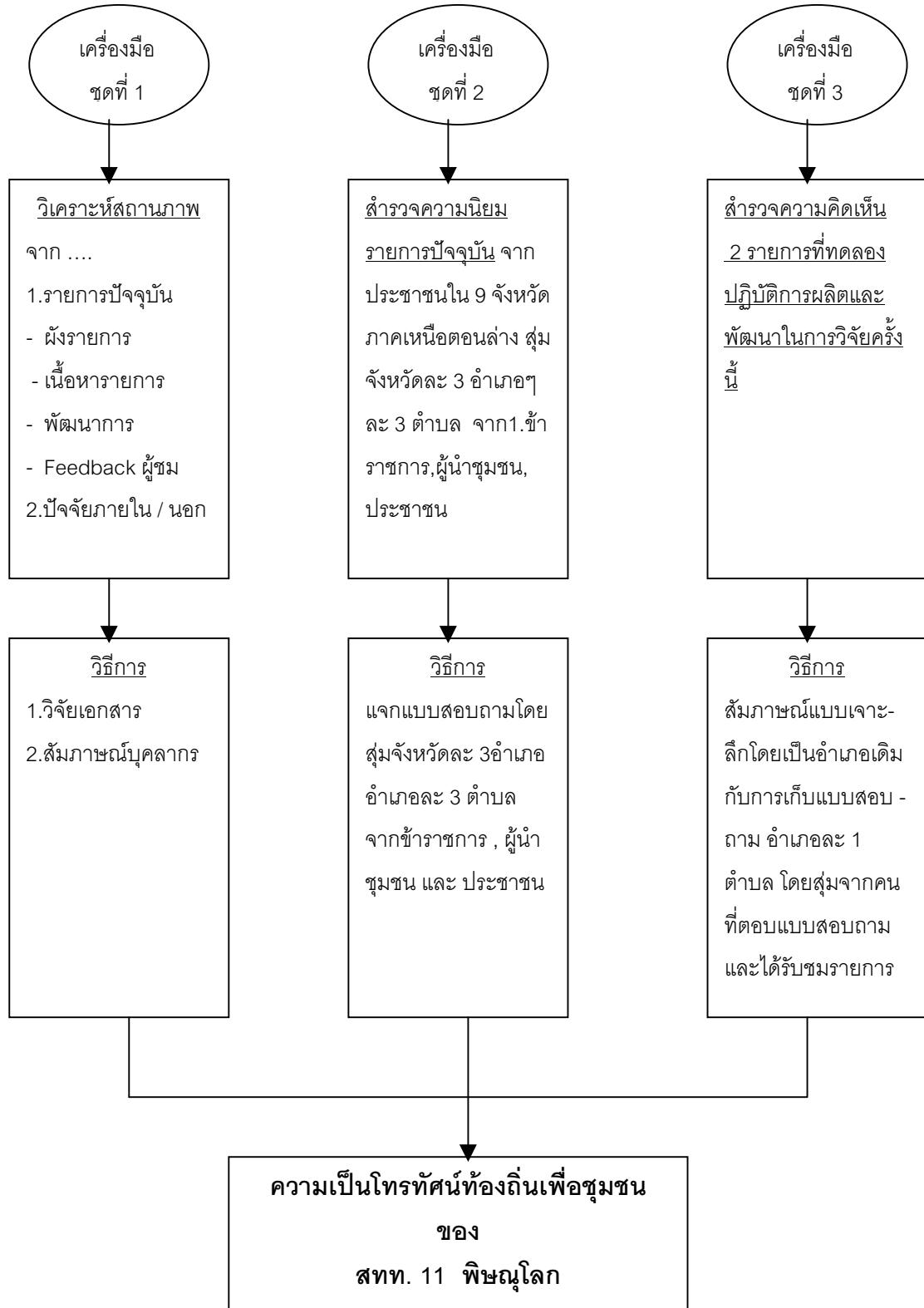
3. เฉพาะรายการส่งเสริมศิลป์ปืนไทย สอบถามจากผู้แสดงลิเกอิก 13 คน

รวมผู้ชุมรายการส่งเสริมศิลป์ปืนไทยทั้งสิ้น 153 คน ส่วนรายการเก็บเบี้ยติ่ญร้าน จำนวนทั้งสิ้น 140 คน ร่วมกับใช้ชีวิตรีบุรุษ หรือ โทรศัพท์สอบถามไปยังผู้ชุมที่เคยส่งจดหมาย 'ไปรษณียบัตร' หรือ โทรศัพท์เข้ามานำเสนอรายการเอาไว้ทั้งนี้เพื่อประเมินศักยภาพของ สพท.11 พิชณุโลก ในการเป็นโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชน และความพึงพอใจของผู้ชุมที่มีต่อทั้ง 2 รายการที่ได้ทดลองปรับปรุงขึ้นใหม่จากการวิจัยครั้งนี้

นอกจากนั้นในกลุ่มผู้ผลิต ซึ่งเป็นทีมผลิตของ 2 รายการดังกล่าว ได้แก่ ผู้กำกับรายการ ซ่างgap ซ่างกล่อง ซ่างตัดต่อ ซ่างเสียง ซ่างเทป ฯลฯ มีความคิดเห็นอย่างไรต่อการเปลี่ยนแปลงนารายการจาก การวิจัยในครั้งนี้บ้าง

สรุปการวิจัยครั้งนี้มีการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 ส่วนใหญ่ๆ ที่ต้องอาศัยเครื่องมือในการวิจัย เพื่อให้ได้มาซึ่งประเด็นที่ต้องการ จึงขอนำเสนอบาทความที่มีในกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 3 ครั้ง ดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1 แสดงการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือ	วัตถุประสงค์	ประเด็นคำถาม
1.แบบวิเคราะห์เนื้อหารายการแบบเจาะลึก (เครื่องมือชุดที่ 1)	<p>-เพื่อศึกษาสถานภาพและบทบาทของ สพท.11 พล.ผ่านรายการทั้งหมด</p> <p>-เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของสพท.11 พล.</p> <p>-ความเป็นโครงสร้างท้องถิ่น</p> <p>-พัฒนาการของรายการต่างๆของ สพท.พล.</p>	<p>1.ภาระหน้าที่ของฝ่ายรายการโทรทัศน์</p> <p>2.การทำหน้าที่ของส่วนผู้รายงานรายการท้องถิ่น</p> <p>3.หลักการในการจัดและผลิตรายการท้องถิ่นของสพท.พล.</p> <p>4.องค์ประกอบและกระบวนการผลิตรายการของสพท.พล.</p> <p>5.หน้าที่และการปฏิบัติงานของ จนท.ใน การผลิตรายการต่างๆ</p> <p>6.อุปกรณ์และเทคนิคในการผลิตรายการ</p> <p>7.เสียงตอบรับและเปิดโอกาสให้ปชช.เข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตรายการ</p> <p>8.การติดตามประเมินผล พัฒนาการของรายการต่างๆที่ผ่านมา</p> <p>9.ปัญหา อุปสรรคในการบริหารและการปฏิบัติงานของ สพท.สพท.พล. และแนวทางในการแก้ปัญหา ฯลฯ</p>
2.แบบเก็บข้อมูลจากปชช. ใน 9 จังหวัดภาคเหนือ ตอนล่าง(เครื่องมือชุดที่ 2)	<p>-เพื่อศึกษาความนิยม รายการ จากปชช.ที่มีต่อรายการท้องถิ่น ต่างๆ</p> <p>-เพื่อรับฟังความคิดเห็นที่ส่งผลต่อ การทดลองปรับปรุงรายการตัวอย่าง</p>	<p>1.การรับชมและไม่รับชมรายการต่างๆ ของสพท.11 พล. เพราะเหตุใด</p> <p>2.การรับชมรายการประจำของ สพท.11 พล. ทุกรายการมีความคิดเห็นอย่างไร</p> <p>3.ความคิดเห็นที่ผู้ชมมีต่อ สพท.11 พล. ตลอดจนรายการที่จะทดลองปรับปรุงรายการตัวอย่างจากการวิจัยครั้งนี้</p>

เครื่องมือ	วัตถุประสงค์	ประเด็นคำถาม
3.แบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (เครื่องมือชุดที่ 3)	-เพื่อศึกษาและวิเคราะห์เชิงคุณภาพตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้นนี้	<p>1. ความคิดเห็นที่มีต่อรายการที่ปรับปูงใหม่ ซึ่งออกอากาศจำนวน 3 ครั้ง/ 1 ราย ในเชิง</p> <ul style="list-style-type: none"> -เนื้อหาสาระ -ผู้ร่วมรายการ /ผู้ดำเนินรายการ -ภาพ , เทคนิคการตัดต่อ , เสียงประกอบฯ -ช่วง/ระยะเวลาในการออกอากาศ <p>2. ความรู้สึกโดยรวมที่มีต่อรายการ ชอบหรือไม่ชอบ เพราะเหตุใด</p> <p>3. รายการมีประโยชน์หรือสนองตอบต่อความต้องการของชุมชนหรือผู้ชมอย่างไร</p> <p>4. ต้องการให้ปรับปูงรายการที่ทดลองผลิตใหม่นี้หรือไม่ ในเรื่องใดและอย่างไรบ้าง</p> <p>5. ต้องการให้รายการใหม่นี้ยังคงมีอยู่ต่อไป อีกหรือไม่ เพราะเหตุใด</p> <p>6. รายการเป็นสื่อในการพัฒนาชุมชนอย่างไร</p>
4.วิทยุเทปบันทึกเสียงและกล้องถ่ายวีดีทัศน์	-เพื่อบันทึกคำให้สัมภาษณ์และเก็บข้อมูลให้ละเอียดและมากที่สุด	

ระยะเวลาในการวิจัย

ในเบื้องต้นการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดระยะเวลาทั้งสิ้น 18 เดือนแต่เนื่องจาก ข้อจำกัดและ
ขอบเขตในการวิจัยซึ่งได้กล่าวมาแล้วนั้น ทำให้มีการขยายเวลาในการวิจัยออกไป ทั้งนี้เพื่อให้เกิด[†]
ความเข้าใจที่ชัดเจนและตรงกัน จึงแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1

1.1 ทบทวนวรรณกรรม เป็นการศึกษาประดิษฐ์ที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัย โดย
ศึกษาจาก

- ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- หนังสือ ตำรา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทรัพศน์ สืบเพื่อชุมชนและท่องเที่ยว
- เทปรายการโทรทัศน์ท่องเที่ยวของ สทท.11 พิษณุโลก ที่ได้ออกอากาศไปแล้ว
- จดหมายและไปรษณียบตริติชนรายการ

1.2 สืบความเข้าใจกับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยดำเนินการดังนี้

- ขอความร่วมมือจาก ผอ.สทท.11 พิษณุโลกและผู้ที่เกี่ยวข้อง (ขอคำปรึกษาในการ
ทำการวิจัยและข้อเสนอแนะ)
- ลงพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่างเพื่อกำหนดอำเภอและตำบลที่เป็นกลุ่ม[‡]
ตัวอย่าง 9 ครั้งฯลฯ 1 วัน
- คัดเลือกนักศึกษาด้านนิเทศศาสตร์จากไปสมัครของสำนักงานจัดหางานจังหวัดฯ
ละ 2 คน รวม 18 คน) และจัดประชุมทำความเข้าใจในการออกแบบเก็บข้อมูล 1 ครั้ง[‡]
1 วัน
- ศึกษาบริบทต่างๆที่เกี่ยวข้อง

1.3 สร้างเครื่องมือ โดยคณะผู้วิจัย 4 คน สร้างเครื่องมือชุดที่ 1 , 2 เพื่อเก็บข้อมูลรายการ
แบบเจาะลึก ให้ได้ตามแนวทางการวิจัย เป็นเวลา 30 วัน

1.4 เก็บข้อมูลสถานภาพ โดยคณะผู้วิจัย จัดเก็บข้อมูลแบบเจาะลึกตามประเด็นเครื่องมือ[‡]
ชุดที่ 1

1.5 เก็บข้อมูลความนิยมรายการ โดยนักศึกษาทีมละ 2 คน/ จังหวัด จัดเก็บข้อมูลเฉพาะใน
จังหวัดของตนเอง (แก็บปัญหาการสื่อสารด้วยภาษาถิ่น) แบบเจาะลึกตามประเด็นของ
เครื่องมือชุดที่ 2 ภายใน 15 วัน (เงินวันหยุดราชการ)

- คณะผู้วิจัยแบ่งสายนิเทศและตราจติดตามความคืบหน้าในการเก็บข้อมูลของนักศึกษา
สายละ 3 จังหวัด เป็นเวลา 1 ครั้ง

ระยะที่ 2

2.1 วิเคราะห์สถานภาพ เป็นการวิเคราะห์สถานภาพและบทบาทของ สทท.11 พิษณุโลก

ตามเครื่องมือชุดที่ 1 ที่สมบูรณ์ทั้งหมดผ่านทุกรายการ โดยคณะผู้วิจัย

2.2 วิเคราะห์ ความนิยมรายการ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากการจัดเก็บจากกลุ่มตัวอย่าง

9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่างที่มีต่อรายการของ สทท. 11 พิษณุโลก ตามเครื่องมือชุดที่ 2

2.3 ทดลองปฏิบัติเพื่อปรับปรุงรายการตัวอย่าง จำนวน 2 รายการคือ เก็บเบี้ยได้ถูร้าน และส่งเสริมศิลปินไทย

-จัดเวทีเสวนา ซึ่งมีคณะกรรมการประกอบด้วย ฝ่ายผู้ผลิต คือผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ สทท.11 พิษณุโลก และฝ่ายผู้ชม ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐ, ผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไป เพื่อให้ได้แนวทางการปรับปรุงรายการทั้ง 2 รายการ

-ผลิตรายการตามแนวทางของการเสวนา รายการละจำนวน 3 ครั้ง

-ออกอากาศรายการ ที่ได้ทดลองปฏิบัติการผลิตแล้ว ตามผังรายการปกติของ สทท.11 พิษณุโลก ภายในระยะเวลา 1 เดือน

2.4 เก็บข้อมูลสัมภาษณ์แบบเจาะลึก คณะผู้วิจัยออกเก็บข้อมูลสัมภาษณ์แบบเจาะลึกตาม

ประเด็นในเครื่องมือชุดที่ 3 จังหวัดละ 3 อำเภอละ 1 ตำบล โดยการ

สุ่มภายใน 2 เดือน ภายหลังจากการได้ออกอากาศไปแล้ว เพื่อ

2.4.1.1 ติดตามผลที่เกิดขึ้นจากการซื้อทั้ง 2 รายการของประชาชนในเขต ภาคเหนือตอนล่าง

2.4.1.2 เก็บรับบทเรียนการสร้างสื่อแบบมีส่วนร่วมของรายการ โดยพิจารณาตามวัตถุประสงค์ในการผลิตรายการ

ทั้งนี้ในระหว่างการวิจัย ตั้งแต่เริ่มต้น จนถึงขั้นตอนของการวิเคราะห์ ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากบริบทที่เกี่ยวข้องซึ่งเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาด้วย เพื่อให้การวิจัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ระยะที่ 3

- 3.1 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คณผู้วิจัย ตรวจสอบข้อมูลจากการเก็บโดยเครื่องมือชุดที่ 3 และทำการวิเคราะห์เชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ประเด็นต่างๆ ที่จะนำไปสู่การตอบคำถามจากปัญหานำการวิจัย และขอคำปรึกษาจาก ผอ.สพท.11 พิษณุโลกและหัวหน้าฝ่ายรายการให้ได้ข้อเท็จจริงที่ครบถ้วน
- 3.2 เรียนรายงานฉบับร่าง โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่วิเคราะห์แล้วทั้งหมด จากเครื่องมือทั้ง 3 ชุด มาประมวล เรียงเรียงและสรุปผลการวิจัยโดยเขียนเป็นรายงานการวิจัยฉบับร่าง
- 3.3 ปรับปรุงรายงานฉบับร่าง โดยผู้วิจัยนำรายงานการวิจัยฉบับร่างเสนอ ทีมประสานของ สกอ. และผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเพื่อรับฟังข้อเสนอแนะ การแก้ไขและการปรับปรุงรายงานให้สมบูรณ์
- 3.4 จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ ผู้วิจัยนำรายงานฉบับร่างที่ผ่านการตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไขแล้ว ไปจัดพิมพ์เป็นเอกสารรายงานฉบับสมบูรณ์
- 3.5 หัวหน้าโครงการวิจัย นำเอกสารงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เสนอต่อ สกอ.

เกณฑ์ในการใช้วัดความเป็นโทรศัพท์ทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชน

การวิจัยครั้งนี้ คือการศึกษา “สพท.11 พิษณุโลก ในฐานะ โทรศัพท์ทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชน ซึ่งก่อนที่จะได้นำเสนอข้อมูลและผลการวิจัย โดยแบ่งออกเป็นบทๆ ตามวัตถุประสงค์เป็นตัวตั้ง ของ อธิบายถึงหลักที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้วิจัย และผู้อ่าน ดังนี้

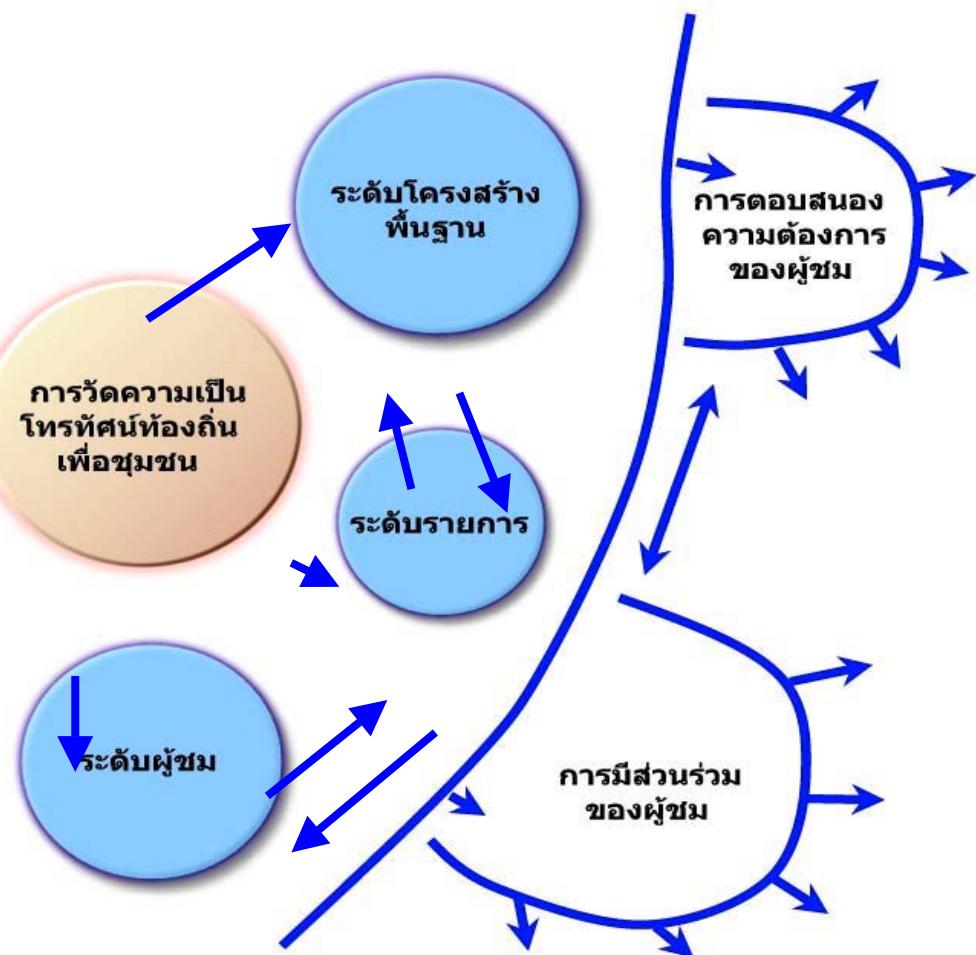
1. เกณฑ์ที่ใช้ประเมิน(วัด) ความเป็นโทรศัพท์ทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชน
2. สมมติฐานและการเป็นโทรศัพท์ทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชนตามทัศนะของผู้วิจัย โดยมีรายละเอียดคือ

1. เกณฑ์ที่ใช้ประเมินความเป็นโทรศัพท์ทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชน

จากขอบเขตการวิจัยที่ได้สรุปไว้ในบทนำ หน้า 7 ซึ่งอธิบายถึงเกณฑ์ที่จะใช้วัดความเป็นโทรศัพท์ทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชน จะขอนำมาเสนออีกรอบ ประกอบแผนผัง คือ

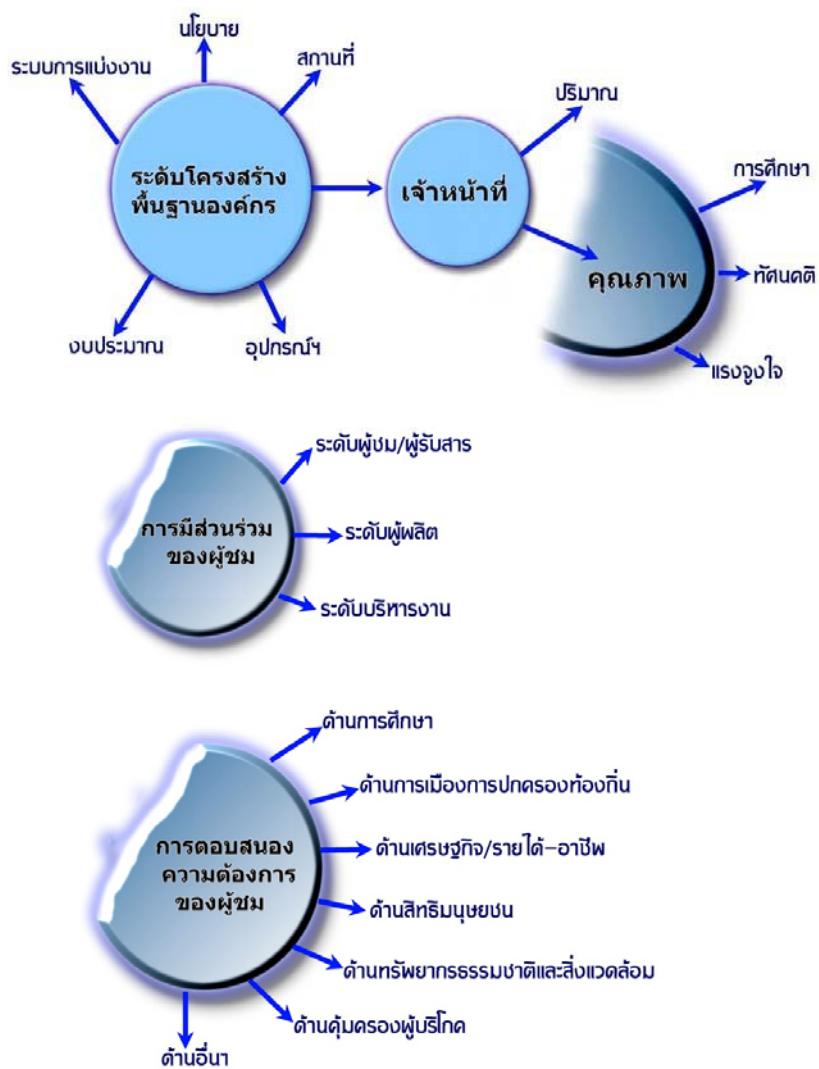
หากมองในภาพรวมเกณฑ์ที่จะใช้ประเมิน มี 3 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับ โครงสร้างพื้นฐานของสถานี/องค์กร 2) ระดับรายการ 3) ระดับผู้ชุม ดังแผนภาพ

แผนภาพที่ 1 แสดงเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินความเป็นโภรทัศน์ท้องถิ่น ของ สพท. 11 พิมพุโลก
ในภาพรวม

นอกจากนี้ในแต่ละระดับยังมีเกณฑ์อย่าง ซึ่งเป็นองค์ประกอบอีกมากmany ดังแผนภาพ

แผนภาพที่ 2 แสดงเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินความเป็นโตรหัศน์ห้องถิน ของ สพท. 11
พิษณุโลก ในแต่ละระดับ

อย่างไรก็ตามจากสัญลักษณ์ แสดงว่าในทุกระดับที่นำมาวิเคราะห์ ล้วนมีความสัมพันธ์เกี่ยวนี้อยู่ จึงต้องพิจารณาในลักษณะรอบด้าน ส่วนสัญลักษณ์ แสดงถึงองค์ประกอบของต่างๆที่เป็นตัวจัดให้ระดับต่างๆขึ้นเคลื่อนไปได้ ซึ่งจะนำไปสู่การมีฐานะเป็นโกรทัศน์ท่องถินเพื่อชุมชนได้ในที่สุดนั่นเอง

2. สมมติฐานและกรอบการเป็นโกรทัศน์ท่องถินเพื่อชุมชนตามทัศนะของผู้วิจัย โดยพิจารณาจากองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

2.1 ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานของสถานี ต้องเอื้ออำนวย คือ

- มีนโยบายการบริหารที่เน้นไปเพื่อการพัฒนาท่องถินและชุมชน
- มีสถานที่ตั้งอยู่ในท่องถินหรือชุมชน
- มีงบประมาณเพียงพอในการบริหารจัดการ - ดำเนินการ
- มีอุปกรณ์เพียงพอต่อการผลิตรายการ
- มีเจ้าหน้าที่เพียงพอต่อการผลิตรายการ

2.2 กระบวนการผลิตรายการ ต้องเน้น 3 ส่วนคือ

2.2.1 การมีส่วนร่วมของผู้ชุมชนหรือประชาชนในท่องถิน ในทั้ง 3 ระดับ ได้แก่

ระดับการเป็นผู้รับสาร ระดับผู้ร่วมผู้ร่วมผลิต และระดับบริหารงาน

2.2.2 เนื้อหาของรายการต้องตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนในด้านใดด้านหนึ่ง อย่างน้อย 1 ด้าน เช่น ส่งเสริมอาชีพ สร้างรายได้ ส่งเสริมภูมิปัญญาท่องถินฯลฯ

2.2.3 นำไปสู่การนำไปใช้พัฒนาตนเอง และชุมชนได้

โดยที่การจะบรรลุวัตถุประสงค์ของการเป็นโกรทัศน์ท่องถินเพื่อชุมชนใน 3 ส่วนนี้ ต้องพิจารณาจาก ขั้นตอนของการผลิตตามที่จะกล่าวถึงนี้เป็นลำดับคือ

ขั้นที่ 1 มีการรับฟังความคิดเห็น - ความต้องการของผู้ชุมก่อน

ขั้นที่ 2 มีการปรึกษา วางแผน วางแผน และกำหนดแนวคิดของรายการ

ขั้นที่ 3 ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรหรือหน่วยงานอื่นบ้าง

ขั้นที่ 4 การเขียนบท โดยมีทั้งผู้ผลิตของสถานีและชาวบ้าน ร่วมกันคิด - นำเสนอ

ขั้นที่ 5 ในการถ่ายทำ ต้องมีการทดลองฉายก่อนออกอากาศ เมื่อรายการผลิตได้บางส่วน

ขั้นที่ 6 เมื่อแพร์ก้าพแล้วต้องประเมินผล

2.3 ความพึงพอใจในการรับชมรายการของผู้ชม ความมากกว่าร้อยละ 70 ในทุกประเด็นที่ได้ทำการสำรวจ

2.4 สัดส่วนรายการท่องถิ่นเพื่อชุมชน เมื่อเทียบกับรายการที่เป็นระดับชาติ (National Programme) ครอบคลุมที่ 30 : 70 เป็นอย่างน้อย

ในแต่ละหัวข้อที่ตั้งไว้ทั้ง 4 หัวข้อนี้ จะแยกวิเคราะห์เป็น 2 ลักษณะคือ

- 1) แต่ละหัวข้อข้างต้น สามารถเกิดขึ้นและเป็นไปได้หรือไม่
- 2) รวมทุกหัวข้อข้างต้นเป็นภาพรวม มีแนวโน้มหรือความเป็นไปได้อย่างไร
 - ถ้ามีปัจจัยแต่ละด้านรวมกัน ได้ครึ่งหนึ่งขึ้นไป แสดงว่าจะมีความเป็นสถานีโทรทัศน์ท่องถิ่นเพื่อชุมชนได้ แต่
 - ถ้ามีปัจจัยแต่ละด้านรวมกันแล้วน้อยกว่าครึ่ง หรือเพียง 1-2 ปัจจัยเท่านั้น แสดงว่ายังไม่สามารถแสดงความเป็นโทรทัศน์ท่องถิ่นเพื่อชุมชนได้

บทที่ 4

สภาพทั่วไปของ สพท.11 พิษณุโลก

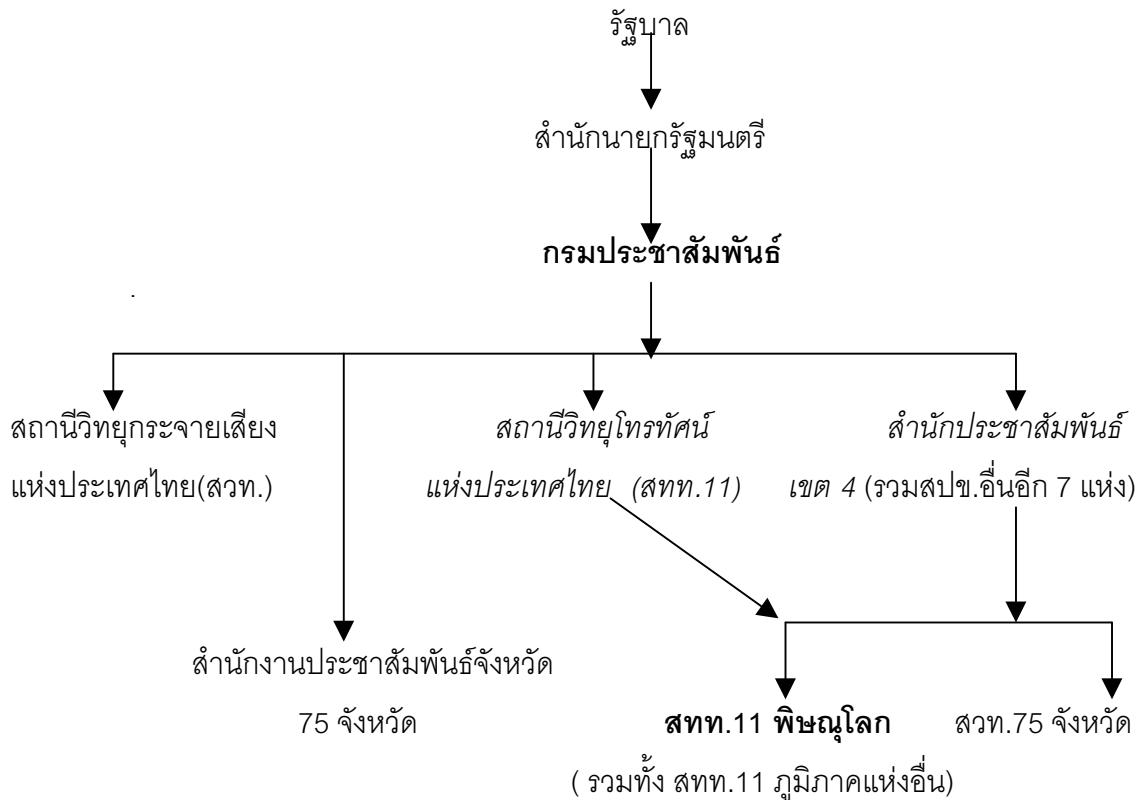
บทนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้าและรวบรวมในการวิจัยครั้งนี้ ถึง
สภาพทั่วไปของ สพท. 11 พิษณุโลกในประเด็นต่างๆเช่นที่จำเป็น ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ามีความสำคัญ
มีความเกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย เพื่อให้ผู้อ่านและผู้วิจัยมีความรู้ ความเข้าใจตรงกัน
ก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลในระดับต่างๆที่ได้กำหนดข้อบ阙ของ การศึกษาไว้ 3 ระดับ คือ
ระดับโครงสร้างพื้นฐานองค์กร ระดับรายการและระดับผู้ชุมชนบทต่อๆไป โดยนำเสนอไปทีละ
ประเด็นดังนี้

- 1.หน่วยงานต้นสังกัด
- 2.ประวัติความเป็นมา
- 3.นโยบายการบริหารงาน
- 4.โครงสร้างการบริหารและการแบ่งงาน
- 5.อัตรากำลัง
- 6.สัดส่วนการออกอากาศและแผนผังรายการ
- 7.รายการโทรทัศน์ท้องถิ่นปัจจุบัน
- 8.งบประมาณ
- 9.สถานที่
- 10.อุปกรณ์และเทคโนโลยีในการผลิต
- 11.การเผยแพร่องค์กรออกอากาศ

1.หน่วยงานต้นสังกัด

สพท. 11 พิษณุโลก มีหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งทำหน้าที่กำกับดูแลและบังคับบัญชา
ตามลำดับจากบนลงล่าง คือ สำนักนายกรัฐมนตรี กรมประชาสัมพันธ์ สำนักประชาสัมพันธ์เขต 4
และ สพท. 11 ส่วนกลาง เป็นหน่วยงานระดับกองที่มีฐานะเทียบเท่าสำนักประชาสัมพันธ์เขต 4 ที่
ต้องปฏิบัติงานร่วมกัน ดังแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานต้นสังกัด กับ สทท. 11 พิษณุโลก

จากแผนภูมิทำให้ สทท.11 พิษณุโลก ต้องทำงานขึ้นตรงกับ ผู้อำนวยการสำนักประชา - สัมพันธ์เขต 4 (ผอ.สปข.4) ซึ่ง สทท.11 ในส่วนภูมิภาคอื่นๆ ก็ขึ้นตรงกับ ผอ.สปข. ในแต่ละเขตของตน เช่นเดียวกัน และ ผอ.สปข.4 ขึ้นตรงกับอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์อีกทีหนึ่ง ทำให้การดำเนินงานใน ฐานะโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชน ควบคู่ไปกับการเป็น สทท. ในเครือข่ายของ สทท.11 (ส่วนกลาง) ด้วย ความลักษณะและแนวทางกัน ทำให้กลยุทธ์เป็นคุปสรุคสำคัญด้านแรกในการดำเนินงานของ สถานี ดังที่ สุธิรา ทิมกาญจนะ ผู้อำนวยการ สทท.11 พิษณุโลก ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า

“โครงสร้างการดำเนินงาน ของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 พิษณุโลก ขึ้นอยู่ในการกำกับของสำนักประชาสัมพันธ์เขต 4 โดยไม่ได้เป็นเครือข่ายโดยตรงกับ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ส่วนกลาง ซึ่งในด้านการปฏิบัติจริงต้องทำงานกับอีกหน่วยหนึ่ง แต่กลับอยู่ได้การบังคับบัญชา การกำกับดูแลเรื่องงบประมาณและการสนับสนุนอีกหน่วยงานหนึ่งคือ สำนักประชาสัมพันธ์เขต 4 ผลงานให้การทำงานขาดความคล่องตัว และอาจจะมีความขัดแย้งได้ ตัวอย่างเช่นที่จริงที่เห็นได้ชัดเจนคือเรื่องงบประมาณที่จะเข้ามาค่อนข้างน้อย เพราะต้องแบ่งกับสำนัก

ประชาสัมพันธ์เขต 4 บางคร้อรับจากช่อง 11 ส่วนกลาง ทั้งที่ต้องทำแผนงานโครงการเพื่อของบประมาณกับสำนักประชาสัมพันธ์เขต 4 รวมทั้งการจัดซื้อจัดจ้าง อุปกรณ์ในการผลิต ฯลฯ จึงไม่สามารถดำเนินการได้ เพราะไม่ได้บริหารงานด้วยตนเองแบบเบ็ดเสร็จ แต่ต้องมีผู้มากำกับดูแล”
 (สุธีรา ทิมกาญจนะ, สมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2545)

2. ประวัติความเป็นมา

สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 จ.พิษณุโลก หรือ สทท.11 พิษณุโลก ก่อตั้งขึ้นพร้อมกับศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 4 ซึ่งได้แยกส่วนการบริหารงานมาจาก ศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 3 ลำปาง และ สทท. ช่อง 8 ลำปาง (เดิม) ตามที่มีพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงส่วนราชการกรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ.2529 ก่อนที่จะมีการก่อตั้ง สทท. 11 ส่วนกลางในปี 2531

ในช่วงแรกประมาณปลายปี พ.ศ. 2532 ได้ทำการตัดแปลงเครื่องส่งโทรทัศน์บนเสาสมอแคลง อ.วังทอง จ.พิษณุโลก เป็นห้องส่งโทรทัศน์ชั่วคราวเพื่อใช้ผลิตรายการต่างๆ ของท้องถิ่น และเมื่อปี พ.ศ. 2535 จึงได้ย้ายเข้ามาดำเนินการยังที่ทำการถาวรซึ่งเป็นอาคารเดียวกันกับศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 4 เลขที่ 119 ต.หัวรอ อ.เมือง จ.พิษณุโลก ที่ต่อมาได้มีพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงส่วนราชการกรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ.2540 ให้แบ่งส่วนราชการกรมประชาสัมพันธ์ใหม่ ศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 4 จึงเปลี่ยนมาใช้ชื่อใหม่ว่า “ สำนักประชาสัมพันธ์เขต 4 ” มาจนปัจจุบัน

สทท.11 พิษณุโลกเป็นสถานีโทรทัศน์ท้องถิ่นสังกัดสำนักประชาสัมพันธ์เขต 4 กรมประชาสัมพันธ์ มีขอบข่ายการให้บริการงานประชาสัมพันธ์ ผลิตรายการ ช่าวสาร ความรู้ การศึกษาและศิลปวัฒนธรรม รายการประชาสัมพันธ์และบริการสาธารณประโยชน์ให้กับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตลอดจนประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบคือ 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ได้แก่ พิษณุโลก พิจิตร เพชรบูรณ์ กำแพงเพชร ตาก นครสวรรค์ สุโขทัย อุตรดิตถ์ และ อุทัยธานี มีสถานีเครื่องส่งโทรทัศน์ที่เป็นเครือข่ายเพื่อถ่ายทอดสัญญาณ 4 แห่ง คือ

1. สถานีเครื่องส่งโทรทัศน์ จ.พิษณุโลก(เสาสมอแคลง) กำลังส่ง 10 กิโลวัตต์
2. สถานีเครื่องส่งโทรทัศน์ จ.นครสวรรค์(เสาบ) กำลังส่ง 10 กิโลวัตต์
3. สถานีเครื่องส่งโทรทัศน์ จ.ตาก (เสาพันธุบ) กำลังส่ง 10 กิโลวัตต์
4. สถานีเครื่องส่งโทรทัศน์ จ.เพชรบูรณ์ กำลังส่ง 5 กิโลวัตต์

3.นโยบายในการบริหารงาน

กรมประชาสัมพันธ์ได้กำหนดจุดยืนของสถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ในการเป็นสื่อกองรัฐโดยให้เป็น “Knowledge Station” หรือสถานีแห่งความรู้เพื่อเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานของรัฐและรัฐบาลไปสู่ประชาชน (หนังสือครอบรอบ 71 ปี กรมประชาสัมพันธ์ ปี 2547 หน้า 6) ดังนั้น สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 พิษณุโลก เป็นหน่วยงานที่อยู่ในความดูแลของสำนักประชาสัมพันธ์เขต 4 และกรมประชาสัมพันธ์อีกต่อหนึ่ง จึงต้องปฏิบัติตามนโยบายดังกล่าวด้วย โดยมีการกำหนดวัดถูประสงค์ในการดำเนินงานของ สทท.11 พิษณุโลกไว้ (หนังสือครอบรอบ 15 ปี สำนักประชาสัมพันธ์เขต 4 ปี 2545) คือ

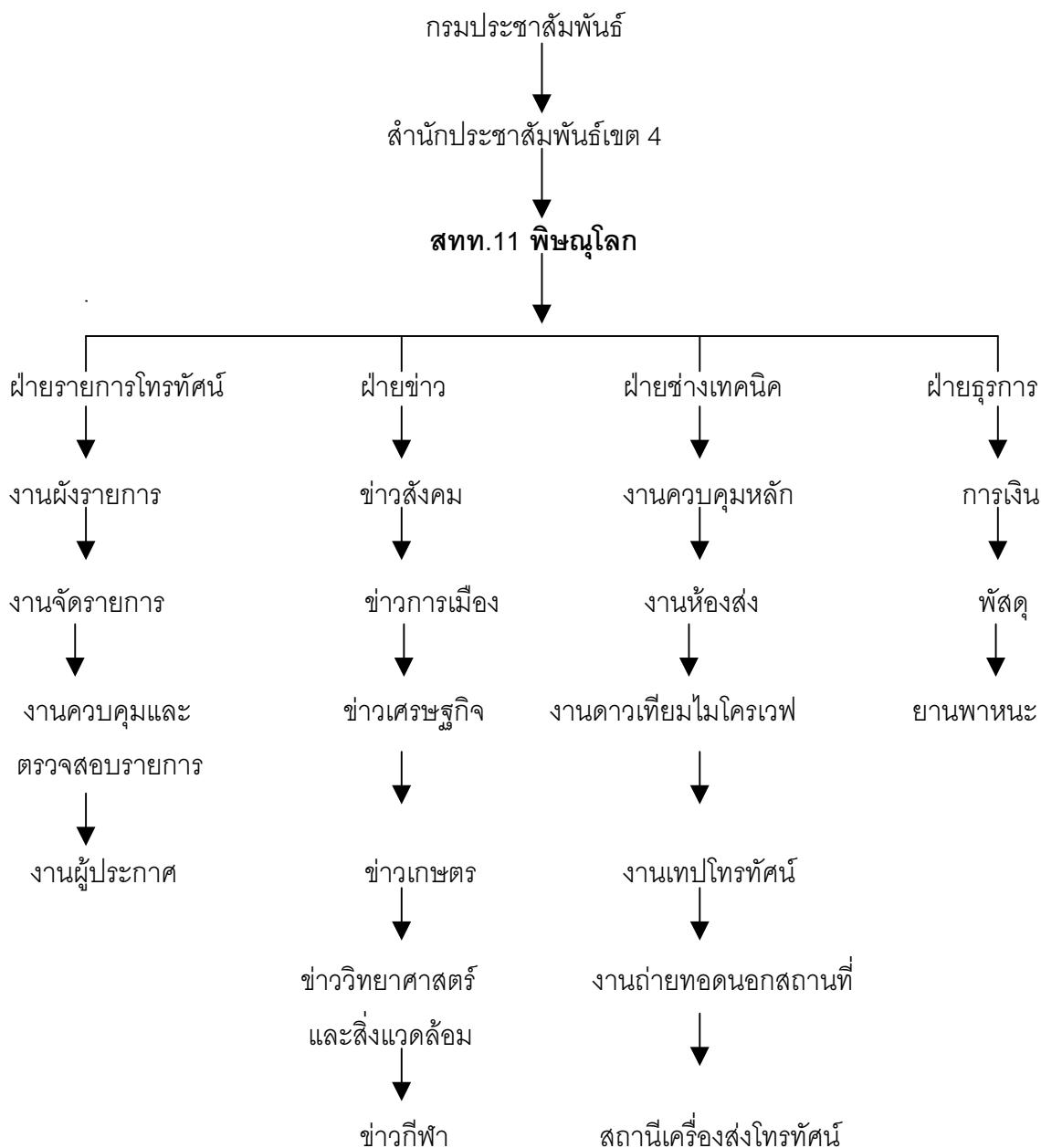
1. เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่นโยบาย กิจการ และผลงานของรัฐบาลหน่วยงานราชการ ต่างๆ รวมทั้งเผยแพร่และให้ความรู้ทั่วไป อันเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของประชาชน
2. เป็นศูนย์กลางข่าวสารของทางราชการในภาคเหนือตอนล่าง
3. ดำเนินการใช้สื่อมวลชนของรัฐบาลให้มีประสิทธิภาพและเป็นผลดีต่อประเทศชาติ
4. ดำเนินงานต่อต้านการโฆษณาชวนเชื่อ อันเป็นการป้องทำลายและเป็นภัยต่อความมั่นคง ปลอดภัยของประเทศไทย
5. ให้บริการบันเทิงแก่ประชาชนในแนวโน้มที่เป็นการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาติและ ห้องถินในภาคนี้

นโยบายที่กำหนดไว้ข้างต้นจะเห็นว่าเป็นนโยบายที่สนับสนุนการดำเนินงานเพื่อส่วนกลาง เกือบทั้งสิ้น ยกเว้นการเป็นศูนย์กลางข่าวสารทางราชการในภาคเหนือตอนล่างและการให้บริการบันเทิงแก่ประชาชนในแนวโน้มที่เป็นการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของห้องถินในภาคนี้ ดังนั้นภารกิจหลักของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 พิษณุโลก จึงเป็นการดำเนินงานตอบสนอง ความต้องการของรัฐบาลส่วนกลางมากกว่าตอบสนองต่อประชาชนในพื้นที่

4. โครงสร้างการบริหารและการแบ่งงาน

สทท.11 พิษณุโลก แบ่งโครงสร้างการบริหารงานออกเป็น 4 ฝ่าย โดยมีรายละเอียดดังแผนภูมิที่ 3

แผนภูมิที่ 3 แสดงโครงสร้างการบริหารงานของ สทท. 11 พิษณุโลก

ที่มา : เอกสารประกอบการรายงานประจำปี สำหรับผู้ศึกษาดูงาน สทท.11 พิษณุโลก ปี 2545

การแบ่งงานของ สทท. 11 พิษณุโลก

การแบ่งงานของ สทท. 11 พิษณุโลก ประกอบด้วย 4 งานหลัก คือ

1. ฝ่ายรายการโทรทัศน์ มีหน้าที่รับผิดชอบการผลิตรายการประเภทต่างๆ ของสถานี หรือ การผลิตรายการร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ และผลิตรายการเพื่อการประชาสัมพันธ์ รับผิดชอบการกำกับรายการและกำกับเวทีในการผลิตรายการสดทั้งในและนอกสถานที่ตลอดจนการออกแบบสร้างและตกแต่งจากประกอบรายการโทรทัศน์ การประดิษฐ์และเขียนตัวอักษร สไลด์ แคปชัน และไตเติลรายการ

อีกงานที่รวมอยู่ในภารกิจของฝ่ายคือ การควบคุมรายการ โดยการวางแผนผังรายการและจัดผังรายการประจำวัน ควบคุมและประสานงานให้การเผยแพร่ภาพออกอากาศเป็นไปตามผังรายการที่วางไว้ ตรวจสอบความเหมาะสมของรายการทุกประเภทเพื่อบรรจุลงในผังรายการ จัดทำข่าวบริการสาธารณชน จัดตารางการปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายต่างๆ ในขณะใช้ห้องส่งเพื่อบันทึกเทปรายการรับผิดชอบการประกาศและบรรยายประกอบรายการต่างๆ รวมทั้งประสานเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่น ในการนำรายการของหน่วยงานนั้นๆ มาเผยแพร่ภาพออกอากาศทางสถานี

2. ฝ่ายข่าว มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดทำรายการข่าวของสถานี การถ่ายทำข่าวด้วยกล้องประกอบการรายงานข่าว รับผิดชอบการแลกเปลี่ยนข่าวสำคัญระหว่างภูมิภาคกับส่วนกลาง ดูแลห้องตัดต่อเทป ห้องเก็บภาพข่าวสำคัญและอุปกรณ์ต่างๆ ประมวลภาพเหตุการณ์และข่าวสำคัญไว้เพื่อเป็นข้อมูลข้างข้าง

3. ฝ่ายช่างเทคนิค มีหน้าที่กำกับดูแลและควบคุมการใช้ การซ่อมและบำรุงรักษาอุปกรณ์ทางเทคนิคของโทรทัศน์ที่ใช้ประจำในห้องส่งโทรทัศน์ โดยจะประกอบด้วยอุปกรณ์ 3 ส่วนใหญ่ คือ

1. ควบคุมการเผยแพร่ภาพออกอากาศ ตรวจสอบระบบความสัมพันธ์ทางอิเลคทรอนิกส์ระหว่างห้องแสดง กล้องถ่ายโทรทัศน์ เทปโทรทัศน์ เครื่องควบคุมเสียงและแสง

2. ควบคุมแสงสว่างในห้องแสดง ดูแลไมโครโฟนและอุปกรณ์ด้านเสียง กล้องถ่ายโทรทัศน์ ให้เหมาะสมกับบทโทรทัศน์และอยู่ในระดับมาตรฐานตลอดเวลา ก่อนส่งสัญญาณไปยังห้องควบคุม

3. ควบคุมเทปโทรทัศน์เบื้องต้น และยูเมติคและอุปกรณ์ตรวจสอบคุณภาพก่อนที่จะส่งไปยังห้องควบคุม

นอกจานั้นยังมีหน้าที่กำกับดูแลและควบคุมการใช้ ทรัพยากรและภารบาลรักษาอุปกรณ์ทางเทคนิคของเครื่องส่งโทรทัศน์ที่ใช้สำหรับการแพร่ภาพออกอากาศของสถานีวิทยุโทรทัศน์หลัก รวมทั้งเครื่องส่งของสถานีเครื่องส่งโทรทัศน์ที่อยู่ตามจังหวัดต่างๆในเครือข่าย

4. ฝ่ายธุรการและการเงิน ทำหน้าที่ธุรการ รับ ส่ง โัดตอบ จัดเก็บเอกสารข้อมูลสถิติต่างๆ ของสถานีฯ จัดทำงานบประจำณบัญชีด้านการเงิน ภาระและงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง และการเบิกจ่ายเงินเดือน

5. อัตรากำลัง

จากการสำรวจอัตรากำลังของ สทท.11 พิษณุโลก พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงจำนวนบ้างเล็กน้อยในแต่ละปี ผู้วิจัยจึงได้สุ่มทำการสำรวจในเดือนมีนาคม ปี 2546 ได้ข้อมูลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงอัตรากำลังของบุคลากรของ สทท.11 พิษณุโลก

ฝ่าย/งาน	จำนวน (คน)		
	ข้าราชการ	ลูกจ้างประจำ	ลูกจ้างชั่วคราว
ผ.สทท.พล.	1	-	-
ฝ่ายรายการฯ	5	-	5
ฝ่ายข่าว	6	-	5
ฝ่ายช่างเทคนิค	8	-	-
ธุรการ/การเงิน	2	-	1
พนักงานขับรถ	-	1	4
รวมทั้งสิ้น	22	1	15

จากตารางข้างต้น สรุปว่า เอกพะ สทท. 11 พิษณุโลก ไม่รวมสถานีเครื่องส่งโทรทัศน์ในต่างจังหวัด) มีเจ้าหน้าที่จำนวนทั้งสิ้น 38 คน

ประเภทของบุคลากร

บุคลากรของ สทท.11 พิษณุโลก ประกอบด้วยบุคคล 3 ประเภท คือ

1.1 ข้าราชการ

- มีความมั่นคงในอาชีพ แต่สามารถสับเปลี่ยนอย่างย้าย ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนตำแหน่งที่อยู่ภายใต้หน่วยงานเดียวกันไปได้ทั่วประเทศ
- มีการเลื่อนระดับตำแหน่งเพื่อความก้าวหน้าในชีวิตรับราชการไปรับตำแหน่งที่สูงขึ้น
- มักมีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ไม่ตรงกับตำแหน่งที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ เช่น จบ ปวส. ช่างไฟฟ้า หรือช่างอิเลคทรอนิกส์ จะมีความรู้เกี่ยวกับเครื่องยนต์กลไกต่างๆ อุปกรณ์ไฟฟ้า หรืออุปกรณ์อิเลคทรอนิกส์สามารถแก้ไข ซ่อมแซมได้ แต่ต้องมาทำงานเป็นช่างภาพ ช่างกล้องโทรทัศน์ ผู้กำกับรายการ โดยไม่ได้มีการฝึกอบรมมาก่อน อาศัยจากการสังเกต ใจจำ เรียนรู้จากเพื่อนร่วมงาน และใช้ประสบการณ์ในการทำงานของตนเป็นครูสอนแทนปัญหาที่ตามคือ ไม่เข้าใจลักษณะงานด้านโทรทัศน์ซึ่งเป็นเนื้องานวิชาชีพเฉพาะ การทำงานจึงเป็นเพียงการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าโดยใช้ประสบการณ์ส่วนตัว ทั้งนี้เป็นผลพวงมาจากการรับบุคลากรเข้ารับราชการในสังกัดกรมประชาสัมพันธ์ ระบุไว้เพียงกว้างๆ เช่น นายช่างไฟฟ้าสื่อสาร (ตำแหน่งของผู้ปฏิบัติงาน) คือมีความรู้ความสามารถด้านช่าง จบการศึกษาระดับปวส. ตำแหน่งผู้สื่อสาร เป็นผู้มีความรู้ความสามารถด้านสังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ เป็นต้น

1.2 ลูกจ้างประจำ

ลูกจ้างประจำจะได้รับการขึ้นเงินเดือนเหมือนข้าราชการทุกอย่าง ต่างเพียงไม่มีอายุราชการเท่านั้น ซึ่งถือว่ามีความมั่นคงในอาชีพเช่นกัน โดยผู้วิจัยจะรวมบุคลากรประเภทนี้ไว้ในกลุ่มของข้าราชการ

1.3 ลูกจ้างชั่วคราว

ลูกจ้างชั่วคราวเป็นบุคลากรที่ไม่มีความมั่นคงและขาดความก้าวหน้าในอาชีพ ได้รับเงินเดือนเท่าเดิมโดยไม่มีการเพิ่มหรือขึ้นชาราชการ ซึ่งได้มาจากเงินรายได้หรือเงินประจำของหน่วยงาน มีลักษณะการจ้างเป็นรายปี เมื่อทำงานได้ระยะหนึ่งจะมีความรู้ความสามารถชำนาญแล้ว ก็จะไปหาความก้าวหน้าที่อื่นต่อไป จึงน่าเสียดายลูกจ้างที่มีฝีมือและคุณภาพ ตลอดจนศักยภาพในการทำงานซึ่งต้องลาออกจากปอยู่ที่อื่น เมื่อมีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนการเข้า การออกของลูกจ้างชั่วคราวเข่นนี้ตลอดเวลา สทท. 11 พิษณุโลกจึงไม่สามารถสั่งสมหรือพัฒนาบุคลากรให้คงอยู่กับองค์กรได้ อีกทั้งยังสูญเสียเวลา ความเสื่อมโกร姆ของอุปกรณ์ เครื่องมือ ที่ต้องรองรับการฝึกงานของพนักงานใหม่อยู่เสมอ ประกอบกับอุปกรณ์เสื่อมโกร姆เร็ว ทั้งยังไม่มีงบประมาณมาซ้อม เช่น ย่อมส่งผลต่อกุณภาพงานของสถานีอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

6. สัดส่วนการออกอากาศและแผนผังรายการ

สทท.11 พิษณุโลก เกิดขึ้นตั้งแต่ปี 2526 สามารถผลิตรายการเพื่อห้องถินในช่องที่ได้รับการจัดสรรของตนเองอย่างเต็มที่ แต่เมื่อ สทท.11 (ส่วนกลาง) ซึ่งเกิดขึ้นภายหลังในปี 2531 โดยมีหน้าที่ในการเป็นสถานีแม่ข่ายให้กับ สทท.11 ในส่วนภูมิภาคทุกแห่ง รวมทั้ง สทท.11 พิษณุโลก ด้วยนั้น ทำให้หน้าที่ของ สทท.11 พิษณุโลก ต้องเป็นสถานีเครือข่ายของ สทท.11(ส่วนกลาง) และรับสัญญาณรายการจากส่วนกลาง (National Programm) เป็นหลักแทน ในขณะที่ภารกิจในการผลิตรายการโทรทัศน์ห้องถินก็ยังต้องคงอยู่ แต่มีสัดส่วนที่น้อยลง คือ รายการห้องถิน (Local Programm) ผลิตได้ประมาณ ร้อยละ 10 จากรายการทั้งหมดในแต่ละวัน (วิธีจะกล่าวใน section 2.2.2)

สำหรับสัดส่วนการออกอากาศรายการของ สทท.11 พิษณุโลก ในช่วงการเก็บข้อมูลคือ

ตั้งแต่ปี 2543 – 2545 มีเวลาห้องถินในการออกอากาศ คือ 16.30 – 17.30 น.

หรือ 1 ชม./วัน ในขณะที่จำนวนเต็มของเวลาในการออกอากาศทั้งหมดของ สทท.11 คือ 19 ชม./วัน (เวลา 05.00 – 24.00 น.)

ดังนั้นสัดส่วนการออกอากาศรายการห้องถินประจำวันคิดเป็นร้อยละคือ..... = 5.3 %

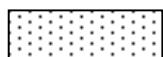
ปี 2545 – 2546 ได้มีการทดลองร่วมกันในที่ประชุมของ สทท.11 และ สทท.ภูมิภาค ว่า กรมประชาสัมพันธ์ พิจารณาเห็นว่า การประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ของรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในส่วนภูมิภาค มีความสำคัญ จึงเพิ่มเวลาให้แต่ละสถานีได้ผลิตเพิ่มขึ้น (ทิพย์สุคนธ์ แสนจิตรา, อ้างแล้ว) มีเวลาทั้งสิ้นในการออกอากาศในแต่ละวัน คือ 8.00 -8.30 น. และ 16.30 – 17.30 น. คือเพิ่มเป็น 1.30 ชม./วัน ในขณะที่จำนวนเต็มของเวลาในการออกอากาศ ทั้งหมดของ สทท.11 คือ 19 ชม./วัน (เวลา 05.00 – 24.00 น.) เท่าเดิม

ดังนั้นสัดส่วนการออกอากาศรายการทั้งสิ้นประจำวันคิดเป็นร้อยละคือ..... = 7.89 %

และเพื่อให้เห็นสัดส่วนการออกอากาศของทั้งสิ้นภาคเหนือตอนล่าง รวมทั้งวัน เวลาในการออกอากาศรายการของ สทท. 11 พิษณุโลก จึงขอแสดงตัวอย่างผังรายการทั้งสิ้น ดังนี้

แผนภาพที่ 3 แสดงผังรายการทั้งถิ่น สพท.11 พิษณุโลก ปี 2545

วัน /เวลา	จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์	เสาร์	อาทิตย์
05.00 น.			อุณหภูมิช่อง 11				
05.30 น.							
08.30 น.	แขกรับเชิญ สพท.				มน. ศ.1 รอบบ้านเรา ^{ศ.2}		
19.00 น.							
14.0 น.			รายการรอบภูมิภาค				
15.00 น.							
15.00 น.							
16.30 น.	จากใจถึงใจ 1-4	เพื่อนคุณหนู 1,3 พ. 2 พ. 4	เก็บเบี้ยฯ 1, 4 ตอบปัญหาภาษาอังกฤษ ตอบปัญหาประชาธิปไตย		ส่งเสริมศิลปินไทย		
17.00 น.			ข่าวท้องถิ่น สพท.พล./ ข่าวบริการ / รายการหน้าต่างชีวิต				
17.30 น. ถึง ^{24.00 น.}				รับสัญญาณจาก สพท. 11			

= รับสัญญาณจาก สพท. 11

แผนผังรายการ

สทท.11 พิษณุโลก เป็นสถานีเครือข่ายของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 (สทท.11) มีแผนผังอัตราส่วนรายการประเภทต่างๆ ซึ่งเป็นหน้าที่ของฝ่ายรายการโทรทัศน์ที่จะดำเนินการตามผังรายการที่ สทท.11 送来ให้ในลักษณะดังนี้

1. ผังรายการประจำเดือนจะส่งเป็นหนังสือบันทึกข้อความแจ้งมาให้ทุกต้นเดือนของเดือนถัดไป (ดูตัวอย่างในภาคผนวก)

2. กำหนดการเปลี่ยนแปลงรายการประจำวัน จะส่งเป็นแฟร์นั้งสือบันทึกข้อความแจ้งมา ก่อนเป็นครั้งคราวคือหากมีการเปลี่ยนแปลงการออกอากาศที่ตรงกับเวลาออกอากาศรายการประจำของสทท.11 หรือ สทท.11 ในส่วนท้องถิ่น ประมาณ 2-3 วัน หรืออย่างน้อย 1 วันก่อนที่จะมีรายการออกอากาศ (ดูตัวอย่างในภาคผนวก)

จากการรวมข้อมูลและการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จัดแผนผังรายการท้องถิ่นพบว่า เฉพาะ ในส่วนของรายการประจำของท้องถิ่น จะมีปัญหาในเรื่องการดราเยอรอยู่เสมอ ซึ่งส่วนใหญ่มาจากการถ่ายทอดสดและการรับสัญญาณรายการพิเศษต่างๆจาก สทท.11 ส่วนกลาง ร่วมกับปัญหาของผู้ผลิตรายการท้องถิ่นเองที่ไม่สามารถผลิตรายการได้เสร็จทันการออกอากาศ เนื่องจากติดภารกิจอื่นๆ ที่นักข่าวหรือผู้ผลิตรายการซึ่งเป็นงานประจำ ทำให้รายการท้องถิ่นไม่สามารถออกอากาศได้ตามกำหนดเวลาหรือหากออกอากาศได้ก็จะเป็นรายการในลักษณะที่เป็นการออกอากาศเพราภัยการเก่าที่เรียกว่า “เทปเวียน” หรือในบางครั้งก็แก้ปัญหาด้วยการรับสัญญาณรายการในช่วงเวลาก่อนจาก สทท.11 ส่วนกลางแทน ดังที่ สมชาย ธีรวาทิน ช่างภาพ 1 ปฏิบัติหน้าที่ผู้จัดและพิมพ์ผังรายการ กล่าวว่า

“ รายการท้องถิ่นไม่มีอะไรที่ลงตัวเลย ในแต่ละวัน ไม่ค่อยได้ fixed เท่าไหร่ วันนี้เวลา 16.30 น. ต้องเป็นรายการนี้เสนอไป ที่สำคัญการถ่ายทอดสดและรับสัญญาณจากส่วนกลางเข้ามา มีอิทธิพลมากที่สุด ทำให้รายการไม่ได้ออก เพราะเป็นคำสั่ง รายการท้องถิ่นก็ต้องเลื่อนไปก่อน ผม ว่าผังรายการของเรามีจำนวนมาก ค่อนข้างสับสนในการนำเสนอตัวเองว่าทำอะไรอยู่ คนดูก็พลอยสับสน ไปด้วย... ” (สมชาย ธีรวาทิน, สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2545)

หากพิจารณาเฉพาะส่วนที่เป็น รายการพิเศษ หรือ ถ่ายทอดสดต่างๆที่สถานีจำเป็นต้องรับ สัญญาณการถ่ายทอดจาก สทท.11 (ส่วนกลาง) หรือ สถานีท้องถิ่นอื่นๆที่เป็นแม่ข่ายถ่ายทอดสดในพื้นที่รับผิดชอบของสถานีนั้นๆ เพื่อออกอากาศสด หรือ เทปบันทึกภาพซึ่งทับเวลาของท้องถิ่นจาก

รายงานสรุปผลการออกอากาศรายการท้องถิ่นประจำเดือน ตั้งแต่ปี 2543 - 2545 ซึ่งเป็นช่วงของ การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ และปี 2546 (ระหว่างการวิเคราะห์) พบสถิติที่นำเสนอใจ ดังนี้

ปี พ.ศ. 2544 มีการถ่ายทอดสดและรายการพิเศษต่างๆ เฉลี่ยเดือนละ 10 ครั้ง

ปี พ.ศ. 2545 มีการถ่ายทอดสดและรายการพิเศษต่างๆ เฉลี่ยเดือนละ 14 ครั้ง

ปี พ.ศ. 2546 มีการถ่ายทอดสดและรายการพิเศษต่างๆ เฉลี่ยเดือนละ 15 ครั้ง

ฉบับนี้เมื่อเทียบสัดส่วนของการออกอากาศรายการท้องถิ่น ซึ่งออกอากาศเดือนละ 30 วัน จะสามารถออกอากาศรายการท้องถิ่นได้ประมาณ 17 วันเท่านั้น หรือคิดเป็นเกือบครึ่งหนึ่งของการ ออกอากาศ แต่หากเทียบเป็นสัดส่วนจะพบว่า มีการงดรายการท้องถิ่นประมาณ สัดส่วนละ 3-4 ครั้ง และหากมีการแข่งขันกีฬาในระดับประเทศและสากล เช่น กีฬาแห่งชาติ กีฬาซีเกมส์ ฯลฯ ก็ยัง ทำให้มีการงดรายการ เพื่อนำไปใช้ถ่ายทอดการแข่งขันกีฬาแทนเป็นเวลานาน ครั้งละ 10 - 11 วัน ประกอบกับในขณะที่วันก่อนและหลังการถ่ายทอดก็มีกิจกรรมถ่ายทอดสดอื่นๆ อีก จึงดูเหมือนว่า ในเดือนนั้นจะไม่มีรายการท้องถิ่นเลย หรือมีเพียงรายการประจำ เช่น ข่าวท้องถิ่น ไม่ถึง 10 วันเท่า นั้น โดยที่นำลักษณะเนื้อหารายการตั้งกล่าวมาคำนวณเป็นร้อยละ ได้ผลดังนี้

ร้อยละ 50 เป็นการจัดงานหรือกิจกรรมประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และเอกชน เช่น การแข่งขันกีฬาทั้งในระดับโลก ประเทศ และจังหวัด พิธีเปิด-ปิดงานเทศกาล ประเพณีต่างๆ ของแต่ละจังหวัด

ร้อยละ 20 เป็นการจัดกิจกรรมในลักษณะคล้ายคลึงกันแต่มีจุดเด่นอยู่ที่การให้ความสำคัญ กับบุคคลที่จะมาเป็นประธานในงานนั้น เช่น พระมหา堪ตติรัตน์หรือพระบรมวงศานุวงศ์ นายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี

ส่วนที่เหลืออีก ร้อยละ 30 เป็นการถ่ายทอดการประชุมสภา และประชาสัมพันธ์งานของ รัฐบาล

ฉบับนี้จะเห็นได้ว่า รายการพิเศษและรายการถ่ายทอดสดต่างๆนั้น เป็นรายการที่จัดขึ้นเพื่อ มุ่งหวังให้เป็นการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ภาพลักษณ์ที่ดีของหน่วยงานภาครัฐ และรัฐบาลแทน ทั้งสิ้น นอกจากนั้นครึ่งหนึ่งของรายการทั้งหมดยังเป็นรายการที่มีการเข้าเวลา ซึ่งถือว่ามีความ

สำคัญ เพราะหมายถึงรายได้ที่จะมีเข้ามาบ้างสถานี นอกเหนือจากการประมวลผลนับสนุนของภาครัฐ ที่มีอยู่อย่างจำกัดในแต่ละปี ส่วนอีกครึ่งหนึ่งจะเป็นรายการที่หน่วยงานต่างๆ หรือคนสำคัญในบ้าน เมือง โดยเฉพาะรัฐมนตรีขอความร่วมมือมาจึงมีการถ่ายทอดสดฟรี โดยมีคิดค่าเข้าเวลาซึ่งรายการในลักษณะนี้จะทำให้สถานีต้องเบิกเบี้ยเลี้ยงผู้ปฏิบัติงานและค่าใช้จ่ายต่างๆที่มีราคาสูงด้วยตนเอง ทำให้สูญเสียงบประมาณและค่าใช้จ่ายไปเป็นจำนวนมากในแต่ละปี ซึ่งหากมองในเชิงธุรกิจโทรทัศน์และความคุ้มค่าต่อการลงทุน เหมือนกับสถานีอื่นๆแล้วนับว่า “ขาดทุน” แน่นอน

7. รายการโทรทัศน์ท่องถินปัจจุบัน

ลักษณะรายการโทรทัศน์ท่องถินที่ออกอากาศทาง สทท.11 พิชณุโลก แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. รายการประจำที่ผลิตเอง
2. รายการพิเศษ (เนื้อหา) บางช่วงเท่านั้น

1. รายการประจำที่ผลิตเอง แยกออกตามลักษณะของเวลาในการออกอากาศ เป็น 2 แบบย่อๆคือ

- 1.1 รายการที่ออกอากาศในช่วงเวลาท่องถิน ได้แก่

1.1.1 รายการแขกรับเชิญ

-รูปแบบรายการสนทนา (talk) มีพิธีกรคือเจ้าหน้าที่ของสถานีนั่งสนทนากับผู้ร่วมรายการ ซึ่งจะเป็นวิทยากรในรายการประมาณ 1 – 2 คน โดยเป็นบุคคลในพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือ ตอนล่าง และเป็นกลุ่มหัวหน้าส่วนราชการหรือข้าราชการของรัฐ และผู้นำชุมชน มากกว่ากลุ่มประชาชนทั่วไป โดยการบันทึกเทปในห้องส่งหรือออกสถานที่บางครั้ง ความยาวครั้งละ 25 นาที -เนื้อหา/ บทบาทรายการ นำเสนอทุกประเด็น ทั้ง เศรษฐกิจ ลัทธิ ลัทธิ ศิลปะฯ ธรรมะ ท่องเที่ยว ฯลฯ แต่ส่วนใหญ่ 90 เปอร์เซ็นต์ เน้นประชาสัมพันธ์หน่วยงานและกิจกรรมของรัฐ ได้แก่ งานประจำปี งานประเพณีของ 9 จังหวัดในเขตปริมิดขอบ เป็นการเชิญชวนเที่ยวงาน โดยแทรกความรู้ที่เกี่ยวข้องบ้าง เช่น งานสารไทยกล่าวไปเมืองกำแพงเพชร เทศกาลเสี๊ยกลองล่องโภค ไฟ จ.เพชรบูรณ์ งานตรุษจีนครัววรค์ ฯลฯ (ดูตัวอย่างบทรายการที่ภาคผนวก ข.)

-ผู้ผลิตรายการซึ่งทำหน้าที่เขียนบท พิธีกร ประธานเป็นคนเดียวกัน ส่วนใหญ่จะเป็นการคิดจาก การที่ได้รับการร้องขอมาจากการหน่วยงานต่างๆ ดังกล่าวแล้ว โดยเรื่องในตอนนั้นอาจมีประโยชน์ และก่อให้เกิดการพัฒนาห้องเรียนมากหรือน้อยต่างกันไป แต่อยู่บนพื้นฐานของการประชาสัมพันธ์ภาค รัฐ อย่างไรก็ตามรายการอีกประมาณ ร้อยละ 10 ที่เหลือคือผู้ผลิตคิดประเดิมเอง แต่ก็ยังคงขึ้นอยู่ กับพื้นฐานของนโยบายรัฐ โอกาสและสถานการณ์สำคัญขณะนั้น เช่น วันเอ็ดล็อก ก็ผลิตเรื่อง ชีวิต มีคุณค่า โปรดอย่าตัดสินด้วยเอดส์ ใกล้จะมีการเลือกตั้งก็ทำเรื่อง เลือกตั้งอย่างมีคุณภาพ วัน สงกรานต์ทำเรื่อง เชิดชูวัฒนธรรมไทยในวันสงกรานต์ เป็นต้น

1.1.2 ข่าวท้องถิ่น

-รูปแบบเป็นรายการข่าวและสถานการณ์ประจำวันที่มีผู้ประกาศซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของสถานี หรือผู้ประกาศพิเศษที่มารับจ้างอ่านข่าวนอกเวลาราชการ เป็นผู้นำเสนอ ออกอากาศสดเฉพาะพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ทุกวัน ยาว 25 นาที

-เนื้อหา/บทบาท นำเสนอข่าวทุกประเด็น แบ่งเป็นข่าว และรายงานพิเศษ (สกูปข่าว)

-ผู้สื่อข่าวและช่างภาพทำหน้าที่ผลิต ส่วนใหญ่มาจากคำสั่งของบรรณาธิการหรือหัวหน้าฝ่ายข่าว ซึ่งแยกเป็น ประมาณร้อยละ 80 เป็นการประชาสัมพันธ์ในลักษณะเดียวกับรายการอื่นๆ คือ ประชาสัมพันธ์งานและกิจกรรมที่จัดโดยภาครัฐ โดยเฉพาะจังหวัดต่างๆ เป็นนโยบายรัฐที่เน้นให้ ผลิตในด้านนั้นๆ อีกร้อยละ 20 เป็นประเด็นที่ผู้สื่อข่าวคิดขึ้นเอง แต่ก็ยังคงอยู่บนพื้นฐานเหมือนราย การประจำอื่นๆ หรือมีนโยบาย งบประมาณโครงการเฉพาะกิจเข้ามาให้เร่งผลิตเพื่อตอบสนองเป็น ช่วงๆ ก็มี

1.1.3 รายการส่งเสริมศิลปินไทย (การแสดงลิเก)

-รูปแบบเป็นรายการบันทึกการแสดงลิเก ยาว 25 นาที ออกอากาศสัปดาห์ละ 2 วัน (แต่เดิมก่อน พค.44 เป็นรายการ 1 ชม.) มีพิธีกรทำหน้าที่เปิด-ปิดรายการ ในช่วงท้ายรายการจะตอบจดหมายผู้ชมที่เขียนเข้ามาด้วย

-เนื้อหา / บทบาท ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น แต่หากมีนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล เช่น เลือกตั้ง ส่งเสริมประชาธิปไตย ยาเสพติด เอดส์ ฯลฯ สถานีจะประสานให้คณะกรรมการลิเกสอดแทรกเนื้อหาเข้าไปในเนื้อเรื่องด้วย

1.1.4 รายการเก็บเบี้ยติ่ญี่นร้าน

-รูปแบบ เป็นรายการสารคดี ยาว 25 นาที

-เนื้อหา /บทบาท เน้นส่งเสริมอาชีพ สร้างรายได้และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

-ผู้ผลิตรายการคือเจ้าหน้าที่ของสถานี ซึ่งทำหน้าที่เขียนบท ใส่เสียงบรรยายและประสาน เป็นคนเดียวกัน (เมื่อนรายการอื่นๆ) ส่วนใหญ่จะคิดเอง แต่ก็ยังคงอยู่บนพื้นฐานของนโยบายรัฐ โครงการที่มีงบประมาณเป็นช่วงเวลามาให้รวมทั้งการร้องขอมาจากส่วนราชการต่างๆ ร่วมกับ ความสนใจและความคิดเห็นของผู้ผลิตรายการเป็นหลัก ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของการให้ความรู้และเป็น ประโยชน์กับประชาชน โดยการเก็บข้อมูล ประเด็นและเนื้อหาจากพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ซึ่งประชาชนจะร่วมในรายการในลักษณะ การเป็นวิทยากรในการให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่ตน เองรับผิดชอบหรือเกี่ยวข้องอยู่ ปกติจะเป็นกลุ่มหัวหน้าส่วนราชการหรือข้าราชการของรัฐ และผู้นำ ชุมชนมากกว่ากลุ่มประชาชนทั่วไปซึ่งผู้ผลิตเห็นว่าเป็นผู้แทนของประชาชนทั่วไปได้ นอกจาก นั้นอาจจะมีการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของประชาชนเข้ามาแทรกบ้างเป็นบางครั้ง (ภาวดี แซ่ห้องน้อย, สมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2546)

อย่างไรก็ตามรายการเก็บเบี้ยติ่ญี่นร้านเพียงรายการเดียวที่นอกจากจะออกอากาศในช่วง เวลาท้องถิ่นแล้ว ยังส่งเทปรายการไปออกอากาศยัง สทท.11 ส่วนกลาง โดยในแต่ละเดือนจะมีซีรี่ รายการนี้ปรากฏอยู่ในผังรายการประจำของ สทท.11 ส่วนกลางด้วย

1.2 รายการที่ไม่ได้ออกอากาศในช่วงเวลาท้องถิ่น แต่เป็นรายการที่ออกอากาศใน ระดับประเทศ คือ จะเป็นการเวียนกันผลิตของสถานีฯ ท้องถิ่นในภูมิภาคต่างๆ ผลิตเป็นรายการสด แล้วส่งสัญญาณผ่านดาวเทียมเพื่อพาพอออกอากาศทั่วประเทศ ได้แก่

1.2.1 รายการรอบภูมิภาค

-รูปแบบรายการสนทนา (talk) มีพิธีกรซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของสถานีนั่งสนทนากับผู้ร่วมรายการ ซึ่งจะเชิญมาเป็นวิทยากรในรายการประมาณ 1 – 2 คน โดยเป็นบุคคลซึ่งเป็นที่รู้จักและเกี่ยว ข้องกับประเทศไทยที่จัดขึ้นในระดับประเทศ คือเชิญมาจากส่วนกลาง(กรุงเทพมหานคร) ร่วมกับ วิทยากรในพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง คือกลุ่มหัวหน้าส่วนราชการหรือข้าราชการของรัฐ และ ผู้นำชุมชน มากกว่ากลุ่มประชาชนทั่วไป ออกรายการสดในห้องส่ง ยาว 55 นาที (คล้ายรายการแขก

รับเชิญ) แต่ต่างตรงที่ท้ายรายการประมาณ 20 นาที จะเปิดสายโทรศัพท์เข้ามาระดับความคิดเห็น และสอบถามได้ในรายการ และช่วงแรกของรายการจะมีสกู๊ปเข้าประเด็นและรายการ

-เนื้อหา/ บทบาทรายการ นำเสนอทุกประเด็น (เมื่อันแขกรับเชิญ) แต่เนื่องจากเป็นรายการที่ออกอากาศในระดับประเทศ ประเด็นและผู้ร่วมรายการจึงต้องกว้างในระดับประเทศ ไม่ใช่เพียงท้องถิ่นเท่านั้น

-ผู้ผลิตรายการซึ่งทำหน้าที่เขียนบท พิธีกร ประสานเป็นคนเดียวกัน (เมื่อเขกรับเชิญ) แต่การคิดเนื้อหาในการนำเสนอครึ่งหนึ่งเมื่อเริ่มรายการเขกรับเชิญ คือมาจากการร้องขอของหน่วยงานต่างๆ ซึ่งสถานีฯเห็นว่าสามารถนำมาขยายผลในระดับประเทศได้แล่นั้นใจ อีกครึ่งจะเป็นประเด็นที่คิดเอง แต่ยังคงอยู่บนพื้นฐาน เช่นเดียวกันกับรายการเขกรับเชิญ(กล่าวแล้ว)

1.2.2 รายการอุณหภูมิที่ซอง 11

- รูปแบบรายการสนทนาระบบทามที่ 9 นำที่ ช่วงแรก มีพิธีกรซึ่งเปรเจ้าหน้าที่ของสถานีนั่งสนทนากับผู้ร่วมรายการซึ่งเป็นคนในพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง แต่เป็นกลุ่มผู้นำชุมชน หรือผู้แทนกลุ่มอาชีพมากกว่าประชาชนทั่วไปเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหารายการที่เน้นลงเสริมกลุ่มอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ ออกอากาศสดในห้องส่ง (เมื่อเริ่มรายการเขอกับเชิง) แต่ต่างตรงที่ ช่วงต่อไปจะพาไปชมรายงานพิเศษ ที่มีพิธีกรสนานพาไปชมเรื่องราวต่างๆ มีการให้ผู้ชมตอบคำถามซึ่งทางวัลลทางโทรศัพท์ และประกาศผลผู้โชคดี สุดท้ายเป็นปฏิทินท่องเที่ยวประจำวันและวันรุ่งขึ้น

-เนื้อหา/ บทบาทรายการ เป็นรายการที่ออกอากาศในระดับประเทศ คือ จะเป็นการเรียนรู้ผลิตของสถานีฯ ท้องถิ่นในภูมิภาคต่างๆ ไม่ใช่เพียงท้องถิ่นเท่านั้น ผู้ชมจะมีอัตราส่วนมากตามไปด้วย เนื้อหาเน้นไปที่ตัวอย่างของผู้ที่ประสบความสำเร็จและดำเนินกิจการส่งเสริมอาชีพ สร้างรายได้เพื่อสนับสนุนนโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ของรัฐบาล รวมทั้งส่งเสริมการทำท่องเที่ยวพระในวันหยุดจะเปลี่ยนชื่อรายการเป็น อรุณรุ่งขอลิเดย์ คือมีแต่พิธีกรสนานพากล่าวท่องเที่ยวสถานที่จริง แต่ยังคงมีการจับรางวัลผู้โชคดีท้ายรายการของพิธีกรที่อยู่ในห้องสังχีงจะทำหน้าที่เปิดและปิดรายการเท่านั้น โดยผู้ผลิตรายการซึ่งทำหน้าที่เขียนบท พิธีกร ประสานเป็นคนเดียวกัน (เหมือนรายการอื่นๆ)

**2. รายการพิเศษ(เฉพาะกิจ) บางช่วงท่านั้น ในที่นี้วิจัยจะใช้ชื่อเรียกรายการในลักษณะนี้ร่วมกัน
ว่า “ รายการพิเศษอื่นๆ ”**

รายการประเภทนี้มักเป็นเรื่องเกี่ยวกับนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลและบางครั้งมีงบประมาณโครงการที่ทางสถานีฯได้เสนอขอสำหรับการผลิตรายการเพื่อตอบสนองนโยบายรัฐบาล หรือมีการจัดสร้างจากกรมประชาสัมพันธ์และ สทท.11 ส่วนกลางมาให้สถานีเอง จากการรวมรวมในปี 2544- 2546 ได้แก่

**2.1. รายการประชาสัมพันธ์พิเศษ (รูปแบบเหมือนรายการแขกรับเชิญทุกประการ)
แต่เปลี่ยนชื่อและไม่ได้ออกอากาศเป็นรายการประจำ**

-เนื้อหา/บทบาท เม้นท์มีนนโยบายเร่งด่วนรัฐบาล มีโครงการและงบประมาณจากกรมประชาสัมพันธ์หรือหน่วยงานต่างๆ มาเป็นก้อน ให้ผลิตรายการเพื่อสนับสนุนนโยบายดังกล่าว ด้านลักษณะการผลิตอื่นๆเหมือนกับรายการที่กล่าวมาแล้วทุกประการ เช่น โครงการส่งเสริมประชาธิปไตย ให้ผลิต 6 ตอน จึงคิดนำเสนอประเด็นเรื่อง การเมืองเรื่องของเรา การปลูกฝังจิตสำนึกประชาธิปไตย แบบอย่างสถานศึกษา กับการส่งเสริมประชาธิปไตย ฯลฯ

**2.2 รายการที่มีการส่งสัญญาณย้อนกลับ ตามสถานีฯท้องถิ่นต่างๆ โดยมีพิธีกร
ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของ สทท.11 (ส่วนกลาง) และผู้ร่วมรายการหลักอยู่ที่ สทท.11 โดยที่ห้องส่งของสถานีท้องถิ่นจะมีพิธีกรซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของสถานีเช่นกัน อยู่ร่วมกับผู้ร่วมรายการและผู้ชมในห้องส่งโดยตอบโต้กัน ได้แก่ รายการพลิกฟื้นคืนชีวิตเกษตรไทย (นโยบายพักชำระหนี้เกษตรรายย่อย 3 ปี) รายการรอบวันคุ้ว่ายเยาว์ ฯลฯ**

2.3 รายการเวทีชาวบ้าน

-รูปแบบเป็นรายการสนทนา (talk) เมื่อเรียกรายการแขกรับเชิญและรายการอื่นๆ แต่ต่างตรงที่ เป็นการผลิตนอกสถานที่ทั้งสุดและบันทึกเทปแล้วแต่สถานการณ์ มีผู้ร่วมรายการจำนวนมาก ประมาณ 5 คน มีผู้ชมในพื้นที่นั่งพังอยู่บริเวณนั้นจำนวนมาก ซึ่งเป็นประชาชนในท้องถิ่นนั้น ท้ายรายการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและสอบถาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ร่วมรายการด้วย ยาวประมาณ 55 นาที

-เนื้อหา ข้อมูลกับนโยบายหรือโครงการที่มีงบประมาณมาให้ผลิตเป็นครั้งไป แต่ส่วนใหญ่เป็นด้าน ประชาธิปไตย เศรษฐกิจ สังคม เช่น เวทีชาวบ้านเรื่อง กองทุนหมู่บ้าน เวทีชาวบ้านเรื่อง การเลือกตั้ง (เฉพาะช่วงที่มีการเลือกตั้งทั่วประเทศ)

สรุปภาพรวมรายการห้องถินปัจจุบันของ สทท. 11 พิษณุโลก มีจำนวนห้องสิ้น 7 ราย การแบ่งตามประเภทและลักษณะรายการได้ดังนี้

1.รายการข่าว	มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ รายการข่าวห้องถิน	
2.รายการสนทนากับผู้ชม	มีจำนวน 3 รายการ แบ่งย่อยเป็น	
	2.1 รายการสนทนาอย่างเดียว 1 รายการ ได้แก่ รายการแขกรับเชิญ	
	2.2 รายการสนทนาโดยเพิ่มช่วงที่เปิดให้ผู้ชมทางบ้านโทรศัพท์เข้ามาในรายการ ในลักษณะ	- เปิดโอนสายสด (phone-in) ในรายการ ได้แก่ รายการครอบภูมิภาค
		- เปิดสายโทรศัพท์หลังไม่มีเพื่อตอบคำถามซึ่งทางวัด
		ได้แก่ รายการอรุณรุ่งที่ ช่อง 11
3.รายการสารคดี	มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ รายการเก็บเบี้ยใต้ถุนร้าน	
4.รายการบันทึกการแสดง	มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ รายการส่งเสริมศิลปินไทย	

อย่างไรก็ตาม รายการพิเศษอื่นๆ ซึ่งผู้วิจัยได้หมายความถึงรายการที่นอกเหนือจากการรายงาน ทั้ง 4 ประเภท จำนวน 6 รายการข้างต้น ไม่มีความแน่นอนในการผลิต การออกอากาศ ประเภท และรูปแบบในการนำเสนอ แต่จากการสำรวจพบว่า โดยทั่วไปมากเป็นรายการในลักษณะการสนทนา อย่างเดียว หรือ รายการเรื่องชาวบ้าน ที่มีผู้ชมเป็นประชาชนในท้องถิ่นมากกว่ารับฟังขณะถ่ายทำรายการ พร้อมทั้งมีตัวแทนแสดงความคิดเห็น 2 – 3 คน เป็นหลัก

8.งบประมาณ

เนื่องจากข้อมูลองค์กรในด้านงบประมาณถือเป็นข้อมูลเฉพาะของหน่วยงานทุกหน่วยงาน และไม่เป็นที่เปิดเผยหรือมีการสรุปรวมเพื่อแจ้งให้สาธารณะทั่วไปทราบ จึงทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถได้รับข้อมูลครบถ้วนในบางปี ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงใช้วิธีอุปมานจากข้อมูลที่มีอยู่ โดยมาจากการสำรวจและสรุปโดยฝ่ายรายการโทรศัพท์ สทท. 11 พิษณุโลก ประจำปี 2545 ดังนี้

- 8.1 เงินงบประมาณแผ่นดิน (รวมสถานีเครื่องส่งโทรศัพท์ถูกขยาย 4 แห่ง) จำนวน 955,650 บาท (เก้าแสนห้าหมื่นห้าพันหกร้อยห้าสิบบาทถ้วน) เฉลี่ยวันละ 2,618.22 บาท
- 8.2 เงินรายได้สมทบ จำนวน 964,100 บาท (เก้าแสนหกหมื่นสี่พันหนึ่งร้อยบาทถ้วน) เฉลี่ยวันละ 2,641.30 บาท

สำหรับเงินรายได้สมทบ สทท. 11 พิษณุโลก ได้มาจาก

8.2.1 ค่าเช่าเวลาท้องถิ่นของบริษัทเอกชน

8.2.2 เงินงบประมาณโครงการประชาสัมพันธ์ซึ่งจัดทำเป็นแผนประจำปีที่ได้รับการจัดสรุปเพิ่มเติมจาก กรมประชาสัมพันธ์ และ สทท. 11 ซึ่งมีจำนวนมากน้อย ต่างกันไปในแต่ละปี

ข้อมูลข้างต้นแสดงว่างบประมาณแผ่นดินที่ได้รับการจัดสรุปมาแล้ว โดยกรมประชาสัมพันธ์เป็นรายปี มีจำนวนน้อยกว่าเงินรายได้ จำนวน 8,450 บาท ทั้งๆที่เป็นเงินที่เป็นรายได้ประจำที่ต้องนำมาบริหารจัดการองค์กรในแต่ละปี ทำให้เงินรายได้เงินงบประมาณที่เข้ามา มีส่วนสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์กร ในขณะที่งบประมาณประจำปีมีอยู่อย่างจำกัด ไม่เพียงพอต่อการบริหารงาน และกลยุทธ์เป็นตัวแปรสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กร ดังบทสัมภาษณ์ที่ได้นำมาสนับสนุน ต่อไปนี้

“...งบประมาณ ของ สทท. ต่างจังหวัดจะไม่มีในด้านการลงทุนในด้านรายการเลข เราจะใช้งบปกติราชการ งบเงินรายได้ นอกจากแผนงานโครงการซึ่งทางกรมประชาสัมพันธ์ให้งบเรามา เรา ก็จะทำการตามแผนงานโครงการนั้นที่เราทำเสนอไป แต่นั้นก็หมายความว่า แผนงานโครงการต่างๆเหล่านั้นได้รับงบมา ซึ่งมีหลายโครงการที่เราทำไปแล้วไม่ได้รับงบประมาณ เพราะฉะนั้นเราก็จะต้องใช้งบประมาณของเราทำเอง ประชาสัมพันธ์เอง แต่แผนงานโครงการไหนที่ได้รับงบประมาณเราจะทำไปตามแผนนั้น มันก็จะทำให้เป้าหมายในการทำงานเราในแต่ละปีไม่ชัดเจน ไม่แน่นอน บางที่เรารอหากจะทำรายการนี้ยอดๆ แต่เราไม่มีงบประมาณที่จะทำ..” (สุวิร้า พิมกาญจน์, อ้างแล้ว)

9.สถานที่

สทท. 11 พิษณุโลกตั้งอยู่เลขที่ 119 ต.หัวรอ อ.เมือง จ.พิษณุโลก ใช้สถานที่ร่วมกับ สำนักประชาสัมพันธ์เขต 4 มีอาคารสูง 3 ชั้น ได้แก่

ชั้นที่ 1 ประกอบด้วย

- ห้องแสดง (studio) ขนาดใหญ่ จำนวน 1 ห้อง
- ห้องแสดง (studio) ขนาดเล็ก จำนวน 1 ห้อง

ในกรณีที่ สำนักประชาสัมพันธ์เขต 4 มีการจัดกิจกรรม การประชุม สมมนาต่างๆ จะใช้ห้องทั้ง 2 ห้องนี้ เช่นกัน)

- ห้องฝ่ายรายการและธุรการ การเงิน	จำนวน 1 ห้อง
- ห้องแม่บ้าน	จำนวน 1 ห้อง
- ห้องซ่างศิลป์	จำนวน 1 ห้อง
- ห้องประชุมขนาดเล็ก	จำนวน 1 ห้อง

ทั้งนี้ห้องแม่บ้านและห้องประชุมขนาดเล็กจะใช้ร่วมกับ สำนักประชาสัมพันธ์เขต 4

ชั้นที่ 2 ประกอบด้วย

- ห้องทำงาน ผอ.สทท. 11 พิษณุโลก	จำนวน 1 ห้อง
- ห้องฝ่ายซ่างเทคนิค	จำนวน 1 ห้อง
- ห้องควบคุมการออกอากาศ	จำนวน 2 ห้อง
- ห้องเชื่อมโยงสัญญาณดาวเทียม
และควบคุมหลัก	จำนวน 1 ห้อง
- ห้องเล่นเทปโทรศัพท์	จำนวน 1 ห้อง

ทั้งนี้พื้นที่ส่วนที่เหลือใช้ร่วมกับ สำนักประชาสัมพันธ์เขต 4

ชั้นที่ 3 ประกอบด้วย

- ห้องฝ่ายข่าว	จำนวน 1 ห้อง
- ห้องตัดต่อฝ่ายรายการ	จำนวน 1 ห้อง

ทั้งนี้พื้นที่ส่วนที่เหลือใช้ร่วมกับ สำนักประชาสัมพันธ์เขต 4

10. อุปกรณ์และเทคโนโลยีในการผลิต

จากการสำรวจอุปกรณ์และเทคโนโลยีในการผลิตของ สทท. 11 พิษณุโลก เมื่อเดือน กุมภาพันธ์ 2546 พบข้อมูลดังนี้

10.1 ยานพาหนะ ประกอบด้วย

- รถถ่ายทอดสถานที่ (โอบี)	จำนวน 1 คัน

แต่ไม่มีชุดเชื่อมโยงสัญญาณหรือรถดาวเทียม เมื่อมีการถ่ายทอดสดจึงต้องขอความร่วมมือไปยัง สทท. 11 หรือ สทท.ส่วนภูมิภาคแห่งอื่น เช่น เชียงใหม่ อุบลราชธานี เพื่อมาร่วมปฏิบัติงาน

- รถยนต์กระบะ 2 ตัน ใช้งานได้	จำนวน 4 คัน
- รถยนต์แวน ใช้งานได้	จำนวน 1 คัน

แต่เมกนีปัญหาด้านคุณภาพของการใช้งานซึ่งต้องสมบูรณ์แบบ ไม่ค่อยได้มีเวลาพัก ไม่มีเวลา บำรุงรักษาและขาดงบประมาณในการซ่อมแซม เช่น แอร์ไม่เย็น เครื่องยนต์ร้อน ยางรถสึกหรอ สายพานขาด ฯลฯ ซึ่งนับเป็นอุปสรรคในการทำงานด้านโทรทัศน์อย่างมาก เพราะต้องทำงาน แข่งกับเวลา รวมไปถึงสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงานด้วย

“ อุปกรณ์เทคโนโลยีมีปัญหายةจะมาก รถอยู่มา 9-10 ปี ขับไปสายเบรคแตก ก็เคย ขับไปเร่งเครื่องได้แค่ 90 กิโลเมตรต้องใช้เวลาที่จับไว้ก็ทำไม่ได้ เป็นเหมือนเต่า เพราะงบประมาณไม่มี มันถึงมีปัญหาอยู่อย่างนี้ไป เครื่องไม่เครื่องมือไม่ทันสมัย ไม่มีเงินที่จะไปซื้อ..”
(วชิราภรณ์ น้อยยม, อ้างแล้ว)

10.2 อุปกรณ์และเครื่องมือทางเทคโนโลยีในการผลิต แบ่งตามฝ่ายต่างๆ ดังนี้

ฝ่ายรายการ

- มีกล้องโทรทัศน์ระบบเบต้า 1 ตัว และเมื่อปี 2546 ได้ทำเรื่องขอ ยืมมาจากสำนักงานประชาสัมพันธ์ จ.สระแก้ว อีก 1 ตัว แต่ใช้งาน ร่วมกับฝ่ายซ่างเทคนิคกรณีมีการถ่ายทอดสดนอกสถานที่
- มีกล้องดิจิตอล 1 ตัว และกล้องยูเมติกที่เลื่อนคุณภาพ ไม่ได้ใช้งานมา หลายปีแล้ว อีก 2 ตัว
- มีเครื่องตัดต่อในระบบเบต้า และยูเมติกอย่างละ 1 ชุด โดยใช้งานได้ จริง เพียงระบบเบต้าอย่างเดียว และหากนำกล้องระบบอื่นไปถ่ายทำ ก็ต้องนำกลับมาแปลงสัญญาณเป็นระบบเบต้าเพื่อการตัดต่ออีกครั้งหนึ่ง ทำให้เสียเวลามากกว่าเดิม
- มีเครื่องซ่อนภาพตัวอักษร(CG.) 1 เครื่อง ซึ่งต้องเคลื่อนย้ายไปนอก สถานที่ กรณีที่มีการถ่ายทอดสด เพราะเครื่องแบบนี้ของฝ่ายซ่างเทคนิค ชำรุด ทำให้มีปัญหาในการจัดระบบใหม่ และไม่สามารถแก้ไขความ ผิดพลาด คลาดเคลื่อนของระบบได้ในบางครั้งขณะออกอากาศ

ฝ่ายข่าว

- มีกล้องโทรทัศน์ระบบเบต้าแคม 2 ตัว ขอยืมมาจากส่วนงานอื่นใน สังกัดกรมประชาสัมพันธ์อีก 1 ตัว รวมเป็น 3 ตัว และกล้องยูเมติก เลื่อนคุณภาพ ไม่ได้ใช้งานมาหลายปีเช่นกัน
- เครื่องตัดต่อในระบบเบต้า และยูเมติกอย่างละ 1 ชุด โดยใช้งานได้จริง เพียงระบบเบต้า แต่ระบบยูเมติกไม่นิยมใช้ เพราะไม่มีกล้องในระบบ

ดียกันที่สามารถใช้งานร่วมกันได้ นอกจากนั้นปัญหาที่พบในขณะนี้คือเมื่อสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดในพื้นที่ส่งเทปข่าวประชาสัมพันธ์ที่ถ่ายจากกล้องในระบบดิจิตอล ที่กรมประชาสัมพันธ์ได้จัดซื้อมาให้ใช้งานใหม่ จึงต้องนำมาแปลงสัญญาณเป็นระบบเบต้า ที่มีเครื่องตัดต่อและออกอากาศได้ทำให้เกิดปัญหา เช่น เดียวกับฝ่ายรายการ

ฝ่ายช่างเทคนิค

- มีกล้องโทรทัศน์ที่ใช้ในห้องส่ง ทั้งหมด 3 ตัว
- มีกล้องโทรทัศน์ที่ใช้ในรถถ่ายทอด ทั้งหมด 6 ตัว แต่ใช้งานได้จริง 4 ตัว
- มีเครื่องเทประบบเบต้า และยูเมติก อย่างละ 2 ชุด
- มีเครื่องซ่อนภาพตัวอักษร(CG.) 1 เครื่อง

หัวหน้าฝ่ายช่างเทคนิคให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า “ อุปกรณ์เครื่องไม้เครื่องมือและเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในการผลิตล้วนอยู่ในสภาพที่เก่า ล้าสมัย ทรุดโทรมหรือชำรุด ซึ่งเป็นผลพวงมาจากปัจจัยด้านงบประมาณเป็นสำคัญ คือ “ อุปกรณ์ที่ซื้อมารั้งแรกประมาณปี 2534 และซื้อครั้งสุดท้ายปี 2537-2538 เมื่อเวลาผ่านไปความเติบโตของเทคโนโลยีเข้ามา 4-5 ปี ก็ตกรุนแล้ว ทำให้อะไหล่หายาก ไม่คุ้มราคาก่าซื้อม ” (สุเทพ ปรัติภูล, กรรมการ, 21 ธันวาคม 2545)

ลักษณะการใช้งานของอุปกรณ์และเทคโนโลยีในการผลิต

ยานพาหนะและอุปกรณ์ทางเทคนิคที่ใช้ในการผลิตรายการโทรทัศน์ ทุกชนิด เช่น กล้องและอุปกรณ์ส่วนควบ ได้แก่ ขาตั้ง แบ็ตเตอรี่ ฯลฯ เครื่องตัดต่อ ม้วนเทปบันทึกรายการ และอื่นๆ ทั้งหมดล้วนเป็นไปในลักษณะหมุนเวียนในฝ่ายเดียวกันรวมทั้งหยิบยกันออกฝ่าย เนื่องจากมีปริมาณไม่เพียงพอ คุณภาพไม่เท่ากัน มีอัตราการใช้งานถี่มากโดยไม่มีการบำรุงรักษา หรือซ่อมแซม ในการนี้ชำรุดเสียหาย ซึ่งเกิดจากมีภารกิจการผลิตรายการประจำและรายการพิเศษต่างๆ ออยู่เสมอ

11. การแพร่ภาพออกอากาศ

11.1 เขตพื้นที่บริการ สทท.11 พิษณุโลก มีจังหวัดที่เป็นเขตพื้นที่บริการ จำนวน 9 จังหวัด รวมเรียกว่า “ภาคเหนือตอนล่าง” ประกอบด้วย พิษณุโลก พิจิตร เพชรบูรณ์ นครสวรรค์ ตาก สุโขทัย กำแพงเพชร อุตรดิตถ์ อุทัยธานี จากข้อมูลการสำรวจความเข้มข้นของสัญญาณของ การออกอากาศ โดยส่วนเทคนิค สำนักประชาสัมพันธ์เขต 4 ร่วมกับ ฝ่ายช่างเทคนิค สทท. 11 พิษณุโลก ในปี 2545 – 2546 พบว่า มีเขตพื้นที่บริการที่ไม่สามารถสัญญาณได้ ดังนี้

- จ.พิษณุโลก ได้แก่ อ.นครไทย และ อ.ชาติธรรม บางส่วน จ.เพชรบูรณ์ ได้แก่ อ.หนองไผ่ อ.น้ำหนาว และ อ.ศรีเทพ
- จ.ตาก ได้แก่ อ.ท่าสองยาง และ อ.อุ้มผาง
- จ.อุตรดิตถ์ ได้แก่ อ.ท่าปลา อ.น้ำปาด อ.ป้านโคก อ.ฟากท่า และ อ.ลับแล

ทั้งนี้ในทุกจังหวัด เป็นเพียงบางส่วน คือ บางหมู่บ้าน หรือบางตำบลเท่านั้น ขึ้นอยู่กับภูมิประเทศ เป็นหลัก โดยเฉพาะที่ตั้งอยู่บริเวณหุบเขาสูง

11.2 ข้อมูลด้านการออกอากาศ ช่องที่ออกอากาศ คือ ช่อง 7 ย่านความถี่ 188 – 195 MHz โดยมีกำลังส่ง 10 กิโลวัตต์

บทที่ 5

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของ สทท.11 พิษณุโลก

ในฐานะโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชน

ตั้งแต่บทที่ 5 เป็นต้นไปจะเป็นส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลจากบทที่ 4 สภาพทั่วไปของ สทท. 11 พิษณุโลก โดยบทนี้ผู้วิจัยจะเน้นไปที่เกณฑ์การวัดความเป็นโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชนในระดับโครงสร้างพื้นฐานหรือปัจจัยภายในองค์กร ได้แก่

- 1.นโยบายและโครงสร้างการจัดการองค์กร
- 2.บุคลากร (เจ้าหน้าที่)
- 3.ระบบการแบ่งงาน
- 4.สถานที่
- 5.งบประมาณ
- 6.อุปกรณ์และเทคโนโลยีในการผลิต

ควบคู่ไปกับปัจจัยภายนอกองค์กร ได้แก่

- 1.บทบาทของลูกค้าสื่อมวลชน (ผู้ชม)
- 2.คู่แข่ง – สถานีอื่น
- 3.ผู้อุปถัมภ์ภาระการและเช่าเวลา

ทั้งนี้จะพิจารณาว่าปัจจัยต่างๆซึ่งเป็นองค์ประกอบของการเป็นโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชนเหล่านี้ ส่งผลต่อการดำเนินงานและการดำรงสถานภาพของการเป็นโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชนของ สทท. 11 พิษณุโลกอย่างไร โดยมีรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

ปัจจัยภายในองค์กร

1.นโยบายและโครงสร้างการจัดการองค์กร

นโยบายและโครงสร้างการจัดการองค์กร แบ่งเป็นประเด็นย่อย คือ

- 1.1 นโยบายและโครงสร้างการบริหารงาน แบ่งเป็น
 - 1.2 ระบบการบริหารแบบราชการ แยกเป็น
 - 1.2.1 ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการแบบบริหารแบบราชการ
 - 1.2.2 เหตุผลที่ระบบบริหารแบบราชการไม่เหมาะสมกับงานด้านโทรทัศน์

1.1นโยบายและโครงสร้างการบริหารงาน

สพท.11 พิษณุโลก เป็นสถานีโทรทัศน์ท้องถิ่น ขึ้นอยู่กับสำนักประชาสัมพันธ์เขต 4 ซึ่งเป็นหน่วยงานในระดับกอง ภายใต้การกำกับดูแลของกรมประชาสัมพันธ์ จึงถือเป็นสื่อของรัฐ ใน การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ในนโยบาย ผลงาน การทำงานของรัฐบาลไปสู่ประชาชน รวมทั้งส่งเสริม การศึกษา การให้ความรู้ การเป็นสื่อการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบตามอัธยาศัย รวมทั้งเป็น สื่อที่จะสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างภาครัฐต่อประชาชน และประชาชนต่อประชาชน ขณะเดียวกัน ก็ต้องสะท้อนปัญหาของประชาชนสู่ภาครัฐด้วย โดยมีบทสัมภาษณ์ ผอ.สพท.11 สนับสนุนไว้ดังนี้

“...ในการบริหารจัดการปัจจัยสำคัญคือเป็นสื่อโทรทัศน์ของรัฐเนื่องจากต้องยอมรับว่าสื่อ วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์เป็นสื่อของรัฐอยู่ แต่อย่าลืมว่าเรามีกฎหมายรัฐธรรมนูญมาตรา 40 ที่จะให้องค์กรอิสระเพื่อที่จะมาประสานจัดสรรคลื่น หันมาทำหน้าที่ในการวางแผนเมบบทในการ ใช้สื่อแล้วก็จัดสรรให้เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดย พวกราชทราบดีกว่าในอนาคต ถ้าหากมีการ จัดตั้งองค์กรอิสระขึ้นมา อย่างน้อยเราจะมีการวางแผนว่าด้วยการใช้สื่อ เช่นใจว่าถ้าจุดนั้นก็จะมี การจัดสรรคลื่นความถี่ให้กับภาครัฐ 40 เปอร์เซ็นต์ เอกชน40 เปอร์เซ็นต์ และประชาชน 20 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งตอนนี้ก็เป็นแค่เพียงแต่แผนที่สภาพัฒนาฯให้ไว้ แต่ ณ วันนี้เราก็ยังเป็นสื่อของรัฐ เมื่อตนเดิม การเป็นส่วนราชการจึงกำหนดให้เราเมบบทบาทในการเผยแพร่นโยบายสำคัญของรัฐ ...”
(เผชิญ จำโพธิ์ ,ผอ.สพท.11,สัมภาษณ์ 12 มกราคม 2546)

จากข้อมูลด้านความเป็นมา พัฒนาการและนโยบายของ สพท.11 พิษณุโลกดังที่กล่าวไว้ ในบทที่ 4 จะเห็นว่านโยบายที่ตั้งไว้แต่เดิมของสถานีโทรทัศน์ในส่วนภูมิภาคจะรับผิดชอบในด้าน ข่าวสารในเขต 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่างของอย่างแท้จริงและมีการแบ่งภูมิภาคกันอย่างชัดเจน แต่มีอิทธิพลของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (สพท.11) ในส่วนกลางในภายหลังกลายเป็น “โทรทัศน์แม่ข่าย” ทำให้การดำเนินงานของ สพท.11 ในส่วนท้องถิ่นปัจจุบันมีระบบเป็นเครือข่าย (network) คือ “ ทำให้จะต้องแบ่งเวลาภักดีตามภูมิภาคต่างๆ แล้วก็แบ่งกับเครือข่ายส่วนกลางซึ่งมี เวลาออกอากาศมากด้วย ก็จะทำให้รายการของภูมิภาคลดน้อยลงไป และรายการอาจจะถูกกระทบ กับรายการที่มาจากส่วนกลาง ทำให้เกิดความไม่แน่นอนในการที่จะออกอากาศรายการท้องถิ่น” (สุวี รา ทิมกาญจนะ,ชั้นแล้ว.) อีกทั้งไม่สามารถแยกชัดเจนในลักษณะการเป็นโทรทัศน์ท้องถิ่นหรือ ภูมิภาคได้ เพราะขึ้นอยู่กับสำนักประชาสัมพันธ์เขตแต่ต้องประสานงานและรับคำสั่งกับ สพท.11 ส่วนกลาง ในฐานะหน่วยงานระดับกองเช่นเดียวกับสำนักประชาสัมพันธ์เขต 4 ทำให้เกิดปัญหาใน การบริหาร สั่งการในหลายเรื่อง ดังที่ ทพญ.สุคนธ์ แสนจิตรา หัวหน้าฝ่ายรายการ สพท.11 พิษณุโลก

สะท้อนข้อเท็จจริงผ่านบทสัมภาษณ์ว่า “ เวลามีการถ่ายทอดสดนอกสถานที่ เราได้รับคำสั่งมาจาก สทท.11 ให้เป็นแม่ข่ายเพราะอยู่ในพื้นที่ 9 จังหวัดของเรา แต่เวลาต้องออกไปปฏิบัติงานต้องขออนุญาตทาง ผอ.สปช.4 ต้องแจ้งเข้าเพราะบังคับบัญชาเราโดยตรง เนื่องการเงิน เปิกจ่ายค่าที่พัก ค่าเดินทาง อื่นๆ จิปาถะ ต้องประสานไปทางฝ่ายการเงินซึ่งขึ้นอยู่กับเขต ทำให้เกิดความล่าช้า บางทีไปทำงานกลับมาแล้วยังไม่รู้จะเบิกที่ไหน เปิกยังไม่ได้ก็มี ” (พิพย์สุคนธ์ แสนจิตรา, สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2545)

ปัญหานี้เชิงโครงสร้างและการบริหารงานภายใต้การตกเป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐบาล ทำให้ผู้ที่ตัดสินว่า “จะทำอะไร” กับผู้ที่ตัดสินใจว่า “จะมีเงินให้ทำไหม” เป็นคนละคนกัน สงผลให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ เนื้อหารายการขาดคุณภาพ เนื่องจากผู้ตัดสินใจทางด้านการผลิต ซึ่งรู้ดีว่าจะต้องใช้เงินทุนในการผลิตเท่าไรเพื่อสร้างรายการที่มีคุณภาพมิใช่ผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจทางการเงิน

1.2 ระบบการบริหารแบบราชการ แยกเป็น

1.2.1 ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบบบริหารแบบราชการ

สำหรับผู้ปฏิบัติงานต้องรับนโยบายจากบุคลากรคือต้องรอคำสั่ง ของอนุญาตก่อนส่งผลต่อระบบการทำงานและผลิตรายการด้วย คือ ในแห่งเนื้อหาและความคิดในการสร้างสรรค์ รายการ “การผลิตรายการและข่าวขึ้นอยู่กับหัวหน้ามากกว่า ซึ่งมาจากทางกรมฯ ว่าเขา มีนโยบายให้ทำอะไร เขา ก็มาให้หัวหน้าเรา หัวหน้าก็มาสั่งอีกที่แล้วเราก็ทำตามนั้น ส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้คิดเอง เพราะโคนแบบหมด มั่นเมาจะเป็นเพราะระบบราชการ การทำที่วิมัตติดตรงนี้ ก็เลยทำให้มีเรื่องของซี เรื่องของระดับขั้นที่สูงขึ้นไปมาบังคับความคิดของคนที่ทำจริงๆ ในเรื่องเนื้อหา ถ้าจะคิดนี่มีสัก 20-30 เปอร์เซนต์เท่านั้น ” (ภูเดช เกษน้อย, อ้างแล้ว)

เชื่อมโยงจากนโยบายและโครงสร้างการบริหารงาน ตามข้อ 1.1 ลักษณะดังกล่าวเป็นการทำงานในระบบราชการที่มีการสั่งการตามลำดับชั้น(Hierarchical order) แต่ละลำดับชั้นต่างมีขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่ระบุไว้อย่างชัดเจน ผู้มีอำนาจสูงสุดในการตัดสินใจคือ ผู้บังคับบัญชาสูงสุด บางครั้งผู้น้อยมีความคิดดี แต่ไม่มีพลังขับเคลื่อนงานเพราะต้องเสนองานกับเจ้านายเป็นลำดับชั้น ขึ้นไปก่อน ถ้าเจ้านายไม่รับฟัง ไม่เห็นด้วย หรือไม่กล้าเปลี่ยนแปลง ผู้น้อยก็ต้องปฏิบัติตามผลการตัดสินใจเหล่านั้น ซึ่งลักษณะดังกล่าวไม่เหมาะสมสมกับงานสายสื่อสารมวลชน เนื่องจากงานด้านสื่อ

เป็นงานที่มีการขยายตัว เคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามสถานการณ์อย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา อีกทั้งต้องการความเป็นอิสระทางความคิด เป็นงานที่ต้องการความคิดที่หลากหลาย และสร้างสรรค์ ไม่เหมาะกับการสั่งการ (ยกเว้นภาวะวิกฤต) ดังนั้นตัวสื่อจะมีประสิทธิภาพได้ต้องเกิดขึ้นจากการสื่อสารสองทางระหว่างผู้ร่วมงาน มีการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ไม่ใช่มาจากการสั่งการโดยผู้บังคับบัญชามาเป็นลำดับชั้น และขาดโอกาสในการประมวลผลอย่างเป็นงานที่ตรงกับความคิดได้อย่างอิสระ

ในขณะที่หกมองในแง่ตัวขับเคลื่อนการผลิต โดยเฉพาะด้านแรงงานใจและความพร้อมต่อการปฏิบัติงาน จะพบว่า “ จุดอ่อนของเราคือการเป็นระบบราชการ มีข่าวด่วนข่าวเร็วแพ้เข้าเพราะ กว่าจะขอนุมัติรถ โครงการไปทำงานไม่ใช่เรื่องเรา เป็นวันหยุดบ้างหรือกลางคืนแล้ว ค่าตอบแทนก็ไม่มีหรือมีน้อยมาก แรงงานใจจึงไม่เกิด โดยเฉพาะลูกจ้างทำมากี่ปีก็เงินเดือนเท่าเดิม แต่ถ้าเป็นข้าราชการการทำผิดก็แค่ถูกว่า ไม่มีการลงโทษที่ชัดเจน... ” (ทิพย์สุคนธ์ แสนจิตรา, อ้างแล้ว)

อย่างไรก็ตาม ปัญหานี้ทางกรมประชาสัมพันธ์ก็มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนโครงสร้างใหม่ ดังที่สุธีรา ทิมกาญจนะ ผอ.สพท.11 พิชณุโลก กล่าวไว้ว่า “ ทางกรมฯก็มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนโครงสร้างใหม่ ให้สถานีโทรทัศน์ในภูมิภาคเป็นเครือข่ายโดยตรงกับช่อง 11 ไปเลย เพราะฉะนั้นอันนี้จะต้องดูนโยบายของกรมประชาสัมพันธ์อีกครั้งหนึ่งว่าจะออกมายังไง ” (สุธีรา ทิมกาญจนะ, อ้างแล้ว)

ในทางกลับกันหกมองในแง่ดี การที่มีสถานีโทรทัศน์ท้องถิ่นยังคงได้เปรียบกว่าสถานีอื่น คือ ช่อง 3 , ช่อง 5 , ช่อง 7 , ช่อง 9 และ ไอทีวี ซึ่งมีเพียงสถานีในส่วนกลางแห่งเดียว โดยขาดสถานีเครือข่ายในส่วนภูมิภาค สพท.11 จึงมีศักยภาพที่สามารถจัดรายการสดในภูมิภาคได้รวดเร็ว เพราะมีอุปกรณ์เครื่องมือพร้อม มีศักยภาพในภูมิภาคดีกว่าสามารถที่จะส่งสัญญาณผ่านดาวเทียม ย้อนกลับ (network) ได้ คือมีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในต่างจังหวัด ก็สามารถที่จะออกอากาศจากต่างจังหวัดได้เลย ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ “ กรณีเครื่องบินตกที่ จ.สุราษฎร์ธานีเมื่อหลายปีก่อน สพท.11 สุราษฎร์ธานีได้ภาพช่องเดียวเพราะมีสถานีโทรทัศน์ภูมิภาคอยู่ในพื้นที่ และสามารถส่งสัญญาณภาพมาออกอากาศทั่วประเทศได้เลย ในขณะที่ช่องอื่นไม่มี ยังต้องมาขอภาพจากเราอีกต่างหาก นี่แหลกข้อดีของเรา ” (สุธีรา ทิมกาญจนะ, อ้างแล้ว)

เนื่องจากระบบการบริหารงานราชการมีความสัมพันธ์กับโครงสร้างองค์กร เชื่อมโยงและสัมพันธ์เป็นปัญหาด้านอื่นๆ จึงขอนำมาอภิปรายไว้พร้อมกัน ดังนี้

- ปัญหาเชิงโครงสร้างและการดำเนินงาน คือ การที่ สพท. 11 พิชณุโลก เป็นกรรมสิทธิ์ ของรัฐทั้งทางนิตินัยและพฤตินัย การบริหารงานจึงควรมีลักษณะกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ ส่วนภูมิภาคเพื่อความมีประสิทธิภาพในการตัดสินใจ แต่กลับมีการกระจายตัวของอำนาจอยู่ที่สำนัก ประชาสัมพันธ์เขต ไม่ใช่ สพท. 11 ส่วนกลาง ทำให้มีสามารถจะสั่งการหรือควบคุมการดำเนินงาน ของ สพท. 11 พิชณุโลกได้โดยตรง ผลให้เครือข่ายงานขาดประสิทธิภาพและเป็นปัญหาในเรื่อง การตัดสินใจ ที่เด่นชัดคือปัญหาด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในการปฏิบัติงาน ดังกล่าวแล้วในหน้า 100 ซึ่งนอกจากรสื่อความล่าช้าในการทำงานแล้ว จิรันดา กฤชเจริญ ยังได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับประเด็นนี้ ไว้ว่า การทำงานลักษณะนี้ทำให้ขาดประสิทธิภาพ ไม่สามารถคำนวณหาต้นทุนสูตรใด้ และยัง ประเมินໄไม่ได้ว่าผลงานที่ผลิตนั้นมีคุณภาพ คุ้มค่ากับเงินที่ลงทุนไปหรือไม่ ซึ่งเป็นลักษณะที่ขัดกับ องค์กรสื่อมวลชนที่มีประสิทธิภาพ (จิรันดา กฤชเจริญ, 2544)

นอกจากนี้นโยบายในการดำเนินงานของ สพท. 11 พิชณุโลก ยังเปลี่ยนแปลงไปตามยุค สมัยของผู้บริหาร โดยเฉพาะในระดับสูง คือ ในสมัยของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ มติคณะรัฐมนตรี “ไม่ให้มีโฆษณาใดๆ และไม่ให้เอกสารร่วมดำเนินการ ต่อมามีคุณหญิงสุพัตรา มาศดิตร์ ดำรง ตำแหน่งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี มีการอนุญาตให้ขอนแก่นลักษณะของผลิตภัณฑ์(logo) ของผู้สนับสนุนรายการได้ และเมื่อนายปิยะณ์ วัชราภรณ์ ขึ้นเป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี สพท. 11 ก็สามารถมีโฆษณาในเชิงภาพลักษณ์ได้ แต่ไม่ให้มีโฆษณาในเชิงพาณิชย์ ปัจจุบัน สพท. 11 สามารถร่วมผลิตรายการรากบเอกสารได้ด้วย จากที่กล่าวมาทั้งหมดจึงเห็นถึงความ “ไม่มีเสถียรภาพในด้านนโยบายหลักของสถานี มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา แทนจะทุกยุคทุก สมัยที่มีการเปลี่ยนรัฐบาล สงผลให้ สพท. 11 พิชณุโลกขาดจุดยืนตาม สพท. 11 ไปด้วย อีกทั้งสร้าง ความสับสนให้บุคลากรเกี่ยวกับนโยบายของสถานี และยังกินความถึงการต้องมาตีความกันเอง เนื่องจากขาดความชัดเจน เช่น การจัดสรรทรัพยากร กำหนดการใช้จ่ายเงิน เป็นต้น

- ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพรายการ เนื่องจากไม่ได้รับงบประมาณอย่างเป็นระบบ ทั้งด้านการ ตรวจสอบรายการและการประเมินผู้รับสาร ผังรายการมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและมักเป็น “ไปแบบกะทันหัน ทำให้บุคลากรผู้ผลิตรายการไม่สามารถเตรียมตัวได้ สงผลให้คุณภาพรายการไม่ดี ขาดความพิถีพิถัน เนื่องจากต้องปฏิบัติงานอย่างเร่งด่วนเพื่อสนองนโยบายรัฐ ซึ่งการเปลี่ยนแปลง ดังกล่าวมักเกิดจากการถ่ายทอดสดพิธีการ หรือเหตุการณ์ต่างๆ ผู้ชมจึงต้องพลาดรายการประจำ บ่อยครั้ง เนื่องจากเมื่อถึงเวลาประจำที่รายการจะต้องออกอากาศตามผังรายการกลับมีรายการถ่าย ทอดสดเข้ามาแทนที่ ซึ่งทำให้ลดจำนวนแพนประจำรายการในรายการลงไปมาก

ด้านรูปแบบและเนื้อหารายการกิจกรรมจากคุณภาพ เกิดจากการจัดเก็บ การค้นคืน และการค้นหาข้อมูลข่าวสารที่ไม่เป็นระบบทำให้มีข้อมูลมากพอในการผลิต เช่น ข่าวท้องถิ่นไม่มีผู้ทำหน้าที่บรรณาธิการในพื้นที่ซึ่งเคยวิเคราะห์เนื้อหา หรือให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการผลิตเนื้อหา ผลงานให้เนื้อหาปราศจากความลุ่มลึก และไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับสารได้ชัดเจน รายละเอียดด้านรายการจะวิเคราะห์ในบทต่อไป

1.2.2 เหตุผลที่ระบบบริหารแบบราชการไม่เหมาะสมกับงานด้านโทรทัศน์

จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานของ สทท. 11

พิชณุโลก รวมทั้งการพูดคุยแลกเปลี่ยนทัศนะคิดในลักษณะการสนทนากลุ่มย่อย (focus group) ผู้วิจัยได้ประมวลความคิดเห็นและนำมาเป็นประเด็นที่นับเป็นปัญหาในลักษณะลูกโซ่ของการบริหารงานแบบราชการซึ่งแสดงให้เห็นว่าระบบดังกล่าวไม่มีความเหมาะสมสมกับการปฏิบัติงานโทรทัศน์ ดังนี้

1. ระบบการให้คุณให้โทษไม่เอื้ออำนวย คือ การให้บำเหน็จ รางวัลชนชัยการปฏิบัติงาน

เมื่อผลงานเดียว และสร้างสรรค์จนเป็นที่ยอมรับ และการลงโทษผู้กระทำผิดวินัยราชการ หรือทำให้เกิดความผิดพลาดในการทำงาน ด้วยอย่างจากบทสัมภาษณ์ที่ว่า "... ระบบให้คุณให้โทษ เช่น เรางานลิต รายงานได้มีคุณภาพได้รับรางวัลในลักษณะการให้เงินมาเป็นก้อนแต่เราขึ้นอยู่กับสำนักประชาสัมพันธ์เขต ก็กล้ายเป็นต้องเอกสารรายหรือเฉลี่ยกันทั้งที่เขามาได้ทำ หรือกรณี 2 ขั้นก็เหมือนกันให้เป็นรายบุคคล เอกماจบกับงานโทรทัศน์ไม่ได้ เพราะเราไม่ได้ทำงานคนเดียวแต่ต้องมีองค์ประกอบหลายส่วนที่กันตั้งหลายคนและในหนึ่งคนก็ทำได้ตั้งหลายอย่างหลายทีม เพราะฉะนั้นจะเลือกให้เฉพาะคนใดคนหนึ่งได้อย่างไร " (ทิพย์สุวนิช แสนจิตรา, อ้างแล้ว)

2. จำกัดด้วยเวลาปฏิบัติราชการ คือ เวลาราชการหมายถึงการทำงานทุกวันจันทร์ถึงศุกร์ เวลา 08.30 - 16.30 น. เท่านั้น ซึ่งเหมือนกับหน่วยงานราชการอื่นๆ แม้ว่าจะมีเรื่อยๆ นอกเวลา โดยเฉพาะกลางคืน หรือวันหยุดก็เพียงไม่กี่คน ในขณะที่งานโทรทัศน์โดยเฉพาะงานข่าวต่างกับงานของหน่วยราชการอื่นตรงที่ เป็นการทำงานที่แข่งกับเวลา มีความเคลื่อนไหวในสังคม และเหตุการณ์ ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาและไม่เลือกสถานที่ จึงเป็นคุณลักษณะในการทำงานได้

3. ระบบราชการต้องขึ้นกับกฎ ระบุเปียบ ข้อบังคับ ที่ค่อนข้างน่ารายละเอียดมาก มักยุ่งยาก ซับซ้อนในการประเมินข้าราชการอุகกากรทำผิด ในขณะที่การรับเข้ามาเก็ง เช่นกัน จำนวนบุคลากรจะมีน้อยและเป็นสัดส่วนที่ผกผันกับบริษัทงาน ซึ่งจะได้เคราะห์ให้หัวข้อปัจจัยด้านบุคลากรเป็นลำดับต่อไป

4. ขาดแรงจูงใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน โดยเฉพาะค่าตอบแทนที่คุ้มค่า โดยเฉพาะลูกจ้าง “ทำมา ก็ปีกเงินเดือนเท่าเดิม” จึงขาดขวัญ กำลังใจในการทำงาน โดยจะขอยกบทสัมภาษณ์ลูกจ้างชั่วคราวของ สพท. 11 พิษณุโลก มาสนับสนุนดังนี้

“ ผมmacro ที่ช่อง 11 6 – 7 ปีแล้ว แต่พีคิดดูเงินเดือนตามมาตรฐานที่ไม่เปลี่ยนแปลง มีคนถามผมว่าถ้าที่อื่นให้เงินเดือน หมื่นนึงจะไปใหม่ จะบอกให้ว่าผมไม่คิดมาก ไปແນ່อนอน อยู่ที่นี่ได้ราชา ก็ว่าเหมือนที่ฝึกงาน គรมีที่ดีกว่าเข้าไปกันทั้งนั้น ” (รัชชัย เทือกทา , สัมภาษณ์, 20 เมษาฯ 2546)

5. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติงาน ที่มีสถานภาพต่างกันระหว่าง ข้าราชการ และ ลูกจ้างชั่วคราว หรือแม้แต่ข้าราชการด้วยกันที่มีระดับขั้นที่ไม่เท่ากัน คือ ในการทำงานโทรทัศน์ต้องมีการทำงานเป็นทีม (team work) ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความสามัคคีและประสานงานกันตลอดเวลาในทุกตำแหน่ง ทุกหน้าที่ ผู้มีอำนาจตัดสินใจสูงสุดคือ ผู้อำนวยการผลิต (Producer) รองลงมาคือผู้ควบคุมการผลิต ซึ่งในการทำงานจริงแล้วบุคคลสองคนนี้คือ ผู้อำนวยการสถานีและหัวหน้าฝ่ายรายการ และหัวหน้าฝ่ายข่าว (ในกรณีรายการข่าวท้องถิ่น) ซึ่งจะมีหน้าที่ในการควบคุม ดูแล และให้คำแนะนำ รวมทั้งนโยบายในภาพกว้างเท่านั้น โดยไม่ได้ลงมือผลิตรายการจริง ในขณะที่ผู้ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงคือ ผู้สร้างสรรค์รายการ (Creative) คือ “ลูกจ้างชั่วคราว” ทำหน้าที่วางแผนการผลิต กำหนดเนื้อหา ประสานงาน หาข้อมูล เก็บข้อมูล เป็นพิธีกรหรือผู้ดำเนินรายการเอง ดังนั้นหากมองในแง่การผลิตตามตำแหน่งทางโทรทัศน์ยอมสามารถสังกัด บอกกล่าว หรือแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ผู้ร่วมงานในตำแหน่งอื่นๆปฏิบัติตามงานตามสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เช่น สังการกับช่างภาพ ช่างกล้อง เรื่องมุ่งภาพที่เห็นว่าสวยงาม ดูดีกว่าที่ช่างภาพจับอยู่ ต้องการให้ตัดภาพที่ไม่มี “ไม่เหมาะสมสมทั้ง ตลอดจนการตักเตือนในพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในการทำงานโทรทัศน์ เป็นต้น แต่เมื่อบุคคลเหล่านั้นมีสถานภาพเป็นข้าราชการ มีอาชญากรรมก่อต้น จึงมีความเกรงใจ ไม่กล้าที่จะออกคำสั่ง หรือเมื่อบอกไปแล้วบุคคลเหล่านั้นจะยอมรับและปฏิบัติตามหรือไม่ เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ฉะนั้น จึงขัดกับลักษณะของการทำงานโทรทัศน์

“ บางที่เรารู้ดีว่าภาพที่เข้าจับอยู่มันกว้างมากไป บางที่แสงมากไป ปรับหน่อยได้ไหมพี่ พูดแรกๆ ก็พอรับฟังได้ แต่ถ้าจะให้เตือนหรือบอกเขาว่าอย่างอื่นดันนะ เขากล่าวไว้ว่า เขายังเป็นครามาสั่งฉัน ” (ชุลีวัตตน์ คณินิล , สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2545)

ในทางปฏิบัติกรณีระหว่างข้าราชการด้วยกันเอง ยังติดที่ระบบขั้นเงินเดือน(ชี)แบบราชการ มักเกิดปัญหาตามมาหากีดือการสั่งการและปฏิบัติตามคำสั่งขณะผลิตตามบทบาทหน้าที่นั้นเป็นไปได้ค่อนข้างยาก ดังที่ผู้กำกับรายการคนหนึ่งกล่าวไว้ว่า

“ ... ในช่อง 11 พล.ที่ทำอยู่มันเป็นข้าราชการเสียส่วนใหญ่ มันก็เลยติดขัดเรื่องขั้นเรื่องชี ว่า ไอคนซึ่น้อยจะไปสั่งซีมากก็ไม่ได้ ไอซีมากก็บอกว่าข้านี่สูงแล้ว ข้าทำงานนแล้วจะมาว่ากันไม่ได้ ซึ่ง มันก็ไม่ใช่หลักการของที่วี คือจริงๆ ต้องทำงานเป็นกลุ่ม แต่ละคนมีหน้าที่รับผิดชอบของตัวเอง..... จะต้องมาสุมหัวกันว่าข้อสรุปของงานมันจะเป็นอย่างไร แต่ของที่วีท้องถิ่นที่ทำอยู่ตอนนี้มันไม่มีระบบ เลย เรื่องการยอมรับไม่มีเลย... ทำให้งานออกมานไม่คือต่างคนต่างจับผิดหรือไม่ยอมรับกัน... ” (ภาวนะ เกษษน้อย, อ้างแล้ว)

6. มีวัฒนธรรมแบบราชการเป็นตัวขับเคลื่อนการทำงานของบุคลากรและขาดความชัดเจน ด้านอุดมการณ์ คือลักษณะการทำงานและนโยบาย รวมทั้งอุดมการณ์ของข้าราชการถูกควบคุม จากความพึงพอใจของภาครัฐ ซึ่งมักตราเป็นกฎหมายขึ้นมา จึงไม่สามารถต่อรองได้ทั้งสิ้น อีกทั้ง ผู้มีอำนาจยังมีอิทธิพลโดยตรงต่อตำแหน่งหน้าที่ของบุคลากรที่จะ เลื่อน ลด ปลด ย้าย ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตาม ซึ่งเป็นผลเสียต่อการปฏิบัติงาน และทำให้บุคลากรไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้น บุคลากรส่วนใหญ่มองว่า การหน้าที่ราชการ คือการเป็นคนของรัฐบาล การปฏิบัติงานจึงต้องเสริมให้รัฐบาลมีเด่นอย่างมาก จึงเกิดการนำเสนอที่ไม่เสมอภาค บางครั้งขัดต่ออุดมการณ์ ทางวิชาชีพสื่อสารมวลชน เช่น คุณภาพเนื้อหารายการโดยเฉพาะข่าวท้องถิ่น มีลักษณะการเลือกนำเสนอ โอกาสในการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล และตรวจสอบการทำงานของรัฐอย่างตรงไปตรงมาถูกตัดออกไปอย่างน่าเสีย เพราะวัฒนธรรมในองค์กรทำให้บุคลากรเป็นเช่นนี้ บทสัมภาษณ์ต่อไปนี้เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงอุดมการณ์และแนวคิดหลักของบุคลากรของสถานีได้เป็นอย่างดี

“ ในการทำงานเราต้องไม่ทิ้งภารกิจหลัก เราต้องมีอุดมการณ์ในการประชุมพันธ์ เรื่องที่รัฐบาลทำ ให้ประชาชนได้รับรู้ว่ารัฐบาลทำอะไร โครงการนี้มายังไง มีผลดีผลเสียต่อเขายังไง อันนี้เราทำได้ แต่เราจะไม่ทำเรื่องสร้างความขัดแย้งโดยไม่มีข้อยุติ ถ้ามีนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล

รายการที่กรมสั่งมาเราก็ต้องรีบทำ ชะลอการผลิตอย่างอื่นๆไปก่อน เพื่อให้ทันต่อห้างเวลาและคำสั่งนั้น “ (พิพย์สุคนธ์ แสนจิตรา, อ้างแล้ว)

หากพิจารณาในทุกแง่มุมของปัจจัยด้านนโยบายและโครงสร้างการจัดการองค์กรแล้ว สูปได้ว่า ปัจจัยด้านนี้ไม่เอื้ออำนวยต่อ สทท. 11 พิชณุโลก ดำรงสถานภาพของการเป็น โทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชนได้

2. บุคลากร (เจ้าหน้าที่)

ปัจจัยด้านนี้ผู้วิจัยจะแบ่งเป็นประเด็นย่อย คือ

2.1 แบ่งปริมาณบุคลากร โดยพิจารณาว่ามีจำนวนเท่าใด เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน หรือไม่

2.2 แบ่งคุณภาพของบุคลากร แยกเป็น

2.2.1 การศึกษาและประสบการณ์การทำงาน โดยพิจารณาว่ามีความรู้ ความเข้าใจและความสามารถในงานโทรทัศน์ในด้านที่ตนเองปฏิบัติงานอยู่ หรือไม่ เพียงใด

2.2.2 มีทัศนคติและความเข้าใจต่อแนวคิดเรื่องสื่อเพื่อชุมชนและสื่อเพื่อการพัฒนาอย่างไร

2.2.3 มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามหลักการสื่อสารเพื่อชุมชนและสื่อเพื่อการพัฒนาอย่างไร

จากนั้นจึงพิจารณาในภาพรวมทุกประเด็นว่าต่างร่วมกันเป็นปัจจัยที่ทำให้ สทท. 11 พิชณุโลก เป็นโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชนได้หรือไม่

2.1 แบ่งปริมาณบุคลากร

จำนวนบุคลากรที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของ สทท. 11 พิชณุโลก เฉพาะผู้ที่ลงมือปฏิบัติงานจริง ไม่รวมผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการและการเงิน มีจำนวนทั้งสิ้น 23 คน แบ่งเป็นข้าราชการ 18 คน และ ลูกจ้างข้าราชการ 15 คน

เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนรายการห้องถังปัจจุบัน (ระหว่างการสำรวจในภาระจัดครั้งนี้ตั้งแต่ปี 2544 – 2546) จำนวนทั้งสิ้น 7 รายการ โดยแยกเป็น

- ฝ่ายผลิตรายการโทรทัศน์ รับผิดชอบผลิต 6 รายการ
- ฝ่ายข่าว รับผิดชอบผลิต 1 รายการ
- ฝ่ายช่างเทคนิค ทำงานร่วมกับฝ่ายรายการและฝ่ายข่าว โดยมีภารกิจหลักในการสนับสนุนการผลิตและส่งสัญญาณพร่าวิทยุออกอากาศรายการทั้ง 7 รายการนี้ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ในด้านอุปกรณ์ทางเทคนิคและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร เช่น ดาวเทียม แสง เสียง สัญญาณการแพร่วิทยุ เป็นต้น

จำนวนผู้ผลิตรายการนับเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการผลิตรายการของสถานีและเพื่อให้เกิดความเข้าใจและเห็นภาพที่ชัดเจนที่สุดว่าแต่ละรายการมีตำแหน่งหน้าที่ใดบ้างและใช้ปริมาณบุคลากรจำนวนเท่าใด จึงขอแสดงตารางการปฏิบัติงานผลิตรายการทั้ง 7 รายการ และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงการปฏิบัติงานผลิตรายการทั้ง 7 รายการ และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ชื่อรายการ	จำนวน ทีม	หน้าที่ (จำนวนคน)							หมายเหตุ
		ผู้สื่อ ข่าว	ผู้สร้างสรรค์ รายการ	กำกับ รายการ	กำกับ เวที	ช่างภาพ ตัดต่อ	ช่าง เทคนิค	คนขับ รถ	
1.ข่าวท้องถิ่น	3	3 - 4	-	1	-	4	5	3	
2.เก็บเบี้ยนได้ ถุงร้าน	1	-	1	-	-	2	5	1	
3.ส่งเสริม ศิลปินไทย	1	-	1	1	1	1	6	-	ผู้กำกับราย การเป็นคน เดียวกับตัด ต่อ
4.อุณหุ่งที่ ช่อง 11	2	-	2	1	1	2	6	2	
5.แขกรับเชิญ	1	-	1	1	1	1	5	1	ผู้กำกับราย การเป็นคน เดียวกับตัด ต่อ
6.ขอบ ภูมิภาค	1	-	1	1	1	1	6	1	
7..รายการ พิเศษอื่น ๆ	1	-	2	1	1-2	1-2	6-7	3-4	จำนวนเจ้า หน้าที่ขึ้น อยู่กับรูป ^{แบบราย การ}

- หมายเหตุ :** 1. ตำแหน่งแหล่งน้ำที่ของผู้ปฏิบัติงานเป็น พิธีกร ผู้ดำเนินรายการ ผู้เขียนบทและหาข้อมูล รวมทั้งผู้ประสานงาน เป็นบุคคลคนเดียวกัน ผู้วิจัยจะใช้คำแทนเรียกว่า “ผู้สร้างสรรค์รายการ”
2. ช่างเทคนิค หมายถึงผู้ปฏิบัติงานในฝ่ายช่างเทคนิค มีหน้าที่ในการสนับสนุนการผลิต และส่งสัญญาณเพร่วงภาพออกอากาศรายการทั้ง 7 รายการนี้ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ในด้านอุปกรณ์ทางเทคนิคและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร เช่น ดาวเทียม แสง เสียง สัญญาณการเพร่วงภาพ กล้อง (กรณีถ่ายทอดสดและบันทึกเทป และนอกสถานที่)
- 3.ตำแหน่งหน้าที่ในตารางนี้ไม่รวมตำแหน่ง ช่างศิลป์ ซึ่งมีหน้าที่จัดและสร้างฉากของแต่ละรายการในกรณีที่ไม่ใช่รายการสารคดี ข่าวท่องถิน หรือถูกปูข่าวที่เป็นการถ่ายทำจากสถานที่จริงเท่านั้น โดยแต่ละจากจะใช้อุปกรณ์เดิม เพียงแต่ต้องมีการประกอบหรือประยุกต์ขึ้นมาใหม่บ้างแล้วแต่สถานการณ์

จากตารางที่ 1 จะเห็นว่า การผลิตรายการแต่ละรายการทั้งหมด ล้วนต้องอาศัยบุคลากรจากกลุ่มเดิม เช่น ทุกรายการต้องใช้คนขับรถ ซึ่งมีอยู่เพียง 4 คน ในขณะที่ถ้ารายการทั้งหมด หรือเกือบทั้งหมดต้องเดินทางโดยใช้วรรถออกไปผลิตในวันเดียวกัน จำนวนคนขับรถย่อมไม่เพียงพออย่างแน่นอน หรือในกรณีที่มีภารกิจเสริมที่ต้องจากลายเป็นภารกิจหลักของสถานี คือ การถ่ายทอดสดนอกสถานีในพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง การจัดรายการหรือกิจกรรมพิเศษต่างๆตามนโยบายรัฐบาล นโยบายกรมประชาสัมพันธ์ นโยบาย สทท.11 ย่อมต้องเข้ามาแทรกกับภารกิจในการผลิตรายการท้องถินของสถานีอย่างแน่นอน ทำให้ไม่สามารถผลิตได้เต็มที่ เนื่องจากต้องหันไปดำเนินการในภารกิจพิเศษที่ได้รับมอบหมายมาจากหน่วยงานต้นสังกัดแทน เป็นต้น

สรุปได้ว่า บุคลากร มีจำนวนไม่เพียงพอต่อการผลิตรายการและแสดงศักยภาพในการเป็นโทรศัพท์ท้องถินได้อย่างเต็มที่

2.2 แบ่งคุณภาพของบุคลากร แยกเป็น

2.2.1 การศึกษาและประสบการณ์การทำงาน

สีบเนื่องจากแบ่งเปริมาณลูกจ้างชั่วคราวที่ลงมือผลิตรายการจริง มีสัดส่วน
ข้าราชการ ต่อ ลูกจ้างชั่วคราวเป็น 18 : 15 คน คิดเป็นร้อยละ 45.5 หากมองในเชิงศักยภาพทาง
การผลิตรายการโทรทัศน์จะเป็นบุคลากรหลักในการผลิตรายการเทียบเท่ากับข้าราชการและ
กล่าวได้ว่ามีความจำเป็นต่อ สพท. 11 พิษณุโลกในการเป็นโทรทัศน์ห้องถูนเพื่อชุมชนค่อนข้างมาก

นอกจากนั้นในแง่ความรู้ ความเข้าใจและความสามารถในงานโทรทัศน์ในด้านที่ตน
เองปฏิบัติงานอยู่ของบุคลากร และเป็นไปตามหลักการ” ความเป็นมืออาชีพ” ด้านโทรทัศน์มีความ
สำคัญเช่นเดียวกัน เพราะหลักการผลิตรายการจะต้องมีบุคลากรจากหลายฝ่าย หลายหน้าที่มา
ทำงานร่วมกันเป็นทีมซึ่งหมายถึงผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการผลิตรายการอย่างมีคุณภาพและ
ประสิทธิภาพและเฉพาะทางด้านวิทยุโทรทัศน์ โดยก่อนที่จะเคราะห์ขอแสดงภูมิหลังด้านการ
ศึกษาและประสบการณ์การทำงานของบุคลากร สพท. 11 พิษณุโลก ดังนี้

**ตารางที่ 2 แสดงภูมิหลังด้านการศึกษาและประสบการณ์การทำงานของบุคลากร
สพท. 11 พิษณุโลก**

ตำแหน่ง	การศึกษา	การทำงาน	จำนวน	ประสบการณ์ ในงานปัจจุบัน(ปี)
ผู้สอนข้าว	นิเทศศาสตร์บัณฑิต ศิลปศาสตร์บัณฑิต บริหารธุรกิจบัณฑิต ม.6 นิเทศศาสตร์บัณฑิต	นักข่าวหนังสือพิมพ์ ผู้สอนข้าว (ลูกจ้างข้าว ครัว) “.....” -	1 1 1 1 1	17 14 14 7 3
ผู้สร้างสรรค์ รายการ	ศิลปศาสตร์บัณฑิต (ภาษาไทย)	-	2	3 , 8
ผู้กำกับรายการ	ปวช.ไฟฟ้า		1	13
ผู้กำกับเวที	บริหารธุรกิจบัณฑิต	-	1	13
ช่างภาพและ ตัดต่อ	ปวส.อิเลคทรอนิกส์ เฉพาะทางถ่ายภาพ (กานนิ่ง)	ช่างไฟฟ้า ช่างภาพนิเตยสาร	2 1	12 , 13 7 เดือน
ช่างเทคนิค	ปวส.อิเลคทรอนิกส์ ปวส.อิเลคทรอนิกส์ ปวส.ไฟฟ้า	- -	3 2 3	11 , 13 , 15 11 , 15 10 , 12 , 15

จากข้อมูลดังกล่าวพบข้อเท็จจริง 2 ประการที่มีทั้งด้านดีและด้อย คือ

ด้านดี บุคลากรมีประสิทธิภาพในการทำงานมาก แต่ละคน โดยเฉพาะข้าราชการปฏิบัติหน้าที่ในลักษณะเดิมๆมากเกินกว่า 10 ปี เป็นส่วนใหญ่ แม้ไม่ได้เรียนมาโดยตรง แต่ก็มีความรู้ในลักษณะการสั่งสมประสบการณ์และครุพักลักษณะงานที่มีอยู่

ด้านไม่ดี บุคลากรไม่รู้หลัก หรือวิธีจัดอย่างลึกซึ้งในงานที่ทำ ดังที่สุเทพ ปรีดีกุล หัวหน้าฝ่ายช่างเทคนิค สพท.11 พิชณุโลก กล่าวไว้ว่า “ ปัญหาของเราก็คือความไม่เชี่ยวชาญเฉพาะทาง ไม่รู้จริง ไม่ชัดเจนลึกซึ้งในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ไม่เหมือนคนทำงานในบริษัทเอกชนหรือสถานีอื่นที่ทำแต่ละหน้าที่เฉพาะและมานานจนเกิดความเชี่ยวชาญ ” นอกจากนั้นไม่ได้เรียนมาโดยตรง เช่น ช่างเทคนิค จบ ปวช. หรือ ปวส. ด้านไฟฟ้าอิเลคทรอนิกส์ มีหน้าที่หลักในการ set อุปกรณ์ ควบคุมให้พร้อมใช้งานได้ แต่ต้องมาช่วยเป็นช่างกล่อง ทั้งที่ไม่ได้จบช่างภาพมา จะนั่นการเรียนรู้จริงเกิดขึ้นในขณะปฏิบัติงานมานานมากกว่า “(สุเทพ ปรีดีกุล, ข้างแล้ว) ”

อย่างไรก็ตามโดยรวมแล้วบุคลากรของ สพท. 11 พิชณุโลก มีความรู้ความเข้าใจและความสามารถในด้านที่ตนเองปฏิบัติงานอยู่พอสมควรและเป็นตัวแปรที่ส่งผลให้สถานีสามารถดำเนินการ ภาพการเป็นโทรศัพท์ที่คงถูกต้องได้

2.2.2 ทัศนคติและความเข้าใจต่อแนวคิดเรื่องสื่อเพื่อชุมชนและสื่อเพื่อการพัฒนา

จากการสำรวจบุคลากรของ สพท. 11 พิชณุโลก จำนวน 20 คน เนhalb; ผู้ที่ลงมือปฏิบัติงานผลิตภัณฑ์การจราจร พบที่มีอยู่

**ตารางที่ 3 แสดงผลการสำรวจทัศนคติและความเข้าใจของบุคลากร สห. 11 พิชณุโลก
ที่มีต่อแนวคิดเรื่องสื่อเพื่อชุมชนและสื่อเพื่อการพัฒนา**

ทัศนคติและความเข้าใจต่อแนวคิดเรื่อง สื่อเพื่อชุมชนและสื่อเพื่อการพัฒนา	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ จากจำนวนเต็ม 20 คน (คน)
1. <u>บทบาทหน้าที่ของสถานี</u> : ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้แก่ผู้ชุม เป็นเพียงช่องทางหนึ่งในการพัฒนา และขึ้นอยู่กับผู้ชุมว่าจะเลือกรับสื่อหรือไม่ ถ้ารับแล้วเรื่องนั้นเกี่ยวกับตัวเขาย่อมเป็นประโยชน์และก่อเกิดการพัฒนาผู้ชุมและชุมชนได้ในที่สุด	20
2. <u>แม่การมีส่วนร่วมของผู้ชุม</u> 2.1 ผู้ชุมควรมีส่วนร่วมเฉพาะการนำเสนอประเด็นหรือเรื่องที่ต้องการ เพียงแนะนำ ติชมก็เพียงพอแล้ว ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ร่วมผลิตและร่วมกำหนดนโยบาย เนื่องจาก <ul style="list-style-type: none"> - ผู้ชุมไม่มีอำนาจในการตัดสินใจในเรื่องนโยบาย ติดที่ระบบบริหารจัดการของสถานี - ผู้ชุมขาดความรู้ ความชำนาญในการผลิต - ผู้ชุมไม่มีเวลา สนใจการทำอาหารกินมากกว่า 	17
2.2 ผู้ชุมบางคนสามารถร่วมการผลิตในทุกขั้นตอนได้ แต่ไม่ใช่เรื่องง่าย ต้องใช้เวลาและขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ต้องมีเจ้าหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงคอยฝึกสอน หรือมีการอบรมให้ก่อน	3
3. <u>แม่เนื้อหารายการ</u> 3.1 รายการที่ผลิตต้องมีเนื้อหาที่สนองความต้องการของชุมชน มีความใกล้ชิดกับผู้ชุม โดยเฉพาะการส่งเสริมอาชีพ ส่งเสริมเศรษฐกิจจะมีผู้ชุมสนใจมาก	6
3.2 รายการที่ผลิตต้องมีเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ส่งผลต่อการพัฒนาผู้ชุมและชุมชนได้ ทำให้ผู้ชุมมีคุณภาพชีวิต ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง	9

จากตารางแสดงว่า บุคลากรของสทท. 11 พิษณุโลก มีความรู้ความเข้าใจต่อแนวคิดเรื่องสื่อเพื่อชุมชนและสื่อเพื่อการพัฒนาพอสมควรคือเป็นไปในแนวทางเดียวกับแนวคิด ทฤษฎีที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 2 เมื่อยังไม่ชัดเจนในบางประเด็นก็ตาม เช่น คิดว่าผู้ชุมชนมีส่วนร่วมได้มากนัก หรือเวลาผลิตรายการนักลีมีกิจกรรมที่ผู้ชุมชนจะได้รับในแทบทั้งหมด ขณะนี้จึงควรจัดให้มีการอบรม สร้างความตื่นตัว ผู้วิจัยจึงประเมินว่าบุคลากรของสถานีมีศักยภาพที่จะเป็นปัจจัยผลักดันให้ สทท. 11 พิษณุโลกเป็นสถานีโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชนได้

2.2.3 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามหลักการสื่อสารเพื่อชุมชนและสื่อเพื่อการพัฒนา

ท่ามกลางปัญหาในเชิงโครงสร้างพื้นฐานองค์กรด้านอื่นແທบทุกปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นระบบบริหารจัดการองค์กร งบประมาณ บริมาณบุคลากร ระบบการเบ่งงาน อุปกรณ์และเทคโนโลยี ทำให้น่าสนใจว่าเหตุใดบุคลากรของสทท. 11 พิษณุโลก ยังสามารถเชื่อมกับปัญหาความขาดแคลน โดยปฏิบัติงานได้ มีความเข้าใจและทศนคติที่ดีต่อการดำเนินงานเป็นโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชน เช่น การเสียสละ อุทิศเวลาพัฒนาและเปลี่ยนแปลงรายการส่งเสริมศิลปินไทยในระหว่างการทดลองปฏิบัติการผลิตในการวิจัยครั้งนี้ เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์พบว่า มีปัจจัยที่ทำให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานดังนี้

1. เกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตนเอง มีสาเหตุจาก

1.1 เป็นบุคคลที่ได้รับมอบหมายงานหรือมีหน้าที่สำคัญต่อการผลิตรายการ ตัวอย่างที่เห็นชัดเจนคือ กรณีของชุดรัตน์ คชานิล ลูกจ้างชั่วคราวซึ่งได้รับมอบหมายงานให้ทำหน้าที่ผู้ประกาศ ผู้เขียนบท ผู้ดำเนินรายการ ฯลฯ ของสถานี ดังที่ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า

“ ...เราเป็นลูกจ้างแต่เราเป็นเหมือนล้อเลียนนี่ เหมือนแรงขับเคลื่อน เป็นส่วนสำคัญในการทำรายการป้อนสถานี เราไม่ผลงานไม่ใช่ว่ากินเงินเดือนไปวันๆ คิดว่าทำงานเยอะมากๆ พอกใจว่าผู้ใหญ่เขาให้ความไว้วางใจให้เราทำ บางอย่างข้าราชการเขาทำไม่ได้แต่เราทำได้เนี่ยมั้นภูมิใจ “ (ชุดรัตน์ คชานิล, ลูกจ้างแล้ว)

1.2 ได้รับแรงกระตุนให้เกิดกำลังใจ จากคำชมเชยของบุคคลอื่น

- เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ - ผู้ชม มีคุณรู้จัก เขามาทั้กทาย ชมว่ารายการดี โดยการเขียน
จดหมาย ใบประกาศบัตร โทรศัพท์ พูดคุยกันโดยตรง
- บุคลากรที่ปฏิบัติงานร่วมกัน มีความเข้าใจเห็นอกเห็นใจกัน
ชมว่าทำดีแล้ว หรือให้พยายามอีกหน่อย
 - เพื่อนร่วมงานสื่อสารมวลชน (สื่อประเภทอื่น หรือสถานีอื่น)
สนใจ ซักถามถึงรายการที่ทำ ชมว่าทำดีแล้ว ขอคำแนะนำใน
ด้านการผลิต
 - ผู้บังคับบัญชา (เจ้านาย) ให้ความสำคัญถึง มอบหมาย
งานให้ทำมากกว่าคนอื่น และชมเชยว่าทำรายการดี

1.3 ได้รับโอกาสในการไปอบรม สัมมนา พบรปผู้อื่นนอกเหนือจาก

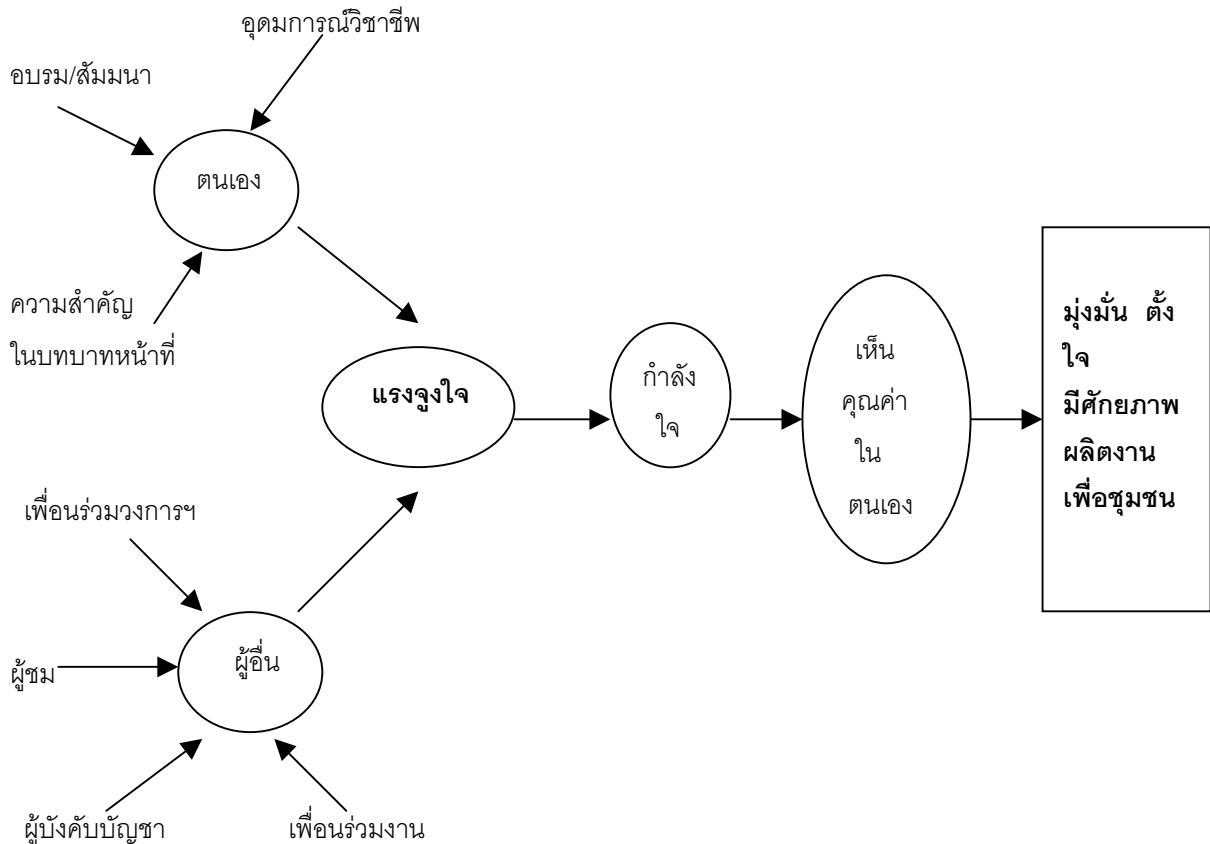
เพื่อนร่วมงานทำให้มีมุมมองที่กว้างขึ้น มองโลกในแง่ดีขึ้น เพราะคนอื่นอาจจะมีปัญหาเหมือนหรือ
มากกว่าเราด้วยซ้ำ

2. เกิดความภาคภูมิใจในองค์กร เนื่องจากอาชีพสื่อมวลชนมีคุณรู้จักมาก มักถูกมอง
ว่าเป็นคนเก่ง มีความสามารถ มีความน่าเชื่อถือในสายตาคนอื่น ได้รับโอกาส สิ่งพิเศษหรือของ
กำนัลให้ในลักษณะเสนอขายญี่สเมอ เช่น จัดงานขอบคุณและเลี้ยงสังสรรค์ปีใหม่ให้สื่อมวลชนใน
จ.พิษณุโลก และมอบของที่ระลึกเป็นสมุดบันทึกพร้อมปากกา เป็นต้น ทำให้มองว่าที่เป็นเช่นนั้น
ได้ก็เพราะ “อยู่ช่อง 11”

3. มีความภารณวิชาอาชีพสูง เชื่อมั่นในตนเอง มองโลกในแง่ดีว่าทุกปัญหามีทางออก
และมุ่งมั่นทำงานให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ “เจอบัญหากเดี่ยงชะ ไม่ປะทะ อะໄวที่ทำได้ก็ทำเต็มที่ สุด
ความสามารถ” (สุพจน์ อารักษ์โรจน์, สมภาษณ์, 1 ก.พ.46)

ดังนั้นหากจะผลักดันหรือปลุกระดมบุคลากรของ สทท. 11 พิษณุโลก ให้มีความ
พร้อม และมีศักยภาพในการผลิตรายการที่มีคุณภาพเพื่อชุมชน ตลอดจนนำพาสถานีไปสู่การเป็น
โทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชนได้ต้องยึดแนวทางการสร้างแรงจูงใจที่ได้นำเสนอข้างต้น โดยขอสรุปเป็น
แผนภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ 4 แสดงแนวทางการสร้างแรงจูงใจให้แก่บุคลากรของสถานี

3.ระบบการแบ่งงาน

ในการสำรวจข้อมูลพบว่า บุคลากรของ สทท. 11 พิษณุโลกมีภารกิจและหน้าที่ ความรับผิดชอบในการผลิตรายการหลายอย่างในคนเดียว คือหนึ่งคนทำหลายหน้าที่ ซึ่งต่างกับ การผลิตรายการของสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 , ช่อง 5 , ช่อง 7 , ช่อง 9 , ไอทีวี รวมทั้ง เคเบิลทีวีท้องถิ่น (พิษณุโลก) ซึ่งเป็นการดำเนินงานในเชิงธุรกิจ โดยผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้ปฏิบัติงานผลิตรายการหรือผู้ที่เคยมีประสบการณ์ทำงานผลิตรายการ ดังนี้

- รายการที่นี่ประเทศไทย ของ บริษัท มีเดีย ออฟมีเดีย จำกัด (มหาชน) ออก อากาศทาง ช่อง 5 (ททบ.5) ผู้ให้ข้อมูลคือ นางสาวอาทิตยา เตมະศิริ ผู้ควบคุมการผลิตและสร้างสรรค์รายการ บริษัทในเครือเดียวกัน
- รายการบ้านเลขที่ 5 ของ บริษัท มีเดีย ออฟมีเดีย จำกัด (มหาชน) ออก อากาศทาง ช่อง 5 (ททบ.5) ผู้ให้ข้อมูลคือ นางสาวอาทิตยา เตมະศิริ ผู้ควบคุมการผลิตและสร้างสรรค์รายการ

3. รายการข่าว ของ สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกซ่อง 7 ผู้ให้ข้อมูลคือ นายศุภวัฒน์ ขันดาด ช่างภาพ
4. รายการข่าวท้องถิ่น ของ บริษัท เอ็มเอสเอส พิชณ์โลกา เคเบิลทีวี จำกัด ผู้ให้ข้อมูลคือ นายสมชาติ พิทยาพงศ์พร ผู้จัดการสาขาพิชณ์โลกา และห้างหุ้นส่วนจำกัด ทีที เคเบิลทีวี พิชณ์โลกา ผู้ให้ข้อมูลคือ นางสุชารัตน์ วิชราศรีศิริกุล รองกรรมการผู้จัดการ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทีที เคเบิลทีวี พิชณ์โลกา โดยผู้วิจัยจะถือว่ารายการข่าวท้องถิ่นของทั้งสองสถานีเป็นรายการเดียวกัน

ทั้งนี้ผู้วิจัยประสบปัญหาในด้านการเก็บข้อมูลรายการของบริษัทและสถานีโทรทัศน์แห่งอื่น เนื่องจากไม่ได้อยู่ในระเบียบวิธีวิจัยตั้งแต่ต้น และผู้ผลิตรายการต่างๆ ส่วนใหญ่ไม่ต้องการเปิดเผยข้อมูล รวมทั้งยังไม่ได้มีผู้ตรวจสอบและจัดทำข้อมูลเป็นสถิติหรือตัวเลขเปรียบเทียบ ทำให้ได้ข้อมูลจำกัด อย่างไรก็ตามผู้วิจัยจะใช้วิธีการอนุมานข้อมูลย่ออย่างที่ได้ให้เป็นข้อมูลในภาพรวมให้เป็นลักษณะความรับผิดชอบและหน้าที่ของผู้ผลิตรายการของสถาบันสื่อมวลชนแห่งอื่นๆ นอกเหนือจาก สทท.11 และ สทท. 11 พิชณ์โลกา ดังนี้

1. รายการบ้านเลขที่ 5 และรายการที่นี่ประเทศไทย วิเคราะห์การผลิตใน 2 ช่วง ได้แก่ ระหว่างการผลิตรายการนอกสถานที่ (outdoor) กับ หลังการผลิต (ในห้องตัดต่อ) ดังนี้

1.1 ระหว่างการผลิตรายการนอกสถานที่ มีทีมงานประกอบด้วย

- ผู้สร้างสรรค์รายการ (Creative) หรือผู้เขียนบท มีหน้าที่ กำกับภาพให้เป็นไปตามบท สั่งช่างภาพเรื่องมุ่งกล้อง ขนาดของภาพ ขนาดของแสง ฯลฯ จำนวน 1 คน หรือในบางกรณีจะเป็นคนเดียวกับผู้กำกับภาพ
- ผู้กำกับภาพ (Producer) มีหน้าที่ กำกับภาพจากมอนิเตอร์ โดยรับคำสั่งจากผู้สร้างสรรค์รายการ จำนวน 1 คน
- พิธีกร หรือผู้ดำเนินรายการ จำนวน 1 คน
- ช่างภาพ มีหน้าที่ถ่ายภาพ จำนวน 1 คน
- ผู้ช่วยด้านเสียง (ช่างเสียง) มีหน้าที่ตรวจเสียงทุกประเภทในการถ่ายทำและช่วยจัดแสง จำนวน 1 คน

- พช.ด้านคุปกรณ์ มีหน้าที่ จัดเตรียมคุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องในการถ่ายทำทั้งหมด เช่น ขาดักกล้อง มอนิเตอร์ตรวจสอบภาพขณะถ่ายทำ เป็นต้น จำนวน 1 คน
- ผู้ประสานงาน ทำหน้าที่อำนวยความสะดวก ทุกด้านที่เกี่ยวกับการผลิต ซึ่งก่อนที่จะทำการผลิต จะมีหน้าที่พิมพ์บท นัดหมายการถ่ายทำ แจ้งกำหนดการและประสานกับทุกคนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตเพื่อให้การถ่ายทำเป็นไปอย่างเรียบร้อย จำนวน 1 คน
- คนขับรถ จำนวน 1 คน

รวมทีมงานที่ต้องออกผลิตรายการทั้งสิ้นครั้งละ 6 – 7 คน

1.2 หลังการผลิตในห้องตัดต่อ (post - production) มีทีมงานประกอบด้วย

- ช่างตัดต่อ มีหน้าที่ตัดต่อภาพให้เป็นไปตามบท โดยมีผู้สร้างสรรค์รายการ เป็นผู้เลือกภาพและควบคุมขณะตัดต่อ จำนวน 1 คน
- ช่างกราฟฟิก มีหน้าที่จัดทำตัวอักษร โลโก้ และอื่นๆที่เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์กราฟฟิก จำนวน 1 คน
- ช่างเสียง มีหน้าที่ ผสม (mixed) เสียงที่ได้จากการถ่ายทำทั้งหมดให้รวมอยู่ในรายการให้สมบูรณ์ จำนวน 1 คน

รวมทีมงานที่ต้องปฏิบัติงานหลังการถ่ายทำ ทั้งสิ้นครั้งละ 3 คน (ทั้งนี้ไม่รวม

ผู้สร้างสรรค์รายการและผู้กำกับรายการ)

2. รายการข่าว ซอง 7 วิเคราะห์การผลิตใน 2 ช่วง ได้แก่ ระหว่างการผลิต กับ หลังการผลิต (ในห้องตัดต่อ) ดังนี้

2.3 ระหว่างการผลิตรายการนักสถานที่ มีทีมงานประกอบด้วย

- ผู้สื่อข่าว จำนวน 1 คน
- ช่างภาพ จำนวน 1 คน
- คนขับรถ (ซึ่งทำหน้าที่ผู้ช่วยช่างภาพด้วย) จำนวน 1 คน

รวมทีมงานที่ต้องออกผลิตรายการทั้งสิ้นครั้งละ 3 คน

2.2 หลังการผลิตในห้องตัดต่อ (post - production) มีทีมงานประกอบด้วย

- ช่างตัดต่อ มีหน้าที่ตัดต่อภาพ จำนวน 1 คน
- ช่างกราฟฟิก มีหน้าที่จัดทำตัวอักษร โลโก้ และอื่นๆที่เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์กราฟฟิก จำนวน 1 คน

รวมทีมงานที่ต้องปฏิบัติงานหลังการถ่ายทำ ทั้งสิ้นครึ่งละ 2 คน

3.รายการข่าวท้องถิ่น บริษัท เอ็มเอสเอสเคเบิลทีวีและห้างหุ้นส่วนจำกัด ทีทีเคเบิลทีวี วิเคราะห์ การผลิตใน 2 ช่วง ได้แก่ ระหว่างการผลิต กับ หลังการผลิต (ในห้องตัดต่อ) ดังนี้

3.1 ระหว่างการผลิตรายการนอกสถานที่ มีทีมงานประกอบด้วย

- ผู้สื่อข่าว จำนวน 1 คน (ผู้สื่อข่าวอาจจะเป็นคนเดียวกับช่างภาพได้)
- ช่างภาพ จำนวน 1 คน (ช่างภาพอาจจะเป็นคนเดียวกับผู้สื่อข่าวได้)
- คนขับรถ จำนวน 1 คน

รวมทีมงานที่ต้องออกผลิตรายการทั้งสิ้นครึ่งละ 2 - 3 คน

3.2 หลังการผลิตในห้องตัดต่อ (post - production) มีทีมงานประกอบด้วย

- ช่างตัดต่อ มีหน้าที่ตัดต่อภาพ และทำหน้าที่จัดทำตัวอักษร โลโก้ และอื่นๆที่เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์กราฟฟิกในคนเดียวกัน จำนวน 1 คน

ในขณะที่รายการท้องถิ่น ซอง 11 พิชณ์โลโก มีจำนวนผู้ร่วมผลิตรายการ โดยจะแยก เป็น รายการข่าว และรายการทุกรายการที่ต้องออกไปผลิตนอกสถานที่ เมื่อกับรายการที่นี่ประเทศไทย และบ้านเลขที่ 5 ดังนี้

1.รายการข่าวท้องถิ่น วิเคราะห์การผลิตใน 2 ช่วง ได้แก่ ระหว่างการผลิต กับ หลังการผลิต (ในห้องตัดต่อ) ดังนี้

1.1 ระหว่างการผลิตรายการนอกสถานที่ มีทีมงานประกอบด้วย

- ผู้สื่อข่าว จำนวน 1 คน (ผู้สื่อข่าวอาจจะเป็นคนเดียวกับช่างภาพได้)
- ช่างภาพ จำนวน 1 คน (ช่างภาพอาจจะเป็นคนเดียวกับผู้สื่อข่าวได้)
- คนขับรถ จำนวน 1 คน

รวมทีมงานที่ต้องออกผลิตรายการทั้งสิ้นครึ่งละ 2 - 3 คน

1.2 หลังการผลิตในห้องตัดต่อ (post - production) มีทีมงานประกอบด้วย

- ช่างตัดต่อ ซึ่งเป็นคนเดียวกับช่างภาพ

2. รายการเก็บเบี้ยได้ถูนร้าน , รายการอุดนรุ่งที่ซ่อง 11 , รายการรอบภูมิภาค , รายการแขก
รับเชิญ , รายการพิเศษอื่นๆ ทั้งนี้จะวิเคราะห์ในส่วนของการถ่ายทำนอกสถานที่และการตัดต่อ^๑
เพื่อให้สอดคล้องและสามารถนำมาเปรียบเทียบกับรายการของสถานีอื่นได้ ดังนี้

1.1 ระหว่างการผลิตรายการนอกสถานที่ มีทีมงานประกอบด้วย

- ผู้สร้างสรรค์รายการ (Creative) เป็นคนเดียวกับ ผู้เขียนบท ผู้ประสานงาน
พิธิกรหรือผู้ดำเนินรายการ จำนวน 1 คน
- ช่างภาพ มีหน้าที่ถ่ายภาพ จำนวน 1 คน
- คนขับรถ จำนวน 1 คน

รวมทีมงานที่ต้องออกผลิตรายการทั้งสิ้นครึ่งละ 3 คน โดยไม่มี ผู้กำกับรายการ , ผู้ช่วยด้านเสียง
และผู้ช่วยด้านคอมพิวเตอร์ แต่ช่างภาพต้องทำหน้าที่ทุกอย่างเอง

2.2 หลังการผลิตในห้องตัดต่อ (post - production) มีทีมงานประกอบด้วย

- ช่างภาพจะเป็นผู้กลับมาตัดต่อ จัดทำตัวอักษร โลโก้ และอื่นๆที่เกี่ยวกับการใช้
คอมพิวเตอร์กราฟฟิก รวมทั้งผสม (mixed) เสียงด้วยตนเองทั้งหมดเพื่อให้
รายการสมบูรณ์

ข้อมูลซึ่งเป็นรายละเอียดในเบื้องต้นดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาสรุปเป็นตารางเปรียบเทียบเพื่อ^๒
ให้เห็นความแตกต่างระหว่างรายการของสถานีอื่นๆ กับ รายการของ สทท. 11 พิษณุโลก ดังนี้

**ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบจำนวนบุคลากรและการแบ่งงานในการผลิตรายการ
ของสห.11 พิชณุโลก กับ สถานีอื่น**

ชื่อรายการ	กระบวนการผลิต	จำนวนผู้ผลิต (คน)	สัดส่วนคนต่อหน้าที่	หมายเหตุ
1.รายการบ้านเลขที่ 5	- ถ่ายทำ-นอกสถานที่ - หลังการผลิต	6 – 8 3 - 4	1 : 1 , 1 : 2 1 : 1 , 1 : 2	ผู้สร้างสรรค์รายการจะควบคุมทั้ง 2 ช่วงการผลิต
2.รายการที่นี่ประเทศไทย	- ถ่ายทำ-นอกสถานที่ - หลังการผลิต	6 – 7	1 : 1 , 1 : 2 1 : 1 , 1 : 2	ไม่รวมรายการสดในห้องส่ง
3.รายการข่าวช่อง 7 สี	- ถ่ายทำ-นอกสถานที่ - หลังการผลิต	3	1 : 1 1 : 1	ทั้ง 2 ช่วงการผลิตเป็นคนละคนกัน
4.รายการข่าวท้องถิ่น เคเบิลทีวี 2 แห่งในจ.พิษณุโลก	- ถ่ายทำ-นอกสถานที่ - หลังการผลิต	2	1 : 1 , 1 : 2 1 : 1	ทั้ง 2 ช่วงการผลิตเป็นคนละคนกัน
5.รายการข่าวท้องถิ่น สห. 11 พิษณุโลก	- ถ่ายทำ-นอกสถานที่ - หลังการผลิต	1 – 3 1	1 : 3 , 1 : 4 1 : 4 , 1 : 5	ทั้ง 2 ช่วงการผลิต ซ่างภาพ, ซ่างตัดต่อ, ซ่าง, กราฟิก, ซ่างเสียง, อื่นๆ เป็นคนเดียวกัน
6.รายการเก็บเบี้ยได้ดุนร้าน และรายการอื่นๆ นอกเหนือจากข่าวท้องถิ่น	- ถ่ายทำ-นอกสถานที่ - หลังการผลิต	2 – 3 1	1 : 3 , 1 : 4 1 : 4 , 1 : 5	ทั้ง 2 ช่วงการผลิต เหมือนรายการข่าวท้องถิ่น

หมายเหตุ : ข้อมูลรายการที่นำมารวบรวมนี้จะเป็นข้อมูลเฉพาะส่วนของการถ่ายทำนักสถานที่ และการตัดต่อรายการเท่านั้น เพื่อให้สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้และเกิดความชัดเจนในการวิเคราะห์ โดยไม่รวมรายการถ่ายทอดสดหรือรายการในลักษณะอื่นๆ เพื่อให้สอดคล้องและสามารถนำมาเปรียบเทียบกับรายการของสถานีอื่นได้

จากรายละเอียดและตารางเปรียบเทียบข้างต้นจึงอนุมานได้ว่าการผลิตรายการของบริษัท เอกชนและสถานีโทรทัศน์แห่งอื่นๆ จะแยกหน้าที่รับผิดชอบในการผลิตตามตำแหน่งอย่างชัดเจน ได้แก่ ผู้ควบคุมรายการ ผู้เขียนบท พิธีกร ผู้ดำเนินรายการ ผู้ประสานงาน ผู้กำกับรายการ ผู้กำกับ เวที ซ่างภาพ ผู้ช่วยซ่างภาพ ซ่างตัดต่อ พนักงานขับรถ (เป็นผู้ช่วยซ่างภาพด้วย) และแต่ละคน จะรับผิดชอบผลิตเพียงรายการเดียว หรือไม่เกิน 1 – 2 รายการเท่านั้น ทำให้เกิดความเชี่ยวชาญ มี ความชำนาญเฉพาะด้าน

“ เราจะแบ่งหน้าที่กันชัดเจน ทุกรายการจะมีตำแหน่งเฉพาะหมัด อย่างหนึ่งมีหน้าที่เขียน บทและวางแผนรูปแบบรายการ ถ้าต้องการข้อมูลอะไร ก็จะมีทีมงาน มีน้องคนนึงประสานและหาให้ คนนี้จะคอยนัดหมายผู้ร่วมรายการของ ซ่างภาพถ่ายอย่างเดียว กลับมาเมื่อซ่างตัดต่อต่างหาก ทำ กราฟฟิก ลูกเล่นต่างหากเวลาทำการเรามาแบ่งเป็นทีมโครงการ ไม่ทำปนกัน อย่างคนคิด เขียนบท รายการนี้ ซ่างนี้ก็คนเดียวไปเลย พิธีกรเราจ้างมาต่างหาก ไม่เกี่ยวกับบท มีหน้าที่แค่ทำ ตามบทที่เราวางไว้ให้ดีที่สุดเท่านั้น ” (อาทิตยา เตมะศิริ , ผู้ควบคุมการผลิตและสร้างสรรค์รายการ บ้านเลขที่ 5, สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2546)

ในขณะที่ สพท. 11 พิษณุโลก บุคลากร 1 คนจะทำลายหน้าที่ และทำลายรายการมาก เช่น พิธีกร คนเขียนบท ประสานงาน หาข้อมูล นอกจากเป็นคนฯ เดียวกันแล้วยังผลิตรายการถึง 4 หรือ 5 รายการ ร่วมกับเป็นผู้บรรยายและถ่ายทอดรายการพิเศษอื่นๆ อีกด้วย นอกจากนั้น บุคลากรในกลุ่มเดิมจะต้องปฏิบัติหน้าที่หลายด้านทั้งงานประจำและงานพิเศษอย่างการถ่ายทอดสด เช่น ซ่างเทคนิค มีหน้าที่ด้านการส่งสัญญาณแพร่ภาพออกอากาศรายการข่าวท่องถินและราย การอื่นๆ ออกสู่สายตาผู้ชม ตั้งแต่ 8.30 น. มีการบันทึกเทปรายการส่งเสริมศิลป์ไทย จำนวน 5 ตอนๆ ละ 25 นาที (ไม่รวมเวลาในการแต่งกายลิเก เทคใหม่เวลาผิดพลาด ซักซ้อมทำความเข้าใจ ฯลฯ) บางครั้งบันทึกไปถึงซ่วงบ่ายใกล้เวลาออกอากาศข่าวท่องถิน ต้องรีบทำการกิจแรกให้เสร็จ เพื่อให้ทันกับการกิจที่สองคือ ออกอากาศข่าว ยิ่งถ้าวันไหนมีการถ่ายทอดสดนอกสถานที่ซ่าง เทคนิคต้องไปทำหน้าที่ซ่างกล้อง ซ่างควบคุมรถถ่ายทอด เชื่อมโยงสัญญาณ ฯลฯ บุคลากรยอม ไม่พอด้วยแก้ปัญหาด้วยการขออภัยซ่างภาพจากฝ่ายข่าว ให้มาช่วยเป็นซ่างกล้อง

ช่างเทป ในขณะออกอากาศข่าวท้องถิ่นอยู่บ่อยครั้ง กรณีฝ่ายรายการ ช่างภาพหนึ่งคนออกจากไปถ่ายภาพมาแล้วต้องทำหน้าที่ตัดต่อรายการประจำ 4 – 5 รายการ เป็นผู้กำกับรายการเวลา มีการถ่ายทอดสดด้วย ทำให้มีปัญหาในการทำงาน ดังนี้

สรุปปัญหาด้านการแบ่งงาน

1. บุคลากรแต่ละคนของ สพท. 11 พิษณุโลกมีความรับผิดชอบต่องานในหลาย หน้าที่ จึงไม่มีบุคลากรเฉพาะทางด้านใดด้านหนึ่ง เช่น ถ่ายภาพอย่างเดียว ตัดต่ออย่างเดียว เขียนบทอย่างเดียว แต่ต้องทำหน้าที่อื่นๆด้วย

ุดดี คือ ทำให้รู้และทำหน้าที่ได้หลายด้าน ไม่ต้องเสียเงินจ้างบุคลากรหลายคน ุดอ่อน คือ ไม่วุ่นวิง หรือมีเวลาทุ่มเทกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ เข้าทำงาน “จับปลา หลายมือ “ ซึ่งบางครั้งอาจจะทำปลากลุ่มมือไปหมดก็ได้มื่อเปรียบกับงานโทรทัศน์ ก็เพียงแค่ ทำงาน “อาพอผ่าน” และแข่งกับเวลาให้ “เสร็จไปวันเท่านั้น”

2. จากปัญหาในข้อ 1 . เมื่อกิจกรรมข้างลับมือ ก็ยิ่งทำให้ข้าราชการไม่มีเวลาพอที่จะไป อบรม และพัฒนางานต่างๆ ในขณะที่ลูกจ้างชั่วคราวที่ทำงานมานานแม้ว่าจะต้องการเพิ่มพูนความ รู้และประสิทธิภาพในการทำงานก็ขาดโอกาส เนื่องจากมักมีข้อจำกัดในการเข้าร่วมห้องด้านสถาน ภาพ การเบิกจ่ายค่าเดินทาง ฯลฯ อยู่เสมอ และในทางอ้อมยังส่งผลถึงขั้นและกำลังใจอีกด้วย

“ งานของเราแต่ละคนทำกันหลายหน้าที่ หนึ่งคนต้องทำงานแทนทุกด้านแล้วก็แบบไม่มี เวลาสำหรับการปรับปรุงพัฒนา ไม่มีเวลาสำหรับการไปเข้ารับการอบรมอะไรได้เลย ยอมรับว่าพวก เราเห็นด้วยกันมาก ซึ่งต่างกับเอกชนที่งานโครงงานมัน ” (ทิพย์สุคนธ์ แสนจิตรา, อ้างแล้ว)

3.ระบบการแบ่งงานเป็นแบบgrade คณที่ทำงานมาก ทำงานหนักยังคงมีปริมาณ จำกัด โดยไม่มี “ตัวตายตัวแทน” หรือ ผู้ช่วยแบ่งเบาภาระเมื่อหด Drauzia เช่น เจ็บป่วย ติดธุระ ส่วนตัว เป็นต้น ถึงแม้ว่า บุคลากร 1 คน จะทำหลายหน้าที่ก็ตาม บุคลากรกลุ่มนี้จึงมีความสำคัญ ต่อการผลิตรายการมาก โดยมีเพียงกลุ่มเดียวและเป็นกลุ่มเดิมในทุกรายการ ฉะนั้นคนที่จะทำงาน ในลักษณะหลายในคนเดียวได้จึงมีฝ่ายละไม่กี่คน เช่น ฝ่ายรายการ มีผู้ประกาศ พิธีกร ผู้เชิญ บท ผู้ประสานงาน ซึ่งคือคนๆเดียวกันเพียง 1 – 2 คนเท่านั้น หรือ ช่างภาพ ช่างตัดต่อ ผู้กำกับราย การ และช่างกราฟฟิก ก็เป็นไปในลักษณะเดียวกัน เพราะสถานีไม่ได้เตรียมการรองรับปัญหานี้ เนื่องจากการฝึกฝนคนให้เป็นลักษณะนี้ค่อนข้างจำกัดด้วยปริมาณบุคลากร งบประมาณ เวลาใน การทำงาน ฯลฯ

“ พิทักษ์งานมา 13 ปี ตั้งแต่เป็นลูกจ้างมานจนเป็นข้าราชการ เวลาจะลงานนี้มีปัญหามาก ขนาดป่วยหรือลาพักผ่อนอยู่บ้านยังมีคนโทรตาม มีงานด่วน งานจำเป็นก็ต้องมาได้เร็ว (กำกับรายการ) ให้เช่า เพราะไม่มีใครทำได้ หรือเรื่องนี้เป็นหน้าที่เราคนเดียว ก็ต้องมานั่งทั้งอย่างป่วยและนั่งแหลก... ” (ภาวน์เดช เกษณ์ออย”, อ้างแล้ว)

อย่างไรก็ตามจากข้อค้นพบระบบการทำงานดังกล่าวในการวิจัย สรุปได้ว่าระบบการแบ่งงานของ สพท. 11 พิษณุโลก ไม่เอื้อต่อการเป็นสถานีโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชนในด้านปริมาณบุคลากรที่มีอย่างจำกัด ในขณะเดียวกันก็เชื่อมโยงให้เห็นว่าด้านคุณภาพของบุคลากรนั้นกลับเป็นผู้มีศักยภาพในตนเองสูง ล้วนหนัก ทำงานเกือบครอบด้าน ทำงาน “คุ้ม” หรือ “เกิน” กว่าค่าจ้างเมื่อเทียบกับเอกชนด้วยซ้ำไป ฉะนั้นบุคลากรเหล่านี้จึงนับเป็นแรงขับเคลื่อนองค์กรที่ดีในการเป็นสถานีโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชนได้ ซึ่งได้วิเคราะห์ไปแล้วในหัวข้อที่ 3. บุคลากร

แนวทางในการแก้ปัญหาด้านบุคลากรและการแบ่งงาน

สำหรับการแก้ปัญหาที่ผ่านมา สถานีมักแก้ไขด้วยการขอรื้มตัวบุคลากรของฝ่ายอื่นมาทำหน้าที่ทดแทนได้ หรือบุคคลภายนอกมาทำเป็นงานพิเศษเป็นครั้งคราว ซึ่งดูเหมือนเป็นการแก้ปัญหาเพียงเฉพาะหน้าเท่านั้น ซึ่งบางครั้งฝ่ายอื่นๆ ทุกคนก็ยอมต้องมีหน้าที่รับผิดชอบมากน้อยอยู่แล้ว เช่นกัน หรือบุคคลภายนอกก็ยอมไม่สามารถดูแลเวลาให้ได้ทั้งหมด ทุกเวลาที่ต้องการตัวเข้า จึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นการแก้ปัญหาที่ไม่ถูกจุด ดังนั้นแนวทางในการแก้ปัญหานี้ระยะยาวหากมองในเชิงระบบ และปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานภายในองค์กร จึงควรแก้ไขด้านงบประมาณ คือ ควรจะมีการเพิ่มงบประมาณให้แก่สถานีฯ ที่ส่งผลให้มีการบรรจุ หรือจ้างบุคลากรเพิ่มเติมและเพียงพอต่อการปฏิบัติงานโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดกรอบอัตรากำลังในแต่ละปี ควรจะหันมามองดูข้อเท็จจริงจากคุณปฏิบัติงานจริงด้วยว่า แท้จริงแล้วบุคลากรของช่อง 11 “ลันงาน” หรือว่ามีบุคคลใด ตำแหน่งงานใด ที่มีความสำคัญ ไม่ว่าข้าราชการหรือลูกจ้าง ที่ต้องทำกันจน “ลันเมื่อ” บ้างหรือไม่ ทั้งนี้ต้องเป็นไปอย่างเป็นธรรม โปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ โดยไม่มีการใช้ระบบคุปณ์ก่ออย่างเดย ซึ่งทางที่ดีที่สุดน่าจะให้บุคลากรจากภายนอกและไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ต่างๆ มาเป็นผู้ประเมินจะดีที่สุด

ส่วนการแก้ปัญหาในระยะสั้นเบื้องต้นและมีความน่าจะเป็นที่จะดำเนินการแก้ไขได้อย่างเป็นรูปธรรมโดยไม่ต้องรอว่าในความหวังเรื่องงบประมาณที่มักเป็นเรื่อง "ยาก" เสมอสำหรับระบบราชการไทยว่าจะเป็นไปได้เพียงใดนั้น คือ

1. จัดหนักศึกษาฝึกงาน หรืออาสาสมัครผู้ที่กำลังมองหางานหรือสนใจงานด้านนี้ ซึ่งมุ่งหวังประสบการณ์มากกว่าค่าตอบแทน มาช่วยแบ่งเบาภาระและฝึกฝนให้เป็นผู้ช่วยเป็นการชั่วคราวได้

2. มีการฝึกฝนและฝึกหัดบุคลากรของสถานีให้มีความสามารถที่จะทดแทนกันได้มากขึ้น ผู้ที่รู้และมีความสามารถอยู่แล้ว ควรจะถ่ายทอดความรู้ไปยังเพื่อนร่วมงานได้อย่างเต็มใจ ไม่"หวงวิชา" เพื่อจะได้คนมาช่วยงาน แบ่งเบาภาระได้ในเร็ววัน

3. ลดประมาณรายการที่ผลิตให้น้อยลง หรือพยายามคัดเลือกเฉพาะรายการที่สำรวจและวิจัยแล้วว่ามีคุณภาพ อญฯในความสนใจ และตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง โดยเพิ่มเวลาจำนวนมากขึ้นก็ได้ เพราะหากมองในแง่ปริมาณอาจจะไม่เป็นที่น่าพอใจนัก แต่ถ้ามองในแง่คุณภาพแล้ว น่าจะสามารถดำเนินการได้และถือว่าประสบผลสำเร็จต่อการทำงานได้เช่นเดียวกัน

4. สถานที่

ในด้านสถานที่ พิจารณาได้ 2 ประเด็นคือ

1. ความใกล้ชิดชุมชน มีความเหมาะสมสมดีแล้ว เนื่องจาก

- ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค คือ จ.พิษณุโลก ซึ่งเป็นจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางภาคเหนือตอนล่างและภาคกลางตอนบน เป็นสี่แยกอินโดจีน มีเส้นทางเชื่อมโยงไปยังจังหวัดอื่นๆ อีก 8 จังหวัดในพื้นที่รับผิดชอบได้อย่างสะดวก

- เมื่อมีข่าวเหตุการณ์สำคัญต่างๆ สามารถเข้าถึงพื้นที่และชุมชนได้อย่างรวดเร็ว กว่าสถานีอื่น แหล่งข้อมูลที่จะไปหาสำหรับผลิตภัณฑ์สาธารณะก็ง่ายกว่าสถานีที่อยู่ในส่วนกลาง

2. ความคล่องตัวในการปฏิบัติงานโทรทัศน์ เนื่องจากใช้สถานที่ตั้งโดยอยู่ภายในอาคารเดียวกับสำนักประชาสัมพันธ์เขต 4 ทำให้

- ขาดเอกสาร เพราะมีบางส่วนต้องใช้ร่วมกัน เช่น ห้องส่ง ที่มักจะถูกแบ่งส่วนเป็นห้องประชุม อบรม สมมนา ห้องที่เคยเป็นห้องส่งของสถานี ซึ่งหากไม่มีการทับซ้อนกัน หากมองในแง่ปริมาณของห้องใช้งานแล้วยังนับว่าเพียงพอต่อการใช้งานแล้ว ซึ่งสิ่งสำคัญน่าจะเป็นการบริหารจัดการในการใช้ห้องเรียนให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สุดเป็นสำคัญเสียมากกว่า

- ไม่สามารถขยายหรือต่อเติมพื้นที่ เพื่อใช้ในงานโทรทัศน์ เพิ่มขึ้นได้ เช่น ห้องตัดต่อ ห้องเก็บเทปรายการที่ออกอากาศไปแล้ว ฯลฯ เพราะถูกจำกัดด้วยเนื้อที่และหน่วยงานอื่นๆ ที่ตั้งอยู่เรียงรายรอบด้าน

ดังนั้นปัจจัยด้านสถานที่ของ สทท. 11 พิษณุโลกในภาพรวม ยังถือว่าไม่ใช่ปัญหาของการเป็นโทรศัพท์ทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชนเท่าใดนัก เพราะในด้านสถานที่ตั้ง รวมทั้งความใกล้ชิดชุมชนที่น่าจะมีโอกาสได้รับฟังความคิดเห็นของผู้ชุมชน และตอบสนองความต้องเหล่านี้ได้มากกว่าสถานีอื่น ๆ นับว่าเป็นข้อได้เปรียบด้วยซ้ำไป

5. งบประมาณ

การทำงานโทรศัพท์ทัศน์เพื่อผลิตรายการต่างๆ เผยแพร่สู่สายตาผู้ชุมชน หากมองในเชิงธุรกิจ ก็คือการลงทุนอย่างหนึ่งเพื่อผลิตงานออกแบบอุดหนาค้าหรือผู้บริโภค ซึ่งหมายถึงผู้ชุมชนโทรศัพท์ทัศน์ทางบ้านโดยในกลุ่มเป้าหมายของ สทท. 11 พิษณุโลก คือ คนในท้องถิ่น 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ให้ได้รับชมรายการที่ดี มีสาระ มีคุณภาพ และตรงกับความต้องการมากที่สุด ทั้งนี้จะเป็นเรื่องนั้นได้ต้องมาจากการมีบุคลากรที่ดี มีคุณภาพและความเป็นมืออาชีพ มีอุปกรณ์ เครื่องไม้เครื่องมือและเทคโนโลยีในการผลิตที่ทันสมัย เหมาะสมและเพียงพอ งบประมาณจึงเข้ามา มีอิทธิพลและเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่ง เพราะหาก “ไม่มีเงิน” ก็คง “ไม่มีงาน” หรือถ้ามี แต่ไม่มาก งานก็อาจจะสะคุดพบคุปสรวย และไม่ค่อยดีตัวได้

จากข้อมูลเรื่องงบประมาณที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ผ่านมา (บทที่ 4) พบว่า สทท. 11 พิษณุโลก มีงบประมาณประจำปีเพียงไม่ถึง 1 ล้านบาท และมีรายได้หลักที่มาจากการบริหารจัดการจากเงินรายได้ในออกหนีจากเงินงบประมาณในสัดส่วนครึ่งต่อครึ่ง คือจำนวนเงินอีก เกือบ 1 ล้านบาทเข็นกัน เมื่อคำนวนคร่าวๆ จะเห็นว่า ใน 1 ปี สถานีมีงบประมาณทั้งสองประเทวมกันสำหรับหมุนเวียนและใช้จ่ายอยู่เกือบ 2 ล้านบาท

ในทางกลับกันเมื่อมองดูด้านรายจ่ายเฉพาะที่จำเป็นซึ่งต้องลบออกจากเงินจำนวนเกือบ 2 ล้านบาทนี้ ได้แก่ - ค่าจ้างลูกจ้างข้าราชการ จำนวน 15 คน

- ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดขององค์กร เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าเชื้อเพลิงฯลฯ
- ค่าจัดซื้ออุปกรณ์ใหม่ๆ รวมทั้งค่าซ่อมแซมอุปกรณ์เก่าที่ชำรุดให้ใช้งานได้
- ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ฯลฯ

ค่าใช้จ่ายจึงมีมากกว่างบประมาณสองส่วนที่มีอยู่รวมกันแน่นอน สมมติจากข้อเท็จจริง ข้อมูลจากบริษัท ใช้นี่ ประเทศไทย จำกัด สำรวจเมื่อวันที่ 9 กันยายน 2546 ว่า

- กล้องถ่ายภาพระบบดิจิตอล (Digital) 1 ตัว ราคา 120,000 บาท
- กล้องถ่ายภาพระบบเบต้าแคม 1 ตัว ราคา 1 - 3 ล้านบาทแล้วแต่คุณภาพและลูกเล่นในการใช้งาน
- เครื่องตัดต่อระบบเบต้าแคม 1 ชุด ราคา 3 – 5 ล้านบาท

หากสถานีไม่เพียงพอต่อการใช้งาน ฝ่ายรายการต้องผลิตรายการ 6 รายการโดยไม่วร่วมกับงานผลิตสปอตประชาสัมพันธ์ จัดทำบรรยายสรุป และงานพิเศษอื่นๆ โดยมีเครื่องตัดต่อ 1 เครื่องที่ใช้ในงานทั้งหมดนี้ เงินที่มีอยู่เกือบ 2 ล้านบาทนั้นย่อมไม่สามารถนำมาเป็นงบประมาณในการจัดซื้อได้แน่นอน เพราะต้องคำนึงถึงรายจ่ายด้านอื่นๆ ที่จำเป็น เช่น กันด้วย pragugvarunที่เกิดขึ้นและพบในการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานจึงสะท้อนออกมากว่า “ อุปกรณ์ที่ใช้กันมาเป็น 10 ปี ก็ยังทนใช้อยู่ ก้มหนักก้มตาใช้กันไปอย่างนี้แหละ อาจจะเพรอะมันแพง งบไม่มี บางอย่างก็น่าจะซ่อมแซม แต่บางที่ซ่อมแล้วยังไม่ไหวก็ควรจะซื้อใหม่ได้แล้ว มันไม่เพียงพอกับความต้องการ ยิ่งถ้าในอนาคตเราต้องผลิตรายการตอบสนองสังคมมากกว่านี้ จำนวนหลายรายการยิ่งกว่านี้ ถ้ามีวารอรถ รอกล้อง รอตัดต่อ ก็ไม่ทันแน่ๆ ” (ชุลีรัตน์ คชานิล , อ้างแล้ว)

หากประเมินปัจจัยด้านงบประมาณจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าไม่เพียงพอต่อการนำไปบริหารจัดการสถานีในทุกด้าน เพราะทุกอย่างย่อมมี “เงิน” เป็นตัวขับเคลื่อนเสมอ การเป็นทรัพศันท์ท่องถิ่นเพื่อชุมชนจึงเป็นเรื่องยากหากอาศัยแบบประมาณเพียงอย่างเดียว แม้ในระยะยาวจะเป็นต้องได้รับการจัดสรรงบประมาณในปริมาณที่มากและเพียงพอ รวมทั้งสามารถนำไปใช้ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างแท้จริง ไม่มีการยกย้าย ถ่ายเทไปใช้ในส่วนอื่นๆ โดยมีการตรวจสอบอย่างโปร่งใสและใกล้ชิด รวมทั้งมีการประชุมหารือในเชิงนโยบายอย่างจริงจังในการบรรเทาปัญหาและแสวงหาทางออกอย่างจริงจัง แต่ทางออกที่เป็นไปได้อายุร่วมกันนี้จะมีความจำเป็นและคำนึงถึงมากกว่าและมีความเชื่อมโยงกับปัญหาด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยีในการผลิตด้วย ฉะนั้นก่อนที่จะมีการให้ข้อมูลและมีความเชื่อมโยงกับปัญหาด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยีในการผลิตด้วย ขอนำเสนอบรร掇ด้านงบประมาณต่อไปนี้ก่อน

6. อุปกรณ์และเทคโนโลยีในการผลิตรายการ

แบ่งเป็นประเด็นอยู่ 2 หัวข้อ คือ

6.1 สรุปปัญหาที่เกิดขึ้น

6.2 ผลกระทบที่เนื่องมากจากปัญหาในข้อ 6.1

6.1 สรุปปัญหาที่เกิดขึ้น

จากข้อมูลเบื้องต้นในบทที่ 4 ด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยีในการผลิตรายการ ของ สพท. 11 พิษณุโลก สรุปปัญหาที่เกิดขึ้นหลักๆได้ ดังนี้

1. อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงานมีอายุการใช้งานนาน อยู่ในสภาพเก่า ทรุดโทรม ชำรุดและล้าสมัย
2. ขาดการบำรุงรักษา ซ่อมแซม และจัดหาเพิ่มเติม
3. มีจำนวนไม่เพียงพอต่อกำลังการผลิต ทั้งด้านปริมาณของรายการ และเวลาท้องถิ่นที่สถานีได้รับการจัดสรรเพิ่มขึ้น

ปัญหาทั้งหมดนี้มีผลสืบเนื่องจากงบประมาณของสถานีในการจัดซื้อ จัดจ้าง รวมทั้งระบบการบริหารราชการที่มีขั้นตอนค่อนข้างมาก ต้องรอการอนุมัติอนุญาตจากผู้บังคับบัญชาเป็นลำดับขั้น จึงไม่ทันหรือทำให้การปฏิบัติงานล่าช้า ข้อเท็จจริงคือ “งบประมาณตั้งไปทุกปีแล้วก็ไม่ได้ เพราะจะนั่นอุปกรณ์ที่มีก็จะเป็นอุปกรณ์รุ่นเก่าแล้ว แต่ว่าที่ยังอยู่ได้ทุกวันนี้คือใช้เงินรายได้ในการที่จะไปบำรุงรักษาหรือว่าซ่อมแซม แต่ยังไม่มีอุปกรณ์ใหม่ๆเพิ่มเข้ามา” (สุธีรา ทิมกาญจนะ, ผู้จัดการ) ทำให้ส่งผลต่อการดำเนินงานของสถานี

6.2 ผลกระทบที่เนื่องมากจากปัญหาในข้อ 6.1

6.2.1. เป็นอุปสรรคต่อการผลิตรายการ

“ อุปกรณ์เทคโนโลยีมีปัญหายةอย่างมาก เช่นกล้องที่ใช้ปัจจุบันเป็นระบบเบต้าแคม ดิจิทัลทำงานมา 9 ปีที่นี่ ก็เห็นแต่กล้องตัวนี้มันอยู่กับดิจิทัลตลอดและมีแค่ 2-3 ตัว ซ่อมพังไป 2-3 รอบ ซึ่งถ้าเทียบอายุการใช้งานมันหมดไปนานแล้ว มันต้องซื้อใหม่แล้ว นี่แค่กล้อง เครื่องตัดต่ออีก

เสื่อมที่สุดในโลก อยู่มา 4-5 ปีแล้ว mark in / mark out ก็ไม่ได้แล้ว ไม่โทรศัพท์ไปสัมภาษณ์มาโลโก้ ก็ไม่มี เวลาสัมภาษณ์เสียหมดฯลฯ ซึ่งมันเย่” (วชิราภรณ์ น้อยยม, อ้างแล้ว)

6.2.2. เป็นอุปสรรคต่อการผลิตรายการที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานทางสื่อมวลชน

“ อุปกรณ์เก่าแล้ว อย่างอุปกรณ์เสริม อย่างตัวกล้องนีก็ค่อนข้างจะ error บ่อย ถ่ายภาพต้องระวังมากเลย ภาพที่ถ่ายออกมาไม่ค่อยดี เพราะตัวมันไม่ปกติ แล้วอย่างพวกอุปกรณ์ เสริมหลายอย่าง พวกร wireless ไมคร์ พากมอนิเตอร์ตอนนี้ก็แย่สีเพี้ยน...” (ปิยะ เหล่าบุรินทร์, อ้างแล้ว)

6.2.3. ผู้ปฏิบัติงานประสบปัญหาด้านคุณภาพชีวิตและสวัสดิภาพในการทำงาน

“ ผมเคยนั่งไปที่แม่สอด(จ.ตาก) ตอนนั้นไปทำสกู๊ปข่าว ฝนตกแต่ที่ปัตน้ำฝนหักไม่มี คนขับต้องค่อยๆขับมา ยังนึกเสียว่าอยู่เหมือนกัน และที่จำได้เม่นเลย ไปทำข่าวที่พรมพิราม (จ.พิษณุโลก) ตอนนั้นไปกับน้องซ่างภาพซึ่งภาระเขากำลังห้องด้วย กะว่าบ่ายๆก็คงกลับ ปรากฏว่า รถเสีย กว่าจะรอรถอีกคัน 逼ตามกันให้มาช่วยลากกุนวย ก็ปาเข้าไปทุ่มสองทุ่ม น้องเข้าห่วงเมียมาก เมียเขาก็ขออยู่ที่ทำงานจนค่ำไม่มีคนไปรับกลับบ้าน... ” (กิญโญ หลงผดุง, เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล 3 ปฏิบัติหน้าที่ผู้สื่อข่าว, สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2546)

“ อุปกรณ์เทคโนโลยีมีปัญหายةอยู่มาก รถอยู่มา 9-10 ปี ขับไปสายเบรคแตก ก็เคย ขับไปเร่งเครื่องได้แค่ 90 กม/ชม ซึ่งต้องใช้เวลาที่จับไว้ก็ทำไม่ได้ เป็นเหมือนเดา เพราะงบประมาณไม่มี มันถึงมีปัญหาอยู่อย่างนี้ ใจ เครื่องไม่เครื่องมือไม่ทันสมัย ไม่มีเงินที่จะไปซื้อ..”
(วชิราภรณ์ น้อยยม, อ้างแล้ว)

6.2.4. ปัญหาด้านภาพลักษณ์ขององค์กร ขันเนื่องมาจากความล่าช้าในการเดินทาง มีความคลาดเคลื่อน หรือผิดพลาดในการนัดหมายเหล่ง่ายๆ โดยเฉพาะบุคคลสำคัญหรือผู้หลักผู้ใหญ่ของหน่วยงานราชการ รวมทั้งผลงานที่ผลิตเมื่อแพรวร่างกายออกอากาศไปแล้วไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร

ปัญหาด้านคุณภาพรวมและเทคโนโลยีในการผลิตรายการของ สทท. 11 พิษณุโลก มีความซื่อสัมภิงค์กับปัญหาด้านงบประมาณอย่างเด่นชัด และแยกจากกันได้ยาก แนวทางการแก้ปัญหาที่จะเป็นไปได้อย่างรวดเร็วและใช้เวลาไม่มากนัก โดยทางออกที่ไม่ยืดติดกับงบประมาณเพียงอย่างเดียว แต่ควรหันมาให้ความสำคัญในเชิงบุคลากรที่เป็นตัวขับเคลื่อนการผลิตอีกปัจจัยหนึ่งน่าจะดีกว่า ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวทางที่น่าจะเป็นไปได้และเกิดผลต่อการดำเนินงานของสถานี ดังนี้

1. เปิดรับสมัครนักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนที่สนใจเป็นทีมงานร่วมผลิตรายการ โดยอาจจะเริ่มจากการเป็นเครือข่ายในการหาข่าว หาข้อมูลจากประเด็นที่เข้าสนใจในท้องถิ่นและชุมชนส่วนมากที่มีงานช่วยเหลือกันคัดกรองประเด็น เนื้อหา ว่าจะผลิตหรือตามต่อในเรื่องใดที่เข้าเสนอด้วย ทำคล้ายๆ เป็นประชุมโต๊ะข่าว มีกองบรรณาธิการ ซึ่งแรกยังคงเป็นของสถานี แล้วจึงเริ่มซักนำอาสาสมัครเหล่านั้นที่ดูแล้ว “มีเวว” มาว่าวนในขั้นตอนนี้ ดำเนินการ เช่นนี้โดยเพิ่มจำนวนประชาชนซึ่งเป็นคนอกจากข้าราชการ จนในที่สุดเข้าสามารถช่วยกันคิด ช่วยกันตัดสินใจได้

2. สืบเนื่องจากข้อ 1. กลุ่มบุคคลจากชุมชนที่มีความเหมาะสม มีพื้นฐานและทักษะพอสมควรในงานด้านการสื่อสารกับชุมชน มีศักยภาพในด้านความเสียสละ และตั้งใจคือ แนวร่วมจากการดำเนินงานโดยทัศน์ชุมชนและหอกระจายข่าวของกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งถือว่าเป็นหน่วยงานต้นสังกัดของ สทท. 11 พิษณุโลกอยู่แล้ว กลุ่มคนเหล่านี้น่าจะช่วยให้การดำเนินการตามข้อ 1 บรรลุเป้าหมายได้เรียบร้อย แล้ว และยังขยายผลไปสู่การเป็น พิธีกร ผู้ดำเนินรายการด้วยตนเอง ไปจนถึงซักขวัญให้สั่งเกตการถ่ายทำและตัดต่อด้วย เรียกว่า “ค่ายอาสอน” ให้มีขึ้นและเคยชินก่อน เมื่อพิจารณาแล้วว่าคนใดสามารถพัฒนาไปถึงขั้นสอนถ่ายทำและตัดต่อได้ในอนาคต ก็จะเป็นการดียิ่ง

3. ประสานความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น ได้แก่ มหาวิทยาลัย สถาบันโรงเรียน ฯลฯ ซึ่งมีความพร้อมในด้าน บุคลากร ทั้งอาจารย์และนักศึกษา ตลอดจนอุปกรณ์ในการผลิตอยู่แล้ว ซึ่งมักมีความต้องการนำรายการหรือผลงานนักศึกษามาเผยแพร่ในวงกว้าง แต่ติดที่ยังมีช่องทางในการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่น้อย โดยเฉพาะกับสื่อโทรทัศน์ เช่น

- มหาวิทยาลัยเรศวร มีภาควิชาการสื่อสาร ที่เปิดสอนด้านการผลิตรายการวิทยุและโทรทัศน์ มีศูนย์บริการเทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์ที่สมบูรณ์แบบครบวงจร มีห้องส่ง กล้องถ่ายภาพ เครื่องตัดต่อ และอุปกรณ์อื่นๆ ของตนเองพอสมควร
- โรงเรียนต่างๆ มีฝ่ายโสตทัศนศึกษา มีบุคลากรที่ถ่ายภาพกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ได้เป็นประจำสม่ำเสมอ

สถานีจึงควรใช้โอกาสนี้นำผลงานที่มีอยู่แล้วมาออกอากาศ หรือมาปรับปรุงเพียงเล็กน้อยซึ่งใช้เวลาไม่นาน หรือขอให้สถาบันระดับอุดมศึกษาที่มีความพร้อมกว่าในระดับโรงเรียนเพริ่มมีการเรียนการสอนด้านนี้โดยตรงผลิตผลงานป้อนมาอย่างสถานีได้

อย่างไรก็ตามหากสถานีติดภาระรายการที่สถาบันการศึกษาต่างๆส่งมานั้น จะเป็นไปเพื่อการประชาสัมพันธ์หน่วยงานหรือตัวบุคคลมากเกินไป เรียกว่า "มาตรฐานเดียว กับ" สพท. 11 พิษณุโลก อาจจะต้องมีการประชุม ทดลอง ทำความเข้าใจ สมมนาผู้ที่เป็นทีมผลิตเสียก่อน โดยมีการทำหนดแนวทางเพื่อให้เป็นไปตามหลักการของสื่อเพื่อชุมชนและสื่อเพื่อการพัฒนา ก่อน เพื่อจะได้นำไปเสนอต่อเป็นความคิดของผู้ผลิตได้ต่อไป ในระยะยาวบุคลากรเหล่านี้ โดยเฉพาะอุดมศึกษาอาจจะมีประสบการณ์ สั่งสมอุดมการณ์วิชาชีพที่จะทำเพื่อชุมชน สังคม มาเป็นแนวร่วม เป็นทีมผลิตรายการของสถานีเมื่อจบการศึกษา ทดสอบบุคลากรที่ลาออกจากปีก็เป็นได้

ข้อคิดเพิ่มเติมจากข้อเสนอแนะข้างต้น ซึ่งควรคำนึงถึงคือ แม้แนวคิดเรื่องสื่อเพื่อชุมชนและสื่อเพื่อการพัฒนาจะไม่ใช่ของใหม่สำหรับวงนิเทศศาสตร์และการพัฒนาชุมชน แต่เมื่อนำมาใช้ กับสื่อโทรทัศน์ที่มีความยุ่งยาก ขับขอน ยังเสมือนเป็นการเริ่มต้น กอบปรับถ้าเป็นงานที่ต้องทำร่วม กับชาวบ้านที่คุ้นชินกับการทำมหากิน เคยชินกับการรับมากกว่าการให้ในแง่การสื่อสาร ความรู้ ความเข้าใจอย่างถูกต้อง ลึกซึ้งจึงเป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญ ควบคู่ไปกับเวลาที่ต้องค่อยเป็นค่อยไป ไม่รีบร้อน ลดขั้นตอน เข้าทำงานอย่าง “ข้าๆได้พำเพ."', นั่นเอง

ปัจจัยภายนอก

1. บทบาทของลูกค้าสื่อมวลชน

จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขต 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่างซึ่งเป็นกลุ่มลูกค้าของสื่อโทรทัศน์ท่องเที่ยน พิษณุโลก จำนวน 1,620 คน ในด้านเนื้อหาสาระของรายการ โดยแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) รายการทุกประเภท ทุกรูปแบบ โดยเฉพาะรายการข่าวและรายการอื่นที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษา เป็นการให้ความรู้ ที่เป็นประโยชน์ กับ 2) รายการทุกรูปแบบที่มีเนื้อหาเน้นไปที่ การให้ความบันเทิงเป็นหลัก พบร่วม ผู้ชม ให้ความสนใจและรับชมรายการ ดังนี้

- รายการข่าว	ร้อยละ 43.1
- รายการอื่นที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษา	ร้อยละ 24.2
เป็นการให้ความรู้ ที่เป็นประโยชน์	
- รายการทุกรูปแบบที่ให้ความบันเทิงเป็นหลัก	ร้อยละ 35.7

ดังนั้นแสดงว่าผู้ชุมในท้องถิ่นนี้ให้ความสำคัญกับเนื้อหารายการประเภทที่เป็นสาระ ความรู้ ที่เป็นประโยชน์ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเศรษฐกิจ สังคมและการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นเรื่องที่มองว่าใกล้ตัวและส่งผลต่อพวกรเขามากกว่ารายการประเภทที่ให้ความบันเทิง ซึ่งเป็นส่วนเสริม สำหรับการผ่อนคลายความตึงเครียด เนื่องจากการทำงานและต้องการพักผ่อนอย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตาม ในการวิจัยครั้งนี้ผู้จัดมิได้ทำการสำรวจว่ามีผู้ชุมในเขตภาคเหนือตอนล่างรับชมสถานีโทรทัศน์ช่องใดมากที่สุด แต่จากการค้นคว้า และสัมภาษณ์บุคลากรจาก สทท. 11 ในส่วนกลางพบว่า ได้มีการสำรวจความนิยมและติดตามรายรายการของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2545 – 2546 (เพชญ จำโพธิ์, ผอ. สทท. 11, อ้างแล้ว) ได้ข้อมูลว่า มีผู้ชุมรายรายการของ สทท. 11 เป็นลำดับที่ 3 จากจำนวน 6 สถานีหลักคือ ของ 3 , 5 , 7, 9, 11 และไอทีวี โดยไม่ได้พิจารณารวมกับผลจากการสำรวจ ของบริษัทสำรวจความนิยมรายการโทรทัศน์ (rating) เอกชน เนื่องจากเกรงว่าจะมีผลประโยชน์ทางธุรกิจเข้ามาเกี่ยวข้อง และไม่ได้นำมาอ้างอิงในการวิจัยครั้งนี้

ข้อมูลและเหตุผลข้างต้นทำให้ผู้วิจัยนำมานุમานเป็นข้อมูลของ สทท. 11 พิชณุโลกได้ว่า มีผู้ชุมอยู่ในระดับกลาง เนื่องจากเป็นสถานีที่เน้นการให้ความรู้ ให้การศึกษา ส่งเสริมเศรษฐกิจ สังคม มีเนื้อหาใกล้ชิดกับคนในพื้นที่มากกว่าสถานีที่ออกอากาศในลักษณะทั่วประเทศ ซึ่งยอมต้องคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายที่จะนำเสนอเนื้อหาในลักษณะที่กว้างขึ้น ดังนั้นมีการเทียบกับผลการสำรวจ ของผู้วิจัยที่ว่ามีผู้ชุมในท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่างมากกว่าครึ่งที่ให้ความสนใจและรับชมรายการที่เน้นเนื้อหาสาระเป็นหลัก เมื่อเทียบกับรายการที่เน้นความบันเทิงเป็นหลัก ซึ่ง สทท. 11 มีอยู่ในสัดส่วนที่น้อยแล้ว ทำให้เชื่อได้ว่า โทรทัศน์ท้องถิ่นพิชณุโลก ยอมต้องมีผู้ชุมในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน โดยรายละเอียดในด้านผลการรับชม สทท. 11 พิชณุโลก ของผู้ชุมท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง จะได้นำเสนอข้อมูลในบทที่ 6 ต่อไป

จากการสำรวจข้างต้นแสดงว่าลูกค้าสื่อมวลชนของโทรทัศน์ท้องถิ่นพิชณุโลก มีความสนใจคาดหวังในการรับชมรายการจาก สทท. 11 พิชณุโลกเพื่อให้ได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ลูกค้าสื่อมวลชนซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกนั้นพร้อมที่จะซื้อโทรทัศน์ท้องถิ่นพิชณุโลกอยู่แล้ว ในขณะที่ สทท. 11 พิชณุโลกเองต่างหากที่ยังมีความพร้อมไม่พอในการผลิตงานเพื่อชุมชนอย่างแท้จริง (ซึ่งได้warehouse หินด้านปัจจัยภายนอกไปแล้ว)

2. คู่แข่งขัน - สถานีฯอื่น

แม้ว่าสถานีโทรทัศน์ท้องถิ่นพิชณุโลก จะมีข้อได้เปรียบในการเป็นโทรทัศน์ท้องถิ่นที่ยังไม่มีช่องอื่นมาแย่งส่วนแบ่งของกลุ่มผู้ชมโดยหลักการ จะมีบางก็เพียงแค่เบื้องต้นที่มีช่องแพร่ภาพออกอากาศได้เฉพาะในเขตเทศบาล หรือเขตอำเภอเมืองเป็นบริเวณแคบ เนื้อหาและวัสดุประสงค์ในกระบวนการนำเสนอรายการต่างกับสถานีฯอื่นที่เป็นลักษณะธุรกิจที่มุ่งหวังผลประโยชน์ทางธุรกิจ และมีลักษณะเป็นลักษณะที่มีระดับมาตรฐานมากกว่า การดำเนินงานไปเพื่อสนองนโยบายรัฐเป็นหลักโดยไม่ได้คิดไปแข่งกับสถานีฯอื่น ความหลากหลายและสีสันในการซุ้มรายการจึงมีน้อยกว่าด้วย

ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความชัดเจนและมองเห็นความแตกต่างระหว่าง สทท. 11 พิชณุโลก กับ สถานีโทรทัศน์ฯอื่น จึงขอแสดงข้อมูลดังตาราง ต่อไปนี้

ตารางที่ 5 แสดงข้อเปรียบเทียบระหว่าง สทท.11 พิชณุโลก กับ สถานีโทรทัศน์ฯอื่นๆ

ประเด็นเปรียบเทียบ	ช่อง 11 พิชณุโลก	ช่องอื่นๆ(ช่องหลัก)	เบื้องต้นที่ห้องถิ่น
1. ที่ตั้ง	พื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง (ส่วนภูมิภาค)	ส่วนกลาง	เฉพาะพื้นที่ในเขตเทศบาลหรือเขตอำเภอเมืองเป็นบริเวณแคบ
2. ผู้ชม	9 จังหวัด (ทั่วประเทศ)	76 จังหวัด (ทั่วประเทศ)	บางพื้นที่ มีลักษณะเป็นชุมชน
3. เนื้อหารายการ	สนองต่อคนในท้องถิ่น	สนองต่อคนทั่วประเทศ	สนองต่อคนในชุมชน
4. วัตถุประสงค์/นโยบายหลักของสถานี	ประชาสัมพันธ์ภาครัฐให้ความรู้ การศึกษา และไม่แสวงหาผลกำไร	สร้างความรู้ความบันเทิง และเป็นเชิงธุรกิจ	สร้างความรู้ความบันเทิง และเป็นเชิงธุรกิจ

หมายเหตุ : 1. ช่องอื่นๆ (ช่องหลัก) หมายถึง สถานีโทรทัศน์ที่แพร่ภาพออกอากาศในเวลาเดียวกันทั่วประเทศ ได้แก่ ช่อง 3 , ช่อง 5 , ช่อง 7 , ช่อง 9 และ ไอทีวี

ฉะนั้นหากมองในแง่ของการเป็นโทรศัพท์ที่องค์กับความสนใจของประชาชนในด้านข้อมูล ข่าวสารการศึกษาและเรื่องที่เกี่ยวข้องและอยู่ในความสนใจของคนในห้องถินแล้ว สพท.11 พิษณุโลกถือว่าได้เบรี่ยบ แต่ถือด้านหนึ่งการเป็นที่รู้จัก ความดึงดูดใจ รวมทั้งเวลาในการรับชมแล้ว สถานีโทรทัศน์ที่เพร่ภาพออกอากาศในเวลาเดียวกันทั่วประเทศ ย่อมได้เบรี่ยบในแง่จำนวนลูกค้า สื่อมวลชน(ผู้ชม) ซึ่งสามารถติดตามรับชมได้ตลอดไม่ต้องมาคอยแบ่งแยกว่าจะดูเวลาท้องถินช่วง ไหน ดูเวลาส่วนกลางช่วงไหน เพราะเปิดมาเมื่อใดก็ได้ชมพร้อมกันและเหมือนกันหมดทั่วประเทศ ดังนั้น สพท. 11 พิษณุโลก จึงควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ชมในพื้นที่ทราบและรู้จักกับเวลา และรายการท้องถินให้มากขึ้น เนื่องจากผลสำรวจในการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้ชมในพื้นที่ภาคเหนือ ตอนล่างร้อยละ 68.4 ยังไม่ทราบ ไม่เข้าใจและไม่ได้แยกว่าเวลาไหนเป็นส่วนกลาง และเวลาไหน เป็นท้องถิน ดังนั้นการที่สถานีโทรทัศน์ซื่องอื่นออกอากาศตลอดวัน ในขณะที่ สพท. 11 พิษณุโลก ออกอากาศเพียงบางช่วงเวลาและไม่กีชั่วโมง ผู้ชมจึงย่อเมื่อรู้จัก คุ้นเคยกับสถานีโทรทัศน์ซื่องอื่นมาก กว่า ส่วนความดึงดูดใจก็เช่นกัน กิจการโทรทัศน์ที่มีธุรกิจเข้ามาเกี่ยวกัน ย่อมมีงบประมาณการลง ทุนและปัจจัยในการผลิตที่ดีกว่า ส่งผลให้คุณภาพรายการ ทั้ง แสง สี เสียง คมชัด รูปแบบ หลาก หลาย สร้างสรรค์ ก็ย่อมทำให้ผู้ชมชื่นชอบและติดตามซึมมากกว่าเป็นธรรมดา

ข้อเสนอแนะจากการอภิปรายเพิ่มเติมคือ ในกรณีการงดหรือเปลี่ยนแปลงรายการอยู่บ่อยๆ และผู้ชมมีปัญหาในการติดตาม ควรอาศัยเครื่องขยายของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยใน พื้นที่และร่วมสังกัด รวมทั้งหอกระจายข่าว วิทยุชุมชน สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดซ่วยเผยแพร่ ข่าวสารดังกล่าวไปยังกลุ่มผู้ชม เพื่อให้ทราบและครอบคลุมพื้นที่อย่างกว้างขวาง ซึ่งสื่อลักษณะ เหล่านั้นมักไม่ค่อยประสบปัญหาด้านการออกอากาศเหมือน สพท. 11 พิษณุโลก

3. ผู้อุปถัมภ์รายการและเช่าเวลา

เนื่องจาก สพท.11 พิษณุโลกเป็นหน่วยงานของรัฐ จึงไม่มุ่งแสวงหากำไรในเชิงธุรกิจ สนองนโยบายของกรมประชาสัมพันธ์ ทำให้ไม่มีผู้อุปถัมภ์รายกรารจึงไม่มีโฆษณาเชิงพาณิชย์ในทุกรายการ อย่างไรก็ตามสถานีก็มีปัญหารეื่องงบประมาณ(ปกต) ไม่เพียงพอดังที่เคราะห์ไปแล้ว จึงต้องแก้ปัญหาด้วยการจัดหารายได้พิเศษอื่นๆ เช่น ค่าเช่าเวลา เพิ่มเติมเข้ามายังงบปกติที่ตั้งไว้

การสำรวจโดย สพท. 11 พิษณุโลก ปี 2545 – 2546 พบว่าสถานีมีบริษัทเอกชนทำการเช่า เวลาออกอากาศรายการ ดังนี้

1. รายการจากใจถึงใจ ความยาว 30 นาที เดือนละ 2 ครั้ง โดยสถาบันวิจัยและพัฒนาฯ เชียงใหม่
 2. รายการเพื่อนคุณหนู ความยาว 30 นาที เดือนละ 2 ครั้ง โดยสื่อมวลชนทางชีวิต กทม.
- ทั้งนี้มีแนวโน้มว่าจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นด้วย จากการสำรวจเพิ่มเติม ในปี 2547 ระหว่างการวิเคราะห์ข้อมูล มีบริษัทเอกชน มาเข้าเวลาออกอากาศรายการ จำนวนทั้งสิ้น 4 แห่ง

เมื่อรายการข้างต้นเข้ามาเข้าเวลาออกอากาศในช่วงเวลาท้องถิ่น ทำให้สัดส่วนการออกอากาศรายการท้องถิ่นที่ สทท. 11 พิษณุโลกผลิตเอง โดยมุ่งหวังให้ตอบสนองกับประชาชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างเป็นอันด้องมีพื้นที่น้อยลงไปอีก เนื่องจากมีความจำเป็นต้องการทำเช่นนั้น เพราะมุ่งหวังเจนรายได้จากค่าเช่าเวลา มาเป็นรายได้เสริม เพื่อช่วยเรื่องงบประมาณของสถานีฯ ร่วมกับปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายนอก งบประมาณ อุปกรณ์เทคโนโลยีฯ ที่ล้วนมาจากปัจจัยหลักเชิงโครงสร้างการบริหารจัดการสถานี ทำให้ไม่สามารถผลิตรายการท้องถิ่นได้เพียงพอและบางครั้งไม่ทันตามกำหนดเวลาออกอากาศ การหาทางออกให้มีผู้เช่าเวลาแทนจึงเป็นทางออกที่เหมาะสมแล้วในสภาวะเช่นที่เป็นอยู่นี้

ปัจจัยด้านนี้มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกับปัญหาด้านนโยบาย งบประมาณและบุคลากรของสถานี ซึ่งส่งผลให้สถานีมีรายการที่ตอบสนองความต้องการและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมน้อยลง จึงยังถือว่าไม่ใช่ปัจจัยที่จะส่งเสริมให้สถานีเป็นโทรศัพท์ท้องถิ่นเพื่อชุมชนได้ ซึ่งแนวทางในการแก้ปัญหาผู้วิจัยได้นำเสนอร่วมกับปัจจัยด้านบุคลากร งบประมาณไปแล้ว

โดยสรุปปัจจัยภายในที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานองค์กรเกือบทุกด้านล้วนส่งผลให้ สทท. 11 พิษณุโลกไม่สามารถดำเนินการของสถาบันภาพของกรุงเทพฯ ท้องถิ่นเพื่อชุมชนได้มีมากกว่าปัจจัยภายนอกซึ่งเป็นส่วนเสริมเท่านั้น ทั้งนี้ปัจจัยหลักที่ถือเป็น "ขางหนาม" สำคัญที่สุดคือปัจจัยเชิงโครงสร้างและกรุงเทพฯ จัดการแบบราชการโดยรัฐ หรือมักจะเข้าใจว่าก็คือ "รัฐบาล" เป็นสำคัญ แต่ในทางผกผันบุคลากรของสถานานิกลับเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้ สทท. 11 พิษณุโลกแสดงศักยภาพในการเป็นโทรศัพท์ท้องถิ่นเพื่อชุมชนได้

บทที่ 6

บทบาทของ สทท. 11 พิษณุโลก ในฐานะโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชน ผ่านรายการโทรทัศน์

บทนี้ผู้จัดจะให้ความสำคัญในการประเมินความเป็นโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชน โดยเน้นไปที่ระดับรายการ คือพิจารณาผ่านรายการโทรทัศน์ท้องถิ่น ทั้ง 7 รายการปัจจุบันของสถานี ว่าได้แสดงบทบาทต่อการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชนในด้านใดบ้าง โดยแยกวิเคราะห์ไปทีละรายการ ตามลำดับได้แก่ 1.รายการข่าวท้องถิ่น

- 2.รายการส่งเสริมศิลปินไทย
- 3.รายการเก็บเบี่ยงใต้ถุนร้าน
- 4.รายการอุวนรุ่งที่ช่อง 11
- 5.รายการรอบภูมิภาค
- 6.รายการแขกรับเชิญ
- 7.รายการพิเศษอื่นๆ

ทั้งนี้รายการส่งเสริมศิลปินไทยและรายการเก็บเบี่ยงใต้ถุนร้านจะเป็นการวิเคราะห์เฉพาะส่วนที่เป็นรายการซึ่งผลิตและออกอากาศมาก่อนที่จะนำไปทดลองปฏิบัติการผลิตในช่วงของการวิจัยครั้งนี้

นอกจากนั้นประเด็นที่เกี่ยวข้องและส่งผลต่อการแสดงบทบาทในด้านต่างๆ ของแต่ละรายการ จะแยกนำเสนอพร้อมการวิเคราะห์ ดังนี้

- 1.จุดกำเนิดและพัฒนาการของรายการ
- 2.รูปแบบรายการ
- 3.เนื้อหารายการ

โดยในข้อ 3.เนื้อหารายการนั้นจะพิจารณาในเรื่องของการมีประโยชน์และแนวทางในการพัฒนาชุมชน ว่าเป็นด้านใดบ้าง เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ด้านคุ้มครองผู้บริโภค เป็นต้น

1.จุดกำเนิดและพัฒนาการของรายการ

ก่อนการวิเคราะห์ขอนำเสนอด้วยมูลแสดงพัฒนาการของรายการท้องถิ่นทั้ง 7 รายการเพื่อให้เห็นภาพรวม ดังตาราง

ตารางที่ 6 แสดงพัฒนาการของรายการท่องถิน (เก็บข้อมูล ระหว่างปี 2544 – 2546)

ชื่อรายการ	เริ่มผลิต	ยุติการผลิต	ระยะเวลา	สาเหตุที่ยุติการผลิต
1.ข่าวท่องถิน	ตั้งแต่ก่อตั้งสถานีปี 2535 - ปัจจุบัน	-	11 ปี	-
2.ส่งเสริมศิลปินไทย	ตั้งแต่ก่อตั้งสถานีปี 2535	กันยายน 2546	11 ปี	สถานีไม่มีงบประมาณในการจ้างลิเก
3.เก็บเบี้ยใต้ถุนร้าน	3 พค. 42	กันยายน 2546	4 ปี	ผู้สร้างสรรค์รายการขอยุติการผลิตเนื่องจากไม่มีเวลาเพียงพอและเห็นว่าไม่สามารถทำให้รายการมีคุณภาพได้ตามที่มุ่งหวังไว้
4.รอบภูมิภาค	มค. 43 – ปัจจุบัน	-	3	-
5.อุณหุ่งที่ซ่อง 11	15 กค. 44	11 กพ.46	1 ปี 7 เดือน	หมดช่วงงบประมาณที่ส่วนราชการอื่นตั้งไว้ให้ดำเนินการผลิต
6.แขกรับเชิญ	28 มค. 41 - ปัจจุบัน	-	5 ปี	-
7.รายการพิเศษอื่นๆ	-	-	-	แล้วแต่นโยบายและงบประมาณ

ความสัมพันธ์ของการเกิด ดำรงอยู่ และสิ้นสุดลงของรายการทั้งหมดจากตารางพบประเด็นที่นำเสนอคือ

- รายการที่เริ่มก่อตั้งมาพร้อมกับสถานี ได้แก่ รายการข่าวท่องถิน รายการส่งเสริมศิลปินไทย ซึ่งถือว่าเป็นรายการที่มีอายุยาวนานที่สุด รวมทั้งเกิดมาพร้อมกับการมีสถานี แสดงว่า
 - ขณะเริ่มผลิตรายการในตอนแรก สถานียังมีเอกภาพในด้านนโยบาย และการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของการเป็นสถานีโทรทัศน์ท่องถิน ทำให้รายการที่ผลิตสามารถตอบสนองความต้องการของท่องถินได้มาก มีผู้ชมมากเพราะในยุคหนึ่งไม่มีสถานีสถานีในลักษณะที่เป็นภูมิภาคที่นำเสนอเรื่องของท่องถินเลย ส่งผลไปถึง

- ความนิยมรายการ ทำให้มีผู้ชมให้ความสนใจติดตามชมมากและต่อเนื่อง ซึ่งเกี่ยวข้องกับความถี่ของการออกอากาศ รวมไปถึงเวลาอันยาวนานของรายการที่ออกอากาศสม่ำเสมอ ก็ยังทำให้ผู้ชมเกิดความเคยชิน คุ้นหู คุ้นตา จดจำได้ง่ายและดีกว่ารายการที่เพิ่งเกิดขึ้นได้เพียงไม่นาน

2. รายการที่เกิดขึ้นมาภายหลังที่มีการก่อตั้งสถานีแล้ว แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

2.1 รายการที่ออกอากาศได้ประมาณ 3 – 5 ปี แม้ว่ารายการประเภทนี้ยังสามารถดำเนินการผลิตและออกอากาศต่อไปได้ถึงปัจจุบัน แต่ด้านความนิยมรายการน้อยกว่ารายการในประเภทแรก และบางรายการอาจมีความจำเป็นต้องเลิกผลิตรายการหากมีการเปลี่ยนแปลงบุคลากรในการผลิตที่เป็นผู้คิดริเริ่มรายการ เช่น โยกย้าย ลาออก มีภารกิจมาก เป็นต้น

สำหรับเหตุที่รายการประเภทนี้ไม่สามารถเทียบความนิยมรายการกับประเภทแรกได้อีก ประการน่าจะเป็นเรื่องของวัตถุประสงค์และเนื้อหาของรายการที่เป็นไปเพื่อตอบสนองนโยบายหรือโครงการของรัฐ ในระดับชาติมากกว่าระดับท้องถิ่นและชุมชน ซึ่งแสดงว่ามุ่งมองและเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้สำหรับการผลิตรายการ 2 ลักษณะนี้มีความแตกต่างกัน

2.2 รายการที่ออกอากาศได้เพียงไม่นาน หรือช่วงระยะเวลาหนึ่งและปิดตัวลง รายการลักษณะนี้มักเป็นรายการที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณประจำปีและงบประมาณพิเศษทั้งจากกรมประชาสัมพันธ์ สพท. 11 หรือหน่วยงานอื่นๆ รวมผลิต วัตถุประสงค์ของการเกิดขึ้นของรายการจึงเป็นไปเพื่อประชาสัมพันธ์โครงการ งานสำคัญ หรือหน่วยงาน องค์กรที่เป็นผู้ให้เงินสนับสนุนมากกว่าที่จะเน้นไปที่ประโยชน์โดยตรงแก่ผู้ชมในพื้นที่ อันเกิดจากการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และต้องการให้รายการตอบสนองความต้องการของพวากษาได้

ฉะนั้นพัฒนาการของรายการท้องถิ่น จึงมีความสัมพันธ์กับนโยบายองค์กรผู้ผลิต วัตถุประสงค์ของการเกิดขึ้นของรายการ ประโยชน์ที่ผู้ชมจะได้รับ เช่น ใบอนุญาต ประจำเวลา การเกิดขึ้น และสิ่งสุดลงของรายการนั้น นำไปสู่การแสดงบทบาทของการเป็นโทรศัพท์ท้องถิ่นเพื่อชุมชนอีกด้วย

2. รูปแบบรายการ

รูปแบบรายการทั้ง 7 รายการของ สพท. 11 พิษณุโลก มีข้อดีและข้อด้อยสรุปได้ดังตาราง ต่อไปนี้

ตารางที่ 7 แสดงรูปแบบรายการห้องถินและข้อด้อยของรายการในลักษณะต่างๆ

ชื่อรายการ	รูปแบบรายการ	ข้อดี	ข้อด้อย
1.ข่าวท้องถิน	รายการสด เพื่อรายงานข่าวสถานการณ์ประจำวัน	-มีความทันต่อเหตุการณ์ และนำเสนอในเพราะข่าวที่น่าสนใจเป็นเรื่องเฉพาะที่เกิดในท้องถินภาคเหนือตอนล่างเท่านั้น	-เกิดความผิดพลาดได้ง่าย -ใช้ทีมงานผลิตจำนวนมาก
2.ส่งเสริมศิลปินไทย	บันทึกการแสดง (เบป)	-ไม่ต้องเดินทางเพราะไปทั้งสิ้นในการถ่ายทำ -ประหยัดค่าใช้จ่าย	-ใช้ทีมงานผลิตจำนวนมาก -ใช้บประมาณสูงในการจ้างผู้แสดง, ทำจาก
3.เก็บเบี้ยให้ถูนร้าน	สารคดีถ่ายทำนอกสถานที่ ออกอากาศเป็นเทปรายการ	-มีความน่าสนใจในด้านเนื้อหาสาระ ภาพที่เป็นจริงจากสถานที่จริง -สร้างความหลากรสชาติของรูปแบบรายการที่เป็นทางเลือกแก่ผู้ชม	-ใช้เวลาในการผลิตมาก ต้องการความพิถีพิถันสูง -สิ้นเปลืองบประมาณทั้งคน รถ อุปกรณ์
4.รอบภูมิภาค	สนทนาสดและมีช่วงโทรศัพท์แสดงความคิดเห็นสดในรายการ	-ผู้ชมมีส่วนร่วมและมีช่องทางในการแสดงความคิดเห็นและสื่อสารย้อนกลับมาได้มากกว่ารายการรูปแบบอื่น - สร้างความสดใหม่ ทันเหตุการณ์	-ใช้ทีมงานผลิตจำนวนมาก -ใช้บประมาณสูง -ประเด็นรายการไม่อ้าว ตอบสนองเฉพาะชุมชนและห้องถินได้มากเพริ่งออกอากาศทั่วประเทศ
5.อุณหุ่งที่ซ่อง 11	สนทนาสด 牵挂ช่วงโทรศัพท์ตอบคำถาม หลังไม่มีค์ และช่วงถ่ายทำนอกสถานที่	-ผู้ชมสนใจมากเพริ่งมีช่องทางแลกเปลี่ยน -สร้างความรู้สึกสดใหม่ ทันเหตุการณ์	เหมือน รายการรอบภูมิภาค
6.แขกรับเชิญ	สนทนา ออกอากาศเป็นเทปรายการ	-ไม่ต้องเดินทางเพราะไปทั้งสิ้นในการถ่ายทำ -ประหยัดค่าใช้จ่าย	

ชื่อรายการ	รูปแบบรายการ	ข้อดี	ข้อด้อย
7.รายการพิเศษอื่นๆ	รูปแบบไม่ตายตัว แต่มักเป็นการสนทนากันทั้งสุดและเทป หรือรายการเว็บไซต์บ้านที่มีการสนทนาและมีผู้ชมในห้องถูมาร่วมชมรายการขณะดำเนินการทำ	-ง่ายต่อการดำเนินการผลิต เพราะ มีรูปแบบที่ไม่ยุ่งยาก เป็นแบบเดิมๆที่เคยผลิตในรายการอื่นๆอยู่แล้ว บางครั้งยังประยัดงบประมาณ เพราะนำชา กและอุปกรณ์ประกอบมาตัดเปล่งได้ไม่ต้องซื้อใหม่	-มักเป็นรายการที่มีเวลาจำกัด ผู้ผลิตทราบว่าต้องผลิตกะทันหัน จึงมีปัญหาด้านการเตรียมการก่อนผลิต -ผู้ร่วมรายการมักเป็นกลุ่มข้าราชการและผู้นำชุมชนมากกว่าคนที่อยู่ในห้องถูมาริจฯที่ไม่ได้เป็นแต่งค้ำญและกิริยา -ผู้ร่วมชมรายการและแสดงทัศนะมักเป็นกลุ่มผู้ที่ถูกเกณฑ์ให้มาร่วมมากกว่าผู้เต็มใจมาร่วมเอง

จากตารางจะเห็นว่ารูปแบบรายการส่วนใหญ่เป็นการสนทนา คือ มีผู้ดำเนินรายการและผู้ร่วมรายการมานั่งสนทนากันในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง โดยใช้สถานที่จัดรายการในห้องส่ง(studio)ของสถานี ซึ่งผู้ผลิตรายการทุกคนยอมรับในสัมภาษณ์ว่าเนื่องจากง่ายต่อฝ่ายผู้ผลิต ไม่ต้องเดินทางให้สิ้นเปลืองงบประมาณ เช่น น้ำมันเชื้อเพลิง ยานพาหนะ พนักงานขับรถ ฯลฯ และง่ายต่อการคิดประเด็นเนื้อหา เนื่องจาก ไม่มีความซับซ้อน และสามารถมากันกัก ส่วนใหญ่จะกำหนดขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายรัฐบาล หรือเน้นการประชาสัมพันธ์หน่วยงานเสียมากกว่าที่จะเป็นการนำเสนอประเด็นชุมชนที่อยู่ในความสนใจและใกล้ชิดกับผู้ชมรายการ

ในขณะเดียวกัน ทุกคนก็ทราบว่ารายการประเภทนี้มี ข้อด้อย คือ

1. เมื่อจัดรายการลักษณะนี้หลายรายการจึงดูเหมือนมีความถี่ของรายการประเภทนี้ค่อนข้างมาก เมื่อผู้ชมเปิดโทรทัศน์แล้วจึงทำให้รู้สึกว่าเป็นรายการแบบเดิมๆ

2.ไม่มีความหลากหลายในการนำเสนอ เช่น จากแต่ละรายการอาจจะมีการใช้คุปกรณ์ประกอบในลักษณะหมุนเวียน และซ้ำกันบ้าง เพราะงบประมาณมีจำกัด

3.เมื่อคุปแบบรายการเป็นการสนทนากับบุคคลเพียงไม่กี่คนตลอดรายการ หรือ มีภาพประกอบ (insert) เนื้อหาที่สนทนา กันอยู่บ้าง เป็นบางช่วงสั้นๆ จึงทำให้รายการขาดความน่าสนใจ และหากยิ่งเนื้อหาเป็นการเน้นไปที่การประชาสัมพันธ์ภาครัฐ หรือไม่ตรงกับความสนใจของผู้ชมด้วยแล้ว ก็จะยิ่งทำให้รายการไม่น่าชม

4.ผู้ชมเข้ามามีส่วนร่วมน้อย คือเพียงแค่มาเป็นผู้ร่วมรายการอย่างเดียว ครั้งละ 1- 2 คน เท่านั้น และมีความคิดว่าควรจะได้มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมมากขึ้น เช่น การโทรศัพท์เข้ามารассดงความคิดเห็นในรายการ ผู้ผลิตรายการสร้างสรรค์รายการและเนื้อหาที่อยู่ในความต้องการของประชาชนจากการสอบถามความคิดเห็นหรือลงไปพบปะพูดคุยกับประชาชน เพื่อรับทราบความต้องการ ความคิดเห็นต่างๆบ้าง เพราะที่ผ่านมาแทบไม่ได้มีโอกาสกระทำการเช่นนั้นเลย

อย่างไรก็ตามหากพิจารณาแล้วจะเห็นว่ารายการที่ออกอากาศเป็นรายการที่มีเสน่ห์ในด้านที่ให้ความรู้สึกทันเหตุการณ์ และได้ชื่อมของ "ใหม่ๆ สดๆ" ประกอบกับหากเป็นรูปแบบรายการสนทนาซึ่งเปิดโอกาสและช่องทางในการสื่อสารให้ผู้ชมโทรศัพท์เข้ามารассดงความคิดเห็นหรือสอบถามได้ทันทีก็จะยิ่งสร้างความสนใจและดึงดูดผู้ชมได้มากกว่าก่อให้รายการที่เป็นเทปชิ้นแทบไม่มีช่องทางในการสื่อสารย้อนกลับเลย ยกเว้นรายการส่งเสริมศิลปินไทย แม้จะเป็นเทปรายการแต่มีผู้ชมให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก จึงน่าจะมีปัจจัยอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย คือ เนื้อหารายการ เนื่องจากเป็นรายการที่มุ่งให้ความบันเทิงแก่ผู้ชม ได้ผ่อนคลายความตึงเครียด ชุมสัมภានา และการแสดงพื้นบ้านที่นับเป็นสิ่งใกล้ตัวคือเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนเอง แต่หากโอกาสซึ่งได้ยาก ตลอดจนมีความใกล้ชิดกับผู้ชมในแขวงของตัวผู้แสดงซึ่งเป็นคนพื้นที่เดียวกับผู้ชมประเภท " คนบ้านเรา " กับ คำพูดแบบชาวบ้านของผู้แสดงที่ถ่ายทอดด้วยความเห็นอกหักกับวิถีชาวบ้านซึ่งผู้ชมเป็นอยู่

ดังนั้นการผลิตรายการท้องถิ่นเพื่อชุมชนจึงควรคำนึงถึงความน่าสนใจของรูปแบบ คือ

1.มีช่องทางให้ผู้ชมได้มีโอกาสสื่อสารย้อนกลับมาบอกกล่าวความต้องการ หรือแสดงความคิดเห็น เพื่อให้รู้สึกว่าเป็น "คนสำคัญ" ได้หรือไม่ โดยผู้วิจัยมีแนวคิดว่า แนวทางที่จะเป็นไปได้มากที่สุด เพื่อให้สามารถปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงรายการท้องถิ่นที่มีอยู่คือ การเพิ่มระดับการมีส่วน

ร่วมของผู้ชุม คือ การจัดรายการสนทนาสด โดยเปิดสายโทรศัพท์ (phone in) ให้ผู้ชุมแสดงความคิดเห็นหรือสอบถามเข้ามาในรายการได้ ซึ่งรายการในลักษณะนี้จะมีความน่าสนใจมากกว่ารายการสนทนาที่เป็นแบบที่กิจกรรมที่ผู้ชุมขาดช่องทางในการสื่อสาร เพราะมีความซับซ้อน ทันต่อเหตุการณ์ และเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา นอกจากนั้นยังมีประโยชน์ต่อสถานีในทางอ้อมในการสำรวจความนิยมรายการและตรวจสอบความต้องการของผู้ชมว่าภาพออกอากาศได้กี่ด้วย

2. หากเป็นไปได้ควรเป็นรายการสด ในลักษณะการพูดคุยสนทนา กัน แต่ต้องไม่ลืมเรื่องความใกล้ชิดกับชุมชน ทั้งในเรื่องเนื้อหาที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของผู้ชุม และให้ความสำคัญกับผู้ร่วมรายการที่เป็นชาวบ้านจริงมากขึ้น และต้องตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชนด้วย

3. สิ่งที่ควรปรับปรุง คือ ผู้ผลิตรายการควรให้ความสำคัญกับการนำเสนอและรูปแบบรายการให้มีความหลากหลายยิ่งขึ้น แม้ว่าจะมีอุปสรรคด้านงบประมาณในการผลิตค่อนข้างมาก แต่หากหลีกเลี่ยงรายการสนทนาได้ยากก็ควรจะออกไปผลิตรายการนอกสถานที่บ้างเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศความจำเจในห้องส่ง ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ชุมที่ได้จากการสำรวจจากแบบสอบถามและการทำ Focus group รวมทั้งการจัดเวทีเสนากรุ่นเยาว์อย โดยเฉพาะด้านเนื้อหารายการ ผู้ชุมเห็นว่าความมีความน่าสนใจ เป็นเรื่องใกล้ตัวผู้ชุมในท้องถิ่น มีข้อมูลรายละเอียดที่ลุ่มลึกมากขึ้นกว่าการนำเสนอเพียงเรื่องที่เกี่ยวกับนโยบายรัฐที่ดูแล้วไกลตัว และนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตค่อนข้างมาก ที่สำคัญอาจไม่ได้อยู่ในความสนใจของคนในท้องถิ่นเลยก็เป็นได้

3. เนื้อหารายการ

การประเมินบทบาทของความเป็นโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชนในงานที่ส่งผลไปยังการพัฒนาชุมชน ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญไปที่เนื้อหารายการ โดยได้ตั้งกรอบแนวคิดของการเป็นรายการโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชนไว้ว่าจะต้องประกอบด้วยลักษณะดังนี้

1. เป็นรายการที่ออกอากาศในช่วงเวลาท้องถิ่นของ สทท.11 พิษณุโลก
2. เป็นรายการที่มีเนื้อหา
 - เกี่ยวข้องโดยตรงและอยู่ในความสนใจของคนในท้องถิ่น
 - ในระดับบุคคล คือประชาชนคนใด หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในท้องถิ่นสามารถนำไปปรับใช้กับตนเองได้

- ในระดับชุมชน หรือท้องถิ่นในภาพรวมก่อให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นได้ เช่น ส่งเสริมอาชีพ สร้างรายได้ให้คนในท้องถิ่น ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ฯลฯ
3. คนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในระดับต่างๆ ได้แก่ เป็นผู้ชุมนุมรายงาน เป็นวิทยากรในรายการ เป็นผู้แนะนำแหล่งข้อมูลหรือเนื้อหารายการ เป็นทีมผลิตรายการ เป็นผู้วางแผนแบบรายการ เป็นผู้กำหนดนโยบายและแนวทางในการผลิตของสถานี ทั้งแล้วแต่ว่าจะสามารถทำได้ในระดับใด
4. วัตถุประสงค์ของการไม่มุ่งแสวงหาผลกำไร

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญต่อเนื้อหารายการที่เป็นประโยชน์และส่งผลต่อประชาชนในท้องถิ่นมาเป็นลำดับแรก นอกจากนั้นในเบื้องต้นเนื้อหารายการที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชน ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดและแบบทดลองของ ชนิดา ชิตบัณฑิตย์ เรื่อง บทบาทสื่อมวลชนท้องถิ่นต่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นมาเป็นตัวชี้วัดร่วมด้วย ซึ่งได้สรุปไว้ 11 ประการ คือ

- 1.บทบาททางการศึกษา
- 2.บทบาทในการเสริมสร้างวัฒนธรรมประชาสังคม
- 3.บทบาทในการมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองท้องถิ่น
- 4.บทบาททางเศรษฐกิจ ส่งเสริมการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจของชุมชน
- 5.บทบาทด้านการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน
- 6.บทบาทในการสร้างระบบการบริการชุมชน ส่งเสริมด้านสวัสดิการสังคม และบริการสาธารณูปโภคที่พึงมีต่อชุมชน
- 7.บทบาทในการส่งเสริมการพัฒนาในรูปแบบที่เหมาะสมกับชุมชน
- 8.บทบาทในการสร้างทางเลือกให้แก่ชุมชนให้สอดคล้องกับวิถีชุมชนอย่างเหมาะสมและเพียงพอ
- 9.บทบาทในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนท้องถิ่น
- 10.บทบาทในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาของท้องถิ่น
- 11.บทบาทในการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค

การประเมินบทบาทของรายการโทรทัศน์ท้องถิ่นต่อการพัฒนาชุมชน

จากการอบรมแนวคิดที่ได้ตั้งไว่ว่ามีภารกิจที่สำคัญคือ ให้ผู้คนนำเสนอด้วยภาษาท้องถิ่น จึงสามารถประเมินรายการท้องถิ่นทั้ง 7 รายการของ สทท.11 พิษณุโลกที่มีต่อการพัฒนาชุมชน ได้ดังนี้

1. รายการเก็บเบี้ยนให้ถูนร้าน มีบทบาท คือ

1.1 มีบทบาทในการส่งเสริมการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจในรูปแบบต่างๆ จากการนำเสนอกลุ่มเกษตรกร 伤กรณ์การเกษตรฯ เพื่อให้ผู้ชมในท้องถิ่นมีความรู้ ความเข้าใจและเสนอแนวทางในการประกอบอาชีพ สร้างรายได้ ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ เช่น ตอน มะลิครัววงจร เป็นการนำเสนอการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรที่ร่วมกันปลูกมะลิ ปลูกกุหลาบ ทำริบบิ้นและร้อยมาลัย ซึ่งเป็นงานที่ช่วยสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในกลุ่ม ซึ่งอยู่ในพื้นที่ ต.พรหมพิราม อ. พรหมพิราม จ.พิษณุโลก

1.2 บทบาทในการสร้างทางเลือกให้แก่ชุมชน สร้างสรรค์ในเรื่องข้อมูลข่าวสารโดยยึดหลักการพึ่งพาตนเอง รักษาความเป็นชุมชนและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนอย่างเหมาะสม เช่น การนำเสนอโครงการ 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้าน หรือการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและคนในชุมชน

1.3 บทบาทในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนท้องถิ่น โดยบางครั้งนำเสนอเรื่องที่เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนรักและห่วงใยและร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น เรื่อง ฝืนป่าชุมชนเขานารี อ.วังทอง จ.พิษณุโลก ที่ได้ร่วมกันอนุรักษ์ฝืนป่าแห่งนี้ และใช้ประโยชน์จากแหล่งทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า และมีประโยชน์ เรื่องการจัดการขยะที่ถูกวิธีของเทศบาลนครพิษณุโลก โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่และแนวทางที่เป็นการรักษาสภาพแวดล้อมอย่างยั่งยืนมาใช้

1.4 บทบาทอื่นๆ ที่เห็นได้ชัดคือ การให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภค การศึกษา มีการรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชนจากการสัมภาษณ์นักวิชาการ ชาวบ้าน รัฐและเอกชนในประเด็นเดียวกันมาเผยแพร่เพื่อให้ผู้ชมได้มีมุมมองที่หลากหลายขึ้น

ดังนั้นรายการเก็บเบี้ยได้ถูกร้านจึงถือเป็นรายการท้องถิ่นเพื่อชุมชน เนื่องจากมีเนื้อหาที่เน้นด้านการส่งเสริมอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ท้องถิ่น โดยนำเสนอตัวอย่างการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล บุคคลที่นำเสนอด้วยท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของท้องถิ่นให้สามารถพึ่งพาตนเองได้เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่มาร่วมรายการในลักษณะการสัมภาษณ์ความคิดเห็นต่อเรื่องที่เป็นประเด็นในรายการ เป็นผู้ให้ข้อมูลหรือเป็นวิทยากรในรายการได้

2. รายการส่งเสริมศิลป์ปั้นไทย มีบทบาทที่เห็นได้เด่นชัดที่สุดคือ การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพราะการแสดงลิเกนับเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและมรดกทางวัฒนธรรมประจำถิ่นที่ชาวภาคเหนือตอนล่าง โดยเฉพาะ พิษณุโลก พิจิตร นครสวรรค์ สุโขทัย อุตรดิตถ์ ภาคภูมิใจและชื่นชอบ แต่นับวันจะยิ่งเหลือน้อยและได้รับความสนใจจากคนในชุมชนน้อยลง เนื่องจากกระแสวัฒนธรรมต่างประเทศ และความเจริญของสังคมเมือง ขาดการเผยแพร่ ให้ได้มีโอกาสใช้สื่อเป็นช่องทางในการสืบทอดและประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักและ เป็นทางออกให้มีรายได้และคงศิลปวัฒนธรรมแข็งแกร่งนี้ให้คงอยู่ต่อไป

นอกจากนั้นยังแสดงบทบาททางการศึกษาในบางโอกาส เช่นกรณีที่รัฐมีแนวโน้มบายที่เป็นประโยชน์และต้องการรณรงค์ในกลุ่มชาวบ้าน และชุมชน ก็สามารถใช้ความบันทิงจากสื่อพื้นบ้านนี้ สอดแทรกข้อคิด และความรู้ไปสู่ผู้ชมได้เป็นอย่างดี เช่น การรณรงค์เลือกตั้ง โกรกเอดส์และยาเสพติด เป็นต้น

ดังนั้นรายการส่งเสริมศิลป์ปั้นไทยจึงถือเป็นรายการเพื่อท้องถิ่น เนื่องจากเป็นรายการที่นำเอาศิลปะการแสดงลิเกซึ่งเป็นรูปแบบความบันเทิงที่ได้รับความนิยมของคนในท้องถิ่นมานำเสนอผ่านสื่อ ตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่นด้านให้ความบันเทิงและเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยไม่มุ่งแสวงหาผลกำไร มีประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นผู้ชมเป็นหลัก และเปิดช่องทางใหม่ๆให้กับการแสดงความคิดเห็นต่อรายการในประเด็นต่างๆ รวมทั้งแนะนำคนละลิเกที่ชื่นชอบ มาทางจดหมาย ไปรษณียบัตร โทรศัพท์ได้ด้วย

3. รายการข่าวท้องถิ่น เนื่องจากเป็นรายการข่าวจึงมีรูปแบบรายการเป็นลักษณะการนำเสนอเนื้อหาที่หลากหลาย แต่ในเนื้อข่าวเป็นการแจ้งให้ทราบว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไรมากกว่า จะเห็นได้จากการตัวอย่างสรุปหัวข้อข่าวที่นำเสนอใน 1 วันของรายการ คือ

ตัวอย่างหัวข้อข่าวท้องถิ่น

หัวข้อข่าวท่องถินประจำวันที่ 23 ธันวาคม 2545

1. วัชร์มนต์วิจารการกระทรวงพาณิชย์ติดตามคุณภาพข้าวในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง
2. ตำรวจภูธร จ.กำแพงเพชร จับกุมผู้ค้ายาบ้า
3. พวจ. กำแพงเพชร ตรวจเยี่ยมตำบลเฉลิมพระเกียรติปลดอยาเสพติด
4. จ.เพชรบูรณ์ จัดระเบียบจิตใจ ไปวัดวันพระ
5. จ.นครสวรรค์ จัดงานวันหลวงพ่อพระมหา ชุมเมืองจันเสน
6. อ.ตาคลี จ.นครสวรรค์ จัดงานมหกรรมอาหารดี
- 6/1 สปอตงานตากสินมหาราชานุสรณ์ จ.ตาก
7. การประชุมคณะกรรมการมั่นคงภายในจ.เพชรบูรณ์
8. หน่วยราชภารกษาฯ จัดงานเกษตรกรพบพระ
9. อบจ. กำแพงเพชร สมมนาเกษตรกรรู้หลักสวนส้ม
10. การประกวดสูนขบ้างแก้ว ที่จ.พิษณุโลก
11. งานแสดงนิทรรศการผลงานโไมซ์มา พิษณุโลก
12. งานมหกรรม 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ของ สทท. 11 พิษณุโลก
- 12/1 สปอตเที่ยวงานพระยาพิชัยดาบหัก จ.อุตรดิตถ์
13. รพ.พุทธชินราช จัดรถนิทรรศการสร้างสุขภาพ
14. อาสาสมัครภูมายเพื่อผู้หญิงชนบท ดูงานที่ จ.พิษณุโลก
15. เทศบาล ต.ขานธารลักษบุรี มอบผ้าห่มแก่คนชรา
16. ร.ร.พิษณุโลกพิทยาคม ให้ความรู้พัฒนาองค์กรปฏิรูปการศึกษา
17. การแข่งขันทักษะทางวิชาการ พิษณุโลก
18. อบรมแก่น้ำพริกปะที่ จังหวัดพิษณุโลก
19. อ.ไกรพะระมอ卜พันธุ์ปลาแก่เกษตรกร
20. สนง. ประจำภัย นครสวรรค์ อบรมอาสาสมัครประจำภัย
21. จ.นครสวรรค์ จัดงานวันรวมใจสตรี
22. กองพลทหารราบที่ 4 จัดกิจกรรมบริจาคโลหิต
23. วิ่งมินิมาราธอนต้านยาเสพติด พิษณุโลก
24. การแข่งขันเปตอง สมุดเดิม โอเพ่น
25. เครือข่ายผู้สูงอายุ พิษณุโลก แข่งกีฬา
- 25/1 สปอตเที่ยวงานกาชาดพิษณุโลก

ในส่วนเนื้อข่าวแต่ละข่าว จะเน้นประชาสัมพันธ์บุคคล โดยเฉพาะกลุ่มหัวหน้าส่วนราชการ และข้าราชการระดับสูงของจังหวัดในพื้นที่เป็นหลัก เช่นตัวอย่างเนื้อข่าวท้องถิ่น ดังนี้

ตัวอย่างเนื้อข่าวท้องถิ่น

จ.เพชรบูรณ์ จัดระเบียบจิตใจ ไปวัดวันพระ

ผู้ประกาศ

สำนักงานประชาสัมพันธ์ จ.เพชรบูรณ์ จัดโครงการไป
วัดทุกวันพระ ตามนิยามัยจัดระเบียบสังคมและบ้าน
เมืองที่ดี

ตัดไปเทปฯ

นายดิเรก ถึงฝั่ง ผู้ว่าราชการ จ.เพชรบูรณ์ นำหัวหน้า
ส่วนราชการ คณะนักเรียนและประชาชนทั่วไป ทำบุญ
ตักบาตร เนื่องในวันพระที่วัดภูเขาริน ของเมืองเพชรบูรณ์
ซึ่งเป็นไปตามนิยามณฑลเพชรบูรณ์เมืองน่าอยู่ ด้วยการส่ง
เสริมให้ชาวพุทธทำบุญที่วัดในทุกวันพระ เป็นส่วนหนึ่ง
ของนิยามัยจัดระเบียบสังคมและบ้านเมืองที่ดี

-----เห็นคันเรื่อง-----

ปชส.เพชรบูรณ์/ข่าว/ภาพ

จากการรวบรวมหัวข้อข่าวและเนื้อข่าวท้องถิ่นในช่วงปี 2544-2546 สรุปได้ว่ารายการข่าว
ท้องถิ่นมีบทบาท โดยเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้

1.บทบาททางการศึกษา คือ ให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน และถ้าจะมีราย
ละเอียดรวมทั้งแนวทางในการนำไปใช้ประโยชน์จากการรับชม จะเป็นการนำเสนอในรูปสกุ๊ปข่าว
หรือข่าวเจาะลึกมากกว่า เช่น การนำกฎหมายของคนในท้องถิ่นมานำเสนอ ซึ่งให้เห็นจุดเด่นของ
ชุมชนต่างๆเพื่อให้ผู้ชมนำไปเป็นแนวทางสำหรับตนเองและชุมชนอื่นๆได้

2.บทบาททางเศรษฐกิจและสร้างทางเลือกให้แก่ชุมชน โดยการเผยแพร่กิจกรรมการทำเนิน
งานเพื่อพัฒนาชุมชน เช่น กิจกรรมอาชีพที่สร้างงานและรายได้ต่างๆภายในพื้นที่ เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่ม
แม่บ้าน กลุ่มสหกรณ์ เป็นต้น

3.บทบาทในการเสริมสร้างประชาสัมคมและการมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองท้องถิ่น โดยเฉพาะเวลา มีการเลือกตั้งท้องถิ่น ทั้งในระดับ เทศบาล อบจ. อบต. ก็จะมีการนำเสนอข่าวประชา สัมพันธ์ให้ทราบถึงความคืบหน้าหรือความเคลื่อนไหวต่างๆ ในกระบวนการเสียงของผู้สมควรแต่ละคน ประชาสัมพันธ์นโยบายและกิจกรรมของแต่ละคน ทั้งนี้ยึดหลักความโปร่งใส เป็นกลาง (วานา ใจ แก้ว, สัมภาษณ์, 20 ธันวาคม 2545) รวมทั้ง การทำงานของ กกต. ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งและผู้สมควรจาก การสัมภาษณ์ (vox-pop) ตลอดจนการเชิญชวนให้เห็นความสำคัญของการเลือกตั้ง ให้ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมือง และไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

4.บทบาททางด้านการวิเคราะห์พยากรณ์รวมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่น เช่น ประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สัตว์ป่า สัตว์ที่ใกล้จะสูญพันธ์ และแนวทางในการอนุรักษ์

5.บทบาททางด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมอันเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่นการจัดกิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมเพื่อให้ประชาชนสนใจและเกิดความต้องการอย่างจะไปร่วมกิจกรรม บ้าง รวมทั้งนำเสนอภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น พืชสมุนไพรไทยรักษาโรคที่มีอยู่ตามบ้านมาทำเป็นยา หรือรับประทานแก้อาการของโรคต่างได้ เป็นต้น

6.บทบาทด้านการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและคุ้มครองผู้บริโภค เป็นการนำเสนอข่าวที่เน้น ประชาสัมพันธ์และให้ความรู้แก่ประชาชนในการวิเคราะห์สิทธิ์เริ่กร้องสิทธิ์ที่พึงจะได้รับด้วยความชอบ ธรรมโดยกฎหมายในกรณีต่างๆ มีการยกตัวอย่างผู้ที่ประสบปัญหามาเป็นรายกรณี

ดังนั้นข่าวท้องถิ่นจึงเป็นรายการท้องถิ่นเพื่อชุมชน เนื่องจากออกอากาศใน ช่วงเวลาท้องถิ่น ด้านเนื้หา มีความเกี่ยวข้องโดยตรง และอยู่ในความสนใจของคนในท้องถิ่น มุ่งให้ บริการข้อมูลข่าวสารและการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น โดยการนำเสนอข่าวความ เคลื่อนไหวของบุคคลและกิจกรรมที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น สามารถ เป็นที่พึงในการเป็นช่องทางร้องทุกข์ และแสดงความคิดเห็นไปสู่รัฐบาลแม้ว่าข่าวที่นำเสนอจะเน้นไปที่การประชาสัมพันธ์บุคคล หรือ หน่วยงานมากเกินไป แต่ก็ยังอยู่บนพื้นฐานของเรื่องราวที่มีความเป็นท้องถิ่นอยู่มาก

ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ชุมชน เนื่องจากเป็นรายการข่าว ดังนั้นลักษณะของรายการจึงเอื้อให้ ประชาชนในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมได้หลายลักษณะ ได้แก่ การเป็นผู้ชุมชน การเป็นผู้แนะนำ แหล่งข่าว แหล่งข้อมูลที่นำเสนอในพื้นที่ (เชิญไปทำข่าว) เป็นผู้ให้การสัมภาษณ์ในข่าว ทั้งนี้ล้วน เป็นไปเพื่อสนับสนุนภารกิจของสถานีในการเป็นสื่อกลางในการให้ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ ถูกต้องแม่นยำ น่าเชื่อถือไปสู่ประชาชน โดยไม่แสวงหาผลกำไรทางธุรกิจ

4. รายการแขกรับเชิญ มีบทบาทโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ซึ่งผู้จัดพบจากการสำรวจข้อมูลโดยพิจารณาจากเนื้อหาของรายการเป็นหลัก คือ

4.1 บทบาททางด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ขับเคลื่อนนี่ยมประเพณี รวมทั้งการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ โดยเฉพาะช่วงเวลาที่แต่ละจังหวัดได้จัดกิจกรรมประจำจังหวัดที่สำคัญฯ ขึ้น เช่น งานประเพณีแข่งขันเรือยาวชิงถ้วยพระราชทานจ.พิจิตร ประจำปี 2544 (ดูตัวอย่างบทในภาคผนวก ๑.) , งานลอยกระทงเผาเทียนเล่นไฟ จ.สุโขทัย , งานอุ่มพระดำเนิน จ.เพชรบูรณ์ , งานสารทไทยกล้ายไข่มีองกำแพงเพชร เป็นต้น ทั้งนี้มาจากการแนวคิดหลัก (Concept) ของรายการที่ต้องการให้รายการนี้เป็นสื่อกลางในการประชาสัมพันธ์หน่วยงานภาครัฐ บทบาทด้านนี้จึงเด่นชัดที่สุด

4.2 บทบาทด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมการเมืองการปกครองท้องถิ่น เช่น ประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการเลือกตั้งท้องถิ่น การทำงานของ กกต. โดยเชิญมานั่งสนทนารายการ เพื่อประกอบการตัดสินใจของประชาชน ตลอดจนเชิญชวนให้เห็นความสำคัญของการเลือกตั้ง ให้ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมือง และไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

อย่างไรก็ตามบทบาทอื่นๆ จากการสำรวจไม่พบและไม่เด่นชัด ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากมานแนวคิดหลักของรายการที่ไม่อีก่อนว่ายต่อการแสดงบทบาทในด้านอื่นๆเท่าที่ควร คือ เป็นรายการที่มีผู้ร่วมรายการเป็นหัวหน้าส่วนราชการ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐเพื่อมาทำการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรม ประเพณี โครงการต่างๆที่เป็นประโยชน์ของหน่วยงานนั้นๆ รวมทั้งเป็นการเชิญชวนร่วมกิจกรรมมากกว่าที่จะเป็นแหล่งข้อมูลที่ประชาชนสนใจพื้นที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตในด้านต่างได้ เพราะไม่ได้อยู่ในความสนใจของผู้ชมในพื้นที่ ทั้งที่เป็นรายการที่ออกอากาศในช่วงเวลาท้องถิ่น ดังนั้นรายการนี้จึงไม่จัดเป็นรายการท้องถิ่นเพื่อชุมชน แต่เป็นรายการเพื่อประชาสัมพันธ์หน่วยงานในท้องถิ่นมากกว่า

5. รายการรุ่นรุ่งที่ซอง 11 เนื่องจากที่มาของการเกิดขึ้นของรายการตั้งแต่เริ่มแรก มาจากการจัดสร้างบประมาณพิเศษของหน่วยงานอื่นมาเพื่อการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยว และสินค้า 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ดังนั้น บทบาทของรายการนี้ที่เด่นชัดที่สุดจึงหนีไม่พ้น บทบาททางด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมรายได้ การสร้างงาน สร้างอาชีพและทางเลือกให้แก่ชุมชน รวมทั้งการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของภูมิปัญญาท้องถิ่นควบคู่กันไป คือรายการนี้จะเป็นการเชิญกลุ่มอาชีพ หรือบุคคลที่มีสินค้า 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นมานำเสนอ รวมทั้งแนะนำสถานที่ท่อง

เกี่ยวที่อยู่ในบริเวณเดียวกับกลุ่มนั้นไปในตัวด้วย เช่น รายการตอน การรักษาโรคด้วยวิชาแพทย์ แผนไทย ที่วัดหนองหญ้านาง จ.อุทัยธานี และแนะนำแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดด้วย (ดูตัวอย่างบทในภาคผนวก ข.)

ดังนั้นแม้ว่ารายการอุดนุรุ่งที่ ซอง 11 จะมีเนื้อหารายการมีความเกี่ยวข้องกับห้องถิน คือ เน้นด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน การส่งเสริมอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ให้แก่คนในห้องถิน ส่งเสริมสินค้า 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ซึ่งล้วนเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของผู้ชม เพราะเกี่ยวกับการทำมาหากินเลี้ยงปากท้อง มีการนำเสนอตัวอย่างการส่งเสริมสร้างศักยภาพของห้องถินให้พึงพาตันเองได้ แม้ว่าการมีส่วนร่วมของผู้ชมจะทำได้เพียงระดับของการเป็นผู้ชมเฉยๆ โดยมีผู้แทนมาร่วมสนทนากับรายการเพียงครั้งละ 1 – 2 คนเท่านั้น ทำให้ผู้ชมได้รับประโยชน์ แต่รายการดังกล่าวไม่ได้ออกอากาศเฉพาะห้องถินเพียงอย่างเดียว มีสถานีห้องถินแห่งอื่นผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันนำเสนอ ประจำในห้องถินนั้น ซึ่งอาจจะไม่สอดคล้องตามความต้องการของคนในห้องถินอื่นก็เป็นได้ ทำให้รายการนี้มีความก้าวที่ระหว่างรายการในระดับชาติกับรายการห้องถินเพื่อชุมชน หากพิจารณาทั้งใน เวลาในการนำเสนอและเงื่อนไขที่มีความใกล้ชิดและตอบสนองความต้องการของผู้ชมใน พื้นที่

6. รายการรอบภูมิภาค เนื่องจากเป็นรายการที่ออกอากาศทั่วประเทศ กลุ่มเป้าหมายจึงไม่ใช่เพียงผู้ชมในห้องถินภาคเหนือตอนล่างเพียงอย่างเดียว เนื้อหาจึงค่อนข้างหลากหลายแล้วแต่ ประจำที่จะคิดนำเสนอ ดังนั้นจึงถือเป็นบทบาทสำคัญของรายการด้านการศึกษาให้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้แก่ประชาชน ส่วนบทบาทด้านอื่นๆเกือบทุกด้านเป็นไปในระดับกว้างคือประชาชนโดยรวมมากกว่า แต่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคนในพื้นที่คือเรื่องนั้นเป็นที่สนใจ หรือสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตของคนทุกคนอยู่แล้ว เช่น รายการเรื่อง การคุ้มครองผู้บริโภคด้านฉลากสินค้า ให้ความรู้ คำแนะนำ และเป็นที่ปรึกษาด้านนี้โดยเฉพาะ หากประชาชนมีข้อสงสัยสามารถโทรศัพท์เข้ามาสอบถามได้ส่วนในรายการ โดยมีการเชิญวิทยากรจากสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมาร่วมรายการจากส่วนกลาง ดังนั้นรายการครั้นนี้จึงเป็นการแสดงบทบาทของรายการด้านการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค แน่นอน (ดูตัวอย่างบทในภาคผนวก ข.) รายการเรื่องการบริหารจัดการกลุ่มน้ำปิงตอนล่าง นำเสนอตัวอย่างการจัดการและพัฒนาชุมชนที่ดี ด้านทรัพยากรน้ำของ จ.นครสวรรค์ มีวิทยากรผู้ที่ดูแลการดำเนินงานทางฝ่ายราชการของจังหวัดและผู้นำชุมชนมาร่วมรายการ รายการครั้นนี้จึงแสดงบทบาทในการส่งเสริมการพัฒนาในรูปแบบที่เหมาะสมกับชุมชน เป็นการสร้างทางเลือกให้แก่ชุมชนให้สอดคล้องกับวิถีชุมชนอย่างเหมาะสมและเพียงพอ อีกทั้งยังช่วยรักษาทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนห้องถินอีกด้วย (ดูตัวอย่างบทในภาคผนวก ข.) เป็นต้น

อย่างไรก็ตามจากการสำรวจพื้นที่บ้านที่อยู่อาศัย แต่ยังไม่ชัดเจนนัก ได้แก่ บ้านที่ใน
การมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองท้องถิ่น บ้านที่ทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมการพึ่งตนเองทาง
เศรษฐกิจของชุมชน ด้านการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน บ้านที่ในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
ภูมิปัญญาของท้องถิ่น

ดังนั้นรายการครอบภูมิภาคซึ่งไม่ได้ออกอากาศในช่วงเวลาท้องถิ่น (14.00 น.) เปิดโอกาสให้
ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมโดยการเป็นผู้ชมเป็นหลัก มีวิทยากรในท้องถิ่นมาร่วมในรายการเป็น
ครั้งคราว มีการเปิดให้ผู้ชมโทรศัพท์เข้ามาสอบถามข้อมูลสั้นๆและแสดงความคิดเห็นในประเด็น
ที่เกี่ยวกับการนำเสนอในแต่ละครั้งได้ แต่จากการสำรวจจำนวนผู้ชมที่โทรศัพท์เข้ามาในรายการ
โดยดูจากสถิติสรุปผลตอบรับของผู้ชมรายการของ สทท.11 พิษณุโลก พบว่า ผู้ที่โทรศัพท์เข้ามาเป็น
ผู้ชมจากนอกเขตพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่างกว่าร้อยละ 70 ทั้งนี้คงเนื่องมาจากเนื้อหา และ^{ที่}
ประเด็นของเรื่องที่ตั้งไว้เป็นเรื่องค่อนข้างกว้าง อุฐุ์ในความสนใจของคนทั่วประเทศที่สามารถรับชม
ได้พร้อมกันหมด เนื้อหาจึงไม่เฉพาะเจาะจงสำหรับคนในท้องถิ่นเพียงอย่างเดียว แม้ว่าจะพยายาม
เชิญวิทยากรร่วมรายการเป็นบุคคลที่อยู่ในท้องถิ่น 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่างก็ตาม แสดงว่าราย
การนี้ไม่ถือเป็นรายการท้องถิ่นเพื่อชุมชน

7. รายการพิเศษอื่นๆ ดังที่กล่าวไว้ข้างแล้วว่ารายการในลักษณะนี้ไม่มีความแน่นอนในแต่
ของรูปแบบ เนื้อหา วิธีการนำเสนอ รวมทั้งเวลาในการออกอากาศ เนื่องจากเป็นรายการที่ผลิตตาม
หน้าที่ของสื่อมวลชนซึ่งอยู่ในกำกับ ควบคุม ดูแล จากรัฐ ในที่นี้ผู้จัดมองว่าคือ รัฐบาล ทำให้ขาด
ความเป็นอิสระในการสร้างสรรค์รายการทั้งด้าน การนำเสนอเนื้อหา รูปแบบรายการ อีกทั้งการรับ
ฟังความคิดเห็นของประชาชน และการประเมินผลรายการยังไม่สามารถกระทำได้ บ้านที่รายการ
นี้จึงไม่เข้าข่ายของ บ้านที่ในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ทั้ง 11 ประการที่ได้วางไว้ แต่เป็นการแสดง
บทบาทในการเป็นสื่อเพื่อประชาชนสัมพันธ์นโยบายและหน่วยงานของทางราชการเป็นหลัก เช่น รายการ
พิเศษ “พลิกฟื้นคืนวิถีเกษตรกรรมไทย” เป็นการประชาสัมพันธ์นโยบายการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง
รายย่อย 3 ปี ของรัฐบาล ประเด็นที่นำเสนอ เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2546 เรื่องการส่งเสริมการทำ
สวนยาง (ดูตัวอย่างบทในภาคผนวก ๑) ซึ่งเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวประชาชนในพื้นที่ และแม้ว่าจะวางแผน
รูปแบบรายการให้มีเกษตรกรรมร่วมรับฟังในห้องส่งของสถานีภูมิภาคครั้งละประมาณ 15 – 20 คน
มีพิธีกรของสถานีที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงรายการและมีตัวแทนเกษตรกร 1 คนเป็นผู้ถ้ามีคำถาม โดยการ
ส่งสัญญาณย้อนกลับไปที่ห้องส่งส่วนกลาง (สทท.11 กรุงเทพฯ) ซึ่งมีพิธีกรดำเนินรายการอยู่กับผู้
ร่วมรายการในระดับประเทศ เช่น อธิบดี รองอธิบดี เป็นต้น แต่จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วน
ร่วมและสอบถามจากเกษตรกรในห้องส่งที่มาร่วมรายการใน

จ.พิษณุโลก พบว่า มีการเตรียมคำถ้ามให้ถ้าไม่ได้แล้วจากเจ้าหน้าที่ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเมื่อหมดช่วงของการส่งสัญญาณย้อนกลับแล้วก็เดินทางกลับกันเลยโดยไม่ได้อยู่ฟังภูมิภาคอื่นๆ หรือเรื่องราวดีๆ เป็นจุดสำคัญเดียว เพราะคิดว่าไม่ใช่เรื่องที่อยากฟัง หรือ “หมดหน้าที่ที่เข้าให้มา ช่วยทำแล้ว”

เมื่อรายการเป็นการออกอากาศที่ไม่แน่นอน ทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น รวมทั้งในแต่การ มีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ขึ้นอยู่กับรูปแบบรายการ มักนิยมใช้รูปแบบเป็นการสนทนาระหว่างสังข้องสถานี จึงคล้ายกับรายการสนทนาระหว่างคุณผู้ร่วมรายการเป็นประชาชนในพื้นที่เพียงไม่กี่คน มีเนื้อหาสนองนโยบายรัฐบาลเป็นหลัก แต่เป็นรายการที่หวังผลด้านการประชาสัมพันธ์ของรัฐบาล ในการสร้างความเข้าใจอันดี ตลอดจนเป็นสื่อกลางในการนำความรู้ ความเข้าใจในโครงการต่างๆ ของรัฐบาลมาสู่ประชาชนในภูมิภาค ในลักษณะบันลง่ายหรือแจ้งให้ทราบเสียมากกว่า ทำให้เนื้อหารายการไม่ใช่เรื่องที่อยู่ในความสนใจครัวเรือนของประชาชนในพื้นที่และไม่ตรงตามความต้องการที่แท้จริง ลักษณะรายการดังกล่าว จึงไม่จัดเป็นรายการท้องถิ่นเพื่อชุมชน แต่จะจำกัดไว้เป็นรายการเพื่อรัฐบาล

ในภาพรวมจึงสรุปได้ว่ารายการท้องถิ่นที่เข้าข่ายการเป็นโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชนที่ผู้วิจัยได้ตรวจสอบไว้คือ รายการข่าวท้องถิ่น รายการเก็บเบี้ยติดถุงร้าน รายการส่งเสริมศิลปินไทย ส่วนรายการที่เหลือล้วนเป็นรายการที่มีความก้าวหน้าระหว่างการเป็นโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชนกับการเป็นโทรทัศน์ท้องถิ่นของกรมประชาสัมพันธ์ คือขาดความชัดเจนทั้งในรูปแบบ เนื้อหา และมีจุดกำเนิดมาจากความมุ่งตอบสนองนโยบายรัฐหรือหน่วยงานต้นสังกัดเป็นสำคัญ คือ รายการพิเศษอื่นๆ รายการแขกรับเชิญ ในขณะที่อีก 2 รายการคือ รายการรอบภูมิภาคและรายการอุตสาหกรรมแม้จะมีความชัดเจนในรูปแบบ เนื้อหาที่ส่งผลต่อท้องถิ่นและชุมชนได้ แต่ลักษณะการออกอากาศไม่ได้เป็นไปเพื่อกลุ่มคนในท้องถิ่นเพียงอย่างเดียวจึงยังไม่มีความแน่ชัดในการเป็นโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชน ตามที่ผู้วิจัยได้วางแนวทางไว้ในเบื้องต้น

อย่างไรก็ตามแม้ว่าจากการประเมินบทบาทของ สพท.11 พิษณุโลกในการเป็นโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชนผ่านรายการปัจจุบันต่างๆ แล้วจะเห็นว่าสถานียังไม่สามารถดำเนินงานในฐานะดังกล่าวได้มากนัก เพราะยังติดอยู่กับระบบการบริหารจัดการองค์กร แต่การที่มีสื่อโทรทัศน์ท้องถิ่นก็ยังมีข้อดีในการเป็นช่องทางเพื่อส่งเสริมและพัฒนาชุมชนได้ และข้อดีอีกประการหนึ่งของการที่สื่อโทรทัศน์เข้าไปทำการประชาสัมพันธ์เรื่องราวด้านต่างๆ ของท้องถิ่นและชุมชนก็คือการก่อให้เกิดการตื่นตัวของหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมากขึ้นในทางอ้อมได้เป็นอย่างดีด้วย

บทที่ 7

ผลสำรวจความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของผู้ชุมชนรายการ ของ สพท.11 พิษณุโลก

บทนี้ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญในการวิเคราะห์การเป็นโทรศัพท์ท้องถิ่นของ สพท. 11 พิษณุโลก โดยเน้นไปที่ระดับผู้ชุมชนรายการ ใน 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ

1.ผลสำรวจความคิดเห็นของผู้ชุมชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ซึ่งแบ่งการสำรวจออก เป็น 2 ช่วงปีอย คือ

1.1. ช่วงที่ 1 การสำรวจความคิดเห็นจากผู้ชุมชนที่มีต่อรายการปัจจุบันของ สพท.11 พิษณุโลก ร่วมกับการแสดงทางการทดลองวิจัยและพัฒนารายการเก็บเบี้ยติดตุนร้าน และรายการส่งเสริมศิลปินไทย โดยมีวิธีการและแหล่งเก็บข้อมูล ได้แก่

1.1.1 การแจกแบบสอบถาม ซึ่งมีประเด็นดังนี้

- ความนิยมและการรับชมรายการทาง สพท. 11 พิษณุโลก โดยสอบถามเบื้องต้นก่อนว่าเคย หรือไม่เคยชม หากไม่เคยชม เพราะเหตุใด แต่หากตอบว่าเคยชม จึงถามต่อไปในประเด็นต่อไปนี้คือ
- ความรู้สึกที่มีต่อรายการทุกรายการ (ภาพรวม) ของ สพท.11 พิษณุโลก
- เวลาและความที่ในการอุ่นเครื่อง
- รูปแบบของรายการ / วิธีการนำเสนอ
- เนื้อหาของรายการ
- ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ชุมชนรายการ
- ข้อเสนอแนะหรือคำแนะนำสำหรับรายการ
- คุณภาพรายการ (แสง สี เสียง ความคมชัดของภาพ ฯลฯ)

ทั้งนี้ให้ตอบว่าชอบหรือไม่ชอบ ประเมินว่าอยู่ในระดับ ดีมาก ดี พอดี ปรับปรุง ทั้งนี้ยัง เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนกันในลักษณะการสนทนากลุ่มย่อย (focus group) โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยเก็บข้อมูลจะทำการบันทึกข้อคิดเห็นเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวิจัยต่อไป

1.1.2 การจัดเวทีเสวนาเพื่อสำรวจความคิดเห็นจากผู้ชุมที่มีต่อรายการปัจจุบันของสถานี ร่วมกับ ตลอดจนการจัดเวทีเสวนาเพื่อแสวงหาแนวทางในการทดลองวิจัยและพัฒนารายการเก็บเบี้ยให้ถูกต้อง รวมถึง รายการส่งเสริมศิลปินไทย รวมทั้งรายการท่องถิ่นทั่งหมดของสทท. 11 พิษณุโลกในอนาคต ซึ่งมีประเด็นดังนี้

- ด้านรูปแบบและวิธีการนำเสนอรายการ
 - ด้านเนื้อหาของรายการ
 - ด้านระดับและวิธีการมีส่วนร่วมของผู้ชมต่อการผลิตรายการ
- 1.1.3 การรวบรวมจากเอกสารที่เป็นจดหมายและไปรษณีย์บัตร
- 1.1.4 การรวบรวมจากบริษัทที่เข้ามาอ้างสถานี

ทั้งนี้จะนำผลตอบรับและความคิดเห็นของผู้ชมมารวบรวม แบ่งแยกประเด็นต่างๆเพื่อสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนารายการเก็บเบี้ยให้ถูกต้องและรายการส่งเสริมศิลปินไทยในช่วงที่ 2 ของการวิจัยต่อไป

1.2. ช่วงที่ 2 หลังจากที่ได้ทดลองปฏิบัติการผลิต จำนวน 2 รายการได้แก่ อากาศไปแล้ว แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ

1.2.1 ผลสำรวจความคิดเห็นของผู้ชมที่มีต่อ 2 รายการซึ่งเป็นผลผลิตของ การวิจัยครั้งนี้

1.2.2 การประเมินผลการผลิตและออกอากาศรายการโทรทัศน์ที่เป็นผลผลิตของ การวิจัยครั้งนี้

2. การประเมินความเป็นโทรทัศน์ท่องถิ่นเพื่อชุมชนของ สทท. 11 พิษณุโลก ใน ระดับผู้ชมรายการ โดยผู้วิจัยจะนำแนวคิดด้านการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและกระบวนการผลิต รายการมาเป็นกรอบในการพิจารณา ซึ่งแบ่งเป็น 3 ประเด็นย่อย คือ

- 2.1 รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนภาคเหนือตอนล่างในการดำเนินงานของ สถานี
- 2.2 รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ชมในกระบวนการผลิตรายการ
- 2.3 ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ชมในการผลิตรายการ

1. ผลสำรวจความคิดเห็นของผู้ชุมชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง

1.1 การสำรวจความคิดเห็นจากผู้ชุมชนที่มีต่อรายการห้องถินปัจจุบัน
ในการสำรวจนี้ขอสรุปผลแยกเป็น 4 ประเภท คือ

1.1.1 จากแบบสอบถามและการสนทนากลุ่มย่อย (Focus group)

1.1.2 จากจดหมาย จำนวน 237 ฉบับ และไปรษณีย์บัตร จำนวน

56 ฉบับ

1.1.3 จากโทรศัพท์ที่เข้ามายังสถานี จำนวน 1,459 สาย ซึ่งได้จากการหาค่าเฉลี่ยเป็นรายปี จากสรุปรายงานผลตอบรับจากผู้ชุมชนของรายงานประจำเดือน ของ สทท. 11 พิษณุโลก ระหว่าง ปี 2544 – 2546 (ดูตัวอย่างรายงานประจำเดือนที่ภาคผนวก ก.)

1.1.4 จากการจัดเวทีเสวนา

1.1.1 จากแบบสอบถามและการสนทนากลุ่มย่อย (Focus group)

สทท.11 พิษณุโลก มีพื้นที่รับผิดชอบการเพร่ภาพออกอากาศรายการห้องถิน ครอบคลุมพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ได้แก่ กำแพงเพชร พิษณุโลก พิจิตร เพชรบูรณ์ นครสวรรค์ สุโขทัย ตาก อุตรดิตถ์ และ อุทัยธานี สำหรับช่วงแรกได้ทำการสุ่มตัวอย่างเก็บข้อมูลจากการแบบสอบถาม รวมกับการสัมภาษณ์กลุ่มย่อย ในพื้นที่จังหวัด สามแควและตำบลต่างๆ ดังตาราง

ตารางที่ 8 แสดงข้อมูลประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลฯ

จังหวัด	ตำบล	อำเภอขนาดใหญ่-กลาง	อำเภอ	อำเภอที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	ตำบลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
พิษณุโลก	9	7	2	อ.เมือง อ.บางระกำ อ.วัดโบสถ์	ในเมือง บ้านกร่าง วัดพริก ปลักแรด หนองกุลา ชุมแสงสงคราม วัดโบสถ์ ท่างาม ท้อแท้
สุโขทัย	9	6	3	อ.เมือง อ.สวารค์โลก อ.ศรีนคร	ธานี เมืองเก่า บ้านหลุม คลองกระเจง นาทุ่ง หนองกลับ ศรีนคร น้ำขุม หนองบัว
กำแพงเพชร	11	4	7	อ.เมือง อ.คลองชลุง อ.คลองลาน	ในเมือง ทรงธรรม เพพนคร คลองชลุง แม่ลาด วังบัว คลองลาน โป่งน้ำร้อน สักงาม
ตาก	9	2	7	อ.เมือง อ.สามเงา อ.แม่รำนาด	ในเมือง ไม้งาม วังประจุบ สามเงา ยกกระปัตร วังจันทร์ แม่รำนาด แม่จ่าเร้า พระธาตุ
พิจิตร	12	4	8	อ.เมือง อ.บางมูลนาก อ.สาขะเหล็ก	ในเมือง ท่าฟื้อ บ้านนุ่ง บางมูลนาก เนินมะกอก วังตะภู สาขะเหล็ก คลองทราย วังทับไทร
อุตรดิตถ์	9	4	5	อ.เมือง อ.พิชัย อ.น้ำปาด	ท่าอิฐ หาดกรวด ถ้ำฉลอง ในเมือง บ้านดาวา ท่าสัก แสนตอ น้ำโคร์ บ้านฝ่าย
เพชรบูรณ์	11	7	4	อ.เมือง อ.ชนแดน อ.วังโป่ง	ท่าพล บ้านติก หัวยใหญ่ บ้านกล้วย ตะกุดໄใจ คงชัย วังโป่ง ท้ายดง วังศาลา
นครสวรรค์	15	10	5	อ.เมือง อ.ตาคลี กิ่ง อ.แม่วงก์	นครสวรรค์-ออก-ตก หนองปลิง หนองหม้อ ซ่องแแค ตาคลี แม่วงก์ เขานกัน วังช้าน
อุทัยธานี	8	5	3	อ.เมือง อ.ทพทัน อ.สว่าง-อาرمย์	เกาะเทโพ เนินแจง ทุ่งใหญ่ ทพทัน หนองกระทุ่ม โคกหม้อ ไผ่เขียว หนองหลวง พลวงสองนาง
รวม	93	49	44	27	81

หมายเหตุ : การกำหนดกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ จัดให้ อ.เมือง ของทุกจังหวัดเป็นอำเภอขนาดใหญ่และเป็นกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลพื้นฐานโดยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามความนิยมรายการของประชาชนจำแนกเป็นรายจังหวัดและแยกตามกลุ่มผู้ชุมเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มประชาชนทั่วไป กลุ่มผู้นำชุมชน และกลุ่มข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งสมมุติฐานไว้ว่า บุคคลใน 3 กลุ่มนี้ เป็นตัวแบบในด้านการสนใจรับชมรายการของสหท. 11 พิชณ์โลก และ การมีส่วนร่วมในระดับที่แตกต่างกัน คือ กลุ่มข้าราชการและผู้นำชุมชนมีโอกาสได้ทราบความคิดเห็นและมีส่วนร่วมกับสถานีในการผลิตรายการมากกว่า จึงกำหนดสัดส่วนและจำนวนประชากรที่เก็บข้อมูลน้อยกว่ากลุ่มประชาชนทั่วไปที่ไม่ค่อยได้รับทราบความคิดเห็นและมีส่วนร่วมน้อยกว่า เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แตกต่างกัน ทั้งนี้มีข้อมูลดังตาราง

จังหวัด	กลุ่มปชช.(คน)			กลุ่มผู้นำชุมชน (คน)			กลุ่มข้าราชการ (คน)			รวมทั้งสิ้น(คน)		
	ชน	ไม่ ชน	รวม	ชน	ไม่ ชน	รวม	ชน	ไม่ ชน	รวม	ชน	ไม่ ชน	รวม
พล.	67	23	90	40	5	45	40	5	45	147	33	180
สข.	11	79	90	19	26	45	22	23	45	52	128	180
กพ.	34	56	90	34	11	45	28	17	45	96	84	180
ตาก	34	56	90	23	22	45	23	22	45	80	100	180
พิจิตร	38	52	90	20	25	45	23	22	45	81	99	180
อต.	56	34	90	32	13	45	38	7	45	126	54	180
พช.	75	12	90	40	5	45	40	5	45	158	22	180
นว.	35	55	90	23	22	45	21	24	45	79	101	180
อน.	43	47	90	38	7	45	20	25	45	101	79	180
รวม	396	414	810	269	136	405	255	150	405	920	700	1,620

หมายเหตุ : กลุ่มผู้นำชุมชน หมายถึง ผู้ที่เป็นหัวหน้าหรือมีบทบาทในการเป็นผู้นำ หรือแสดงความคิดเห็นซึ่งเป็นหลักของชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่มเกษตรกร เป็นต้น

หากสรุปเป็นภาพรวมทั้งหมดโดยไม่แยกรายจังหวัด โดยแบ่งตามกลุ่มที่เก็บข้อมูลและพฤติกรรมการรับชม (เคย หรือ ไม่เคย) ได้ข้อมูลดังตาราง ต่อไปนี้

สถานภาพ / กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนเต็ม (คน)	พฤติกรรมการรับชม		ร้อยละ	
		ชม	ไม่ชม	ชม	ไม่ชม
ประชากรรวม	1,620	920	700	56.79	43.20
ประชาชนทั่วไป	810	396	414	48.88	51.11
ผู้นำชุมชน	405	269	136	66.41	33.58
ข้าราชการ	405	255	150	62.96	37.03

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าประชาชนในท้องถิ่นประมาณร้อยละ 43 ซึ่งเกือบครึ่งหนึ่งของทั้งหมดในการสำรวจ ไม่นิยมชมรายการต่างๆของ สทท. 11 เนื่องจากยังติดภาพลักษณ์ของสถานีว่า เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารของทางราชการ และประการสำคัญที่เป็นตัวแปรคือ ความไม่ต่อเนื่องและไม่แน่นอนของรายการประจำวันต่างๆตามผัง ซึ่งผู้ชมไม่สามารถติดตามได้ ส่วนผู้ที่ยังเปิดชม สทท. 11อยู่นั้นส่วนมากจะเป็นกลุ่มผู้นำชุมชนและข้าราชการจะช่วยรายการท้องถิ่นค่อนข้างมาก เนื่องจากมีพื้นฐานความรู้พอสมควรและรายการส่วนใหญ่เน้นเนื้อหาสาระที่เอื้อประโยชน์และตอบสนองความต้องการของบุคคลเหล่านี้ โดยเฉพาะด้านการปฏิบัติงาน ทำให้ทราบความเคลื่อนไหว ในพื้นที่ได้ ที่สำคัญในการถ่ายทำรายการส่วนใหญ่ก็จะอาศัยบุคคล 2 กลุ่มนี้เป็นแหล่งข้อมูลทำให้พากเข้าสนใจที่จะชมเพราะอาจเป็นเรื่องราวของหน่วยงานหรือชุมชน หรือตอนของที่ถูกสัมภาษณ์ถ่ายทำไปก็เป็นได้ และนัยแฝงคือเมื่อมีสื่อเข้ามาช่วยประชาสัมพันธ์ก็จะช่วยให้มีความน่าเชื่อถือ น่าสนใจ และสร้างชื่อเสียงได้มากขึ้นด้วย ในขณะที่ประชาชนทั่วไป มีพื้นฐานความรู้ค่อนข้างน้อย ทำงานมาเนื่องจากภารกิจมากกว่าที่จะเปิดทีวีรับชมรายการในช่วงเวลาท้องถิ่น ซึ่งตรงกับเวลาป่าย-เย็นพอดี และบางส่วนมองว่าเนื้อหาในรายการค่อนข้างใกล้ตัว และติดภาพลักษณ์ของสถานีว่าเป็นของรัฐบาลมากเกินไป จึงไม่ค่อยเชื่อถือนัก คล้ายกับว่าไม่ค่อยเป็นกลาง เนutrality ไปเข้าข้างรัฐบาลเสียมากกว่า

สาเหตุที่ไม่รับชม ส่วนใหญ่จะบอกว่าไม่มีเวลา หรือเวลาในการออกอากาศรายการท้องถิ่นไม่ตรงกับช่วงที่ว่าง เช่น ยังอยู่ระหว่างการเดินทางกลับบ้าน ยังทำงาน ทำไร่ ทำนาอยู่ รองลงมา จะเป็นเรื่องการรับสัญญาณการแพร่ภาพออกอากาศไม่ได้ หรือไม่ซัดเจนทำให้เก็บเปลี่ยนภาษา รวมทั้งมีรายการของช่องอื่นที่ครอบคลุมมากกว่าในเวลาเดียวกัน ส่วนปัจจัยอื่นๆที่พับบังແຕ้มีมากนัก ได้แก่ เห็นว่ารายการไม่น่าสนใจและไม่ค่อยชอบ ไม่ทราบเวลาการออกอากาศที่แน่นอน เข้าใจสับสนหรือบางคนไม่รู้เลยว่าช่อง 11 มีเวลาของท้องถิ่นด้วย (คิดว่ามีแต่ สทท.11 ส่วนกลางอย่างเดียว) รายการเปลี่ยนแปลงบ่อย ไม่เป็นไปตามที่แจ้งไว้ เป็นต้น

1.1 การสำรวจความคิดเห็นจากผู้ชมที่มีต่อรายการท้องถิ่นปัจจุบัน ของ สทท.11 พิษณุโลก มีผลแยกตามแหล่งข้อมูล ดังนี้

1.1.1 จากแบบสอบถามและการสนทนากลุ่มบุคคล (Focus group)

โดยมีวิธีการ คือ ในขั้นแรกของการสำรวจจากการแบบสอบถามและการสนทนากลุ่มบุคคล จะต้องมีการสอบถามประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 1,620 คน ก่อนว่าเคยหรือไม่เคยรับชม สทท. 11 หากไม่เคยเพราะเหตุใด ซึ่งจากการสำรวจพบว่ามีผู้ไม่เคยชมทั้งสิ้น 20 คน

ดังนั้นจำนวนผู้ที่ตอบว่าเคยชมและจำนวนมาเป็นจำนวนเต็มในการคำนวนหาค่าเฉลี่ย (ร้อยละ) จึงมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,600 คน โดยจะสอบถามต่อไปว่าในช่วงเวลาท้องถิ่นของ สทท. 11 พิษณุโลกนั้นท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อรายการทั้งหมดบ้าง ตามประเด็นต่างๆ โดยนำเสนอบอกเป็นตาราง ดังนี้

1. ลำดับความนิยมรายการท้องถิ่นของ สทท.11 พิษณุโลก ในปัจจุบัน (ขณะทำการวิจัย)
 - จากรายการทั้งหมด 6 รายการ โดยคำนวนจากผู้ที่ตอบแบบสอบถามว่ารับชมรายการบ่อย คือ ตั้งแต่ 5 ครั้งขึ้นไป ดังนี้

ชื่อรายการ	คิดเป็นร้อยละ
รายการข่าวท้องถิ่น	45.12
รายการส่งเสริมศิลปินไทย	28.26
รายการครอบภูมิภาค	21.27
รายการเก็บเบี้ยใต้ถุนร้าน	17.10
รายการอรุณรุ่งที่ช่อง 11	13.96
รายการแขกรับเชิญ	12.48

จากข้อมูลข้างต้นพบว่า รายการที่มีผู้ชมมากที่สุดคือ ข่าวท้องถิ่น ส่วนรายการที่มีผู้ชมน้อยที่สุดคือ แขกรับเชิญ

ในเบื้องต้นผู้วิจัยพบว่าสาเหตุที่รายการข่าวท้องถิ่นมีผู้ชมมากที่สุด มาจากเป็นรายการที่มีความถี่ในการออกอากาศมากที่สุด คือทุกวัน ในขณะที่รายการลิเกออกอากาศเพียงสัปดาห์ละ 2 วัน และในบางสัปดาห์ไม่ได้ออกอากาศเลยเนื่องจากติดถ่ายทอดสดหรือรายการพิเศษที่ไปทับเวลา เช่น เดียวกับรายการเก็บเบี้ยใต้ถุนร้านที่มีผู้ชมน้อยเนื่องจากความถี่ในการออกอากาศเช่นกัน คือ เพียงเดือนละ 1-2 ครั้งเท่านั้น และรายการบางส่วนก็เป็นลักษณะ tepewein ด้วย ในขณะที่รายการครอบภูมิภาค และรายการอรุณรุ่งที่ช่อง 11 เป็นรายการที่ออกอากาศทั่วประเทศ ที่ สทท.ภูมิภาคเวียนกัน ผลิตรายการ ซึ่งจะออกอากาศ ทุกวันจันทร์-ศุกร์ เพียงแต่ สทท.พล.นั้นผลิตเอง(เป็นแม่ข่ายส่งสัญญาณดาวเทียม) เพียงเดือนละ 1-2 ครั้งเท่านั้น

2. ความคิดเห็นที่มีต่อรายการในภาพรวมด้านคุณภาพและเนื้อหาที่ตอบว่าอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ เรียงตามลำดับดังนี้

ชื่อรายการ	คิดเป็นร้อยละ
รายการข่าวท้องถิ่น	57.58
รายการส่งเสริมศิลปินไทย	52.63
รายการครอบภูมิภาค	47.32
รายการเก็บเบี้ยใต้ถุนร้าน	45.69
รายการอรุณรุ่งที่ช่อง 11	49.24
รายการแขกรับเชิญ	42.32

สำหรับความเห็นที่มีต่อรายการท้องถิ่นของ สพท.11 พิษณุโลก ทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว
เนื่องจากเป็นรายการที่ให้ความรู้ มีเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ โดยเฉพาะการประกอบอาชีพ สร้าง
งานสร้างรายได้และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและสถานที่ท่องเที่ยวดี แต่มีเพียง
รายการเดียวที่เห็นว่ายังไม่ดีนัก(ปานกลาง) คือ รายการแขกรับเชิญ เนื่องจากผู้ชุมชนเห็นว่าเป็นการ
โฆษณาประชาสัมพันธ์งานของจังหวัดหรือหน่วยงานต่างๆมากเกินไป โดยไม่ค่อยได้สาระความรู้เท่าที่
ควร รวมทั้งเป็นรายการที่นิ่งและค่อนข้างน่าเบื่อ เพราะมีเพียงผู้ดำเนินรายการและผู้ร่วมรายการ
นั่งคุยกันทั้งรายการเท่านั้น สีสันความน่าสนใจเจ้มีน้อยกว่ารายการอื่นๆ

3.ปัญหาในการติดตามรายการท้องถิ่นและสิ่งที่ต้องการให้ปรับปรุง มีข้อบกพร่องดังนี้

ประเด็นที่เป็นปัญหา	ร้อยละ
1.เวลาในการออกอากาศ คือ ส่วนใหญ่กลับมาชุมไม่ทัน เพราะกลับมาถึงบ้าน รายการก็จบพอดี	69.18
2.ไม่ทราบเวลาการออกอากาศที่แน่นอน บางรายการไม่ได้ออกอากาศทุกวันทำให้ไม่ทราบว่าออกวันไหน เวลาใดกันแน่และหากงดออกอากาศต้องการให้มีการแจ้งรายการล่วงหน้า	88.56
3.ถ้าเป็นไปได้อยากให้เพิ่มเวลาของท้องถิ่น (9 จังหวัด) ให้มากขึ้น และขยายเวลาการออกอากาศรายการที่ตนชอบ โดยเฉพาะลิเกให้มากและบ่อยขึ้นโดยอาจจะมีการปรับลดบางรายการให้น้อยลง	87.25
4.ความคิดเห็นอื่นๆโดยทั่วไป ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> - ต้องการให้มีรายการบันเทิงมาแทรกบ้าง บางครั้งรู้สึกเครียด เพราะมีแต่ข่าวที่ให้สารามากและประชาสัมพันธ์ หน่วยงานรัฐมากเกินไป - การนำเสนอไม่น่าสนใจเหมือนช่องอื่น - อยากให้ข่าวมีความทันสมัยและเจาะประเด็นมากกว่านี้ - รูปแบบรายการยังไม่ค่อยหลากหลาย - ระบบเสียงไม่น่าฟัง คล้ายกับพังวิทยุเก่าๆ - สีสันของชาติไม่ค่อยดีเท่าที่ควรบางครั้งซึ่งดูจากหน้าจอแล้วไม่ดีเท่าที่ควร - ผู้ดำเนินรายการและผู้ประกาศข่าวอ่านผิดบ่อยไม่ค่อยคล่องตัว ส่วนการแต่งกายแม้จะดูดี แต่ก็ไม่ค่อยสวยงาม 	56.06
5.นึกหน้ารายการไม่ออก เพราะชุมไม่ต่อเนื่อง	75.18
6.ไม่ได้ได้แยกเวลาส่วนกลางกับท้องถิ่นและไม่รู้ว่ามีการแบ่งช่วงนี้	76.18
	22.13
	61.31
	63.00
	81.00
	89.7

4. ความคิดเห็นที่มีต่อรายการในภาพรวมทุกรายการ แบ่งเป็น 3 ลักษณะ

4.1 กลุ่มที่เห็นว่าทำดีแล้วในประเด็นทั่วไป

ประเด็น	คิดเป็นร้อยละ
1. พิธีกรและผู้ประกาศข่าวและผู้ดำเนินรายการทำหน้าที่ได้ดีแล้ว	87.50
2. ช่วงเวลาการออกอากาศรายการท้องถิ่นเหมาะสมแล้ว	84.75
3. ให้ข่าวสารที่เป็นสาระประโยชน์ดีแล้ว	79.13

4.2 กลุ่มที่เห็นว่าควรปรับปรุงในประเด็นทั่วไป

ประเด็น	คิดเป็นร้อยละ
1. เทคนิคการนำเสนอความทันสมัยและแปลกใหม่ในรายการ	37.94
2. การขยายเวลาการออกอากาศรายการให้มากกว่าเดิม	26.65
3. รูปแบบรายการควรมีความหลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะความบันเทิงและคลายเครียด	25.69
4. เปิดโอกาสให้ผู้ชมได้แสดงความคิดเห็นต่อรายการ	25.17
5. ควรมีการตอบปัญหาและเล่นเกมซึ่งรางวัลในรายการ	24.54

4.3 กลุ่มที่เห็นว่าทำดีแล้วในประเด็นด้านเนื้อหารายการ

ประเด็น	คิดเป็นร้อยละ
1. มีสาระประโยชน์ต่อผู้ชม(ตนเอง)	56.40
2. ก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น	53.58
3. มีความน่าสนใจ	52.85
4. มีสาระประโยชน์ต่อชุมชนและท้องถิ่น	51.71
	51.22

5. ความคิดเห็นเฉพาะ 2 รายการที่จะทดลองปฏิการผลิตและพัฒนาในการวิจัยครั้งนี้

รายการที่จะได้นำมาทดลองวิจัยและพัฒนาตามแนวทางการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมคือ รายการส่งเสริมศิลปินไทย และ รายการเก็บเบี้ยตีตุนร้าน ซึ่งจากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนโดยแบบสอบถามและการสนทนากลุ่มอยู่ที่เมืองต่อ 2 รายการดังกล่าว รวมทั้งแนวทางในการทดลองวิจัยและพัฒนา จำนวน 1,600 คน แบ่งเป็น

- รายการส่งเสริมศิลปินไทย จำนวน 1,427 คน
- รายการเก็บเบี้ยตีตุนร้าน จำนวน 1,185 คน

ได้ผลดังนี้

รายการส่งเสริมศิลปินไทย แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

1. ประเด็นทั่วไป ซึ่งเห็นว่าดีแล้ว ได้ผลดังนี้

ประเด็น	คิดเป็นร้อยละ
1. พิธีกร แต่งกาย แต่งหน้า ทำผมและทำหน้าที่ได้ดีแล้ว	88.09
2. ช่วงเวลาการออกอากาศรายการเหมาะสมแล้ว	87.43
3. ความสวยงามและสีสันของฉากและเวที	80.73
4. แสง - สี ขณะออกอากาศ	77.85

2. ประเด็นท์ๆไป ชี้งเห็นว่าควรแก้ไขและปรับปูจฯ ได้ผลดังนี้

ประเด็น	คิดเป็นร้อยละ
1.ขยายเวลาการออกอากาศจากเดิม ครึ่งชั่วโมงเป็น 1 ชั่วโมง	37.86
2.เทคนิคการนำเสนอ ความทันสมัย และแปลกใหม่	31.55
3.จำนวนความถี่ในการออกอากาศมาก ขึ้นจากเดิม สัปดาห์ละ 2 ครั้ง เป็น 5 ครั้ง คือมีทุกวันจันทร์-ศุกร์เหมือนแต่ ก่อน	30.28
4.เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมใน การผลิต	25.55
5.เปิดโอกาสให้ผู้ชมแสดงความคิดเห็น ในรายการ	23.73
6.ต้องการให้เพิ่มการเล่นเกม หรือตอบ ปัญหาซึ่งรางวัล สร้างความสนุกและ น่าสนใจให้มากขึ้น	40.13
7.หากเขียนจดหมายมาแนะนำอะไรก็ น่าจะนำไปปฏิบัติตามให้มากกว่าที่เป็น อยู่	46.00

3. ประเด็นเฉพาะด้านเนื้อหา ได้ผลดังนี้

ประเด็น	คิดเป็นร้อยละ
1.เรื่องสนุกสนาน ผ่อนคลาย และนำ เสนอเจดี	78.90
2.มีสาระประโยชน์ต่อผู้ชม(ตัวเอง)	38.12
3.มีสาระประโยชน์ต่อส่วนรวม	40.10
4.นำไปเป็นแบบอย่างหรือประยุกต์ใช้ ได้	35.66
5.ก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนและท่อง เที่ยว	32.44
6.สนองความต้องการของคนในท้องถิ่น	86.97
7.เน้นการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น	32.00
8.ตรงประเด็น กระชับ เข้าใจง่าย	55.56

รายการเก็บเบี่ยงได้ถูกรวบ แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

1. ประเด็นทั่วไป ซึ่งเห็นว่าดีแล้ว ได้ผลดังนี้

ประเด็น	คิดเป็นร้อยละ
1.ช่วงเวลาการออกอากาศรายการ เหมาะสมสมแล้ว	89.13
2.มีบุคคลสำคัญหรือที่รู้จักมาเป็นผู้ร่วม รายการ	84.21
3.เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมใน การผลิตรายการ	64.98
4.เสียงของผู้บรรยายชัดเจนดี	81.52
5.เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความ คิดเห็น	67.47

2. ประเด็นที่้าไปชี้งเห็นว่าควรแก้ไขและปรับปูจ ได้ผลดังนี้

ประเด็น	คิดเป็นร้อยละ
1.ขยายเวลาการออกอากาศจากเดิม ครึ่งชั่วโมงเป็น 1 ชั่วโมง	26.65
2.เทคนิคการนำเสนอ ความทันสมัย และแปลกใหม่	25.64
3.จำนวนความถี่ในการออกอากาศมาก ขึ้นจากเดิม อย่างน้อยสัปดาห์ละ 2 ครั้ง	37.94
4.เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมใน การผลิต	
5.เปิดโอกาสให้ผู้ชมแสดงความคิดเห็น ในรายการ	25.55
6.ต้องการให้เพิ่มการเล่นเกม หรือตอบ ปัญหาซึ่งร่วงวัด สร้างความสนุกและ น่าสนใจให้มากขึ้น	23.73
7.เปิดโอกาสให้ประชาชนติชมรายการ มากขึ้น ทั้งในรูปของโทรศัพท์ จดหมาย และไปรษณียบัตร	40.13
8.สำรวจความคิดเห็น	51.30
	22.97

3. ประเด็นเฉพาะด้านเนื้อหา ได้ผลดังนี้

ประเด็น	คิดเป็นร้อยละ
1. สนองความต้องการของคนในท้องถิ่นได้ดี	78.90
2. มีสาธารณะอยู่ชัดต่อผู้ชุม(ตัวเอง)	53.72
3. มีสาธารณะอยู่ชัดต่อส่วนรวม	50.19
4. นำไปเป็นแบบอย่างหรือประยุกต์ใช้ได้	67.80
5. ก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น	59.25
6. สนองความต้องการของคนในท้องถิ่น	63.00
7. เน้นการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น	47.65
8. ตรงประเด็น กระชับ เข้าใจง่าย	45.31
9. ต้องการให้เพิ่มระดับความน่าสนใจในงานนำเสนอและความเข้มข้นของเนื้อหาที่ก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นให้มากขึ้น	50.14

1.1.2 จุดหมายและไปรษณียบัตร

จุดหมายจะมีปีมานามากที่สุด คือ จำนวน 237 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90 ที่เหลือเป็นไปรษณียบัตร จำนวน 56 ฉบับ และเกือบ 100 เปอร์เซ็นต์ เป็นจุดหมายที่ส่งมาด้วยรายการส่งเสริมศิลปินไทย ที่เหลือเป็นรายการข่าวท้องถิ่นและเก็บเบี้ยตั้งร้าน สำหรับเนื้อหาในจุดหมาย สรุปได้เป็น

- ให้กำลังใจทีมผลิตรายการขอให้อยู่ต่อไป
- แนะนำคนดังเกที่ชื่นชอบให้เข้ามาทำการแสดงในรายการ
- ติชมว่ารายการมีเวลาในการออกอากาศน้อยไป อย่างให้ขยายเวลา และเพิ่มความถี่ให้มากขึ้น
- ติชมเรื่องงดบ่อยและไม่มีการแจ้งให้ทราบล่วงหน้า

- ติชมเรื่องการแสดง การแต่งกาย การใช้คำพูดและราชศัพท์
- ติชมเรื่องเทคนิคในการถ่ายทำ เช่น แสง สี ฉาก ฯลฯ

จากข้อมูลทั้งหมดนี้จะเห็นว่าเป็นไปในลักษณะเดียวกับความคิดเห็นที่ได้จากการเก็บแบบสอบถามโดยประเด็นที่ผู้ชุมกกว่าร้อยละ 90 ให้ความสำคัญและต้องการให้สถานีทำการแก้ไขปรับปรุงมากที่สุดคือ ขยายเวลาในการออกอากาศ หรือเพิ่มความถี่(วัน)ในการออกอากาศให้มากขึ้น ไม่พอใจที่รายการงดบ่อยและไม่มีการแสดงให้ทราบล่วงหน้า ทำให้เป็นปัญหาในการติดตามรับชม เป็นอย่างมาก

สำหรับผู้ชุมประภาก “แฟนพันธุ์แท้รายการลิเก” ของ 11 พิษณุโลก” นั้น เป็นผู้ชุมที่มีระดับการมีส่วนร่วมในรายการมากกว่ารายการอื่นของ สททง 11 พิษณุโลก คือ นอกจากติดตามรับรายการมาโดยตลอดและต่อเนื่องแล้ว ยังมีการส่งความคิดเห็นตอบกลับ (feedback) มาอย่างสถานีด้วยทั้งในรูปของจดหมาย ไปรษณียบัตร และโทรศัพท์จากผู้ชุมเข้ามาสอบถามถึงเหตุผลและข้อเท็จจริงที่ได้ทราบข่าวมา ให้กำลังใจทีมงานโดยขอให้คงรายการส่งเสริมศิลปินไทยให้อยู่กับสถานีท้องถิ่นแห่งนี้ไปตลอด หากมีการเปลี่ยนแปลงใดๆ ก็ตามเกิดขึ้นในรายการ เช่น เปลี่ยนเวลาการออกอากาศ การลดความถี่ในการออกอากาศต่อสัปดาห์จาก 5 วันเป็น 2 วัน ก็จะมีความคิดเห็นส่วนมากเป็นกระแสตนอร์บจากความคิดเห็น ข้อติชมของผู้ชุมอยู่เสมอ นอกจากนั้นเมื่อมีการบันทึกเทปรายการในห้องส่งของสถานี ก็จะมีประชาชนหรือแม่ยักเดินทางมาร่วมชมการแสดงด้วย

สำหรับการเขียนจดหมาย หรือไปรษณียบัตรมาให้กำลังใจทีมผลิตรายการขอให้อยู่ต่อไป มีประเด็นที่จะนำมาริเคราะห์ โดยแบ่งเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายผู้ชุม และฝ่ายผู้ผลิต ดังนี้

ฝ่ายผู้ชุม แสดงให้เห็นว่า

- 1) รายการที่มีผู้ส่งจดหมาย ไปรษณียบัตรมา (ในที่นี้คือรายการส่งเสริมศิลปินไทย) เป็นรายการที่อยู่ในความสนใจและสามารถตอบสนองความต้องการของคนในพื้นที่ภาคเหนือ ตอนล่างได้เป็นอย่างดี
- 2) ด้านความรู้สึกของผู้ชุม แสดงว่า ผู้ชุมมีความรัก ผูกพันกับรายการมาก จึงแสดงออกในระดับของการเป็นผู้ชุมที่มากกว่าการเป็นผู้ชุมที่นั่งดูอยู่หน้าจอโทรศัพท์เพียงอย่างเดียว มา

เป็นผู้ชุมที่มีความคิดเห็นและเขียนส่งนายังสถานีได้ เนื่องจาก การเขียนจดหมายถึงครัวสักคนย่อมต้องมีเหตุผลและแง่มุมที่ชวนให้คิด 2 ประการคือ

- ถ้าไม่วัดจริง จะไม่เขียน เพราะการลงมือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยการใช้มือของตัวเอง โดยเฉพาะการเขียนนั้น ไม่ใช่เรื่องที่กระทำกันได้บ่อยนัก

- การเขียนจดหมายถือเป็นการลงทุน ทั้งในเวลา และเงิน แต่สำหรับผู้ที่ตั้งใจจะเขียนแล้วไม่ได้คำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ ทำเพื่อให้ได้มีช่องทางในการสื่อสารกับคนหรือสิ่งที่รู้สึกว่าผูกพัน และมีส่วนร่วมในความเป็นเจ้าของรายการนี้คุณหนึ่ง

3) ด้านการประชาสัมพันธ์ ผู้ที่เขียนจดหมายมาหลายคน หวังผลที่จะให้พิธีกรตอบจดหมายแล้วนำข้อตอนของมาออกอากาศทางโทรทัศน์ ทำให้รู้สึกภูมิใจว่าได้มีชื่อ "ออกทีวี" และคาดหวังว่าทีมงานจะดำเนินการแก้ไขและปรับปรุงตามที่ได้แนะนำมา

ฝ่ายผู้ผลิต (เจ้าหน้าที่ของ สทท. 11 พิษณุโลก) เมื่อได้อ่านและรับกำลังใจจากผู้ชุมเช่นนั้น ยอมทำให้รู้สึกดี มีกำลังใจมากขึ้น รู้สึกว่ารายการที่ได้พยายามผลิตออกมานั้นมีคุณค่าในสายตาผู้อื่น(ผู้ชุม) ทำให้เกิดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง เรียกว่าเป็นการ "ช่วยเติมเต็ม" สิ่งที่ขาดหายไปในการทำงาน เพราะผู้ปฏิบัติงานรู้สึกหมดกำลังใจ หรือทำงานไปตามหน้าที่มากกว่าจะลุกขึ้นมาเปลี่ยนแปลงอะไร เนื่องจากข้อจำกัดในการผลิต โดยเฉพาะปัจจัยภายนอกคกร ทั้งด้านนโยบายการบริหารงาน งบประมาณ ค่าตอบแทน บุคลากร อุปกรณ์และเทคโนโลยี ที่ล้วนอยู่ในมือกันเป็นลูกโซ่ที่ไม่อาจหลุดพ้นจากพันธนาการร่วมกันได้ และส่งผลไปถึงคุณภาพของรายการดังที่ได้วิเคราะห์ไปแล้วในบทที่ 4 และ บทที่ 5

สำหรับรายการข่าวท้องถิ่น ผู้ชุมที่ติดต่อเข้ามา จะเป็นบุคคลที่อยู่ในข่าวหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้ที่เป็นข่าวเป็นส่วนมาก โดยเป็นไปในลักษณะการขอสำเนาเทปข่าวเพื่อเก็บไว้เป็นผลงานหรือที่ระลึก มากกว่าที่จะสนใจในเนื้อหาที่ได้จากข่าวต่างๆเหล่านั้น ด้านรายการเก็บเบี่ย ได้ถูกร้านกีชีนกัน แต่จะมีผู้ชุมอีกส่วนหนึ่งที่สนใจในเนื้อหารายการ โดยเฉพาะเรื่องการประกอบอาชีพเสริมรายได้ติดต่อขอข้อมูลเพิ่มเติม ซึ่งประเด็นนี้นับว่ารายการได้ให้ประโยชน์และสนองต่อความสนใจ และความต้องการของผู้ชุมได้เป็นอย่างดี และเป็นไปตามแนวคิดของการ สื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

1.1.3 จากโทรศัพท์เข้ามายังสถานี

โทรศัพท์ที่เข้ามายังสถานี ซึ่งได้จากการหาค่าเฉลี่ยเป็นรายปี จากสรุประยงานผลตอบรับจากผู้ชุมชนรายงานประจำเดือนของ สทท. 11 พิษณุโลก ระหว่างปี 2544 – 2546 มีจำนวนทั้งสิ้น 1,459 สาย โดยแบ่งตามจุดมุ่งหมายในการโทร เป็น 3 ประเภทคือ

- ขอสำเนาเทปรายการ จำนวน 180 สาย

- สอบถามการออกอากาศของรายการท้องถิ่น เนื่องจากตนเองหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับตนเองได้ปรากฏอยู่ในรายการ หรือเป็นการประชาสัมพันธ์หน่วยงานของตน เนื่องจากไม่สามารถติดตามรับชมตามวัน เวลาที่ผู้ผลิตแจ้งไว้ หรือไม่ทราบกำหนดการเผยแพร่ภาพที่แน่นอน และมักจะมีการเปลี่ยนแปลงวัน เวลา และดออกอากาศอยู่บ่อยครั้ง จำนวน 84 สาย

- โทรศัพท์เข้ามาร่วมรายการสด (phone in) จำนวน 1,195 สาย ซึ่งรายการลักษณะนี้จะเป็นการออกอากาศทั่วประเทศ ในช่วงเวลาของ สทท. 11 ժวัตกลาง ได้แก่ รายการรอบภูมิภาค รายการอุตุนรุ่งที่ ซอง 11 และรายการพิเศษอื่นๆที่จัดในลักษณะเดียวกันนี้ สำหรับจุดมุ่งหมายของผู้โทรศัพท์เข้ามาเริ่งลำดับจากมากไปน้อย เป็นดังนี้

- ร่วมตอบคำถามชิงรางวัล
- สอบถามปัญหา ข้อข้องใจในประเด็นที่สนใจและเกี่ยวข้องกับตนเอง
- แสดงความคิดเห็นในรายการ

1.1.4 จากการจัดเวทีเสวนา

วัตถุประสงค์ในการจัดเวทีเสวนา คือ

1. เพื่อแสวงหาแนวทางในการทดลองวิจัยและพัฒนารายการเก็บเบี้ยได้ถูกว้าง และรายการส่งเสริมศิลปินไทย ร่วมกับผลการสำรวจในช่วงที่ 1 เรื่อง ความนิยมรายการของผู้ชุมชนในเขต 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่างและคำแนะนำ ติชมเพื่อเป็น แนวทางในการทดลองวิจัยและพัฒนา ทั้ง 2 รายการดังกล่าว เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะนำไปเป็นแนวทางการผลิตต่อไป

2. เปิดโอกาสให้ผู้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการผลิต และเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของสถานีโดยตรง เพราะไม่เคยมีการจัดกิจกรรมในลักษณะนี้มาก่อนเลยและเป็นการระต้นให้เกิดจิตสำนึกในการเห็นความสำคัญของตนเอง และชุมชนในการมีส่วนร่วมผลิตรายการในทางอ้อม

จำนวนผู้เข้าร่วมเสวนา

ในเบื้องต้นจากแผนงานโครงการ ผู้วิจัยได้ตั้งเป้าไว้ดังนี้คือ ผู้เข้าร่วมเสวนา รวมทั้งสิ้น 34 คน ประกอบด้วย

1. ผู้บริหาร สพท.11 พิษณุโลก จำนวน 1 คน
2. เจ้าหน้าที่ สพท.11 พิษณุโลก จำนวน 5 คน
3. เจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 3 คน
4. ผู้นำชุมชน จำนวน 9 คน
5. ประชาชนทั่วไป จำนวน 9 คน
6. ผู้นำชุมชน ผู้นำองค์และกลุ่มอาชีพฯ ที่เชี่ยวชาญโทรศัพท์ จำนวน 3 คน
7. คณะผู้วิจัยทั้งหมด จำนวน 4 คน

สำหรับเกณฑ์ในการพิจารณาเชิญบุคคลมาร่วมเสวนา แบ่งเป็น 2 ฝ่าย คือ

1. ฝ่ายผู้ผลิต คือเจ้าหน้าที่ของ สพท. 11 พิษณุโลก ประกอบด้วย
 - 1.1 ผู้บริหารสถานี เนื่องจากเป็นบุคคลบริหารสูงสุดที่มีความสำคัญในการกำหนดนโยบายในการดำเนินงาน มีอำนาจตัดสินใจในการดำเนินงาน ต่างๆของสถานี
 - 1.2 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ของ สพท.11 พิษณุโลก ของฝ่ายรายการโทรทัศน์ เนื่องจากมีบทบาทเกี่ยวข้องกับการควบคุมและจัดผังรายการ (หัวหน้าฝ่ายรายการ) และเจ้าหน้าที่ผู้ผลิตรายการ ได้แก่ ผู้สร้างสรรค์รายการ ช่างภาพ – ตัดต่อ ผู้กำกับรายการ
2. ฝ่ายผู้ชม แบ่งเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย
 - 2.1 ผู้ชมที่เคยตอบแบบสอบถามว่าเคยชม 2 รายการนี้ มีที่อยู่ หมายเลขอโทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้เพื่อให้สามารถประสานงานและยืนยันการเข้าร่วมงานอย่างสะดวก รวดเร็ว โดยพิจารณาร่วมกับข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามร่วมสนใจกันอย่างที่แสดงว่าเป็นผู้ที่มีข้อแนะนำ ความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์และนำเสนอ กระจายอยู่ในพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง จังหวัดละ 1 คน

- 2.2 ผู้ชุมที่เป็นผู้นำชุมชน ผู้นำองค์และกลุ่มอาชีพฯ ฯ ที่สามารถติดต่อเชิญทางโทรศัพท์ได้ โดยผู้วิจัยได้ตั้งสมมุติฐานไว้ว่าจะเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติในการกล้าคิด กล้าแสดงออก ชอบร่วมกิจกรรม มีความคิดสร้างสรรค์และสามารถนำมาเป็นความคิดเห็นของกลุ่มหรือประชาชนทั่วไปได้
- 2.3 ผู้สนใจจากการบอกรเลาแบบปากต่อปากของหัวผู้ผลิตและผู้ชุมที่ได้รับหนังสือเชิญ

คำถามที่ใช้ในการสอบถามเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนารายการต่อไป มีดังนี้

1. ในครั้งแรกที่ท่านเปิดชุมรายการ (เก็บเบื้องต้นร้านและส่งเสริมศิลปินไทย) ท่านชอบ หรือสะดุดใจอะไรในรายการเพื่อที่จะชมต่อไป เพราะเหตุใด
2. ท่านชอบ หรือไม่ชอบ 2 รายการนี้ เพราะเหตุใด
3. หากต้องมีการปรับปรุงรายการ ท่านต้องการให้แก้ไข ปรับปรุง เป็นอย่างไร ในประเด็นใดบ้างของรายการ ได้แก่ รูปแบบ วิธีการนำเสนอ เนื้อหา
4. หากทั้ง 2 รายการเปิดโอกาสให้ท่านเข้ามามีส่วนร่วมในรายการ ท่านคิดว่าจะสามารถทำได้อย่างไร เพราะเหตุใด
5. คำถามในลักษณะเดียวกันนี้ แต่ถ้ามีรายการทุกรายการในภาพรวมของ สทท. 11 พิษณุโลก

กระบวนการและขั้นตอนของการจัดเวทีเสวนา

ในการจัดเวทีเสวนา ทีมวิจัยได้กำหนดรูปแบบและขั้นตอนการเสวนา ดังนี้

1. ด้านหน้าห้องเสวนา จะมีโต๊ะรับลงทะเบียนพร้อมเจ้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเสวนา เช่น กำหนดการ หัวข้อในการสนทนา เป็นต้น โดยจัดทำบอร์ด นิทรรศการ กระบวนการผลิตรายการเก็บเบื้องต้นร้านและส่งเสริมศิลปินไทย ให้ผู้เข้าร่วมเสวนาได้ชมก่อน
2. เปิดตัวอย่างเทปรายการเก็บเบื้องต้นร้านและส่งเสริมศิลปินไทย ฉายให้ชม ก่อนเปิดการเสวนา เพื่อเป็นการทบทวนความจำและ"อุ่นเครื่อง" แก่ผู้ชุมก่อน
3. มีพิธีเปิดโดย ผ.สทท.พล. เพื่อทำความรู้จักและสร้างความเป็นกันเองให้แก่ผู้เข้าร่วมเสวนา

4. แนะนำทีมวิจัย ทีมผู้ผลิตรายการของ สทท. 11 พิชณุโลก และผู้ช่วยที่เข้าร่วม
เสวนาทุกคน ให้รู้จักซึ่งกันและกัน
5. รับชม VTR ดังนี้
 - บรรยายสรุปการดำเนินงานของ สทท. 11 พิชณุโลก
 - รายการคลื่นอนาคต ตอน สื่อเพื่อชุมชน ที่ได้ประมวลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
กับสื่อเพื่อชุมชนและสื่อเพื่อการพัฒนา ของ สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การวิจัย(สกว.) ทั้งนี้มีประเด็นแนะนำการโครงการวิจัยเรื่อง สทท. 11
พิชณุโลก ในฐานะโทรศัพท์ท่องถิน ให้ได้ชุมด้วย
6. เทปสัมภาษณ์ เรื่อง บทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้สื่อ
ท่องถิน โดย ศ.ดร.กาญจนा แก้วเทพ คณบhinิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัยและหัวหน้าทีมประสานชุด สื่อเพื่อชุมชน ของ สกว. เป็นการทำ
ความเข้าใจและเปิดประเด็นเรื่องการมีส่วนร่วมให้แก่ผู้เข้าร่วมเสวนา
7. เริ่มช่วงของการแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่างๆที่ได้ตั้งไว้ เป็นการแลก
เปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่มผู้ชุมกับกลุ่มผู้ผลิต ถึงแนวทางพัฒนาที่
เป็นไปได้และข้อจำกัดที่มีอยู่
8. สรุป รวม และอภิปรายผลโดยทีมวิจัย
9. มอบของที่ระลึกและปิดการเสวนา

จากการสอบถามและสังเกตแบบมีส่วนร่วมพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ สทท.11
พิชณุโลก มาร่วมเสวนาอย่างพร้อมเพรียง เนื่องจาก

ผู้บริหาร เพิ่งมารับตำแหน่งได้ไม่นาน ส่วนตัวมีแนวคิดที่สอดคล้องกับหลักการสื่อสารแบบ
มีส่วนร่วมและเห็นเดี๋ยวกับรูปแบบการจัดเวทีเสวนา เนื่องจากต้องการพัฒนาやりการต่างๆของ
สทท.11 พิชณุโลก ให้ดีขึ้น และเห็นความสำคัญและประโยชน์ในการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้า
มา มีส่วนร่วมเท่าที่จะทำได้เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว จึงมองว่างานจัดกิจกรรมครั้งนี้นับเป็น “โอกาสทอง”
ที่จะได้พบหน้าค่าตัวผู้ชุม “ตัวจริง” และยังได้ฟัง “เสียงจริง” จาก “ใจจริง” ผ่านรายการต่างๆที่ตน
เองก็ยังไม่ค่อยได้มีโอกาสสัมผัสและรับชมสักเท่าไหร่นัก รวมทั้งคาดหวังว่าผลจากการเสวนาครั้งนี้จะ
เป็นประโยชน์ต่อการแสวงหาแนวทางสร้างสรรค์รายการให้เหมาะสมกับศักยภาพท้องถินและที่
สำคัญจะช่วยให้ตรวจสอบความต้องการของผู้ชุมมากกว่าเดิม อันจะส่งผลต่อผลความนิยมรายการ
ของสถานีฯต่อไป และมีแนวความคิดว่า น่าจะได้มีการดำเนินการในลักษณะเดียวกันนี้กับรายการ

อื่นๆนอกเหนือจากการส่งเสริมศิลปินไทยและรายการเก็บเบี่ยใต้ถุนร้าน โดยเฉพาะรายการข่าวท้องถิ่น ที่เป็นรายการยอดนิยมสูงสุดในปัจจุบัน เพื่อพัฒนารูปแบบการนำเสนอและเนื้อหาของข่าวต่อไป

“ ผู้ว่าอันที่จริงเราจัดกิจกรรมแบบนี้ดีนะ เพราะเราได้แต่ทำกันตามความคิดของเราที่เห็นว่าจะจะดีกับเข้า แต่จริงๆเขาก็ดี呀 ไม่ค่อยรู้เท่าไหร่ แล้วผมเพิงมาอยู่ใหม่ ยังไม่ค่อยรู้อะไร ก็จะได้รู้มากขึ้น ถ้ากลับไปสถานี ผมอยากรู้ให้คุณ(ผู้วิจัย) มาช่วยกันคิดทำแบบนี้กับรายการข่าวของเรานะ เพราะเท่าที่ดูแล้ว เราอย่างยึดติดกับรูปแบบราชการ เป็นข่าวเปิดฯปิดฯกันเสียมากกว่า วันนี้ผู้ว่าฯไปงานนี้ตอนเช้า บ่ายเย็นไปไหน เรายังแค่นั้น ผู้ว่ามันไม่พอ ประชาชนเขาไม่อยากรู้ ผมเลยอยากให้ทำข่าวเจาะลึกและให้ทางเลือกให้ข้อมูลกับประชาชนต่อเนื่องจากขึ้น... ” (ประยุทธ์ จันทร์วงศ์, พอ.สทท. 11 พิษณุโลก, สัมภาษณ์ 8 มิถุนายน 2546)

อย่างไรก็ตาม ต้องยอมรับว่า การจะดำเนินการตามแนวคิดดังกล่าวได้ จำเป็นต้องได้รับงบประมาณและบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ มีทัศนคติและความเข้าใจในเรื่องการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและมีโลกทัศน์มากพอที่จะรับกับการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งได้รับความเห็นชอบจากส่วนต่างๆที่เกี่ยวข้อง เสียสละมากขึ้น เพราะต่างก็มีหน้าที่รับผิดชอบค่อนข้างมากอยู่แล้ว จึงเป็นเรื่องที่ไม่ง่ายนัก และคงจะใช้เวลาในการขับเคลื่อนนานพอควร

เจ้าหน้าที่ สทท.11 พิษณุโลก ยินดีเข้าร่วมการเสวนารังนี้ คือ มีความสนใจและเป็นเพื่อนร่วมงานกับผู้วิจัย ฉะนั้นเมื่อมีงานที่เป็นว่าเป็นประโยชน์ ตรงกับช่วงเวลาที่ร่วมอย่างเต็มใจ และมีเหตุผลส่วนตัวคล้ายกับผู้บริหาร คือการมาร่วมเสวนารังนี้เป็นภาระเพื่อให้ตนในฐานะผู้ผลิต คิดและทำให้คนชุมมาตลอด โดยไม่มีโอกาสประเมินผลหรือถกเถียงความเห็นผู้ชุมว่าคิดอย่างไร ขอบคุณไม่ชوب ต้องการให้ปรับปรุงตรงไหน อาจกล่าวได้ว่า ขาดช่องทางและเวทีในการสื่อสารกับผู้ชุม เพื่อนำไปพัฒนารายการ การเสวนารังนี้จึงเป็นส่วนช่วยเติมเต็มความฟัน ความหวังของการทำงานในอุดมคติของเจ้าหน้าที่ทุกคน เพราะใจจริงต้องการฟังเสียงสะท้อน (feedback) จากผู้ชุมแต่ยังไม่มีโอกาสสักครั้ง จึงแสดงออกถึงความตื่นตัวและเห็นความสำคัญค่อนข้างมากกับงานนี้

หากประเมินผลการทำงานของ สทท.11 พิษณุโลก จากจุดนี้จะเห็นว่า ในการผลิตรายการนั้น การประเมินผลผู้ชุมเป็นกระบวนการผลิตรายการขั้นตอนหนึ่ง ที่มีความสำคัญและส่งผลต่อกุญแจของรายการมาก แต่กลับเป็นส่วนที่ถูกละเลยและขาดหายไปในกระบวนการผลิต ซึ่งน่าจะถึงเวลาที่ทุกฝ่ายต้องหันมาให้ความสำคัญอย่างจริงจังเสียที

ในทางกลับกัน กลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐ ผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไป มาร่วมค่อนข้าง
น้อย และส่วนใหญ่อยู่ใน จ.พิษณุโลกเท่านั้น คือ

- เจ้าหน้าที่รัฐ	มากว่า	1 คน
- .ผู้นำชุมชน	มากกว่า	3 คน
- ประชาชนทั่วไป	มากกว่า	4 คน
- ผู้นำชุมชนที่เชิญมาเพิ่ม	มากกว่า	3 คน

สรุปสาเหตุที่ผู้ที่รับเชิญเข้าร่วมเสวนามีความสามารถร่วมได้

- 1.อยู่ในพื้นที่หรือจังหวัดที่ห่างไกลกับสถานีที่จัดการเสวนา คือ จ.พิษณุโลก เช่น อุทัยธานี ตาก เพชรบูรณ์ ทำให้ไม่สะดวกในการเดินทาง (แม้ว่าผู้วิจัยจะแจ้งว่ามีค่าเดินทางให้)
- 2.ติดภารกิจส่วนตัว หรือราชการที่จำเป็นจริงๆ เช่น การประชุมที่ขาดไม่ได้ ปัญหาสุขภาพ

3. ติดภารกิจอื่นๆที่ไม่สำคัญมากนัก แต่ก็ไม่เห็นความสำคัญในการสละเวลาเพื่อมาเข้าร่วมการเสวนา เนื่องจากมองไม่เห็นว่าการเสวนารั้งนี้จะมีประโยชน์โดยตรงต่อตนเองและชุมชนอย่างไร ขาดจิตสำนึกในการมีส่วนร่วม ตลอดจนมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนต่อประเด็นการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม ไม่เข้าใจและรู้ว่าตนเองจะสามารถแสดงความคิดเห็นและมีบทบาทในการผลิตรายการโทรทัศน์ได้อย่างไร เพราะเข้าใจว่าการมีส่วนร่วมต้องให้มาเป็นผู้ร่วมผลิต ซึ่งโดยส่วนตัวมองว่า เป็นเรื่องยาก ไม่มีเวลา ไม่ใช่หน้าที่ เรียกว่าขาดความรู้สึกมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ (sense of belonging) ต่อโทรทัศน์ห้องถินแห่งนี้ โดยจะได้กล่าวถึงต่อไป

ทั้งนี้สาเหตุข้างต้นทั้งหมดผู้วิจัยได้สรุปและวิเคราะห์จากข้อมูลที่ได้จดบันทึกระหว่าง การสนทนากลางโทรทัศน์หลังจากที่บุคคลเหล่านั้นไม่เข้าร่วมเสวนา ร่วมกับแบบตอบรับยืนยันการเข้าร่วมและไม่เข้าร่วม จากแบบสอบถามที่แนบไปกับหนังสือเชิญ

สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ว่า การออกแบบการวิจัยโดยการจัดเวทีสัมนาในครั้งนี้ มีลักษณะเป็นแบบตั้งรับ คือ

1. สถานที่ในการจัดเวทีสัมนา คือในโรงเรียน อาจทำให้ประชาชนรู้สึกถึงความเป็นทางการเกินไปของบรรยากาศ จัดในพื้นที่ จ.พิษณุโลก ทำให้ประชาชนที่อยู่จังหวัดอื่นไม่สะดวกในการเดินทาง คิกว่าไกลและทำให้เสียเวลามาก

2. การทำหนังสือเชิญ หรือการโทรศัพท์เชิญเข้าร่วมงานที่สถานที่ เนื่องจากเป็นทางการเกินไป ไม่มีความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่มาก่อน ทำให้รู้สึกว่าผู้จัดงานที่สถานที่ เป็นคนแปลกหน้า เกิดความไม่แน่ใจ หรือลังเลว่าเป็นความจริงหรือไม่ หรือกลัวจะถูกหลอกได้

ดังนั้นที่มีวิจัยควรเปลี่ยนแปลงรูปแบบการวิจัย เป็นเข้าไปถึงประชาชนด้วยตนเอง คือทำในเชิงรุก ด้วยวิธีการ คือ

1. เดินเข้าไปทักทายพูดคุยกับประชาชนถึงที่บ้าน อย่างสนิทสนม เลี้ยงคุยกันตามสารทุกข์ สุกดิบก่อนแล้วจึงพูดเข้าเรื่อง ก็จะช่วยให้ประชาชนรู้สึกไว้วางใจ ยอมเล่า ยอมพูดมากขึ้น
2. ประชาชนไม่ต้องเสียอะไรเลย ทั้งเงิน เวลา รู้สึกว่าไม่ได้ลงทุนอะไรมาก ทำงานอยู่ที่บ้านก็มีคนเดินเข้ามาหาเอง
3. จากข้อ 2 . ทำให้รู้สึกภูมิใจ เป็นเกียรติ เพราะภาพของโทรทัศน์ในความรู้สึกของผู้ชุมชนคืออยู่ใกล้ และเข้าไม่ถึง นอกจากรับฟังการเข้ามาหาถึงที่บ้านนี้ยังเป็นการช่วยสร้างภาพลักษณ์ให้แก่องค์กรด้วยว่าดูแลใส่ใจ ความรู้สึก ความต้องการของประชาชนจริงๆ

เมื่อได้ข้อมูลและพบปัญหาจากการจัดงานที่สถานที่ คือ จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมไม่เป็นไปตามเป้า ทำให้ข้อมูลความความน่าเชื่อถือ และไม่สามารถนำไปสรุปร่วมกับการสำรวจความคิดเห็น จำกแบบสอบถามได้ ผู้วิจัยจึงทำการแก้ปัญหาและเติมเต็มข้อมูล โดยการเก็บข้อมูลในเชิงรุก คือ สรุปผู้ชุมชนทั้งที่เข้าร่วมและไม่ได้เข้าร่วมการจัดงานที่สถานที่ ซึ่งรับชม รายการทั้ง 2 รายการนี้ของ สทท. 11 พิษณุโลก โดยการทำ focus group อีกครั้งตามจังหวัดต่างๆให้ครอบคลุมพื้นที่ในการวิจัยเพื่อให้ได้ผลตามเป้าหมายที่วางไว้ก่อครั้ง รวมจังหวัดละ 1 ครั้ง จนครบ 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่างเพื่อให้ครอบคลุมกลุ่มผู้ชุมชนและทำให้ผลการสำรวจมีความน่าเชื่อถือ ฉบับนี้จึงต้องเสียเวลาเดินทางไปตามที่ต่างๆค่อนข้างมากและใช้งบประมาณเพื่อการนี้เพิ่มขึ้นจากเดิมที่ได้ตั้งไว้

สำหรับผลจากแบบสอบถาม การสำรวจรวมทั้งการทำสำรวจกลุ่มย่อย (focus group) ผู้วิจัยขอนำเสนอข้อมูลเป็นตาราง เพื่อแสดงผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนภาคเหนือตอนล่างที่มีต่อรายการเก็บเบื้องต้นร้านและรายการส่งเสริมศิลปินไทย ดังนี้

1. รายการเก็บเบี้ยติดอุณหร้าน

ประเด็นที่สอดคล้องกันระหว่างแบบสอบถามกับการเสนา	ประเด็นเพิ่มเติม/ขยายผลจาก เวทีเสนา	ความเห็นของผู้ผลิต และการตอบสนองต่อแนวคิด ของผู้ชุม
1. <u>อุปแบบรายการ</u> ต้องการซึมรายการที่ เป็นสารคดีมากกว่าการนั่งสนใจเพียง อย่างเดียว	- ควรมีหมายเลขอรหัสพท/ที่อยู่ไว้หน้าจอ - ขณะซึมรายการหากมีข้อสงสัยควรจะ สามารถโทรศัพท์เข้าไปสอบถามตามยังราย การได้ เมื่อจะผลิตเป็นเทปก็ตาม	- สามารถทำได้เลย - ปัจจุบันเป็นลักษณะการโทร มาข้างฝ่ายรายการหรือฝ่ายข่าว แต่ไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำ เพราะ แต่ละคนต้องทำงานหลายหน้า ที่ แต่คาดว่าจะ สามารถปรับปรุงได้
2. <u>เนื้อหา</u> มีประโยชน์ดี น่าสนใจเพราเป็น เรื่องใกล้ตัวเกี่ยวกับการทำมาหากิน สร้าง อาชีพเสริมรายได้ เสริมเศรษฐกิจชุมชน สิ่งแวดล้อม แต่บางเรื่องเป็นการประชา สัมพันธ์หน่วยงานรัฐมากเกินไป ขอให้ลดลง	- เพิ่มรายละเอียดของเนื้อหาและข้อมูล ให้ละเอียดขึ้น เป็นแนวทางนำไป ประยุกต์ใช้ได้ - ควรมีคนนำข้อมูลจากชุมชนหรือท้อง ถิ่นจะได้ทราบว่าที่ไหน มีอะไรมากกว่า การที่หน่วยงานรัฐมีโครงการแล้วจึง ประชาสัมพันธ์ คือเป็นการถามว่าเข้า ต้องการจะทราบเรื่องอะไร แบบไหน	- คงต้องใช้เวลา งบประมาณ สูง แต่จะรับไว้บริการหรือ เพื่อดำเนินการในโอกาสต่อไป
3. <u>ลักษณะการนำเสนอ</u> บางครั้งเย็นเยือก ไม่ตรงประเด็น อธิบายอ้อมเข้าเรื่องช้า จึง ควรให้การขับและตอบตรงประเด็นมากขึ้น	- ต้องการให้คำประมวลเนื้อหารายการ เป็นช่วงสั้นๆ (highlight) เพื่อเรียกน้ำ ย่อยและทราบว่าประเด็นทั้งหมดในรายการ ตอนนั้นมีอะไรบ้าง จะได้ดูทันสมัย เนื่องกับช่องอื่น	- น่าจะสามารถทำได้ แต่ต้อง ใช้เวลาในการผลิตมาก ซึ่งเกรง ว่าจะไม่ทันกับเวลาที่ต้องเร่ง รีบตัดต่อเพื่อดอกอากาศ
4. <u>การรับชมรายการ</u> ไม่ทัน เปลี่ยนแปลง เวลาบ่อย รอชุมแต่ก็ไม่ได้ชุม	- ควรมีการประชาสัมพันธ์ล่วงหน้าถึง การงดหรือเปลี่ยนแปลงรายการ เพื่อให้ สามารถติดตามซึ่งได้ตรงตามกำหนด เหมือนกับช่องอื่น	- ไม่สามารถดำเนินการได้ สุด วิสัย เพราะสถานีเองก็ทราบ การเปลี่ยนแปลงล่วงหน้าได้ไม่ นาน และมักจะทันทัน จึงแจ้ง ล่วงหน้า เป็นสิ่งที่อยู่เหนือการควบคุม

ประเด็นที่สอดคล้องกันระหว่างแบบสอบถามกับการเสวนา	ประเด็นเพิ่มเติม/ขยายผลจากเวทีเสวนา	ความเห็นของผู้ผลิตและการตอบสนองต่อแนวคิดของผู้ชุมชน
5.ความถี่ของรายการต้องการให้เพิ่มจากเดือนละ 2 ครั้งเป็นสัปดาห์ละครั้ง	<p>- ควรปรับเวลาในการนำเสนอให้สั้นลง เช่น จาก 30 นาที เป็น 10 – 15 นาที เพื่อให้นำเสนอและติดตามได้ง่ายขึ้น และน่าจะทำให้สามารถผลิตได้มากขึ้น ด้วย</p>	<p>- การปรับเวลาของรายการให้สั้นลงน่าจะสามารถทำได้แต่จะเป็นปัจจัยว่าเวลาทั้งต้นที่มีอยู่ต้องผลิตรายการให้เต็มเวลา - แต่ในเรื่องการเพิ่มความถี่ของรายการคิดว่าเป็นไปได้ยาก เพราะเจ้าหน้าที่แต่ละคนรับผิดชอบหลายรายการ เกรงว่าจะไม่สามารถผลิตออกอากาศได้ทันตามผู้ฟังที่วางไว้</p>

2. รายการส่งเสริมศิลปินไทย

ประเด็นที่สอดคล้องกันระหว่างแบบสอบถาม ถึงกับการเสนา	ประเด็นเพิ่มเติม/ขยายผลจาก เวทีเสนา	ความเห็นของผู้ผลิต และการตอบสนองต่อแนวคิด ของผู้ชุม
<p>1. ชูปแบบรายการ เห็นว่าดีแล้ว</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การแสดงลิเกอาจเป็นการบันทึกเทป ลิเกที่แสดงบนเวทีมาออกอากาศแทนใน ห้องส่งบ้าง 	<ul style="list-style-type: none"> - มีปัญหาข้อจำกัด เรื่อง อุปกรณ์งบประมาณ บุคลากร จึงยังไม่สามารถ ดำเนินการได้
<p>2. เนื้อหาและคุณภาพของการแสดง เป็น การแสดงลิเกดีแล้ว สนุกสนานดี แต่เรื่อง ควรสร้างสรรค์ มีคติ แบ่งคิด มากกว่าตอบดี ແย่งซิงกันอย่างเดียว บางครั้งคำพูด การแต่งกายของผู้แสดงไม่สุภาพ ไม่ เหมาะสมกับกาลเทศะ จึงควรจะมีการ ตรวจสอบ และกลั่นกรองก่อนออกอากาศ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ควรจะมีศิลปวัฒนธรรมแขนงอื่นที่เป็น สื่อพื้นบ้านมาแสดงบ้าง เช่น ลำตัด เพลงเว่อ ฯลฯ - ควรจะมีการพูดคุย ซักซ้อมความเข้าใจ และการแสดงก่อนบันทึกเทป 	<ul style="list-style-type: none"> - น่าจะสามารถดำเนินการได้ - น่าจะสามารถดำเนินการได้
<p>3. วิธีการนำเสนอ เห็นว่าดีแล้ว แต่หาก อุปกรณ์ประกอบจากค่อนข้างเก่า มีมา นานแล้ว ควรเปลี่ยนเพื่อให้ดูทันสมัยมาก ขึ้น</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เจ้าหน้าที่ต้องลงไปในพื้นที่ที่มีการ แสดงลิเก เพื่อให้รู้ และเข้าใจการแสดง ลิเกจริง มีโอกาสพูดคุยกับคนลิเกที่จะ เลือกและเชิญมาแสดงก่อน และควรจะ เป็นผู้มีส่วนในการเขียนบทและเนื้อร้อง ให้บ้างเพื่อแก้ปัญหาคำไม่สุภาพ เรื่อง ไม่สร้างสรรค์ - ปรับปรุงให้เดิลเป็นแบบเฉพาะของราย การเพราะที่มีอยู่ใช้งานนานแล้ว และ เป็นภาพรวมการแสดงของหลายคุณะ ควรจะเป็นให้เดิลของคุณะน้ำที่มาทำ การแสดงแต่ละครั้งมากกว่า - ให้เดิลรายการต้องการให้ทำคล้าย ละคร คือ มีการขึ้นชื่อจริง และชื่อที่ส่วน บทบาทในการแสดงจะได้ทราบ 	<ul style="list-style-type: none"> - น่าจะสามารถดำเนินการได้ แต่ติดปัญหารံ่องเวลาและ หน้าที่รับผิดชอบงานมาก - ส่วนด้านบทคิดว่าจะ สามารถดำเนินการได้ - น่าจะสามารถดำเนินการได้ - น่าจะสามารถดำเนินการได้ แต่ต้องใช้เวลา

จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ชุมชนรายการทั้ง 3 ส่วนที่กล่าวมาแล้ว ทำให้ได้ทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการเผยแพร่ภาพออกอากาศของสถานีเพิ่มเติม คือ

1. พื้นที่หรือจังหวัดซึ่งอยู่นอกเขตพื้นที่บริการของสถานีฯ แต่สามารถรับชมรายการท่องถินของ สทท.11 พิษณุโลก ได้ โดยเฉพาะรายการส่งเสริมศิลป์ปืนไทย ได้แก่ อ.บ้านหมื่น และ อ.ลำนาวายณ์ จ.ลพบุรี อ.ขัยนาท อ.เติน จ.ลำปาง อ.สิงห์บุรี บางส่วน

2. พื้นที่บริการซึ่งอยู่ในเขตบริการของสถานีฯ แต่ไม่สามารถรับชมรายการท่องถินของ สทท.11 พิษณุโลก ได้เนื่องจากปัญหาของภูมิประเทศ ได้แก่ หลังหุบเขา บางหมู่บ้าน ของ อ.ชนแดน

จ.เพชรบูรณ์ อ.อุดรดิตถ์บางส่วนซึ่งสามารถรับสัญญาณของ สทท.11 ส่วนกลางได้เท่านั้น บริเวณที่มีหุบเขาสูงชัน เช่น อ.ชาติธรรมการ อ.พิษณุโลก บางจุดของ อ.ลานสัก อ.อุทัยธานี อ.อุ้มผาง และ อ.ท่าสองยาง อ.ตาด

1.2 หลังจากที่รายการที่ได้ทดลองปฏิบัติการผลิต จำนวน 2 รายการได้ออกอากาศไปแล้ว แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ

1.2.1 ผลสำรวจความคิดเห็นของผู้ชุมชนที่มีต่อ 2 รายการซึ่งเป็นผลผลิตของ การวิจัยครั้งนี้

1.2.2 การประเมินผลการผลิตและออกอากาศ 2 รายการซึ่งเป็นผลผลิตของ การวิจัยครั้งนี้

โดยรายละเอียดมีดังนี้

1.2.1 ผลสำรวจความคิดเห็นของผู้ชุมชนที่มีต่อ 2 รายการซึ่งเป็นผลผลิตของ การวิจัยครั้งนี้

เมื่อรายการส่งเสริมศิลป์ปืนไทยและการเก็บเบี่ยตีถุนร้าน ได้ทำการเผยแพร่ภาพออกอากาศไปแล้ว ในระหว่างการวิจัย ผู้วิจัยได้กลับไปทำการสำรวจความคิดเห็นของผู้ชุมชน ซึ่งได้กำหนดไว้ใน ระเบียบวิธีวิจัย โดยได้ข้อมูล คือ

1. ผู้ชุมชนที่เคยตอบแบบสอบถามครั้งที่ 1 ในการสำรวจความนิยมรายการปัจจุบันและแนว ทางการผลิต 2 รายการดังกล่าว ในเขตภาคเหนือตอนล่าง รวม 135 คน ในลักษณะการสนทนาครุ่ม

ย่อย โดยพิจารณาจากผู้ที่มีที่อยู่ หมายเลขอิหรสัพท์ติดต่อไปได้ชัดเจน เป็นผู้ที่ติดตามไปเก็บข้อมูลทุกรายละเอียด หากไม่ได้ดูรายการทั้ง 2 รายการ หรือในตอนใด เรื่องใดจะนำแบบบันทึกภาพไปชายให้ซึมก่อนเก็บข้อมูล

2.ผู้ซึ่มที่ร่วมเวทีเสนาฯ จำนวน 5 คน ซึ่งมีวิธีการเข้าถึงข้อมูลในลักษณะเดียวกันกับข้อ 1.

3.เฉพาะรายการส่งเสริมศิลปินไทย ยังเพิ่มเติมการเก็บข้อมูลจากผู้แสดงลิเกในคณะที่ 3 ซึ่งได้มีการปรับปรุงรายการบางส่วน จำนวน 13 คนด้วย

ดังนั้นจำนวนผู้ที่ให้ข้อมูลในรายการส่งเสริมศิลปินไทย เป็นจำนวนเต็มทั้งสิ้น 153 คน ส่วนรายการเก็บเบี้ยตั้นร้าน เป็นจำนวนเต็มทั้งสิ้น 140 คน โดยมีประเด็นค่าตอบแทนนี้

1.เมื่อได้ซึมรายการที่ทดลองปรับปรุงแล้ว มองเห็นความแตกต่างหรือการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้างจากการที่เคยออกอากาศมาแต่เดิม

2.มีความรู้สึกอย่างไรต่อรายการ(ที่ทดลองผลิตใหม่) ที่ท่านได้ซึม ชอบ หรือไม่ เพราะเหตุใด

3.ความคิดเห็นของท่านที่มีต่อประเด็นต่อไปนี้

- รูปแบบและวิธีการนำเสนอรายการ

-พิธีกรและผู้ร่วมรายการ

- ประโยชน์จากเนื้อหารายการที่มีต่อตัวท่าน และส่วนรวม รวมทั้งการนำไปใช้

-คุณภาพรายการ (แสง สี เสียง ฯลฯ)

-การเข้ามานี่ส่วนร่วมในรายการ ท่านเห็นว่าสามารถเข้ามานะในลักษณะได้บ้าง

-เวลา และความถี่ของรายการ

สำหรับผลตอบรับและความคิดเห็นจะนำเสนอเป็นตาราง ดังนี้

1. รายการส่งเสริมศิลปินไทย

ประเด็น/ความคิดเห็นของผู้ชุมชน	คิดเป็นร้อยละ
1. ช่วงเกิดน่ารู้สิ่งใหม่ๆ เพิ่มเข้ามาให้ความรู้ดี ทำให้ทราบในสิ่งที่ไม่เคยทราบ และควรจะมีช่วงนี้มาตั้งนานแล้ว บางคนมองลึกลงไปว่าอาชีพพลิกเก็นน์มีคักษ์ศรี มีคุณค่าไม่ใช่แค่เต้นกินรำ กิน หรือ "เล่นกันง่ายๆ" เท่านั้น จึงเป็นการช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่อาชีพลูกเกดทางหนึ่ง	82.5
2. ผู้ชุมชนติงว่าช่วงเกิดน่ารู้สิ่งใหม่ๆ เป็นช่วงท้ายรายการจะตีกิจวัตรกลาง เพราะบางครั้งกำลังชมลูกเกดติดพันอยู่ไม่อยากให้แทรก เพราะทำให้อารมณ์สะดูด ไม่ต่อเนื่อง	17.5
3. ผู้แสดงลูกเกดเห็นดีด้วยกับการบันทึกรายการแบบนี้ เพราะจะได้แสดงอย่างเต็มที่ ไม่ถูกจำกัดด้านเวลา magnification ได้เล่นในหลากหลายหนึ่งจบ ไม่ต้องกังวลเรื่องการเข้า-ออกหมุนเวียนเปลี่ยนจากอย่างเด็กก่อน ได้ความรู้สึกเหมือนเล่นลูกเกดตามงานทั่วไป เกร็งน้อยลงและรวดเร็ว การร้องการรำได้มากขึ้น	84
4. ผู้แสดงลูกเกดมองว่าสิ่งที่ยังเหมือนเดิมคือ ตัวจากต่างๆ ยังไม่ได้เปลี่ยนรูปโฉมไป คนใช้ชาวดเดิมๆ ที่มีมานานมากแล้วค่อนข้างเก่าถ้าเป็นไปได้อยากให้สร้างจากใหม่ๆ เข้ามาเสริมบ้าง หรืออาจจะทำเป็นจากแบบหักรอกเปลี่ยนไปตามเรื่องราว เหมือนกับจากที่ใช้ในการแสดงลูกเกดทั่วไปจะดีกว่า	32.14
5. ผู้แสดงลูกเกดเห็นว่าการปรับธีการบันทึกแบบหยุดทุกครั้งที่เปลี่ยนฉากทำให้ยุ่งยาก เสียเวลา多くขึ้น และแม้จะทำซ้ำนั้นแต่ถ้าตัวจากไม่มีการเปลี่ยนก็ไม่มีประโยชน์	11
6. ภาพรวมของการ เมื่อมีการปรับปรุง เพิ่มเติมแล้วเห็นว่าช่วยเสริมให้รายการน่าสนใจขึ้น และอย่างน้อยก็เริ่มมองเห็นการเปลี่ยนแปลงในรายการบ้าง หลังจากที่หยุดนิ่งมานานหลายปี	100

2. รายการเก็บเบี้ยตั้งร้าน

ประเด็น/ความคิดเห็นของผู้ชุมชน	คิดเป็นร้อยละ
1. เนื้อหารายการมีประโยชน์ให้ความรู้และเป็นตัวอย่างที่ดี ทำให้ทราบความเคลื่อนไหวของคนในพื้นที่ (ภาคเหนือตอนล่าง) ว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน และได้หันกลับมาองคุณเองและชุมชนว่าเป็นอย่างไร บางเรื่องน่ามาเป็นแนวทางประกอบอาชีพและดำเนินชีวิตได้	77.20
2. เนื้อหารายการสามารถนำไปใช้ในชีวิตได้ โดยเฉพาะการสร้างงานรายได้ อาชีพเสริม แต่ควรจะมีรายละเอียดที่ลึกกว่านี้	32.6
3. คุณภาพรายการควรปรับปรุง ทั้งด้านแสง สี เสียง ต่างกับรายการของสถานีอื่น	69
4. มีเวลาและความถี่ในการเผยแพร่ภาระการน้อมเกินไป ควรเพิ่มให้มากและถี่ขึ้น	87.5
5. ติดถ่ายทอด งดรายการบ่ออย ไม่ได้ติดตามต่อเนื่อง	81.3
6. ประชาชนยังไม่ได้นำเสนอประเด็นชุมชนที่ตนเองต้องการทราบ และยินดีที่จะเป็นแนวทางลังในการนำเสนอความคิดเห็นรายการไปยังสถานี	84.4
7.. รายการต้องมีรูปแบบ วิธีการนำเสนอที่กระชับกว่าเดิม มีเทคนิคมากกว่านี้ บางครั้งน่าเบื่อมีแต่บรรยายประกอบภาพไม่น่าสนใจ	56.25

1.2.2 การประเมินผลการผลิตและออกอากาศ 2 รายการซึ่งเป็นผลผลิตของ การวิจัยครั้งนี้ โดยมีรายละเอียดของการผลิตแต่ละรายการ คือ

- รายการส่งเสริมศิลปินไทย จำนวน 3 คนละ /เรื่อง ออกอากาศจำนวนทั้งสิ้น 15 ตอน/ครั้ง ระหว่างเดือน กรกฎาคม – กันยายน 2546
- รายการเก็บเบี้ยตั้งร้าน จำนวน 3 เรื่อง ออกอากาศจำนวนทั้งสิ้น 3 ตอน/ครั้ง ออกอากาศในระหว่างเดือน กรกฎาคม – ต้นกันยายน 2546

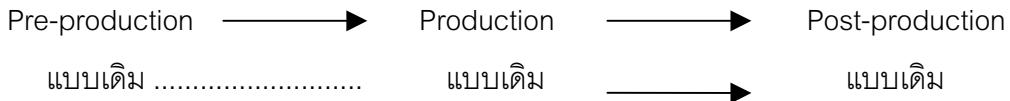
และเพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างรายการที่ผลิตอยู่เดิม กับรายการที่ปรับปรุงและพัฒนาขึ้นในช่วงการวิจัยครั้งนี้ จึงขอแสดงผลเป็นตารางเบรียบเทียบ โดยแยกทีละรายการ ดังนี้

1. รายการส่งเสริมศิลปินไทย

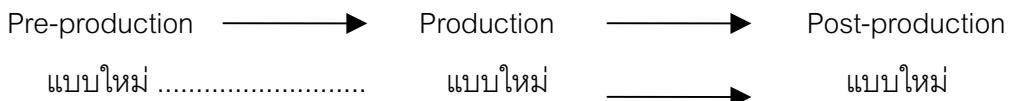
ลำดับรายการ	รูปแบบใหม่ (สิ่งที่ปรับปรุงเพิ่มเติม)
1. <u>ใต้ดินรายการ</u> ใช้ เมื่อกันทุกคณะที่ออกอากาศคือ เสียงร้องออกแขกประจำรายการซึ่งลิเกคณะหนึ่งเคยร้องให้สถานีฯ ส่วนภาพใต้ดินรายการจะใช้ภาพการแสดงที่ตัดต่อในภาพรวมหลายๆคณะที่เคยมาแสดงปนกัน โดยใช้เมื่อกันเดิมทุกครั้งที่ออกอากาศ ประมาณ 30-45 วินาที	1. <u>ใต้ดินรายการ</u> เปลี่ยนภาพให้เป็นการแสดงของคนหนึ่งๆ และเพิ่มกราฟฟิกที่มีภาพของผู้แสดงแต่ละคนพร้อมชื่อจริงและชื่อที่ส่วนบทบาทในเรื่อง แต่ยังคงใช้เสียงร้องออกแขกประจำรายการที่ลิเกคณะหนึ่งเคยร้องให้สถานีฯ
2. <u>พิธีกรปิดรายการ</u> โดยกล่าวทักทาย สวัสดีผู้ชม แจ้งว่าวนี้เป็นการแสดงคณะ / เรื่อง อะไร และความเดิมเป็นอย่างไร จากนั้นนำชุม(ตอนต่อไป) ประมาณ 45 วินาที	-
3. <u>การแสดงลิเก</u> ตามท้องเรื่อง ประมาณ 23 - 25 นาที โดยระหว่างการแสดงจะมีกราฟฟิก(ตัวอักษร) ชื่อคณะ / ชื่อเรื่อง และที่อยู่ หรือ หมายเลขโทรศัพท์ของคณะลิเก เพื่อช่วยประชาสัมพันธ์อีกทางหนึ่ง	3. <u>การแสดงลิเก</u> ตามท้องเรื่อง แบ่งเป็น 2 ช่วง คือช่วงแรก ประมาณ 12 นาที โดยระหว่างการแสดงจะมีกราฟฟิก ชื่อคณะ / ชื่อเรื่อง และที่อยู่ หรือ หมายเลขโทรศัพท์ของคณะลิเก เพื่อช่วยประชาสัมพันธ์คณะลิเก <u>เพิ่มช่วงเกร็งนำรู้ ลิเกไทย</u> เพื่อให้ความรู้แก่ผู้ชมในเรื่องต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการแสดงลิเก เช่น การฝึกหัดลิเก การแต่งหน้าลิเก สมัยก่อนกับปัจจุบัน เป็นต้น โดยให้ผู้แสดงลิเกเป็นผู้อธิบายและมีภาพประกอบเป็นบางเรื่อง ประมาณ 1 นาที ช่วงที่ 2 เริ่มแสดงลิเกต่อ ประมาณ 10-12 นาที โดยระหว่างการแสดงจะมีกราฟฟิก ชื่อคณะ / ชื่อเรื่อง และที่อยู่ หรือ หมายเลขโทรศัพท์ของคณะลิเก เพื่อช่วยประชาสัมพันธ์เหมือนเดิม
4. <u>พิธีกรปิดรายการ</u> อาจตอบจดหมาย “ประชาชนนี่ยับตัวท้ายรายการ เชิญชวนให้ติดตามรายการและชมรายการครั้งต่อๆไป” ประมาณ 1 นาที	-
5. <u>โลโก้ สทท.11 พิษณุโลก</u> ผลิตรายการ (จบ)	-

จากตารางน้ำมาสรุปเป็นแผนผังแสดงรูปแบบการผลิตแบบเดิม กับ แบบใหม่ที่ใช้การวิจัย
แบบมีส่วนร่วม ใน 3 ขั้นตอน คือ ก่อนการผลิต (Pre-production) การผลิต-ถ่ายทำ(Production)
และหลังการผลิต(Post-production) 2 ลักษณะดังนี้

ลักษณะที่ 1

ลักษณะที่ 2

สำหรับรายการส่งเสริมสิลปินไทยเฉพาะการทดลองปฏิการผลิตได้กำหนดไว้ 3 คณะ พบพลใน 2 ลักษณะ คือ

- คณะที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงยังคงผลิตในรูปแบบเดิม หรือเป็นไปตามแผนผังลักษณะที่ 1 มีจำนวน 2 คณะ (2 เรื่อง) ได้แก่ คณะวานา ดาวเหนือ และคณะหงษ์หยกฉุกแม่ย่า
- คณะที่ได้มีการเปลี่ยนแปลง หรือเป็นไปตามแผนผังลักษณะที่ 2 มีจำนวน 1 คณะ ได้แก่ คณะเทพพิทักษ์ กระต่ายขาว

ปัจจัยที่ส่งผลให้รายการยังคงผลิตในรูปแบบเดิม

- ระยะเวลาและสถานที่ในการผลิตมีจำกัด กล่าวคือ ในการบันทึกเทปลิเก 1 คณะ/ครั้ง ซึ่ง จะสามารถตัดต่อเพื่อออกอากาศได้ 5 ตอน หรือ 5 วันนั้น จำเป็นต้องมีการจัดจากและห้องส่ง (Studio) ประมาณ 2 วัน ประกอบกับ ห้องส่งของ สทท.11 มีเพียงห้องเดียวที่ใช้งานหมุนเวียนได้ อีกห้องจะมีขนาดเล็กและมีจากที่ค่อนข้างถาวรคือ รายการข่าวท้องถิ่นอยู่แล้ว นอกจากนั้นมีกำหนด (คิว) ในการใช้ผลิตรายการอื่นๆ แบบทุกวันทำให้ต้องมีการนัดหมายและจองคิวเพื่อใช้ห้องส่ง กันค่อนข้างยาก ในขณะที่

2. การติดต่อประสานงานกับคณะลิเก เพื่อมาแสดงก็ เช่นกัน บางครนะที่ผู้ชุมต้องการ หรือแนะนำให้เข้ามาทำการแสดงอาจจะไม่มีความร่วงตรงกับคิวการใช้ห้องส่งของสถานีฯ นอกจางานนับบทลิเกที่หัวหน้าคณะนำมาให้สถานี เพื่อเตรียมการจัดจากและผลิตรายการนั้นก็ค่อนข้างได้รับล่าช้า หรือจนเจียนเวลาที่จะกำหนดผลิตรายการ ทำให้การเตรียมตัวของทั้งสองฝ่ายคือ ผู้แสดงลิเก และเจ้าหน้าที่ผลิตรายการของสถานีแทบไม่มีเลย

3. บุคลากรของสถานีฯ มีจำนวนจำกัด และทำงานหลายหน้าที่ เช่น ผู้กำกับรายการ (Director) ต้องเป็นผู้กำกับรายการ - ช่างภาพ - ตัดต่อ - กราฟฟิค เพื่อผลิตรายการอื่นๆ ของสถานี ทั้งที่เป็นรายการประจำ รายการพิเศษ หรือถ่ายทอดสดต่างๆด้วย ส่วนช่างเทคนิคที่ทำหน้าที่ช่างภาพ ช่างเทป ช่างเสียง ช่างจาก ฯลฯ ก็ เช่นเดียวกันต้องมีหน้าที่ลักษณะเดียวกันนี้ด้วย เช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากในช่วงเวลาใด มีรายการพิเศษ รายการโครงการประชาสัมพันธ์พิเศษทั้งของรัฐบาล และหน่วยงานอื่นๆที่เสนอของบประมาณสนับสนุน ซึ่งถือเป็นผลประโยชน์ (รายได้) ต่อสถานีฯ ด้วยแล้วก็จะส่งผลให้เจ้าหน้าที่ทุกคนทำงานกันอย่างหนัก ซึ่งใน 1 ปี ช่วงเดือนท้ายๆ ของปีงบประมาณ ตั้งแต่กรกฎาคม-กันยายน นั้น จะยิ่งมีลักษณะการทำงานแบบ “สับสนอลหม่าน” พอกสมควร ฉะนั้นจึงไม่ค่อยมีเวลาที่จะดำเนินถึงรายการประจำที่จะออกอากาศมากนัก ทำให้การคิดค้น พัฒนา ปรับปรุงรูปแบบรายการจึงเป็นไปได้ยากยิ่ง และที่สำคัญรายการประจำเหล่านั้นเป็นเพียงงานในหน้าที่ ซึ่งไม่มีค่าตอบแทนพิเศษด้วยแล้ว ก็ยิ่งจะดูด้อยความสำคัญลงไปอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งหมายรวมถึงรายการ ส่งเสริมศิลปินไทย และรายการเก็บเบี้ยให้ถูกร้าน ที่ได้ทำการทดลองปฏิบัติการผลิตและพัฒนาในการวิจัยครั้งนี้ด้วย

โดยสรุปแล้ว คณะผู้วิจัยเห็นว่า คากล่าวไว้ว่า “ไม่มีเวลา” ดูจะไม่เป็นเพียง ข้ออ้าง หรือเหตุผลหลักของการทดลองวิจัยและพัฒนารายการฯ ให้อกมาในรูปแบบเดิมๆ เท่านั้น แต่กลยุทธ์ที่ใช้ก็คือ “ให้เชื่อมโยงรับของทุกรายการ” และนับเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของสถานี

ปัจจัยที่ส่งผลให้รายการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้ (เป็นแบบใหม่)

ปัจจัยที่ส่งผลให้รายการสามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้ต่างไปจากเดิมได้บางส่วน ล้วนมาจากการต้านการผลิต โดยจะแยกวิเคราะห์ในแต่ละช่วงของการผลิต ได้แก่ ก่อน การผลิต ระหว่างการผลิต และหลังการผลิต ตามลำดับ ดังนี้

1. ช่วงก่อนการผลิต (pre - production) เจ้าหน้าที่จะดำเนินการต่างจากเดิมคือ
 - มีการปรึกษาหารือที่มีงานหรือเจ้าหน้าที่ร่วมผลิตของสถานีก่อน ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบบางส่วน รวมทั้งสอบถามไปยังคณะกรรมการเกี่ยวกับว่าหากดำเนินการ เช่นนี้ จะสามารถทำได้หรือไม่ เพราะเหตุใด
 - ติดต่อประสานงานและคัดเลือกคณะกรรมการแสดงโดยการลงพื้นที่จริง ไปพบกับคณะกรรมการถึงบ้าน แทนที่จะเป็นการโทรศัพท์ติดต่ออย่างเดียว
 - มีเจ้าหน้าที่คัดกรองบท และเนื้อหาของเรื่องหลังจากที่คณะกรรมการเขียนส่งมาอยังสถานี ก่อนการบันทึกเทป จากที่ผ่านมาไม่ได้ดูละเอียดมากนัก
 - ทำความเข้าใจกับคณะกรรมการถึงจุดมุ่งหมายของการปรับเปลี่ยนรูปแบบรายการบางช่วง
 - ก่อนบันทึกเทปรายการ มีการซักซ้อมก่อนล่วงหน้าเพื่อให้ทราบขั้นตอนการแสดง เพื่อให้เกิดความคล่องตัว ไม่สะดุดหรือมีปัญหาน้อยที่สุดในการถ่ายทำ

2. ช่วงการผลิต (production) จะดำเนินการต่างจากเดิมคือ
 - ใน การถ่ายทำจะไม่มีการเล่นหมุนเวียนเปลี่ยนฉากไปตามท้องเรื่อง โดยไม่มีการตัดต่อจนกว่าจะหมดเวลาที่กำหนดเป็นตอนๆ (25 นาที) เท่านั้น แต่จะให้ลิเกแสดงในแต่ละฉากแล้วหยุด คือ ไม่ต้องต่อเนื่องไปสู่อีกฉากหนึ่ง ซึ่งจัดไว้เรียงกัน เพื่อแก้ไขปัญหามุมกล้อง มุมภาพ อารมณ์ความรู้สึกของผู้แสดงลิเก เทคนิคการเปลี่ยนจากที่เคยสะดุด มีปัญหา เช่น เห็นเจ้าก้มคืบอยู่ด้านบน ที่เรียกว่า “ไมค์บูม” ทำให้รายการและภาพที่ปรากฏสูญเสียตามผู้ชมน่าดูและลื่นไหลยิ่งขึ้น
 - เจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะผู้กำกับรายการที่มีอำนาจสูงสุดในการตัดสินใจจะมีความพิถีพิถันและเอาใจใส่ในการถ่ายทำมากขึ้น โดยยอมเสียเวลาในการหยุด (เทค) หากมีการแสดงหรือจับภาพพลาด เพื่อให้ได้ภาพที่ดีกว่าเดิม
 - เมื่อบันทึกการแสดงลิเกตามท้องเรื่องจบ ต้องมีการถ่ายภาพสัมภาษณ์ผู้แสดงลิเกที่จะมาให้ความรู้ในช่วงเกร็งนำรู้ รวมทั้งถ่ายภาพประกอบ (insert) เพิ่มเติมด้วย

3. ช่วงหลังการผลิต (post - production) จะดำเนินการต่างจากเดิม คือ
 - ผู้กำกับรายการในขณะบันทึกหรือถ่ายทำรายการ จะมีหน้าที่ตัดต่อภาพด้วย จะทำหน้าที่ คือ

- 1) ปรับช่วงต้นรายการ(ไตเติล) ให้เป็นของแต่ละคนนะ
- 2) เพิ่มภาพ และกราฟฟิกและนำผู้แสดง ทั้งซีอ่องและซีอที่ใช้ในเรื่อง
- 3) จัดทำสไลด์และกราฟฟิกเพิ่มเติมในช่วงเกร็ດน่ารู้ลิเกไทย รวมทั้ง
นำภาพที่ถ่ายประกอบการสัมภาษณ์คนละลิเกมาตัดต่อเพิ่มเติม
แทรกเข้าไปในรายการด้วย

จากขั้นตอนของกระบวนการผลิตรายการส่งเสริมศิลปินไทยที่เกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งมาจากการผลิตของสถานี โดยเฉพาะผู้กำกับรายการ (ซ่างภาพ-ตัดต่อ) และผู้สร้างสรรค์รายการ ทำให้มองเห็นถึงความตื่นตัว การมีความคิดที่สร้างสรรค์และต้องการทำเพื่อผู้ชม ตลอดจนการเสียสละเวลาส่วนงานและเวลาส่วนตัวเพิ่มขึ้น เพื่อให้ได้ผลงานออกมากดีขึ้น และเป็นไปตามที่ผู้ชมแนะนำ จึงเป็นประเด็นที่นำเสนอให้เห็นว่าเหตุใดจึงเป็นเช่นนี้ เพราะถ้าเพียงฝ่ายผู้ผลิตต้องการทำตามที่ผู้ชมแนะนำอย่างเดียว ก็จะพบว่า ความคิดเห็นเหล่านี้ไม่ได้เป็นความคิดที่แปลกใหม่อย่างไร ทั้งจุดหมาย ไปรษณียบัตร โทรศัพท์เป็นประเด็นเดิมๆที่ได้เสนอแนะมานานแล้ว และมีเข้ามายู่ เรื่อยๆซึ่งสอดคล้องกับผลจากการเก็บข้อมูลในวิจัยครั้งนี้ด้วยในทุกวิธีการ ฉะนั้นมือผู้ผลิตเป็นบุคคลกลุ่มเดิมจึงน่าจะคิดหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงรายการมานานแล้ว ไม่ใช่เพิ่งมาเริ่มดำเนินการในครั้งนี้เท่านั้น จากการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมพบว่า การที่เจ้าหน้าที่มีแรงจูงใจและพยายามทำงานข้อเสนอแนะของผู้ชม มีมูลเหตุดังนี้

1. มีทัศนคติส่วนตัวที่ต้องการจะเปลี่ยนแปลงและพัฒนารายการมานานแล้ว แต่ไม่มีโอกาส มีภารกิจหน้าที่อื่นมากทำให้ไม่มีเวลาที่จะใช้ในการค้นคว้า ศึกษาเพิ่มเติม พัฒนารูปแบบการนำเสนอได้เท่าที่ควร บางครั้งแนวคิดบางอย่างที่เคยนำเสนอหรือขอรับการสนับสนุนจากผู้บริหารหรือผู้ร่วมงานคนอื่นๆไม่ได้รับการตอบสนอง จึงทำให้ “หมดไฟ” และมีทัศนคติที่ไม่เดิมต่อการทำงานได้ ในที่สุดวัฒนธรรมในการทำงานจึงกลายเป็นแบบทำโดยไม่มีโอกาสคิดต่อไปโดยปริยาย ดังนั้นการเปิดโอกาสให้ผู้ผลิตรายการได้คิดและสร้างสรรค์ผลงานของตนเองอย่างที่คิดไว้เป็นเรื่องสำคัญ

2. มีโอกาสได้เข้าร่วมการอบรม สมมนา หรือศึกษาดูงานการผลิตรายการสื่อพื้นบ้าน หรือ การผลิตรายการประเภทอื่น ทำให้ได้แลกเปลี่ยนทัศนคติกับผู้ที่อยู่ในวงการเดียวกัน มีความเข้าใจรับรู้ถึงปัญหาและชีวภาพรวมของคนในวงการเดียวกันในลักษณะที่คล้ายกับของตน ทำให้ผ่อนคลายความรู้สึกเครียดลงไปได้บ้าง อีกทั้งยังเป็นการสร้างกำลังใจในทางอ้อมให้คิดว่าอย่างน้อยยังมีคนที่มีปัญหาเหมือนเรา หรืออาจจะแย่กว่าเราเสียอีก สิ่งที่ได้รับการปลูกฝังเพิ่มเติมคือทัศนคติในทางที่ดี

ต่อการผลิตรายการสื่อพื้นบ้านผ่านสื่อโทรทัศน์ เห็นว่ามีคุณค่าต่อส่วนรวม มีคุณใจและซักถามมาก รวมทั้งฝากให้سانตอร์ จึงทำให้เกิดความรู้สึกยึดเหิม และมั่นใจในตนเองมากขึ้นว่าสิ่งที่กำลังทำอยู่นั้นมีคุณค่า เมื่อกลับมาจากการสัมมนา โดยเฉพาะงานที่ผู้วิจัยได้เชิญให้เข้าร่วม ซึ่งเป็นงานสื่อพื้นบ้าน โดยการสนับสนุนของ สกว.ที่ อ.ร้องกวาง จ.แพร่ ช่วงประมาณเดือนพฤษภาคม 2546 เมื่อกลับมาทำงานจึงได้มีแนวคิดและเริ่มแสวงหาแนวทางในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนารายการดังกล่าว ดังนั้นการพัฒนาบุคลากรให้ได้มีโอกาสเปิดโลกทัศน์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนในวงการเดียวกัน ในประเดิมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตรายการ ด้วยการเข้าร่วมประชุม อบรม ตั้งมโน ศึกษาดูงาน จะเป็นการเปิดโลกว่างอึกมุมหนึ่ง ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานได้

3. สืบเนื่องจากประเดิม ใน ข้อ 2. การสร้างข้อมูล กำลังใจจากทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้ชม ผู้ผลิต ด้วยกัน และผู้บริหารรวมทั้งการยอมรับของผู้บริหารมีส่วนสำคัญมากในการขับเคลื่อนบุคลากรให้ทำงานได้อย่างเต็มศักยภาพ พร้อมจะทุ่มเทให้กับงานมากขึ้น เพราะความจริงรายได้อาจไม่ใช่ตัวสำคัญที่จะยึดให้ผู้มีความรู้ ความสามารถอยู่ในองค์กรได้ยาวนาน องค์ประกอบที่สำคัญยังมีอีกหลายด้าน โดยเฉพาะ ความ "ภาคภูมิใจ" ที่ได้ทำในสิ่งที่เขามีความคิดสร้างสรรค์และอยากจะทำการมีความรู้สึกมีส่วนร่วมและเป็นเจ้าขององค์กร การมีความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญที่เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนองค์กร จะเป็นพื้นฐานให้ผู้ปฏิบัติงานมองเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ เป็นแรงผลักดันอันทรงพลังที่มีอยู่ไม่เห็น ที่ทำให้คนภักดีต่องค์กร เสียสละและทุ่มเทอย่างเต็มกำลังในงานที่ได้รับมอบหมายอย่างดีที่สุด

4. งบประมาณ ผู้วิจัยได้ใช้งบประมาณบางส่วนที่ได้จากการวิจัย เป็นค่าตอบแทนแก่คณาจารย์ และผู้กำกับรายการ หรือช่างภาพ- ตัดต่อ เพื่อให้มีกำลังใจในการทำงานเพิ่มขึ้น เพราะต้องเสียสละเวลาส่วนตัวนอกเวลาราชการมาปรับปูງรายงานการด้วย ดังนั้นจึงควรมีค่าตอบแทนและการเพิ่มรายได้แก่ผู้ปฏิบัติงานให้คุ้มค่าและเป็นไปตามวิชาชีพสื่อสารมวลชน ไม่ใช่แบบราชการ

2. รายการเก็บเบี้ยได้ถูกต้อง

วัตถุประสงค์ของการเก็บเบี้ย คือ มุ่งหวังให้ประชาชนได้เห็นตัวอย่างของบุคคล กลุ่มบุคคล หรือหน่วยงานที่จัดกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ต่อตนเอง สังคมอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนในอันที่จะนำไปเป็นแนวทางในการสร้างงาน สร้างรายได้ ดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง เนماะสม เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและชุมชนเข้มแข็งต่อไป

ลักษณะของการในรูปแบบเดิม (ปัจจุบันที่ออกอาการอยู่ก่อนการทดลองปฏิบัติการผลิตและพัฒนา)

1. รูปแบบ เป็นรายการกี่สารคดี ยาวประมาณ 25 - 30 นาที

2. เนื้อหา / บทบาทรายการ เน้นส่งเสริมอาชีพ สร้างรายได้และ ภูมิปัญญาห้องถิน ซึ่งมักเป็นเรื่องง่ายๆ ใกล้ตัวที่มักจะถูกมองข้ามไป ซึ่งก็คือคำจำกัดความของชื่อรายการ “เก็บเบี้ยได้ถุงร้าน” นั้นเอง

3. ลำดับรายการ ประกอบด้วย

1. ไตเติลรายการ

2. ส่วนของเนื้อหา แบ่งออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ คือ

- ช่วงเก็บเบี้ยได้ถุงร้าน ยาวประมาณ 10 นาที รูปแบบการนำเสนอคล้ายสารคดีเชิงข่าว คือ มีการนำเสนอเรื่องราวที่น่าสนใจ 1 เรื่อง โดยมีเสียงบรรยายประกอบ ร่วมกับการแทรกเสียงสัมภาษณ์ของผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนแนวคิดหรือเรื่องราวนั้นๆ ให้มีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น หรืออีกแห่งหนึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แสดงวิสัยทัศน์และประชาสัมพันธ์ตนเอง

- ช่วงเก็บตก ยาวประมาณ 3 - 5 นาที รูปแบบการนำเสนอจะคล้ายกับช่วงเก็บเบี้ยได้ถุงร้าน แต่จะไม่มีรายละเอียดมากนัก เน้นที่เรื่องราวที่คนคิดไม่ถึง หรือมองข้ามไปเก็บเอกสารขยายความเพิ่มเติม ซึ่งเกี่ยวข้องกับช่วงแรกของรายการนำเสนอ ให้มีความน่าสนใจ แม้ว่าจะไม่ใช่แก่นของเรื่องหลัก ในขณะที่ช่วงแรกเน้นการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริงมากกว่า

- ช่วงเก็บมาเล่า ยาวประมาณ 8 - 9 นาที นำเสนอโดยให้ผู้ที่เป็นแหล่งข้อมูล เล่าให้ผู้ชมทางบ้านฟัง โดยไม่มีการบรรยาย หรือมีน้อยมาก

อาจจะเป็น เรื่องเดียวกับ 2 ช่วงแรก หรือ เป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กัน ในบางส่วนก็ได้ ซึ่งในขณะที่เล่าจะมีภาพแทรก(Insert) เป็นระยะ โดยทุกช่วงผู้ผลิต รายการคือเจ้าหน้าที่ของสถานีฯ 1 คน ทำหน้าที่คิดประดิษฐ์ เขียน บท ใส่เสียงบรรยายและประสานงานในคนเดียวกัน (เมื่อเริ่มรายการอื่นๆ) ซึ่งส่วนใหญ่จะคิดขึ้นเอง แต่ก็ยังคงอยู่บันทึกฐานของนโยบายรัฐ โครงการที่มีงบประมาณเป็นช่วงเวลามาให้รวมทั้งการร้องขอมาจากส่วนราชการต่างๆ ร่วมกับความสนใจและความคิดเห็นของผู้ผลิตรายการเป็นหลัก ซึ่งอยู่บันทึกฐานของการให้ความรู้และเป็นประโยชน์กับประชาชน สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นที่ผ่านมายังมีน้อยมาก เพราะแทบไม่มี แม้แต่การเสนอประเด็นที่ตนเองสนใจหรือเป็นประโยชน์ต่อชุมชนให้ไปผลิตรายการเพื่อนำมาออกอากาศ

รายการที่ทดลองปฏิบัติการผลิตและพัฒนา มีจำนวน 3 เรื่อง มีรายละเอียด ดังนี้

เรื่องที่ 1 ประกอบด้วย

ช่วงเก็บเบื้องต้นร้าน : นำเสนอที่มาของการรวมกลุ่มปลูกมะลิครัวชาวบ้าน อ.พรหมพิราม จ.พิษณุโลก มีการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูก ให้ข้อมูลเรื่องวิธีการและเทคนิคในการปลูก รายได้และคำแนะนำสำหรับเกษตรกรอื่นๆ และส่วนประกอบ(อะไหล่)ในการร้อยมาลัย เช่น ดอกรัก ดอกกุหลาบ ตลอดจนไม้ดอกอื่นๆ รวมทั้งสัมภาษณ์ผู้อำนวยการศึกษาการอกร่อง เรียนซึ่งเป็นหน่วยงานที่เข้าไปให้การสนับสนุนและส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกร

ช่วงเก็บตก : ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเรื่องการทำอะไรให้ล้มล้าง โดยเฉพาะกลุ่มที่รวมตัวกันทำใบปูร์ และริบบิน ซึ่งทำรายได้อีกทางหนึ่ง

ช่วงเก็บมาเล่า : ตัวอย่างของการใช้เวลาว่างหลังเก็บข้อมูล ประกอบอาชีพทำกระถาง ต้นไม้จากปุ๋นซีเมนต์ขาย

เรื่องที่ 2 ประกอบด้วย

ช่วงเก็บเบื้องต้นร้าน : นำเสนอการผลิตแยมมะขามและแยมมะขามกระชายดำ ที่มาของการรวมกลุ่มแบ่งบ้านยางวิ่วรวมใจพัฒนา อ.เมือง จ.เพชรบูรณ์ และรวมวิธีในการผลิต รวมทั้ง เป็นการช่วยประชาสัมพันธ์สินค้าของกลุ่มอีกทางหนึ่ง

ช่วงเก็บตก : พาไปชมบ้านไร์ศิริวรรณ จ.เพชรบูรณ์ซึ่งจัดทำขึ้นในรูปโฉมสเต็ป เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว และเน้นให้เห็นความสำคัญของการแบ่งบ้านระหว่างคนในชุมชนในการเปิดโอกาสให้ชาวบ้านนำสินค้าที่ผลิตขึ้น หรือสิ่งที่มีอยู่ในห้องถินตามธรรมชาติ เช่น ผักผลไม้มาขายแก่นักท่องเที่ยวได้

ช่วงเก็บมาเล่า : ตัวอย่างของการประกอบอาชีพเสริม จากการวิบัตร化การ ของผู้ผลิต เข้าค้อไวน์ จ.เพชรบูรณ์ ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศอันดับ 1 ระดับประเทศ ใน การประกวดสินค้า 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ปี 2545 ซึ่งเป็นตัวอย่างอันดียิ่งในการหมั่นแสวงหาความรู้ หารายได้ และไม่หอดทิ้งชุมชน โดยการส่งเสริมให้นักเรียนและชาวบ้านมาเป็นแรงงาน หรือ ส่งผลิตภัณฑ์เสริม เช่น ตะกร้าไวน์ ดอกไม้ประดับตะกร้าเพื่อหารายได้ด้วย

เรื่องที่ 3 ประกอบด้วย

ช่วงเก็บเบี้ยติดถุงร้าน : นำเสนอการดำเนินงานของกลุ่มผลิตผลิตภัณฑ์ประชุม เนื้อสัตว์บ้านน้ำalom อ.นครไทย จ.พิษณุโลก และกรรมวิธีในการผลิตหลายชนิด รวมทั้ง เป็นการช่วย ประชาสัมพันธ์สินค้าของกลุ่มอีกทางหนึ่ง

ช่วงเก็บตก : เทคนิคการเลือกซื้อน้ำสัตว์ให้ปลอดจากสารเร่งเนื้อแดง

ช่วงเก็บมาเล่า : ตัวอย่างของการประกอบอาชีพที่น่าสนใจ ของประธานชุมชน อนุรักษ์และพัฒนาไกร่นพระนเรศวรเหลืองทางขาว จ.พิษณุโลก

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของรายการระหว่างก่อนการวิจัยกับช่วงที่ได้ดำเนินการวิจัย

ในการพิจารณาถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของรายการระหว่างก่อนการวิจัยกับช่วงที่ได้ดำเนินการวิจัย จำนวน 3 เรื่อง ต้องพิจารณาจากองค์ประกอบย่อยของรายการ ได้แก่

- การประสานงานและหาข้อมูล
- ประเด็นและเนื้อหาที่จะนำเสนอ
- ผู้ร่วมรายการ

- เทคนิคและวิธีการนำเสนอ
- คุณภาพของรายการ
- อุปกรณ์และเทคโนโลยีในการผลิต
- งบประมาณในการผลิต
- เวลา และ ความถี่ในการออกอากาศ
- นโยบายในการผลิตรายการขององค์กร
- บุคลากรในการผลิต

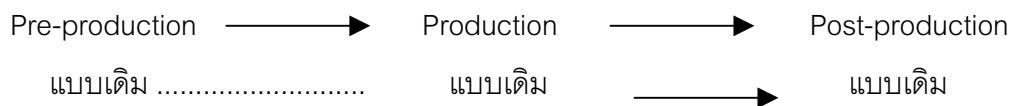
ทั้งนี้จะทำภารណำเสนอผลการวิจัยเป็นตารางเพื่อเบริยบเทียบให้เห็นถึงองค์ประกอบแต่ละประการของรายการที่สามารถเปลี่ยนได้และเปลี่ยนไม่ได้ ดังนี้

องค์ประกอบที่สามารถเปลี่ยนได้	องค์ประกอบที่ไม่สามารถเปลี่ยนได้
<p>1. <u>การประสานงานและหาข้อมูลและ</u></p> <p>2. <u>ประเด็นและเนื้อหาที่จะนำเสนอใน รายการ 2 ตอนแรก</u> ผู้ผลิตรายการจะทำหน้าที่คิดประเด็น หาแหล่งข้อมูลและประสานงานโดยยึดหลักตามวัตถุประสงค์ของรายการและพยายามให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ชมเท่าที่จะทำได้</p> <p>3. <u>ผู้ร่วมรายการขึ้นอยู่กับ ข้อ 1 และ 2 ทั้งนี้ผู้ผลิตได้พยายามสัมภาษณ์ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อประเด็นในรายการเป็นหลัก</u></p>	<p>1. <u>การประสานงานและหาข้อมูลและ</u></p> <p>2. <u>ประเด็นและเนื้อหาที่จะนำเสนอในตอนที่ 3 ยังขึ้นอยู่กับนโยบายขององค์กรที่ต้องประชาสัมพันธ์หน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้ได้รับงบประมาณเป็นรายได้เพิ่มเติมจากงบปกติ (ในที่นี้คือกรมปศุสัตว์)</u></p> <p>3. <u>เทคนิคและวิธีการนำเสนอ</u> การเพิ่มช่วง highlight ของรายการในช่วงต้น เพื่อประชาสัมพันธ์เรื่องที่จะนำเสนอในแต่ละตอนเพื่อเรียกความสนใจของผู้ชม รวมทั้งการทำสปอตประชาสัมพันธ์วัน เวลาในการออกอากาศล่วงหน้า ซึ่งล้วนไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากมีเวลาการออกอากาศที่ไม่แน่นอนสูง มักติดภารกิจการถ่ายทอดสดทำให้หงัดรายการบ่อยจึงยากต่อการประชาสัมพันธ์</p> <p>4. <u>คุณภาพของรายการ ภาพและเสียงไม่คมชัด มีปัญหาสีบล็อกๆ กัน</u> นี้เป็นผลพวงมาจากการใช้งานและเสื่อมคุณภาพ ทั้งนี้เป็นผลพวงมาจากข้อ 6.</p> <p>6. <u>งบประมาณในการผลิต ไม่มีงบลงทุนในการผลิตรายกการ งบประมาณที่ได้มีน้อย และต้องนำมายืดเยียบบริหารจัดการองค์กรทุกด้าน</u></p> <p>7. <u>เวลา และ ความถี่ในการออกอากาศ ไม่สามารถควบคุมได้ขึ้นอยู่กับ ข้อ 8. และปัจจัยในข้อ 9.</u></p> <p>8. <u>นโยบายในการผลิตรายการขององค์กร</u></p> <p>9. <u>บุคลากรในการผลิต มีจำกัดและทำหลายหน้าที่ ไม่มีการแบ่งงานที่ชัดเจน และขึ้นอยู่กับ ปัจจัยข้อ 8. เป็นสำคัญ</u></p>

สำหรับการทดลองวิจัยและพัฒนารายการเก็บเบื้องต้นร้าน ทั้ง 3 เรื่อง จากตารางพบว่า แทบไม่มีองค์ประกอบอยู่ใดเลยในรายการที่สามารถเปลี่ยนได้ ทั้งนี้ล้วนมาจากปัจจัยด้านนโยบาย ของการบริหารจัดการของศูนย์ฯ ปัจจัยด้านงบประมาณ บุคลากร อุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ต่างไปอย่างถึงกันจนยากที่จะหลุดจากพันธนาการได้

ดังนั้นจึงสรุปเป็นแผนผังรูปแบบการผลิตแบบเดิม กับ แบบใหม่ที่ใช้การวิจัยแบบมีส่วนร่วม ใน 3 ขั้นตอน คือ ก่อนการผลิต (Pre-production) การผลิต-ถ่ายทำ(Production) และหลังการผลิต(Post-production) เช่นเดียวกับรายการส่งเสริมศิลปินไทยได้เพียงลักษณะเดียว ดังนี้

ลักษณะที่ 1

2. การประเมินความเป็นโทรศัพท์ทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชน ของ สทท. 11 พิษณุโลกในระดับผู้ชุมชน

ซึ่งแบ่งการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 3 ประเด็นย่อย คือ

- 2.1 รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนภาคเหนือตอนล่างในการดำเนินงานของสถานี
 - 2.2 รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ชุมชนในกระบวนการผลิตรายการ
 - 2.3 ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ชุมชนในการผลิตรายการ
- โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนภาคเหนือตอนล่างในการดำเนินงานของสถานี ในเบื้องต้นการดำเนินงานของ สทท. 11 พิษณุโลก ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งสถานีจนถึงปัจจุบัน ได้เปิดโอกาสให้ประชาชน สถาบัน องค์กรท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในหลายรูปแบบ จึงขอสรุปรูปแบบการมีส่วนร่วมทั้งหมด พร้อมแสดงถึงข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมในแต่ละรูปแบบและเหตุผล ดังนี้

1. มีส่วนร่วมในการเป็นผู้ชุมนุมหรือรับสารเพียงอย่างเดียว รูปแบบนี้ทำให้ผู้ส่งสาร(ผู้ผลิต)ไม่สามารถทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของผู้ชุมนุมได้ และมีความจำเป็นต้องออกสำรวจความคิดเห็น หรือมีวิธีการในการเข้าถึงผู้ชุมนุมแบบเชิงรุกเพื่อสำรวจแนวทางในการพัฒนารายการให้ตรงกับความต้องการของผู้ชุมนุมได้มากยิ่งขึ้น

2. มีส่วนร่วมในการเป็นแหล่งข่าว แจ้งข้อมูล เบpaneและร้องทุกษ์ เช่น โกรมาแจ้งว่ามีข่าว หรือเหตุการณ์ที่ไหน เชิญไปทำข่าว คณะกรรมการที่ไหนแสดงดีหรือชั่นชอบกันแนะนำสถานีให้เชิญมาออกอากาศในรายการ เป็นต้น แต่การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้มีข้อจำกัดคือ ต้านอยู่กรรณ์ กำลังคน เช่น มีทีมข่าว 3 ทีม แต่ใน 1 วันมีข่าวที่ต้องไปผลิตมากกว่า 3 ข่าวในเวลาเดียวกัน ย่อมไม่สามารถกระทำได้ เจ้าหน้าที่จึงต้องพิจารณาความสำคัญ ความน่าสนใจของข่าว ตลอดจนความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวหรือผู้ให้ข้อมูลก่อนแล้วจัดเรียงลำดับความสำคัญก่อน ข้อจำกัดอีกด้านคือ งบประมาณ โดยเฉพาะกรณีของการส่งเสริมศิลปินไทย เมื่อผู้ชุมนุมต้องการซื้อคณะกรรมการที่มีคุณภาพ มีชื่อเสียง แต่บางครั้งสถานีไม่สามารถเชิญมาได้ เพราะมีค่าตัวแพงกว่างบประมาณที่ตั้งไว้ เป็นค่าตอบแทนคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องที่ต้องจ่ายเพิ่ม หรืออาจจะมีการรับงานไว้มากไม่สามารถมาร่วมรายการได้

3. การมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งในรายการ แบ่งย่อยเป็น 4 ลักษณะ คือ

3.1 เป็นผู้ร่วมรายการหรือวิทยากร มีข้อจำกัดคือสามารถร่วมรายการได้ครั้งละ 1 – 2 คน เท่านั้น ผู้ได้รับเชิญจึงต้องมีความรู้ ความสามารถและเกี่ยวข้องกับประเด็นที่จะนำเสนอเป็นอย่างดี รวมทั้งสามารถแสดงความคิดเห็นในรายการได้เป็นอย่างดี

3.2 เป็นผู้ถูกสัมภาษณ์ (vox-pop) แล้วนำมาระบกวนรายการ มีข้อจำกัดคือ กับการเป็นผู้ร่วมรายการคือ ทำได้เพียงไม่กี่คนและเจ้าหน้าที่จะตัดต่อเพื่อออกอากาศในประเด็นสนับสนุนเท่านั้น ไม่ใช่ทั้งหมดที่สัมภาษณ์ไป เพราะมีเวลาจำกัด

3.3 เป็นผู้ชุมนุมในการลักษณะเวทีชาวบ้าน และบางคนได้ลูกขื่นแสดงความคิดเห็น ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ชุมนุมในลักษณะนี้จะมานั่งชุมนุมในรายการโดยไม่เป็นผู้เชิญมา มากกว่าที่จะสมควรใจมาเอง ส่วนผู้ที่เป็นตัวแทนลูกขื่นถามหรือแสดงความคิดเห็นก็มักเป็นผู้ที่ได้รับการเตรียมหรือซักซ้อมไว้ก่อนหน้าแล้ว ว่าจะเป็นใครสอบถามประเด็นไหนจึงไม่สามารถกราบตีได้ว่าสิ่งที่ได้พูดออกมานั้นเป็น

ความคิดเห็นหรือเกิดจากความต้องการที่แท้จริงของผู้นั้นเรียกว่าฝ่ายผู้ผลิต
รายการของสถานีมักเป็นผู้ควบคุมผู้ชมมากกว่า อีกทั้งข้อจำกัดด้านเวลาของ
โทรทัศน์ ทำให้ผู้ร่วมรายการจำนวนมากไม่สามารถแสดงความคิดเห็นได้ใน
รายการได้ทุกคน ต้องรอรับเพราะเงร่วงว่าจะหมดเวลา

3.4 เป็นผู้โทรศัพท์ (phone in) เข้ามาร่วมในรายการที่ออกอากาศสด ชื่ງรายการ
ประเทณนี้ไม่สามารถผลิตได้บ่อย เนื่องจาก มีข้อจำกัดด้านบุคลากร ต้องใช้
เวลาในการติดตั้งอุปกรณ์ค่อนข้างมาก มีข้อจำกัดด้านเวลาคล้ายข้อ 3.3 อีก
ทั้งผู้ดำเนินรายการควบคุมเวลาอย่างและไม่สามารถควบคุมประเด็นที่ผู้ชมจะ
นำเสนอแบบสดๆได้ จึงต้องอาศัยประสบการณ์ในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า
เป็นสำคัญ

4. มีส่วนร่วมในการเป็นผู้ให้ความคิดเห็น (feedback) ข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุงและ
พัฒนารายการยังสถานี ชื่งแสดงให้เห็นว่าผู้ชมมีความปราถนาดีต่อสถานี มีความรู้สึกอย่าง
พูด อยากบอก เรียกว่า “ไม่รักไม่ร่า” ชื่งบางครั้งในบางประเด็นที่แนะนำมันเป็นข้อจำกัดของ
สถานีที่ไม่สามารถแก้ไขได้อย่างรวดเร็ว ทันใจผู้ชม และผู้ชมเองก็ไม่รู้และเข้าใจถึงข้อจำกัดภายใน
ของสถานี นอกจานนั้นความคิดเห็นที่มีเข้ามาล้วนเป็นทศนะของแต่ละบุคคล จึงไม่สามารถทำตาม
ใจและให้ถูกใจผู้ชมทุกคนได้ จึงต้องมีวิจารณญาณพิจารณาถึงความเหมาะสม และเหตุปัจจัยอื่นๆ
ด้วยว่าจะสามารถทำตามคำแนะนำนั้นได้มากน้อยเพียงใด โดยเฉพาะมักติดขัดในด้านนโยบาย
และงบประมาณของสถานี

นอกจากนั้นฝ่ายสถานีเองเมื่อมีผู้ชมโทรมาแสดงความคิดเห็นกับรายการไหน เรื่องใดนักไม่
มีการจดบันทึกหรือลงทะเบียนการแจ้งให้ผู้ผลิตรายการนั้นทราบ เพราะผู้รับสายไม่ใช่ผู้ผลิตรายการ
โดยตรง แต่เป็นเจ้าหน้าที่ธุรการ หรือเจ้าหน้าที่คนอื่นๆ ชื่งอาจจะลืมหรือไม่สนใจที่จะจดจำและ
บอกกล่าว โดยเฉพาะเวลาที่มีงานยุ่ง หรือกำลังจดจ่ออยู่กับเรื่องอื่น (มากกว่าโทรศัพท์)

5. องค์กร สถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานภาครัฐขอความร่วมมือในการร่วมผลิตรายการ
โดยมีค่าตอบแทนให้ผู้ปฏิบัติงาน และค่าเช่าเวลาในการออกอากาศให้ แต่บุคลากร อุปกรณ์ในการ
ผลิตเป็นของสถานี เช่น รายการมองรอบทิศ กับ มน. เพื่อประชาสัมพันธ์การทำเนินงานของ
มหาวิทยาลัยนเรศวร รายการพิเศษการประกวดสุนทรพจน์เป็นภาษาอังกฤษ การประกวดสวัสด
มนต์หมุนทำงานองสรภัญญา ชื่งเป็นโครงการของสำนักการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการ
ศึกษา 7 เป็นต้น

ลักษณะการมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้เป็นการสนองนโยบายขององค์กรในการเป็นหน่วยงานที่สนับสนุนหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี แต่ก็มีข้อจำกัดหลายประการคือ

- ใช้บุคลากรรวมทั้งอุปกรณ์ซึ่งเป็นของสถานีและเป็นชุดเดียวกับที่ผลิตรายการท้องถิ่น ทำให้บุคลากรต้องทำงานมากขึ้น อุปกรณ์ต้องรับบทหนักตามไปด้วย อีกทั้งเบียดบังเวลาผลิตรายการท้องถิ่นที่ต้องออกไปถ่ายทำเช่นเดียวกัน
- หน่วยงานภาครัฐมักมีงบประมาณในการสนับสนุนจำกัด สถานีและบุคลากรในการผลิตจึงได้ค่าตอบแทนน้อย ไม่คุ้มทุน และคุ้มค่าที่ลงไป
- รายการรูปแบบนี้มักมีเฉพาะบางช่วง โดยเฉพาะปลายปีงบประมาณ ออกอากาศเป็นรายครั้ง ผู้ชมจึงไม่ได้รับชมต่อเนื่อง
- เป็นการผลิตที่ทราบล่วงหน้าไม่มาก เป็นแบบเร่ง รีบ เพื่อให้ทันกำหนด ส่งผลถึงคุณภาพรายการไม่ดีเท่าที่ควร
- วัตถุประสงค์ของการเป็นการประชาสัมพันธ์หน่วยงานภาครัฐ เนื้อหาจึงต้องเป็นไปเพื่อการนิ่มมากกว่าที่จะมุ่งตอบสนอง หรือให้สารประโยชน์แก่ผู้ชมในท้องถิ่น

6. มีส่วนร่วมจัดรายการในโอกาสพิเศษ เช่น กิจกรรมถวายพระเพื่อในวันเฉลิมพระชนมพรรษาของหน่วยงานในท้องถิ่น กิจกรรมวันเด็กของสถานีที่สามารถมีส่วนร่วมได้หลายรูปแบบ ทั้งการที่สถาบันการศึกษาส่งกิจกรรมการแสดงความสามารถของเด็กนร่วมรายการ ผู้ปกครองพาบุตรหลานมาร่วมชมงาน หรือขอแสดงความสามารถบนเวที รวมทั้งการแข่งขันตอบปัญหาส่งเสริมประชาธิปไตยหรือการประกวดอ่านข่าววันเด็กที่โรงเรียนในภาคเหนือตอนล่างสามารถส่งนักเรียนเข้าร่วมแข่งขันได้ เป็นต้น แต่รายการในลักษณะนี้มีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณที่ทำให้ไม่สามารถจัดได้บ่อย หรือจัดได้เพียงปีละครั้ง รวมทั้งกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มักอยู่ในพื้นที่จ.พิษณุโลก มากกว่าจังหวัดอื่นๆ ซึ่งห่างไกลจากสถานีที่จัดกิจกรรมคือ สทท. 11 พิษณุโลกมาก

7. มีส่วนร่วมในการเปิดโอกาสให้ สถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานในท้องถิ่นใช้เป็นสื่อเพื่อการเรียนรู้แก่ นักเรียน นักศึกษาและประชาชนผู้สนใจ มาศึกษาดูงาน และเป็นการประชาสัมพันธ์สถานีให้เป็นที่รู้จักกือทางหนึ่ง แต่การที่ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะนี้มีข้อจำกัดคือ บุคลากรที่ทำหน้าที่เป็นวิทยากรคือคนกลุ่มเดิมที่มีภารกิจในการผลิตรายการอยู่แล้ว จึงไม่ค่อยมีเวลา และมักไม่ได้เตรียมการล่วงหน้า อีกทั้งการมาเยี่ยมชมสถานียังมีกำหนดที่ไม่แน่นอน บางครั้งเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ต้องออกไปผลิตรายการนอกสถานีที่ ทำให้มีผู้ปฏิบัติงานเหลือน้อยและให้การต้อนรับ รวมทั้งสามารถผลิตรายการได้ไม่เต็มที่

8. มีส่วนร่วมในการขอสำเนาเทปรายการ เนื่องจากตนเอง บุคคลในครอบครัว หรือหน่วยงานของตนร่วมอยู่ในรายการ เช่น เป็นคนในข่าวนั้น ซึ่งการมีส่วนร่วมลักษณะนี้ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องเดียวกันในการสำเนาเทป ซึ่งไม่ใช่หน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่ง และยังทำให้อุปกรณ์ถูกใช้งานหนักขึ้น เสื่อมไว ส่วนงบประมาณในการจัดซื้อม้วนเทปสำหรับสำเนามีจำกัด ผู้ขอสำเนาจึงต้องจัดหมายเอง

9. มีส่วนร่วมในการโทรศัพท์เข้ามาขอข้อมูลเพิ่มเติมที่ตนเองสนใจ เช่น ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์บุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่นำเสนอในรายการ แต่การมีส่วนร่วมแบบนี้มีข้อจำกัดคือ สถานีมีหมายเลขโทรศัพท์ที่สามารถติดต่อ กันได้หลายฝ่าย หลายคน (เบอร์กลาง) ดังนั้น เมื่อมีผู้ชุมโกรเข้ามาสอบถามจึงไม่มีผู้ที่หน้าที่ให้ค่อยรับโทรศัพท์และตอบคำถามเหล่านี้ ทำให้ต้องสอบถามกันว่า究竟จะพบร่วมกันว่าเป็นเรื่องของใครหรือใครเป็นคนไปผลิตมา และจะติดต่อได้ที่ไหน

2.2 รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ชุมในการผลิตรายการ

หากพิจารณาในด้านกระบวนการผลิตรายการ ซึ่งแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ ก่อนการถ่ายทำ ระหว่างการถ่ายทำ และหลังการถ่ายทำ มีการทำงานโดยที่ผู้ชุมได้เข้ามามีส่วนร่วมในแต่ละกระบวนการ ดังนี้

1. **ขั้นตอนก่อนการผลิต(Pre-Production)** โดยหลักการ หมายถึง การเตรียมการทั้งหมด ซึ่งเริ่มตั้งแต่การเกิดแนวความคิด การประชุมกำหนดโครงการ การมอบหมายงาน การค้นคว้าวิจัย การเลือกเรื่องที่จะนำเสนอ การกำหนดโครงเรื่อง การหาข้อมูลและหลักฐานอ้างอิง การเขียนบท การจัดเตรียมสถานที่ การติดต่อประสานงานกับฝ่ายต่างๆ เครื่องแต่งกาย สร้างชากรุปกรณ์ประกอบฉาก รวมทั้งการกำหนดวันและเวลาในการถ่ายทำ ล้วนเป็นหน้าที่ของฝ่ายผู้ผลิตที่เป็นเจ้าหน้าที่ของสถานีทั้งสิ้น จากการเก็บข้อมูลพบว่าผู้ชุมจะเข้ามามีส่วนร่วมได้ โดยจะแยกวิเคราะห์รายการ 2 ประเภท คือ รายการข่าวท้องถิ่น และรายการท้องถิ่นอื่นๆ ทุกรายการ ดังนี้

1.1 รายการข่าวท้องถิ่น ผู้ชุมจะเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะของการแจ้งข้อมูลที่น่าสนใจ เป็นแหล่ง(s)ข่าวในพื้นที่ หากมีเหตุการณ์หรือกิจกรรมอะไรในพื้นที่ของตนก็จะแจ้งให้สถานีทราบเพื่อไปทำข่าว แจ้งเบาะแสการกระทำผิดต่างๆ ให้ช่วยเข้าไปตรวจสอบ ร้องทุกข์ปัญหา

ความเดือดร้อนของหมู่บ้าน ชุมชน เช่น ถนนเป็นหลุมบ่อ น้ำท่วมขัง ฯลฯ เพื่อให้สถานีช่วยเป็นสื่อกลางไปถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือช่วยกระตุ้นให้วิบเดินการให้ความช่วยเหลือ แก้ไขต่อไป

ตามปกติราชการข่าวท้องถิ่น จะรับผิดชอบผลิตโดยฝ่ายข่าว มีหัวหน้าฝ่ายทำหน้าที่เป็นบรรณาธิการและผู้สื่อข่าวเองด้วย ค่อยสั่งการให้เจ้าหน้าที่ในฝ่ายได้แก่ ผู้สื่อข่าวและซ่างภาพซึ่งเป็นคนเดียวกับคนตัดต่อ ออกไปทำข่าวตามประเด็นที่กำลังอยู่ในความสนใจของสังคม และส่วนใหญ่คือการทำข่าวตามที่มีหน่วยงานต่างๆ ทำหนังสือเชิญมา ซึ่งแสดงว่าหน่วยงานราชการ องค์กร และประชาชนในพื้นที่ได้มีโอกาสเข้ามาร่วมในกระบวนการนี้ได้ ดังที่ ผู้สื่อข่าวคนหนึ่งได้เล่าไว้ว่า "...ลักษณะการทำงานข่าวสักขินนึง ส่วนใหญ่หัวหน้าฝ่ายข่าวหรือบรรณาธิการซึ่งเป็นคนเดียวกันกำหนดมาว่าต้องทำ แต่เป็นข่าวพิธีเปิด-ปิดซึ่งส่วนราชการจะมีหนังสือเชิญมาสัดส่วนมัน 100 เปอร์เซนต์เลยก็ว่าได้ ซึ่งบางข่าวก็ไม่น่าสนใจ แต่ละวันต้องทำงานากเกินไป เช่น แจกประกาศนียบัตร แต่เราเกิดต้องทำเพราเป็นคำสั่ง มันทำให้เวลาที่จะไปคิดงานเรื่องที่มีประโยชน์กว่านี้ก็เป็นไปได้น้อย เพราะกว่าจะกลับมาก็ครึ่งวันเข้าไปแล้ว" (วชิราภรณ์ น้อยยม, อ้างแล้ว)

อย่างไรก็ตามจากบทสัมภาษณ์ยังมีประเด็นที่น่าสนใจและเป็นข้อจำกัดว่า เมื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในลักษณะข้างต้นแล้ว ฝ่ายผู้ผลิตเองก็จำเป็นต้องมีเกณฑ์ในการตัดสินและคัดเลือกในการผลิตและนำเสนอตัวย เนื่องจากไม่สามารถไปทำข่าวได้ทุกข่าว ทุกประเด็นที่ทุกคนแจ้งเข้ามาได้ทั้งหมด และผู้ที่แจ้งเรื่องต่างๆเข้ามานั้นก็มักเป็นผู้ที่ต้องการประชาสัมพันธ์งานของตนเองมากกว่าที่จะแนะนำเรื่องหรือประเด็นชุมชนที่เป็นประโยชน์กับผู้ชมในระดับกว้างได้เท่าที่ควร ทำให้เนื้อหาสาระที่ได้จากข่าวเหล่านั้นมีคุณค่าและประโยชน์ไม่มากและยังไม่เพียงพอให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นได้ตามทัศนะของผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยก็มีความเห็นเช่นเดียวกับผู้ให้ทัศนะไว้

1.2 รายการท้องถิ่นอื่นๆทุกรายการ ได้แก่ รายการเก็บเบี้ยได้กุนวัน รายการรอบภูมิภาค รายการอุณหภูมิที่ซอง 11 รายการแขกับเชิญ รายการส่งเสริมศิลปินไทย และรายการพิเศษอื่นๆ จะรับผิดชอบโดยฝ่ายรายการโทรทัศน์ มีหัวหน้าฝ่ายคุยควบคุมดูแลและให้นโยบายในกรณีที่มีการประชาสัมพันธ์เร่งด่วนหรือคำสั่งจากรัฐบาลและกรมประชาสัมพันธ์เป็นครั้งคราว แต่รายการประจำจะคุยควบคุมและให้คำปรึกษาอยู่ห่างๆเท่านั้น ผู้สร้างสรรค์และผลิตรายการปัจจุบันจะเป็นลูกจ้างชั่วคราว ซึ่งทำหน้าที่ริเริ่มแนวความคิดและประเด็นในการผลิตรายการ เป็นพิธีกรหรือผู้ดำเนินรายการ ผู้ประสานงาน เขียนบท รวมทั้งการกำหนดวันและเวลาในการถ่ายทำด้วยตนเอง หากเป็นรายการที่ต้องมีการปรากฏภาพของผู้ดำเนินรายการด้วยก็จะทำหน้าที่เตรียมเครื่อง

แต่งกาย เครื่องประดับและแต่งหน้าทำพม่องหงหงด ยกเว้นการจัดจากและอุปกรณ์ประกอบจากเท่านั้นที่จะมีเจ้าหน้าที่เรียกว่า “ช่างศิลป์” และทีมงานเป็นผู้ดำเนินการในส่วนนี้แทน โดยในขั้นตอนเหล่านี้ ที่ผ่านมาอย่างไม่มีฝ่ายผู้ชุมเข้ามามีส่วนร่วมเลย ยกเว้นรายการส่งเสริมศิลปินไทยที่ผู้ชุมจะเข้ามา มีส่วนร่วมในลักษณะการแนะนำคณะลิเกให้ผู้ผลิตเชิญมาบันทึกเทปในรายการ คล้ายกับการแจ้งให้ไปทำข่าวที่ได้ที่หนึ่งเหมือนรายการข่าวท้องถิ่นเท่านั้น ซึ่งชุลีรัตน์ คชニล ผู้สร้างสรรค์รายการคนหนึ่ง กล่าวสนับสนุนไว้ว่า “ ถ้าผลิตรายการโดยเฉพาะในห้องส่งเป็นรายการสนทนายนั่งไม่ค่อยมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมนัก เราจะเป็นคนคิดและชูประเด็นขึ้นมาเอง แล้วเอาไปเสนอหัวหน้าถ้าเขาเห็นด้วยเราก็เริ่มทำแต่เรื่องเนื้อหาและบทโทรทัศน์ก็ยังคงเป็นไปตามที่เราคิดและเขียนไว้.. บางครั้งก็มีที่ประชาชนแนะนำแต่โดยมากจะเป็นเรื่องเวลาของการออกอากาศ เรา กับอกขาไปได้แค่เวลาเลี่ยงไม่ได้ มันสุดวิสัยจริงๆ .. ” (ชุลีรัตน์ คชニล, อ้างแล้ว)

2. ขั้นตอนการผลิต (Field Production) หมายถึง ขั้นตอนการถ่ายทำ ประกอบไปด้วย การเดินทางและการเคลื่อนย้ายทีมงานถ่ายทำ การติดตั้งอุปกรณ์การถ่ายทำ การเลือกมุมภาพ การบันทึกภาพและเสียง รวมทั้งการสัมภาษณ์แหล่งข้อมูลด้วย โดยในขั้นตอนนี้ต้องอาศัยความพร้อมและความสามารถของทีมงานมากที่สุด ซึ่งจากการเก็บข้อมูลพบว่า ที่ผ่านมาผู้ชุมยังไม่ได้เข้าร่วมเป็นทีมงานผลิต คือ เป็นพิธีกรดำเนินรายการ หรือจับกล้องถ่ายภาพเองเลย แต่จะเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะของการเป็นส่วนหนึ่งในรายการ เมื่อเป็นแหล่งข้อมูลที่ให้สัมภาษณ์ เป็นวิทยากร ผู้ร่วมรายการ แสดงความคิดเห็นของตนในประเด็นที่ทีมงานตั้งไว้เพื่อนำมาตัดต่อออกอากาศ ซึ่งฝ่ายผู้ผลิตเองก็ได้พยายามที่จะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมเท่าที่จะทำได้ คือ

“ บางที่ถ้าเป็นเรื่องที่ต้องเข้าไปถ่ายทำในชุมชนเราก็อยากให้ประชาชนมีส่วนร่วมบ้าง พยายามสัมภาษณ์ให้เข้าได้มีส่วนร่วมรายการโดยตรง ” (ชุลีรัตน์ คชニล, อ้างแล้ว)

ข้อจำกัดในกระบวนการถ่ายทำทางโทรทัศน์ในขั้นตอนนี้ คือ ทุกรายการจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์และเทคนิคที่ยุ่งยาก อาศัยประสบการณ์และความชำนาญ การที่จะให้ประชาชนได้ลงมือจับกล้อง จึงไม่ใช่เรื่องง่าย และสามารถทำได้ในเวลาอันรวดเร็ว แต่ต้องได้รับการอบรม ฝึกฝนก่อน ซึ่งตามทัศนะของเจ้าหน้าที่ สพท. 11 พิษณุโลก เห็นพ้องกันว่า “ ยังไงประชาชนก็ได้เข้ามามีส่วนร่วม แต่มีข้อจำกัดว่า ถ้าเข้าต้องการอะไรเพียงแค่ความคิดก็พอแล้ว เพราะอุปกรณ์เครื่องมือ วิธีทำหรือเทคนิคเป็นเพียงแค่ตัวเสริมเนื้อหาเท่านั้น ดังนั้นจึงน่าจะมีร่วมในลักษณะของการแสดงความคิดเห็นว่าต้องการรายการอะไร ลักษณะไหน ประเด็นต่างๆ ของหัวข้อในชุมชนของเข้า ซึ่งเราจะทำตามหรือไม่ก็ต้องดูข้อจำกัดอีกที... ” (ทิพย์สุคนธ์ แสนจิตรา, อ้างแล้ว)

สำหรับผู้ชุมในห้องถินเองจากการเก็บข้อมูลก็พบว่าพอดีที่จะเป็นผู้ชุม และมีส่วนร่วมในด้านการให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น และติชมรายการ มากกว่าที่จะมาเป็นผู้ลงมือผลิตเสียงเอง เพราะเข้าใจถึงข้อจำกัดที่กล่าวมาข้างต้นเป็นอย่างดี รวมทั้งต้องยุ่งอยู่กับการประกอบอาชีพ การทำมาหากินมากกว่าการทำรายงานนั่นทำรายการโทรทัศน์ เพราะนั่นน่าจะเป็นหน้าที่ของฝ่ายผู้ผลิตรายการโทรทัศน์

3.ขั้นตอนหลังการผลิต (Post-Production) หมายถึง ขั้นตอนการนำภาพและเสียงที่ได้บันทึกไว้ในขั้นตอนการผลิตนั้น มาเรียบเรียงขึ้นใหม่ให้เป็นเรื่องราวที่สมบูรณ์ตามบทที่กำหนด โดยอาศัยวิธีการตัดต่อลำดับภาพและบันทึกเสียง ซึ่งบางกรณีอาจตัดตอนบทบางส่วนออกบ้างเพื่อความกระชับหรือเพื่อให้มีความยาวตามกำหนด

ในการผลิตรายการห้องถินทุกรายการ ในขั้นตอนนี้ก็เป็นไปแบบเดียวกับขั้นตอนการผลิตคือ ประชาชนมิได้เข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะที่มีผลิตรายการ เนื่องจากปัญหาด้านเทคนิคทางโทรทัศน์ที่มีความยุ่งยาก ซับซ้อนดังกล่าวแล้ว ในการดำเนินงานจึงต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านจึงจะสามารถทำให้งานดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ทำให้งานเสร็จทันกำหนดการออกอากาศ ประกอบกับบริษัทรายการค่อนข้างมากจึงต้องการความเป็นมืออาชีพและความรวดเร็วในการผลิต ทำให้มีโอกาสสำหรับบุคคลภายนอกที่สนใจในการฝึกฝน ทดลองผลิต เมื่อเทียบกับลักษณะของการดำเนินงาน "วิทยุชุมชน" ที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ในทุกขั้นตอน จึงแสดงให้เห็นว่างานด้านโทรทัศน์ข้อจำกัดในประเภทของสื่อที่ต่างจากวิทยุมาก ทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้ตามหลักการของวิทยุชุมชนได้ทั้งหมด แต่ทั้งนี้ผู้ชุมจะมีส่วนร่วมได้ในระดับของการเป็นผู้ชุม หรือแจ้งแหล่งข้อมูลในห้องถินแก่สถานีมากกว่า

ขั้นตอนย่อยอีกขั้นหนึ่งที่นับว่ามีความสำคัญต่อการผลิตรายการมาก คือ หลังการผลิตและนำรายการเผยแพร่ภาคออกอากาศแล้ว คือต้องมี การประเมินผลรายการ ด้วย ซึ่งที่ผ่านมาประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะของการโทรศัพท์ สงจนามา ไปรษณีย์บัตรมา;yังสถานี เพื่อแสดงความคิดเห็น ติชม เสนอแนะเพื่อให้เกิดการปรับปรุงรายการ มีการสอบถามข้อมูลที่ตนเองสนใจขอสำเนาเทปรายการ ทำให้ผู้ผลิตนำເອາເສີຍສະຫຼອນຈາກຜູ້ໜ້າແລ້ວນັ້ນມາປະເມີນຜູ້ຜົນເພີ່ມໄກ່ຄົນ ແລ້ວຄືດໃນເງິນເຮມາວ່າຜູ້ໜ້າສ່ວນໃຫຍ່ຕີ່ໄມ້ໄດ້ມີເສີຍສະຫຼອນກັບມາຍັງສຖານີວ່າຄົງຈະຄືດເຊັ່ນເດືອກກັນນີ້

มีเกณฑ์ในใจเพียงคร่าวๆ ว่าถ้ารายการไหนมีผู้ชมกล่าวถึง และมีเสียงตอบรับมากก็แสดงว่ารายการนั้นมีคนสนใจมาก ถ้ารายการไหนมีเสียงสะท้อนเข้ามาน้อยก็ไม่น่าจะอยู่ในความสนใจนัก มีเพียงบางครั้งในการออกอากาศถ่ายทำรายการนอกสถานที่ เช่นที่เมืองชนเผ่ามาพูดคุย แนะนำ และสอบถามประเด็นที่สันใจ ทำให้การประเมินผลผู้ชมรายการในลักษณะดังกล่าวขาดหลักฐานอ้างอิง และไม่น่าเชื่อถือเท่าที่ควร แต่ก็ยังเป็นวิธีการที่สถานีนำมาใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน เช่นเดียวกับการพิจารณาปรับผังรายการ วัน เวลาของการออกอากาศรายการท่องถิน ตลอดจนการพิจารณาอยุติการผลิตรายการได้รายการหนึ่ง ซึ่งเป็นคำจำกัดสินใจของผู้อำนวยการสถานีและหัวหน้าฝ่ายรายการโทรทัศน์ โดยเป็นการพิจารณาจากรูปแบบรายการ ความนิยมของผู้ชมที่มีต่อรายการและส่งมายังสถานีเป็นหลัก รวมกับความคิดเห็นส่วนตัว อีกทั้งขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านนโยบาย ด้านบุคลากร ในการผลิตที่มีการโยกย้าย ลาออก และไม่เพียงพอเป็นหลัก ซึ่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ ประชาชนแทบไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมแต่อย่างใด

2.3 ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ชมในการผลิตรายการ

หากพิจารณาตามแนวคิดเรื่องการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม จากการดำเนินงานและกระบวนการผลิตรายการ สามารถประมาณระดับการมีส่วนร่วมของผู้ชมท่องถินภาคเหนือตอนล่างได้ดังนี้

2.3.1 ระดับการมีส่วนร่วมที่พับในการวิจัย คือ

1) การมีส่วนร่วมในระดับผู้ชม ได้แก่

- รับชมรายการอยู่เสมอ
- ส่งจดหมาย ไปรษณียบัตร หรือ โทรศัพท์เข้ามาแสดงความคิดเห็นและรายงานผลการรับชม

2) การมีส่วนร่วมในระดับผู้ผลิต ได้แก่

- เป็นผู้ร่วมรายการ ในลักษณะ วิทยากร หรือ ผู้ให้สัมภาษณ์
- เป็นแหล่งข้อมูล แจ้งเบาะแส เรื่องราวของทุกๆ สิ่งชีวะและกิจกรรมประชาสัมพันธ์ต่างๆ

2.3.2 ระดับการมีส่วนร่วมที่ไม่เพียงในการวิจัย คือ

1) การมีส่วนร่วมในระดับบริหารงาน คือ กำหนดนโยบาย วางแผนการผลิต ลด เพิ่มช่วงเวลาออกอากาศ ไม่สามารถกระทำได้ ต้องขึ้นอยู่กับองค์กรสื่อมวลชน (สทท. 11 พิษณุโลกเองซึ่งต้องรับฟังนโยบายมาจากหน่วยงานต้นสังกัดและรู้บาลอกต่อหนึ่ง

สำหรับการทดลองวิจัยและพัฒนารายการเก็บเบื้องต้นร้าน และ รายการส่งเสริมศิลปิน ไทย ซึ่งเป็น 2 ใน 7 รายการท้องถิ่นปัจจุบันของ สทท. 11 พิษณุโลก สรุปได้ว่า ผู้ชมมีส่วนร่วมได้ในระดับของการเป็นผู้ชม และระดับผู้ผลิตเท่านั้น ซึ่งถ้ามองในแง่ของระดับการมีส่วนร่วมก่อนการทดลองปฏิบัติการผลิตและพัฒนารายการทั้งสองดังกล่าวแล้วจะเห็นว่ายังเป็นไปในลักษณะเดิม แต่สิ่งที่ได้เพิ่มเติมจากจากการวิจัยในครั้งนี้ คือ การเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมในด้านการเปิดช่องทางหรือเวทีในการเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างฝ่ายผู้ผลิตและผู้ชม ทั้งในวิธีการแจกแบบสอบถาม การออกไปสอนทนาภิลัยอย่าง การจัดเวทีเสวนา เรียกว่า “เข้าถึง” ผู้ชมได้มากขึ้นอีกระดับหนึ่ง และได้เพิ่มระดับของการเป็นโทรศัพท์ท้องถิ่น โดยมีกระบวนการทำงานที่สำคัญ คือ “การวิจัย” ควบคู่ไปกับการผลิต ซึ่งจำเป็นต้องทำงานร่วมกันอยู่ตลอดเวลา จึงจะสามารถปรับรายการให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มประชาชนเป้าหมายในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างได้ และหากจะเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ร่วมผลิตให้มากขึ้นน่าจะเป็นไปได้ในแง่ของการนำเสนอประเด็นชุมชนของตนเอง เพื่อควบคู่ไปกับการวิจัยอย่างมีหลักเกณฑ์ เป็นทางการและเชื่อถือได้ ทั้งนี้อุปสรรคสำคัญที่ต้องเผชิญคือ ปัจจัยเชิงโครงสร้างและนโยบายการบริหารงานของ สทท.11 พิษณุโลก ว่าจะยอมรับได้มากน้อยเพียงใด ฉะนั้นการขับเคลื่อนของคนในท้องถิ่นต่อการใช้สื่อท้องถิ่น จากการวิจัยครั้งนี้ จึงสรุปได้ว่า มีส่วนร่วมในการเป็นผู้ชมที่ดีและค่อนข้างพร้อมในการมีส่วนร่วมผลิต เพียงแต่ยังคงติดปัญหาเชิงโครงสร้างของค์กรที่แพร่หลายครอบคลุมไปอย่างทั่วถึงทุกส่วน รวมทั้งบุคลากรของสถานีด้วย ความพยายามต่างๆที่คณะกรรมการผู้วิจัยได้ดำเนินการไปแล้วนั้นจึงไม่เป็นไปตามที่ตั้งเป้าหมายและได้แสดงเจตนาหมายไว้ก่อนการวิจัยเท่าที่ควรจะเป็น แต่ก็นับว่าเป็น “บทเรียนอันล้ำค่า” ต่อการพัฒนาสื่อโทรศัพท์ท้องถิ่นสำหรับการวิจัยในโอกาสต่อๆไป

บทที่ 8

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง “ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 พิษณุโลก ในฐานะโทรทัศน์ท้องถิ่น” ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อสำรวจสถานภาพและบทบาทของโทรทัศน์ท้องถิ่นผ่านรายการของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 พิษณุโลกในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของ สทท.11 พิษณุโลก ในฐานะโทรทัศน์ท้องถิ่น
3. เพื่อวิจัยและพัฒนารายการของ สทท.11 พิษณุโลก โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการนำเสนอประเด็นชุมชนของตนเอง
4. เพื่อติดตามผลที่เกิดขึ้นต่อประชาชนในเขตภาคเหนือตอนล่างและก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างไรบ้าง ภายหลังการดำเนินการตามข้อ 3

ซึ่งจากการศึกษาวิเคราะห์ตามกระบวนการต่างๆ ของการวิจัยมาเป็นลำดับแล้ว สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของ สทท.11 พิษณุโลก ในฐานะโทรทัศน์ท้องถิ่น เพื่อชุมชน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ปัจจัยภายในหรือปัจจัยในระดับโครงสร้างพื้นฐานองค์กร กับ ปัจจัยภายนอก สรุปได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1.1 ปัจจัยที่เป็นคุณลักษณะต่อการดำเนินงาน คือ ปัจจัยภายในองค์กรเป็นสำคัญ ได้แก่ ด้านนโยบายและโครงสร้างการบริหารงานแบบราชการที่ต้องขึ้นอยู่กับส่วนกลาง คือ กรมประชาสัมพันธ์และ สทท. 11 ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาล ผลงานไปถึงปัจจัยที่สำคัญไม่แพ้กัน คือ ด้านงบประมาณ ซึ่งมีอยู่อย่างจำกัดและไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานด้านโทรทัศน์ ซึ่งถือเป็นสื่อขนาดใหญ่และมีต้นทุนในการผลิตสูง

1.2 ปัจจัยที่เป็นตัวขับเคลื่อนองค์กร ซึ่งก็อเป็นปัจจัยในเชิงบวกที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน ได้แก่ บุคลากรของสถานี ซึ่งมี 2 ประเภทหลักคือข้าราชการและลูกจ้างชั่วคราว และถือว่ามีความสำคัญต่อการผลิตรายการในสัดส่วนที่เท่ากัน

อย่างไรก็ตามจากการประเมินตัวบุคลากรแล้วจะพบว่ามีความพิยายาม ตั้งใจและมีศักยภาพในการทำงานเป็นที่น่าพอใจ แต่ก็ยังไม่เต็มที่เนื่องจากติดอยู่กับปัจจัยในข้อ 1.1 ดังนั้นการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจต่อแนวคิดด้านการสื่อสารเพื่อชุมชน การเร่งสร้างอุดมการณ์วิชาชีพและแรงจูงใจเพื่อให้บุคลากรมีศักยภาพเต็มที่ ในการผลิตงานที่มีคุณภาพ ตอบสนองชุมชนมากขึ้น จึงเป็นประเด็นที่น่าจะได้มีการศึกษา วิจัย อันจะนำไปสู่การแสวงหาแนวทางในการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมโดยเร็ว

1.3 ปัจจัยที่เป็นส่วนเสริมการดำเนินงาน คือ ปัจจัยภายนอกองค์กร

- ด้านดี คือ สถานีมีข้อได้เปรียบกับสถานีโทรทัศน์อื่นๆ ที่มีความใกล้ชิดกับชุมชนในพื้นที่ ส่วนลูกค้าสื่อมวลชนหรือผู้ชมเองมีความต้องการที่จะให้การสนับสนุนการดำเนินงานของสถานีหากมีช่องทางที่เปิดกว้างมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่

- ด้านไม่ดี คือ การที่สถานีเปิดโอกาสให้มีบริษัทเอกชนเข้ามาลงมากขึ้น เนื่องจากต้องการแก้ปัญหาในด้านงบประมาณและกำลังการผลิตเพื่อตอบสนองนโยบายการขยายเวลาทั้งถิ่นของหน่วยงานต้นสังกัด แต่จะมีส่วนดีอยู่บ้างก็คือการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าด้านงบประมาณของสถานี

2.บทบาทของรายการโทรทัศน์ท้องถิ่นต่อการพัฒนาชุมชน

โดยสรุปรายการที่เข้าข่ายของการเป็นสื่อมวลชนเพื่อชุมชนท้องถิ่นของ สทท.11 พิษณุโลก ที่เผยแพร่ภาพออกอากาศในปัจจุบันคือ

1. รายการส่งเสริมศิลปินไทย เนื่องจากเป็นการนำเสนอศิลปะการแสดงลิเกที่ได้รับความนิยมของคนในท้องถิ่นมา已久เสนอ ตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่นด้านความบันเทิงและเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยไม่มุ่งแสวงหาผลกำไร

2. รายการข่าวท้องถิ่น เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับท้องถิ่นโดยตรง มุ่งให้บริการข้อมูลข่าวสารและ การศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เป็นที่พึงในการเป็นช่องทางร้องทุกข์และแสดงความคิดเห็นไปสู่ รัฐบาลแม้ว่าข่าวที่นำเสนอจะเน้นไปที่การประชาสัมพันธ์บุคคล หรือหน่วยงานมากเกินไป แต่ก็ยัง อภิูปนพื้นฐานของเรื่องราวที่มีความเป็นท้องถิ่นอยู่มาก โดยเฉพาะสกุปข่าวที่เป็นการเจาะลึกข้อมูล และนำเสนอทางเลือกในด้านต่างๆ ที่ผู้ชมในท้องถิ่นนำไปใช้ในการดำรงชีวิตได้ค่อนข้างมาก

3. รายการเก็บเบี้ย์ให้ถูกว่าวนและรายการอรุณรุ่งที่ช่อง 11 เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับท้องถิ่นโดย ตรงเหมือนกับข่าวท้องถิ่น เน้นเรื่องเศรษฐกิจชุมชน การสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ท้องถิ่นเพื่อเป็น ตัวอย่างในการเสริมสร้างศักยภาพของท้องถิ่นให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

ส่วนรายการอื่นๆ ก็เนื้อหาเด่นจากนี้ยังไม่เข้ารูปแบบการเผยแพร่ภาพออกอากาศในลักษณะโทร ทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชน และมีความก้าวไปต่อการแสดงบนบทบาทที่ชัดเจน เนื่องจากไม่มีความต่อเนื่อง ของรายการ และส่วนใหญ่เป็นประเด็นรายการที่เกิดขึ้นจากนโยบายของรัฐบาลซึ่งมาจากส่วนกลาง มากกว่าเนื้อหารายการที่เกิดขึ้นจากความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในท้องถิ่น

อย่างไรก็ตามในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่นนั้น ในความเป็นจริงก็ไม่ใช่เพียงบทบาท หน้าที่ของสื่อมวลชนท้องถิ่นเพียงอย่างเดียว ต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นๆ ในท้องถิ่น เป็นกำลังสำคัญด้วย เมื่อว่าจากการประเมินบทบาทและสถานภาพของ สพท.11 พิษณุโลก ในช่วง แรกนี้ เมื่อพิจารณาผ่านรายการปัจจุบันต่างๆ แล้วจะเห็นว่าสถานีไม่สามารถดำเนินงานในฐานะโทร ทัศน์ท้องถิ่นได้มากนัก และยังติดอยู่กับระบบการบริหารจัดการองค์กรเป็นหัวใจหลัก แต่การที่มีสื่อ โทรทัศน์ท้องถิ่นก็ยังมีข้อดีในการเป็นช่องทางเพื่อส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่นได้ และข้อดีอีกประการ หนึ่งของการที่สื่อโทรทัศน์เข้าไปทำภาระประชาสัมพันธ์เรื่องราวด้านต่างๆ ของท้องถิ่น ยังก่อให้เกิด การตื่นตัวของหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นมากขึ้นในทางอ้อมได้เป็นอย่างดี

3. การมีส่วนร่วมของผู้ชุมใน 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่างในการผลิตรายการ

ในกระบวนการผลิตรายการต่างๆ ของสถานีทั้งก่อนและหลังจากการทดลองปฏิบัติการผลิต รายการจำนวน 2 รายการ จากรายการทั้งหมด 7 รายการ ตามแนวทางการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม พบว่า ประชาชนในชุมชนยังมีส่วนร่วมน้อย คือเป็นไปในลักษณะของการเป็นผู้ชุมรายการทางโทร ทัศน์อยู่ทางบ้านเป็นส่วนใหญ่ โดยมีบางส่วนเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในรายการ แนะนำติชมรายการ ขอข้อมูลเพิ่มเติมเฉพาะส่วนที่มีความสนใจหรือเกี่ยวข้องกับตนเองเท่านั้น ซึ่งมัก

เกิดขึ้นกับรายการที่ออกอากาศสดมากกว่ารายการที่เป็นเทปบันทึกภาพ โดยเฉพาะหากรายการนั้น เป็นรายการที่เปิดโอกาสให้โทรศัพท์เข้าไปแสดงความคิดเห็น (Phone-in) หรือรายการที่มีเนื้อหา เกี่ยวกับการศึกษา อาชีพสร้างรายได้ หรือมีการตอบปัญหาชิงรางวัล จะยิ่งมีผู้ชุมให้ความสนใจและ มีส่วนร่วมในรายการมาเป็นพิเศษ ส่วนในระดับผู้ผลิตรายการ สถานียังไม่สามารถเปิดโอกาสให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะของการลงมือผลิตและถ่ายทำ ใช้เทคนิค อุปกรณ์ต่างๆด้วย ตนเอง แต่จะเป็นไปในลักษณะการเชิญมาเป็นวิทยากรหรือผู้ร่วมรายการ เป็นผู้ให้ข้อมูล แจ้งเบาะ แส เวื่องรวมทุกข์ต่างๆเท่านั้น ดังนั้นในระดับการเป็นผู้วางแผน กำหนดนโยบายในการผลิตซึ่ง เป็นขั้นที่สูงสุดของกรมมีส่วนร่วมจึงไม่สามารถดำเนินการได้ในการวิจัยครั้งนี้ แสดงว่า ประชาชนมี ส่วนร่วมในการ ช่วยซุ่ม ช่วยติด แต่ยังไม่ได้ช่วยคิด และช่วยวางแผนแต่อย่างใด

อภิรายผล

1. อุปสรรคสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงาน คือ ปัญหาในเชิงโครงสร้างพื้นฐานของ สถานี

การที่ สทท.11 เป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐทั้งทางนิติบัญญัติและทางพฤตินัยนี้เอง ส่งผลให้เกิดปัญหา เกี่ยวกับโครงสร้างของระบบและการบริหารงาน การแบ่งส่วนราชการและการจัดการเครือข่ายงาน ซึ่งควรจะมีลักษณะการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ส่วนภูมิภาคและห้องถินอย่างเป็นลูกโซ่ ซึ่ง หมายรวมถึง สทท.11 พิษณุโลก ที่เป็นสถานีเครือข่ายในส่วนภูมิภาคแห่งหนึ่งด้วย ที่กลับมีการ กระจายตัวของอำนาจอยู่ที่สำนักประชาสัมพันธ์เขต ไม่ได้ทำงานขึ้นตรงกับ สทท.11 ส่วนกลางที่ ก vroung เทพมหาราช ทำให้ไม่สามารถจะสั่งการหรือควบคุมการปฏิบัติงานได้โดยตรง ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานและปัญหาเรื่องการตัดสินใจ นอกจากนี้ยังส่งผลต่อไปยังระบบการเบิกจ่ายงบ ประมาณในการปฏิบัติงานและการผลิตรายการทำให้การทำงานร่วมกันระหว่าง สทท.11 ส่วนกลาง กับ สทท.11 พิษณุโลก ขาดความสะดวก ไม่คล่องตัว งานล่าช้า ไม่สามารถดำเนินงานได้ทันทุนสูทีได้ ทำให้ไม่สามารถประเมินได้ว่าผลงานที่ผลิตนั้นมีคุณภาพ คุ้มค่ากับเงินลงทุนที่ลงไว้หรือไม่ ซึ่งเป็น ลักษณะที่ขาดกับองค์กรสื่อสารมวลชนที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นนโยบายการดำเนินงานของ สทท.11 ยังเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยของผู้บริหาร โดยเฉพาะในระดับสูงหรือรัฐบาล และรัฐมนตรี ที่มาจำกัดดูแล ส่งผลให้ขาดจุดยืนที่มีเสถียรภาพและสร้างความสับสนให้กับบุคลากรเกี่ยวกับ นโยบายของสถานี

ปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างและการดำเนินงานยังนำไปสู่ปัญหาในเชิงธุรกิจ คือในขณะที่เต็มไปด้วยการแข่งขัน ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ส่วนใหญ่จำเป็นต้องสร้างเนื้อหารเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของผู้รับสารให้มากที่สุด ซึ่งหมายถึง เกรตติ้ง (Rating) และรายได้จากผู้โฆษณาที่จะมาชี้อเวลาในการออกอากาศ เพื่อโฆษณาสินค้าของตน จะเห็นได้ว่าเศรษฐกิจและการแข่งขันทางธุรกิจคือตัวกำหนดประลักษณ์ภาพในการทำงานที่สำคัญอย่างหนึ่ง รายการข่าวที่ไม่สามารถนำเสนอเนื้อหาได้ลุமลึก รายการอื่นๆที่มีการนำเสนอไม่เปลกใหม่ ก็จะไม่น่าสนใจและโดยเด่นกว่ารายการอื่น เพราะสห.11 เป็นสถานีโทรทัศน์เพียงแห่งเดียวที่ไม่ได้มีรายได้มาจากอัตราค่าโฆษณาเชิงพาณิชย์แต่มีรายได้จากการประมาณประจำปี รายได้จากการ โฆษณา และบริษัทเอกชนหรือหน่วยงานอื่นที่รับการแบ่งสรรจากรัฐ ด้วยเหตุนี้ทำให้ สห.11 ไม่มีความจำเป็นจะต้องแข่งขันทางธุรกิจกับสถานีโทรทัศน์อื่นๆ รูปแบบรายการจึงมักไม่ได้รับการพัฒนา เมื่อย้อนกลับไปพิจารณาถึงโครงสร้างการแบ่งสายงานระหว่าง สห.11 ส่วนกลาง กับ สห.11 พิษณุโลก อย่างมาถึงเรื่องงบประมาณเกี่ยวกับการผลิตรายการจะเห็นว่าต้องได้รับการอนุมัติจากสำนักประชาสัมพันธ์เขต ดังนั้นผู้ที่ตัดสินใจว่า “จะทำอะไร” กับผู้ตัดสินใจว่า “จะมีเงินให้ทำหรือไม่” จึงเป็นคนละคนกัน ผลงานต่อการทำงานและคุณภาพของรายการ เนื่องจากผู้ที่รู้ว่าจะต้องใช้เงินทุนในการผลิตเท่าใดไม่ใช่คนที่มีอำนาจตัดสินใจทางการเงิน

โครงสร้างการดำเนินงานดังกล่าว ยังส่งผลไปถึงประเด็นต่างๆ อีกมาก ทั้ง สัดส่วนรายการท้องถิ่นที่ได้รับการจัดสรรมาเพียงน้อยนิดเมื่อเทียบกับรายการประจำที่รับสัญญาณการแพร่ภาพออกอากาศจาก สห.11 ส่วนกลาง แต่ในทางกลับกันหากได้รับการจัดสรรเวลาท้องถิ่นให้มากกว่าที่เป็นอยู่ก็มีแนวโน้มว่าสถานีไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะผลิตรายการท้องถิ่นต่างๆให้เป็นไปตามสัดส่วนที่ได้รับการจัดสรรมากขึ้นได้เท่าที่ควรเช่นกัน ซึ่งได้เคยเกิดเหตุการณ์ในลักษณะนี้ส่งผลคือสถานีท้องถิ่นต่างขอคืนเวลาให้กับ สห.11 ส่วนกลางมาแล้ว

นอกจากนั้นผู้รายการท้องถิ่นที่กำหนดไว้ในแต่ละวันยังต้องมีการปรับเปลี่ยนแปลง หรือลดรายการอยู่บ่อยๆ เนื่องจากได้รับการสั่งการมาจาก สห.11 ส่วนกลาง เพื่อสนองภารกิจของรัฐบาล หรือ หน่วยงานต่างๆที่มีการเข้าเวลาในการถ่ายทอดสดแทน

ด้านรายการท้องถิ่นที่ผลิตในปัจจุบัน ต้องดocommunicate หลากหลายครั้งต่อวันตามกำหนด เพราะมีบุคลากรและอุปกรณ์เพียงกลุ่มและชุดเดียวที่ดำเนินการ อีกทั้งภารกิจด้านการจัดรายการพิเศษเฉพาะกิจ และถ่ายทอดสดต่างๆเข้ามาเป็นจำนวนมากขึ้น ส่วนกระบวนการผลิตรายการก็เช่นกัน เมื่อเวลาไม่จำกัด จึงเป็นการคำนึงถึงปริมาณและให้ผลิตงานออกมากได้ตามบท

บทหน้าที่เท่านั้น โดยขาดการรับฟังความต้องการของคนในพื้นที่และสนองต่อความต้องการเหล่าบุคคลได้อย่างเหมาะสม ไม่มีการประเมินผลรายการเพาะาะต้องการให้ทันกับเวลา ซึ่งส่งผลให้รายการขาดประสิทธิภาพ และขัดกับหลักการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและการเป็นสื่อเพื่อท้องถิ่น

ปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้น เสื่อมโยงไปถึงปัจจัยด้านงบประมาณในการขับเคลื่อนที่มีอยู่อย่างจำกัด นำไปสู่ปัญหาด้านบุคลากรและอัตราがらงที่ไม่เพียงพอ ข้าราชการมีการบรรจุน้อย และต้องเติบโตในทางราชการ มีการย้ายหรือเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น ทำให้ขาดคนทำงานด้านการผลิตรายการโดยตรงไป ในขณะที่ต้องจ้างลูกจ้างชั่วคราวเป็นจำนวนมาก ทั้งที่ไม่มีสวัสดิการและความก้าวหน้าเพียงพอที่จะรักษาบุคลากรเหล่านี้ที่มีความสามารถเอาไว้ได้ หากมีที่หมายใหม่ที่ดีและมั่นคงกว่า นอกจากนั้นบุคลากรต้องทำงานหลายหน้าที่โดยส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนมาทางด้านสื่อสารมวลชน ซึ่งมีภารกิจมากทำให้พลาดโอกาสในการฝึกอบรมและพัฒนางาน ส่งผลถึงให้ขาดความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และไม่มีลักษณะ "ความเป็นมืออาชีพ" ทำให้ไม่สามารถผลิตรายการที่มีคุณภาพได้เท่าที่ควร และอีกประการที่สำคัญคืออุปกรณ์ในการผลิตที่ค่อนข้างลำบาก ขาดการบำรุงรักษาและจัดซื้อจัดจ้างได้ยากเนื่องจากมีราคาแพงและสถานีไม่มีอำนาจในการดำเนินการเอง ซึ่งก็เนื่องมาจากปัญหาเรื่องงบประมาณดังกล่าวแล้ว

ส่วนปัจจัยภายนอกนั้นดูจะเข้ามามีบทบาทต่อการดำรงสถานภาพความเป็นสถานีโทรทัศน์ท้องถิ่นในสัดส่วนที่น้อยกว่าปัจจัยภายใน จะเห็นได้จากบทบาทของลูกค้าสื่อมวลชน ซึ่งในที่นี้คือ "ผู้ชม" ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ที่ยังไม่มีโอกาสได้เข้ามาแสดงความคิดเห็นในการนำเสนอเนื้อหาความสนใจตรงมายังผู้ผลิต เพื่อนำเสนอผ่านรายการต่างๆของสถานีได้เท่าที่ควร ในส่วนของการรับชมก็มีปัญหาพอสมควรเช่นกัน คือ ส่วนใหญ่มีรายการที่สนใจและสามารถดูได้อย่างต่อเนื่อง แน่นอนเป็นประจำจากสถานีอื่นๆ ในขณะที่ซอง 11 พิษณุโลก มีช่วงเวลาที่ไม่ค่อยเหมาะสมคือช่วงเย็นซึ่งตรงกับช่วงของการเดินทาง ประกอบกับมักมีการเปลี่ยนแปลงรายการอยู่บ่อยๆโดยขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี ทำให้สถานีอื่นนับเป็นคู่แข่งทางการตลาดที่แย่งสัดส่วนของผู้ชมจาก สทท.11 พิษณุโลกไปค่อนข้างมาก ทั้งที่สถานีเองยังคงยืนยันว่าไม่ได้เป็นสถานีที่มุ่งเน้นเชิงธุรกิจและไม่ได้หวังแข่งขันกับใคร แต่ในความเป็นจริงในโลกของสื่อไม่สามารถปฏิเสธข้อเท็จจริงนี้ไปได้ และจากปัญหาต่างๆที่ได้กล่าวแล้วนั้น ยังทำให้มีรายการที่มีผู้เช่าเวลาเข้ามาเสริมรายการท้องถิ่นที่สถานีผลิตเอง เพื่อแก้ปัญหาด้านงบประมาณ และการขาดศักยภาพในการผลิตรายการของสถานี ทำให้สัดส่วนของรายการท้องถิ่นที่ผู้ชมได้ชมจริงๆมีค่อนข้างน้อยมาก

สำหรับ การดำเนินสถานภาพสื่อมวลชนท้องถิ่นเพื่อชุมชนที่ควรเป็นต้องอาศัยความร่วมมือ ของคนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องมากกว่าการอาศัยบุคลากรที่มาจากส่วนกลางหรือมาจากพื้นที่อื่นในการ วางแผนการใช้สื่อและไม่ต้องการให้ส่วนกลางขยายอิทธิพลในสภาพเครือข่ายเข้ามารครอบงำมาก เกินไปจึงต้องมีการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างกันเพื่อเป็นการสร้างความสมดุลย์ในเรื่องการนำ เสนอเนื้อหาต้องเป็นข่าวสารแบบข้อคิดเห็นหรือความเห็นแบบสองด้านทั้งบวกและลบเพื่อให้เกิด ความเป็นธรรมแก่ผู้รับสาร สิ่งที่จะต้องดำเนินการอย่างยิ่งก็คือ การเป็นผู้ที่เข้าใจแนวโน้มนโยบายการ พัฒนาท้องถิ่นของตนเองเป็นอย่างดี และควรประสานงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบอยู่เสมอ จะไม่มี การนั่งคิดเองเขียนเองโดยไม่ทราบข้อเท็จจริงซึ่งการนำไปสู่เป้าหมายนี้ต้องมีการพัฒนาบุคลากรของ หน่วยงานในการผลิตรายการ เพิ่มพูนความรู้ความสามารถให้เป็นบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และมีคุณสมบัติในการดำเนินงานให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจะช่วยในการแก้ปัญหา การขาดแคลนบุคลากรได้ระดับหนึ่ง ปัญหาอีกประการคือเรื่องการติดอยู่กับระบบราชการ(ระบบ อาชูโส) ซึ่งเป็นการยกที่จะแก้ไข แต่ผู้บริหารต้องเปิดใจกว้างเพื่อป้องกันไม่ให้บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถเสียกำลังใจ โดยกล้ายื่อลาออกจากเพื่อไปทำงานที่ตนเองรักและถนัดหรือได้ผลตอบแทน ที่คุ้มค่า และมีความสบายใจมากกว่า ทำให้ สทท.11 พิชณ์โลก ต้องเสียบุคลากรที่มีคุณภาพไป อよ่างน่าเสียดาย

ด้านข่าวสาร ข้อมูลต่างๆ ที่เผยแพร่ภาพออกอากาศผ่านรายการท้องถิ่นต่างๆ ทาง สทท.11 พิชณ์โลกซึ่งมีทั้งรายการที่มาจากส่วนกลางและรายการของท้องถิ่น เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนกันแล้ว พบว่ารายการจากส่วนกลางมีสัดส่วนมากกว่าอย่างเห็นได้ชัดทั้งที่เป็นสถานีโทรทัศน์ท้องถิ่น ราย การส่วนใหญ่จึงเกิดจากการระบบเครือข่ายของการสื่อสารที่เป็นไปในลักษณะกระจายข่าวสารจาก ส่วนกลางไปยังส่วนท้องถิ่นเสียมากกว่า โดยที่ข่าวสารจากท้องถิ่นมีโอกาสเผยแพร่น้อย ซึ่งอาจจะ ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นถูกครอบงำด้วยข่าวสารจากส่วนกลาง ซึ่งนอกจากจะไม่ได้รับประโยชน์ จากข่าวสารเต็มที่แล้ว ยังไม่เข้าใจสภาพที่แท้จริงของตนเอง เพราะได้รับความรู้ ทัศนคติและค่านิยม ที่ไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมตามความเป็นจริงที่ควรจะได้รับ

หากพิจารณาในเบื้องต้นสังคมข่าวสารแล้ว คนส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่นอยู่ในสังคมข่าว สารที่แตกต่างกันและต่างมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับข่าวสารของตนอย่างเพียงพอ ดังนั้นแนว โน้มนโยบายและความพยายามของ สทท.11 พิชณ์โลกในการเผยแพร่ภาพออกอากาศข้อมูลข่าวสารต่างๆ ของท้องถิ่น โดยการรายงานสด ถ่ายทอดสัญญาณผ่านดาวเทียมและบันทึกเทปโทรทัศน์เพื่อส่งไป เผยแพร่ยัง สทท.11 ส่วนกลางด้วย จึงนับเป็นการทำให้ข่าวสารจากส่วนท้องถิ่นเหลือเงินกลับไปยัง ส่วนกลางได้บ้างไม่ใช่เป็นสถานี “ลูกข่าย” ของ สทท.11 ส่วนกลางเพียงอย่างเดียว หากมีนโยบาย

ในการดำเนินการเช่นนี้มากขึ้นและเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน โดยได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเข้มแข็งเชื่อว่า โอกาสที่ สพท.11 พิษณุโลก จะมีสถานภาพและบทบาทของการเป็น “โทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชน” ยังคงที่จะมีโอกาสเป็นไปได้แต่สำหรับการวิจัยครั้งนี้ สรุปว่าที่ผ่านมา สพท.11 พิษณุโลก ยังดำเนินงานในลักษณะของการเป็น “โทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชน” ไม่ชัดเจนและไม่มากพอที่จะก่อให้เกิดบทบาทของสื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาได้เท่าที่ควร

2. แรงขับเคลื่อนสำคัญที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของ สพท.11 พิษณุโลก คือ บุคลากรของสถานี

ประเดิมที่น่าจะหันมาให้ความสนใจให้มาก คือ บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ของสถานีเอง เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้พบข้อเท็จจริงประการหนึ่งว่า การปรับปรุงและผลิตรายการท้องถิ่นเพื่อชุมชนจะได้ผลมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับความมุ่งมั่น อุทิศตนของผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นกลไกสำคัญ ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นชัดเจนคือกรณีของการเปลี่ยนแปลงรายการส่งเสริมศิลปินไทยให้ต่างไปจากเดิมที่เคยผลิต โดยมีเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ น่าสนใจและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้มากขึ้น ซึ่งเป็นผลผลิตจากการทดลองปฏิบัติการผลิตและพัฒนาจากการวิจัยครั้งนี้

จากการประเมินพบว่าบุคลากรของสถานีมีความรู้ ความเข้าใจและตระหนักรถึงประโยชน์อันพึงมีตามแนวคิดเรื่องการสื่อสารเพื่อชุมชนและการสื่อสารเพื่อการพัฒนาพอสมควร มีความต้องการอยู่ลึกๆ ที่อยากรู้ถึงการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงโฉมหน้าของรายการโทรทัศน์ท้องถิ่นพิษณุโลก เพียงแต่ที่ผ่านมา�ังขาดโอกาสและอิสระในการทำงาน ดังนั้นหากบุคลากรจะต้องดันหน้าการทำงาน ระบบการบริหารงานภายใต้การบังคับบัญชาที่ทำให้อึดอัดหรือคับข้องใจต่างๆ ไปบ้าง และหันมามองไปในเชิงอุดมการณ์และสร้างสรรค์ มีการค้นหารูปแบบ วิธีการสร้างแรงจูงใจให้สัมฤทธิ์ที่ดีและเห็นผลได้อย่างเป็นรูปธรรมให้แก่ผู้ปฏิบัติงานก็จะทำให้บุคลากรเหล่านี้เป็นแรงขับเคลื่อนสถานีไปสู่การเป็นโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชน” ได้ไม่ยากนัก

3. ผลกระทบและมีส่วนร่วมของผู้ชม สพท.11 พิษณุโลก

มีผู้ชมเกือบครึ่งจากการสูมสำรวจจากแบบสอบถาม ไม่นิยมรับชม สพท.11 พิษณุโลก เนื่องจากยังติดภาพลักษณ์ของการเป็นสถานีด้านข่าวสาร ความรู้ซึ่งมาจากรัฐบาลเป็นส่วนใหญ่

มีรายการอื่นๆ ทางสถานีอื่น ในรูปของความบันเทิง คลายเครียดที่สนใจมากกว่า ตลอดจนเห็นว่า รายการไม่มีความต่อเนื่อง ยากต่อการติดตามรับชมจึงทำให้บางส่วนเลิกรับชมไปโดยปริยาย

อย่างไรก็ตามยังมีผู้ชุมนุมอีกเกินครึ่งที่รับชมซอง 11 พิษณุโลก ซึ่งผู้ชุมนุมนี้ มักเป็นผู้ที่ทำงานอยู่กับบ้าน เช่น ค้าขาย เย็บผ้า เสิร์ฟสวายฯลฯ ซึ่งมีโอกาสในการเปิดรับได้มากกว่าคนกลุ่มนี้ อีกกลุ่มคือผู้นำชุมชนและข้าราชการ ซึ่งส่วนใหญ่คือผู้ที่เป็นแหล่งข้อมูลในการผลิตรายการของสถานี เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว จึงต้องการแสวงหาความรู้และชุมสั่งที่อยู่ใกล้ตัวเพื่อนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่น และงานที่ทำอยู่ได้ จึงนับได้ว่าคนทั้งสองกลุ่มนี้สามารถนำสาระความรู้จากการของ สพท. พิษณุโลกไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้มากกว่าผู้ชุมนุมอื่น ทั้งนี้โดยภาพรวมจะเห็นว่าลักษณะงานและพื้นฐานการศึกษาเป็นตัวแปรที่สำคัญในการเลือกที่จะรับชมหรือไม่รับชมรายการโทรทัศน์

สำหรับความคิดเห็นของผู้ชุมที่มีต่อรายการส่งเสริมศิลปินไทยและรายการเก็บเบี้ยใต้ถุนร้าน ซึ่งเป็นรายการที่ได้มีการทดลองวิจัยและพัฒนาตามแนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและการพัฒนาท้องถิ่นนั้น พบว่า ผู้ชุมมีความสนใจและชื่นชอบรายการส่งเสริมศิลปินไทย มากกว่ารายการเก็บเบี้ยใต้ถุนร้าน เนื่องจากเป็นรายการเก่าแก่ที่อยู่คู่กับสถานีมานาน มีความถี่ในการออกอากาศมากและเน้นความสนุกสนาน ในขณะที่ผู้ชุมที่นิยมชมรายการเก็บเบี้ยใต้ถุนร้านจะเป็นกลุ่มที่สนใจด้านการทำอาหาร แหล่งอาชีพสร้างรายได้ หรือผู้ที่วางแผนซึ่งกำลังมองหาอาชีพอยู่เสียมากกว่า

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1.1 ควรจะมีการพิจารณาปรับปรุงรูปแบบการบริหารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การดำเนินงานของกรมประชาสัมพันธ์ สพท. 11 และ สพท. ในส่วนภูมิภาคให้มากกว่าที่เป็นอยู่ เนื่องจากการที่ สพท. 11 พิษณุโลก เป็นกรมสิทธิ์ของรัฐ ย่อมส่งผลต่อการจัดการงบประมาณที่ขาดประสิทธิภาพ แต่ละปีงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากรัฐไม่เพียงพอต่อการผลิตรายการที่มีคุณภาพได้ การเปลี่ยนแปลงกรมสิทธิ์ใน สพท. 11 จึงน่าจะเป็นทางออกที่ควรพิจารณาให้รอบคอบและลึกซึ้งอีกครั้ง และเพื่อให้เกิดความคล่องตัวมากขึ้นทั้งในด้านงบประมาณ รายได้ รายจ่าย บุคลากร และการพัฒนาองค์กร ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้คือ

- ปัญหาเชิงโครงสร้างในการบริหารงานและการควบคุมสั่งการของ สพท. 11

พิชณุโลก โดย สำนักประชาสัมพันธ์เขต น่าจะมีการพิจารณาปรับเปลี่ยนให้เข้าตรงกับ สทท.11 ส่วนกลาง ซึ่งต้องทำงานร่วมกันมากกว่า

- ปัญหาด้านงบประมาณควรจะมีการพิจารณาปรับปรุงในส่วนของการเบิกจ่าย จัดซื้อจัดจ้าง ที่ไม่ต้องขึ้นกับสำนักประชาสัมพันธ์เขต แต่ สทท.11 พิชณุโลกมีศักยภาพในการบริหารจัดการงบประมาณของตนเองได้ โดยเฉพาะเรื่องที่เร่งด่วน มีความสำคัญและส่งผลต่อการผลิตราย

การ

- ควรจะมีการพิจารณาเพิ่มงบประมาณในการผลิตรายการ ค่าตอบแทนบุคลากร และการบรรจุลูกจ้างชั่วคราวที่มีศักยภาพในการทำงานและอยู่มานานให้มากขึ้น เพื่อการจัดการงบประมาณที่ไม่ลงตัวยังส่งผลต่อการผลิตรายการ ขวัญกำลังใจของบุคลากรซึ่งเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญ

1.2 .หากไม่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบและโครงสร้างการบริหารอย่างน้อยรวมประชาสัมพันธ์ และ สทท.11 ส่วนกลางจำเป็นต้องมีนโยบายที่ชัดเจนในการบริหารงาน และกำหนดบทบาทภารกิจของ สทท.11 ในส่วนภูมิภาค(รวมทั้ง พิชณุโลก) ให้มีการผลิตรายการเพื่อชุมชนมากขึ้น มีการให้คำแนะนำปรึกษา พัฒนาบุคลากรให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตามแนวทางการสื่อสาร แบบมีส่วนร่วมและนำไปพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง ตลอดจนไม่ละเลยเรื่องการตรวจสอบประเมินผลรายการอย่างมีระบบเพื่อทราบความต้องการของชุมชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

1.3 ควรมีการกำหนดโดยศาสตร์การพัฒนารายการ เน้นการออกแบบและสร้างสรรค์รายการให้น่าสนใจและทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงแนวคิดและกระบวนการ โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ ประชาชน

1.4 ควรจะมีหลักเกณฑ์และนโยบายในการประเมินคุณค่าผังรายการและรายการที่มีอยู่ของสถานีทั้งในระดับประเทศและท้องถิ่น อันจะนำไปสู่การปฏิบัติงานที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

1.5 ควรจะมีการกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานในเชิงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ของการเป็นแบบในการเป็นโทรศัพท์และโทรทัศน์แห่งชาติ คือ ยึดหลักความถูกต้อง ได้มาตรฐาน เป็นระบบในทุกเรื่อง เช่น ผังรายการต้องตรงหรือเป็นไปตามที่กำหนด มีการกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการ การถ่ายทอดสดอย่างเป็นระบบ เป็นต้น ซึ่งอาจจะเป็นไปในลักษณะของการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาด้วยความคุม ดูแล

1.6 ควรจะมีการกำหนดมาตรการปรับปรุงภาพลักษณ์ของ สทท.11 และ สทท. 11 ในส่วนภูมิภาคไม่ให้ถูกมองว่าเป็นเพียงกระบวนการสื่อสารมวลชน ซึ่งส่งผลต่อความเชื่อถือ ทัศนคติ และพฤติกรรมการรับชมรายการของประชาชน

2. ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

2.1 สทท.11 พิชณุโลก รวมทั้ง สถานีโทรทัศน์ท้องถิ่นในภูมิภาคอื่นๆ ควรจะมีความเป็นอิสระในการเลือกที่จะรับสัญญาณการแพร่ภาพรายการพิเศษ หรือถ่ายทอดสดต่างๆ ในช่วงเวลาท้องถิ่น ตามความเหมาะสมเพียงบางรายการเท่านั้น ไม่ใช่การปฏิบัติตามคำสั่งของกรมประชา - สัมพันธ์และ สทท.11 ส่วนกลางเสียหมด เช่นที่เป็นอยู่ เพราะจะทำให้รายการท้องถิ่นขาดเสียไป และส่งผลต่อความนิยมรายการของผู้ชม ในท้องถิ่นด้วย

2.2 แผนผังรายการควรจะเปิดโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่นเป็นผู้กำหนดเพื่อสนองความต้องการของประชาชน เนื่องจากคนในพื้นที่มีความเข้าใจในความต้องการและความสนใจของผู้ชม รายการในชุมชนท้องถิ่นได้ดีกว่าผู้ผลิต ซึ่งอาจจะไม่ใช่คนในพื้นที่นั้น

2.3 ควรจัดให้มีกิจกรรมในลักษณะเชิงรุก ในการเข้าถึงชุมชนและประชาชนในพื้นที่ เพื่อรับฟังความคิดเห็นที่แท้จริงของผู้ชมอย่างแท้จริง และสามารถสนองความต้องการได้อย่างตรงจุด อาย่างน้อยปีละ 1 – 2 ครั้ง เช่น

- การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ มีการเดินพบปะตามบ้าน พูดคุย หรือกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ชมกับสถานี

- การจัดรายการ ช่อง 11 พิชณุโลก สัญชาติปีตามชุมชนต่างๆ

2.4 ผลิตรายการที่เน้นการมีส่วนร่วมอย่างหลากหลายมากกว่าการสนทนาระบุคคล เพราะหากมีมากเกินไปอาจจะทำให้ผู้ชมเบื่อหน่าย เช่น

- จัดประกวดอ่านข่าว แข่งขันเขียนบทโทรทัศน์ ซึ่งในทางอ้อมยังเป็นการฝึกสอนและให้ความรู้เบื้องต้นแก่ผู้เข้าประกวดด้วย

- มีรายการที่เป็นเสมือนสื่อกลางของสถานีในการประชาสัมพันธ์ออกเด่าความเคลื่อนไหว ความเป็นไป หรือตอบปัญหาที่มีผู้ชมสอบถามเข้ามาเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถานี แต่ยังไม่ได้รับคำตอบ ซึ่งถือเป็นการสร้างภาพลักษณ์ให้แก่องค์กรได้อีกทางหนึ่ง

2.5 จัดกิจกรรมที่เสริมสร้างการเรียนรู้เรื่องการทำงานของสถานี เพื่อเกิดความรู้สึกใกล้ชิดกับสถานี และเสมือนเป็นเจ้าของมากกว่าที่เป็นอยู่ ตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจเรื่องการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและการสื่อสารเพื่อการพัฒนาแก่ประชาชน เพื่อแสวงหาแนวร่วมในการผลิตรายการโอกาสต่อไป ทั้งนี้ต้องไม่ลืมที่จะให้ความรู้แก่บุคลากรของสถานีซึ่งจะเป็นเสมือนตัวแทนของสถานีกับประชาชนให้มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นดังกล่าวเป็นเบื้องต้นก่อนด้วย

แนวทางการวิจัยในอนาคต

- 1.เนื่องจากกรมประชาสัมพันธ์มีแนวโน้มที่จะปรับเปลี่ยนโครงสร้าง และแผนงานต่างๆใหม่ จึงควรจะมีการศึกษาทิศทางและประเมินผลได้ผลเสียที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งพิจารณาว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร
- 2.ควรมีการศึกษารายการท้องถิ่นที่ผลิตโดยบริษัทเอกชนหรือผู้เข้าร่วมการออกอากาศของ สทท.11 ในส่วนภูมิภาคว่ามีระบบงานการผลิตและเนื้อหาอย่างไร เป็นประโยชน์ต่อประชาชน และ การพัฒนาท้องถิ่นมากน้อยเพียงใดเมื่อเทียบกับรายการท้องถิ่นที่สถานีผลิตขึ้นเอง

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กาญจนฯ แก้วเทพ .**สื่อเพื่อชุมชน : การประมวลองค์ความรู้** . สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

กรุงเทพฯ , 2542.

----- . คุณอวิทยุชุมชน (FNS) . สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย . กรุงเทพฯ , 2546.

กลอยกมล ขวัญเยี้ยงพันธุ์ . **วัฒนธรรมองค์กรและการปรับตัวทางวัฒนธรรมของ สทท. 11.**

วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

เกศินี จุฑาวิจิตร . **การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น** . พิมพ์ที่สถาบันราชภัฏนครปฐม, 2542.

จิรันดา กฤชเจริญ . อุดมการณ์วิชาชีพของบุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐ . วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

จุ่มพล รอดคำดี . **สื่อมวลชนเพื่อการพัฒนา** . กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

ชาลิสา มากแฝ่นทอง . **การวิจัยเพื่อสรุปบทเรียนกระบวนการเตรียมกลุ่มวิทยุชุมชนจ.ปัตตานี**.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย . กรุงเทพฯ , 2545.

ประชาสัมพันธ์, กรม . **ครบรอบ 70 ปี กรมประชาสัมพันธ์(3 พฤษภาคม 2546)** . พิมพ์ที่ฝ่ายการพิมพ์
และเผยแพร่ สำนักพัฒนาการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์ กรุงเทพฯ, 2546.

ประชาสัมพันธ์เขต 4, สำนัก . **15 ปี สำนักประชาสัมพันธ์เขต 4** . พิษณุโลก, 2545.

พิทยา พัฒนธัญญา . ความคิดเห็นของนักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนล่างต่อ¹
² บทบาทที่หนังสือพิมพ์ควรจะเป็นและที่กำลังเป็นอยู่ในการเสนอข่าวเพื่อการพัฒนา.

วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

พิศิษฐ์ ขาวาลาสวัช . หนังสือการปฏิรูปสื่อมวลชนท้องถิ่น: ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมและผลักดัน³
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีอิสระตามรัฐธรรมนูญ , พ.ศ. 2542, หน้า 211.

วิชรา วินทอร์คี . **การศึกษาสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ในฐานะ สื่อมวล
ชนส่วนภูมิภาค** . วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

วิริยะ กลินเส้าคน . **การวิเคราะห์รายการเพื่อท้องถิ่นของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย
ช่อง 12 สุราษฎร์ธานี** . วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

สทท. 11 . **มิติใหม่ช่อง 11 (16 ปี)** . พิมพ์ที่ฝ่ายการพิมพ์และเผยแพร่ สำนักพัฒนาการประชาสัมพันธ์
กรมประชาสัมพันธ์ กรุงเทพฯ, 2547.

สุรินทร์ แปลงประสพโชค . **การดำเนินงานวิทยุเพื่อชุมชน** . วารสารกรมประชาสัมพันธ์, ปีที่ 4 ฉบับ
ที่ 2 ประจำเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2542.

เสถียร เหยยประทับ. การสื่อสารงานนวัตกรรม. คณานิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.
โสมอุษา บูรณ์เหตุ.. ประวัติ สทท. 11. วารสารกมประชาสัมพันธ์, ปีที่ 5 ฉบับที่ 10 ประจำเดือน
พฤษจิกายน พ.ศ. 2543.

ศรศักดิ์ ประพทรพย์. บทวิเคราะห์ทางสังคมท้องถิ่นของวิทยุโทรทัศน์, หนังสือการปฏิวัติ
สื่อมวลชนท้องถิ่น: ยุทธศาสตร์การเมืองร่วมและผลักดันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มี
อิสระตามรัฐธรรมนูญ, พ.ศ. 2542.

เอกสารประกอบการประชุมประจำปีว่าด้วยเรื่องชุมชนครั้งที่ 1. การสื่อสารเพื่อชุมชน. กรุงเทพฯ
, 2543.

ภาษาอังกฤษ

Agrawal, B.C. "Kheda : An Experiment in Participatory Communication" in White, S.V. et al(eds), Participatory Communication, Sage Publications, 1994.
Schramme, Wilbur. "Nature of Communication Between, Humans" Urbana: Random House,
1983.

สัมภาษณ์

ชุดรัตน์ คงนิล. ลูกจ้างข้าวครัว. สัมภาษณ์, 13 พฤษภาคม 2545.

พิพย์สุคนธ์ แสนจิตรา. หัวหน้าฝ่ายรายการโทรทัศน์ สทท. 11 พิษณุโลก. สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2545.

ปิยะ เหล่าบุรินทร์. นายช่างไฟฟ้าสื่อสาร 4. สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2545.

ประยูร จันทวงศ์. ผู้อำนวยการสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 พิษณุโลก. สัมภาษณ์,
8 มิถุนายน 2546.

แพชิณ จำไพธี. ผู้อำนวยการสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11. สัมภาษณ์, 2 มกราคม 2546.

ภิญญา หลงผดุง. เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล 3. สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2546

กุวดีช เกษน้อย. นายช่างไฟฟ้าสื่อสาร 4. สัมภาษณ์, 2 กุมภาพันธ์ 2546.

ธนัชชัย เทือกทา. ช่างภาพ (ลูกจ้างข้าวครัว). สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2546.

วิชิราภรณ์ น้อยยม. ผู้สื่อข่าว 6 ว. สัมภาษณ์, 15, มีนาคม 2546.

วาสนา ไชแก้ว. หัวหน้าฝ่ายข่าว สทท. 11 พิษณุโลก. สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2545.

สมชาย รีรัวทิน. ช่างภาพ 1. สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2545.

สมชาย พิทยาพงศ์พร.ผู้จัดการสาขาพิษณุโลก บริษัทเอ็มเอสเอส เคเบิลทีวี.สัมภาษณ์.11 กุมภาพันธ์ 2546.

สุเทพ บรีดิกุล.หัวหน้าฝ่ายช่างเทคนิค สทท.11 พิษณุโลก.สัมภาษณ์,21 มีนาคม 2545.

สุชารัตน์ วชิราศรีศิริกุล.รองกรรมการผู้จัดการ หจก.ทีที เคเบิลทีวี พิษณุโลก.สัมภาษณ์.2 พฤษภาคม 2547.

สุธีรา ทิมกาญจนะ.ผู้อำนวยการสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 พิษณุโลก.สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2546.

อาทิตยา เตชะศิริ.ผู้ควบคุมการผลิตและสร้างสรรค์รายการบ้านเลขที่ 5,สัมภาษณ์,15 มีนาคม 2546.

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ (Research Exploitation)

โฉมใหม่ของข่าวท้องถิน พิชณุโลก และผลผลอยได้จากการวิจัย

“รายงานข่าวท้องถิน” ของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 พิชณุโลก (สทท.11 พิชณุโลก) นับเป็นรายการ “ยอดฮิต” คือได้รับความนิยมสูงสุดในรายการท้องถินทั้งหมด ของสถานี อยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายข่าวโทรทัศน์ โดยมีหัวหน้าฝ่ายข่าวเป็นหัวหน้าทีมผลิต รายการ รายงานนี้ดำเนินมาพร้อมกับการก่อตั้งสถานีจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ.2548) แต่ยังไม่เคยมี การปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอเลย จนกระทั่งได้มีการสำรวจความนิยมรายการท้องถิน ปัจจุบัน ในช่วงแรกของการวิจัยเรื่อง สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 พิชณุโลก ใน ฐานะโทรทัศน์ท้องถินเพื่อชุมชน โดยมีนางฤทัย ขันนาค เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย และมี สถานะเป็นเจ้าหน้าที่ของ สทท.11 พิชณุโลก สำนักประชาสัมพันธ์เขต 4 กรมประชาสัมพันธ์ ใน ตำแหน่งเจ้าหน้าที่ประจำเสียงและปฏิบัติงานผลิตรายการต่างๆด้วย ทำให้ผลการสำรวจที่ได้ วิจัยอย่างเป็นระบบและนับเป็นครั้งแรกของสถานีที่ได้มีการดำเนินการประเมินผลการรับชมใน ลักษณะดังกล่าว เกิดประโยชน์ขึ้นอย่างมากต่อสถานี เมื่อนางชิราภรณ์ น้อยยม ผู้สื่อข่าว 6 ว. รักษาการณ์หัวหน้าฝ่ายข่าว (กุมภาพันธ์ 2547) ได้นำไปเป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนรูปแบบ รายการโดยแทรกความบันเทิงควบคู่ไปกับข่าวสารด้านความรู้ และสร้างความหลากหลายในเนื้อหา มากขึ้น รวมทั้งขยายเวลาในการออกอากาศเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของกรมประชาสัมพันธ์ที่ให้ขยายเวลาการออกอากาศรายการข่าวท้องถิน จากเดิมครึ่งชั่วโมงเป็น 1 ชั่วโมง ตั้งแต่ 1 มีนาคม 2548 สำหรับรายการในรูปแบบดังกล่าวนี้ใช้ ชื่อใหม่ว่า “รายการออกเล่าข่าว 11” และเมื่อรายการได้ออกอากาศไปแล้ว 6 เดือน (กันยายน 2547) ยังมีการนำกระบวนการผลิตที่งานวิจัยได้นำเสนอไว้มาเป็นแนวทางในการประเมินผลราย การ ซึ่งตรวจสอบจากโทรศัพท์ จดหมาย ไปรษณีย์บัตร โดยจับรางวัลสมนาคุณเพื่อตอบแทนใน น้ำใจของผู้ชมที่ส่งความคิดเห็นเข้ามา

นอกจากนั้นนางชิราภรณ์ น้อยยม ยังนำผลสำรวจและโครงการปรับปรุงรายการออกเล่า ข่าว 11 ขึ้นต้นไปใช้ข้างในแบบรายงานเพื่อประกอบคำขอให้ประเมินตนเองเพื่อแต่งตั้งให้ดำรง ตำแหน่งผู้สื่อข่าว 7 ว. กลุ่มข่าวการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา ฝ่ายข่าวโทรทัศน์ สทท.11 พิชณุโลก สำนักประชาสัมพันธ์เขต 4 กรมประชาสัมพันธ์ จนได้รับการเลื่อนตำแหน่งอีกด้วย

หมวดใบที่ 3 ของนักวิจัยมือใหม่

มหาวิทยาลัยเรศรา และมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก มีหลักสูตรการเรียนการสอนด้านนิเทศศาสตร์ และมีความต้องการ ผู้ที่เป็น "มืออาชีพ" ใน การผลิตรายการวิทยุ และโทรทัศน์มา_rwm เป็นผู้สอนด้วย นางหฤทัย ขันดาค หัวหน้าโครงการวิจัยเรื่อง สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 พิษณุโลก ในฐานะโทรทัศน์ท้องถิ่นเพื่อชุมชน และเป็นเจ้าหน้าที่ของ สทท.11 พิษณุโลก สำนักประชาสัมพันธ์เขต 4 กรมประชาสัมพันธ์ ในตำแหน่งเจ้าหน้าที่ กระจายเสียงและปฏิบัติงานผลิตรายการต่างๆด้วย จึงได้รับเชิญไปเป็นอาจารย์พิเศษ เพื่อสอนใน วิชาการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ และ วิชาหลักการวิทยุและโทรทัศน์ของสถาบัน การศึกษาทั้ง 2 แห่งนี้

โดยประเด็นที่บรรยาย ซึ่งเกี่ยวข้องกับการวิจัย คือ กระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ มาจากการนำแนวคิด ทฤษฎี เรื่องการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม การสื่อสารเพื่อชุมชน การสื่อสาร เพื่อการพัฒนาและแนวคิดเรื่องโทรทัศน์ท้องถิ่น มาประมวลเป็นเนื้อหาส่วนหนึ่งในการเรียนการสอนด้วย ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ทางสถาบันได้กำหนดไว้ คือ ด้าน วิชาการ ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการบริการสังคม และด้าน การวิจัย

เพื่อนำไปสู่พัฒนากิจในการผลิตบันทึกที่มีความรู้ ความสามารถรับใช้ท้องถิ่นและชุมชนของตนได้ หมวดใบแรกที่รวมในส่วน "ผู้ผลิตรายการ" และใบใหม่ในฐาน "นักวิจัย" จึงต้องเพิ่มพื้นที่ให้แก่หมวดใบต่อมา ในฐานะ "อาจารย์" ที่ต้องพยายามทำงานควบคู่กันไปอย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

ภาคผนวก ก

ตัวอย่างผังรายการ และบันทึกข้อความที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

- ผังรายการหลัก สทท.11 ส่วนกลาง
- ผังรายการ สทท.11 พิษณุโลก (เฉพาะรายการห้องถิน)
- ผังรายการประจำวัน สทท.11 พิษณุโลก
- ตัวอย่างโทรศัพท์บันทึกข้อความแจ้งเปลี่ยนแปลงรายการจาก สทท.11 ส่วนกลาง
- บันทึกข้อความสรุปรายงานผลการดำเนินงานประจำเดือนและผลตอบรับจากผู้ชุม (ทางโทรศัพท์)

ภาคผนวก ๆ

1. บทรายการโทรทัศน์ท้องถิ่น สทท.11 พิษณุโลก

- บทรายการเก็บเบี้ยติดภูนร้านที่ได้ทดลองวิจัยและพัฒนา จำนวน 3 ตอน
- บทรายการส่งเสริมศิลปินไทยที่ได้ทดลองวิจัยและพัฒนา จำนวน 3 เรื่อง

2. บทโทรทัศน์รายการท้องถิ่นปัจจุบัน ของ สทท.11 พิษณุโลก

- บทโทรทัศน์รายการขออุณหุ่งที่ซ่อง 11
- บทโทรทัศน์รายการแขกับเชิญ
- บทโทรทัศน์รายการรอบภูมิภาค
- ตัวอย่างหัวข้อข่าวและเนื้อข่าวท้องถิ่น
- บทโทรทัศน์รายการพิเศษอื่นๆ ได้แก่ รายการพลิกฟื้นคืนชีวิตเกษตรกรไทย

ภาคผนวก ค

ประเมินภาพ ประกอบด้วย

1. การดำเนินงานในการวิจัย

- การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์
- การประชุมนักศึกษาที่ทำหน้าที่ช่วยเก็บข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถามสำรวจความนิยมรายการของผู้ชุมชน
- การจัดเวทีเสวนาเพื่อแสดงทางแนวทางในการทดลองปฏิบัติการผลิตรายการเก็บเบี้ยได้ถูกร้านและรายการส่งเสริมศิลปินไทย

2. การผลิตรายการท้องถิ่นของ สทท. 11 พิษณุโลก

- รายการข่าวท้องถิ่น
- รายการส่งเสริมศิลปินไทย
- รายการประเภทสนทนา : รายการตอบภูมิภาค รายการอุณหุ่งที่ซ่อง 11 และรายการแขกรับเชิญ
- รายการพิเศษเช่นๆ ได้แก่ รายการตอบปัญหาภาษาอังกฤษ และตอบปัญหาประชาธิปไตย เวทีชาวบ้าน ถ่ายทอดสดในและนอกห้องสัง

3. ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับการผลิตรายการ

- อาคาร สถานที่
- ห้องส่ง (studio)
- ห้องกำกับภาพ (control room)
- ห้องตัดต่อ

4. กิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตภาคเหนือตอนล่าง

- การจัดงานวันเด็กแห่งชาติและการประกวดอ่านข่าววันเด็ก
- การรับโทรศัพท์หลังไมค์และรับสายที่โทรเข้ามาเรื่มรายการสด (phone-in)
- กิจกรรมถ่ายพรพเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาของหน่วยงานต่างๆ
- การศึกษาดูงานของสถาบันการศึกษาและหน่วยงานต่างๆ

1. การดำเนินงานในการวิจัย

การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มย่อย (focus group)

การประชุมนักศึกษาที่ทำหน้าที่ช่วยเก็บข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถาม
สำรวจความนิยมรายการของผู้ชุมชน

การจัดเวทีเสวนาเพื่อแลกเปลี่ยนแนวทางในการทดลองปฏิรูปติดอาชญากรรม
รายการเก็บเบี้ยได้ถูกวันและรายการส่งเสริมศิลปินไทย

2. การผลิตรายการท้องถิ่นของ สทท. 11 พิษณุโลก

รายการข่าวท้องถิ่น

รายการส่งเสริมศิลปินไทย

รายการเก็บเบี้ยใต้ถุนร้าน

รายการรอบภูมิภาค

รายการอุดหนุนรุ่งที่ซ่อง 11

รายการแขกรับเชิญ

รายการพิเศษอื่นๆ (ในการพัชัย คือ รายการตอบปัญหาภาษาอังกฤษ และภาษาข้าวคือ รายการตอบปัญหาประชาธิปไตย)

รายการเวทีชาวบ้าน (นอกห้องส่ง)

รายการถ่ายทอดสด (นอกห้องส่ง)

3. ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับการผลิตรายการ

อาคาร - สถานที่

ห้องสัง (studio)

ห้องกำกับภาพ (control room)

ห้องตัดต่อ

4. กิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตภาคเหนือตอนล่าง

การจัดงานวันเด็กแห่งชาติและการประกวดอ่านข่าววันเด็ก

การรับโทรศัพท์หลังไมค์และรับสายที่โทรเข้ามาว่ามารายการสด (phone-in)

กิจกรรมถวายพระเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาของหน่วยงานต่างๆ

การศึกษาดูงานของสถาบันการศึกษาและหน่วยงานต่างๆ